



Ευρωπαϊκή  
Επιτροπή

# ΣΧΕΔΙΑΣΜΟΣ ΚΑΙ ΑΝΑΘΕΣΗ ΑΞΙΟΛΟΓΗΣΕΩΝ ΤΩΝ ΕΠΙΠΤΩΣΕΩΝ ΜΕ ΤΗ ΜΕΘΟΔΟ ΤΟΥ ΑΝΤΙΠΑΡΑΔΕΙΓΜΑΤΟΣ

ΠΡΑΚΤΙΚΟΣ ΟΔΗΓΟΣ ΓΙΑ ΤΙΣ ΔΙΑΧΕΙΡΙΣΤΙΚΕΣ ΑΡΧΕΣ ΤΟΥ ΕΚΤ

**ΕΥΡΩΠΑΪΚΗ ΕΠΙΤΡΟΠΗ**

Γενική Διεύθυνση Απασχόλησης, Κοινωνικών Υποθέσεων και Ένταξης  
Διεύθυνση G — Ταμεία, προγραμματισμός και υλοποίηση  
Διοικητική μονάδα G5 — Βελτίωση της νομοθεσίας

Υπεύθυνη επικοινωνίας: Linda Adamaite

Email: [EMPL-G5-UNIT@ec.europa.eu](mailto:EMPL-G5-UNIT@ec.europa.eu) ή [Linda.Adamaite@ec.europa.eu](mailto:Linda.Adamaite@ec.europa.eu)

Ευρωπαϊκή Επιτροπή  
B-1049 Βρυξέλλες

**ΣΧΕΔΙΑΣΜΟΣ ΚΑΙ ΑΝΑΘΕΣΗ  
ΑΞΙΟΛΟΓΗΣΕΩΝ ΤΩΝ ΕΠΙΠΤΩΣΕΩΝ  
ΜΕ ΤΗ ΜΕΘΟΔΟ ΤΟΥ  
ΑΝΤΙΠΑΡΑΔΕΙΓΜΑΤΟΣ**

ΠΡΑΚΤΙΚΟΣ ΟΔΗΓΟΣ ΓΙΑ ΤΙΣ ΔΙΑΧΕΙΡΙΣΤΙΚΕΣ ΑΡΧΕΣ ΤΟΥ  
ΕΚΤ

Το χειρόγραφο ολοκληρώθηκε τον Σεπτέμβριο του 2021

Η έκδοση του 2021 με τίτλο «Σχεδιασμός και ανάθεση αξιολογήσεων των επιπτώσεων με τη μέθοδο του αντιπαραδείγματος — Πρακτικός οδηγός για τις διαχειριστικές αρχές του ΕΚΤ» συντάχθηκε από τον Jochen Kluge (Humboldt-Universität, Βερολίνο), και από τον Andrea Naldini και τον Marco Pompili (Ismeri Europa). Η παρούσα έκδοση είναι προσαρμογή της έκδοσης του οδηγού του 2013 (ISBN 978-92-79-28238-6· DOI 10.2767/94454) που είχε συνταχθεί από τον Stephen Morris (Μονάδα Αξιολόγησης Πολιτικής και Έρευνας, Μητροπολιτικό Πανεπιστήμιο του Μάντσεστερ), τη Herta Tödtling-Schönhöfer (Metis GmbH, Βιέννη) και τον Michael Wiseman (Ινστιτούτο Δημόσιας Πολιτικής του Πανεπιστημίου Τζορτζ Ουάσινγκτον).

Το παρόν έγγραφο εκπονήθηκε για λογαριασμό της Ευρωπαϊκής Επιτροπής. Ωστόσο, εκφράζει μόνο τις απόψεις των συντακτών του και η Ευρωπαϊκή Επιτροπή δεν ευθύνεται για τυχόν συνέπειες από την περαιτέρω χρήση της παρούσας έκδοσης. Περισσότερες πληροφορίες σχετικά με την Ευρωπαϊκή Ένωση διατίθενται στο διαδίκτυο (<http://www.europa.eu>).

Λουξεμβούργο: Υπηρεσία Εκδόσεων της Ευρωπαϊκής Ένωσης, 2022

© Ευρωπαϊκή Ένωση, 2022



Η πολιτική για την περαιτέρω χρήση εγγράφων της Ευρωπαϊκής Επιτροπής διέπεται από την απόφαση 2011/833/ΕΕ της Επιτροπής, της 12ης Δεκεμβρίου 2011, για την περαιτέρω χρήση εγγράφων της Επιτροπής (ΕΕ L 330 της 14.12.2011, σ. 39). Εάν δεν ορίζεται διαφορετικά, η περαιτέρω χρήση του παρόντος εγγράφου επιτρέπεται βάσει της άδειας Creative Commons Attribution 4.0 International (CC-BY 4.0) (<https://creativecommons.org/licenses/by/4.0/>). Αυτό σημαίνει ότι επιτρέπεται η περαιτέρω χρήση, υπό τον όρο ότι αναφέρεται η πηγή και επισημαίνονται τυχόν αλλαγές.

Για οποιαδήποτε χρήση ή αναπαραγωγή στοιχείων που δεν ανήκουν στην Ευρωπαϊκή Ένωση, ενδέχεται να απαιτείται άδεια απευθείας από τους κατόχους των σχετικών δικαιωμάτων.

Εξώφυλλο: © Shutterstock, 2021

Έκδοση PDF

ISBN 978-92-76-40723-2

doi: 10.2767/95275

KE-02-21-992-EL-N

## Περιεχόμενα

<b>ΕΙΣΑΓΩΓΗ: ΙΣΤΟΡΙΚΟ ΚΑΙ ΣΚΟΠΟΣ ΤΟΥ ΟΔΗΓΟΥ</b> .....	<b>5</b>
<b>ΚΕΦΑΛΑΙΟ 1. ΈΝΝΟΙΑ ΚΑΙ ΠΡΟΣΕΓΓΙΣΕΙΣ</b> .....	<b>12</b>
1.1. Η ΟΥΣΙΑ ΤΟΥ ΑΝΤΙΠΑΡΑΔΕΙΓΜΑΤΟΣ .....	12
1.2. ΓΙΑΤΙ ΕΙΝΑΙ ΣΗΜΑΝΤΙΚΕΣ ΟΙ ΑΞΙΟΛΟΓΗΣΕΙΣ ΜΕ ΤΗ ΜΕΘΟΔΟ ΤΟΥ ΑΝΤΙΠΑΡΑΔΕΙΓΜΑΤΟΣ; .....	13
1.3. ΓΙΑΤΙ ΟΙ ΑΞΙΟΛΟΓΗΣΕΙΣ ΜΕ ΤΗ ΜΕΘΟΔΟ ΤΟΥ ΑΝΤΙΠΑΡΑΔΕΙΓΜΑΤΟΣ ΑΠΟΤΕΛΟΥΝ ΠΡΟΚΛΗΣΗ ΑΠΟ ΤΕΧΝΙΚΗ ΑΠΟΨΗ; .....	15
1.4. ΕΠΙΣΚΟΠΗΣΗ ΤΩΝ ΣΧΕΔΙΑΣΜΩΝ ΚΑΙ ΠΡΟΣΕΓΓΙΣΕΩΝ ΤΩΝ CIE .....	16
1.5. ΠΩΣ ΜΠΟΡΕΙ ΝΑ ΕΝΣΩΜΑΤΩΘΕΙ Η CIE ΣΕ ΕΝΑ ΕΥΡΥΤΕΡΟ ΠΛΑΙΣΙΟ ΑΞΙΟΛΟΓΗΣΗΣ .....	17
<b>ΚΕΦΑΛΑΙΟ 2. ΠΡΑΚΤΙΚΕΣ ΠΤΥΧΕΣ ΚΑΤΑ ΤΗΝ ΑΝΑΠΤΥΞΗ CIE</b> .....	<b>25</b>
2.1. ΕΠΙΛΟΓΗ ΠΑΡΕΜΒΑΣΕΩΝ ΓΙΑ ΑΞΙΟΛΟΓΗΣΗ ΕΠΙΠΤΩΣΕΩΝ .....	28
2.1.1. <i>Ιεράρχηση παρεμβάσεων για αξιολόγηση επιπτώσεων</i> .....	30
2.1.2. <i>Επιλογή παρεμβάσεων που είναι κατάλληλες για την εφαρμογή προσέγγισης αντιπαραδειγμάτων</i> .....	32
2.2. ΑΞΙΟΛΟΓΙΚΑ ΕΡΩΤΗΜΑΤΑ ΚΑΙ ΜΕΤΑΒΛΗΤΕΣ ΕΚΒΑΣΗΣ .....	37
2.2.1. <i>Ποιοι είναι οι σκοποί και στόχοι της παρέμβασης;</i> .....	37
2.2.2. <i>Ποιος είναι ο σκοπός της αξιολόγησης;</i> .....	37
2.3. ΔΕΔΟΜΕΝΑ ΓΙΑ ΤΟΝ ΠΡΟΣΔΙΟΡΙΣΜΟ ΤΗΣ ΟΜΑΔΑΣ ΕΛΕΓΧΟΥ ΚΑΙ ΤΗ ΜΕΤΡΗΣΗ ΤΩΝ ΜΕΤΑΒΛΗΤΩΝ ΕΚΒΑΣΗΣ .....	42
2.3.1. <i>Είναι διαθέσιμα κατάλληλα δεδομένα ή είναι δυνατό να καταστούν διαθέσιμα;</i> .....	42
2.3.2. <i>Πώς πρέπει να προσδιορίζεται η ομάδα «που αποτέλεσε αντικείμενο παρέμβασης»;</i> .....	56
2.3.3. <i>Παράγοντες που πρέπει να λαμβάνονται υπόψη κατά τον προσδιορισμό ομάδας ελέγχου</i> .....	58
2.3.4. <i>Τι είδους ζητήματα δεδομένων πρέπει να τίθενται στο πλαίσιο του συστήματος αξιολόγησης;</i> .....	62
2.3.5. <i>Ποιοι είναι οι βασικοί περιορισμοί στην ανάλυση δεδομένων και αποτελεσμάτων;</i> .....	64
2.3.6. <i>Κατάλογος ελέγχου για την επαλήθευση της προετοιμασίας και της σκοπιμότητας της CIE</i> .....	67
2.4. ΜΕΘΟΔΟΣ CIE ΠΟΥ ΘΑ ΕΦΑΡΜΟΣΤΕΙ .....	68
2.5. ΧΡΟΝΟΔΙΑΓΡΑΜΜΑ ΚΑΙ ΠΡΟΫΠΟΛΟΓΙΣΜΟΣ .....	69
2.5.1. <i>Ποιοι πόροι είναι διαθέσιμοι;</i> .....	69
2.5.2. <i>Πότε θα πρέπει να αξιολογηθεί η παρέμβαση;</i> .....	74
2.6. ΥΛΟΠΟΙΗΣΗ ΤΗΣ CIE .....	77
2.6.1. <i>Επιλογή του αξιολογητή</i> .....	77
2.6.2. <i>Εποπτεία της CIE</i> .....	79
2.6.3. <i>Υποβολή εκθέσεων</i> .....	79
2.6.4. <i>Χρήση των αποτελεσμάτων</i> .....	81
<b>ΚΕΦΑΛΑΙΟ 3. ΤΡΟΠΟΣ ΕΠΙΛΟΓΗΣ ΤΗΣ ΚΑΤΑΛΛΗΛΗΣ ΜΕΘΟΔΟΛΟΓΙΑΣ ΓΙΑ ΤΗ ΔΙΕΝΕΡΓΕΙΑ CIE</b> .....	<b>84</b>
3.1. ΤΥΧΑΙΟΠΟΙΗΣΗ — Η ΠΕΙΡΑΜΑΤΙΚΗ ΠΡΟΣΕΓΓΙΣΗ .....	85
3.2. ΜΗ ΤΥΧΑΙΟΠΟΙΗΜΕΝΟΙ Η ΟΙΟΝΕΙ ΠΕΙΡΑΜΑΤΙΚΟΙ ΣΧΕΔΙΑΣΜΟΙ .....	88
3.2.1. <i>Ομάδες-στόχοι και ομάδες ελέγχου χωρίς τυχαιοποίηση</i> .....	88
3.2.2. <i>Αντιστοίχιση βαθμολογίας τάσης</i> .....	90
3.2.3. <i>Διαφορά των διαφορών</i> .....	93
3.2.4. <i>Σχεδιασμός ασυνέχειας παλινδρόμησης</i> .....	96
3.2.5. <i>Συμβάλλουσες μεταβλητές</i> .....	100
<b>ΚΕΦΑΛΑΙΟ 4. ΠΡΟΩΘΗΣΗ ΤΟΥ ΘΕΜΑΤΟΛΟΓΙΟΥ ΓΙΑ ΤΙΣ CIE</b> .....	<b>107</b>
4.1. ΒΕΛΤΙΩΣΗ ΤΟΥ ΕΠΙΠΕΔΟΥ ΚΑΤΑΝΟΗΣΗΣ ΜΕΤΑΞΥ ΤΩΝ ΕΝΔΙΑΦΕΡΟΜΕΝΩΝ ΜΕΡΩΝ .....	107

4.2. ΑΝΑΠΤΥΞΗ ΙΚΑΝΟΤΗΤΩΝ .....	108
4.3. ΑΝΤΙΜΕΤΩΠΙΣΗ ΝΟΜΙΚΩΝ ΕΜΠΟΔΙΩΝ .....	111
4.4. ΜΕΤΑΒΑΣΗ ΣΕ ΠΙΟ ΜΕΛΛΟΝΤΟΣΤΡΑΦΕΙΣ ΠΡΟΣΕΓΓΙΣΕΙΣ .....	112
4.5. ΔΙΕΥΡΥΝΣΗ ΤΟΥ ΠΕΔΙΟΥ ΕΦΑΡΜΟΓΗΣ ΤΩΝ CIE .....	112
<b>ΓΛΩΣΣΑΡΙΑ .....</b>	<b>118</b>
ΑΚΡΩΝΥΜΙΑ .....	118
ΟΡΙΣΜΟΙ .....	119
<b>ΠΑΡΑΡΤΗΜΑΤΑ .....</b>	<b>128</b>
ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ 1. ΠΕΡΑΙΤΕΡΩ ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ.....	128
ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ 2. ΠΕΡΙΓΡΑΦΗ ΠΡΟΤΕΙΝΟΜΕΝΟΥ ΜΑΘΗΜΑΤΟΣ ΣΧΕΤΙΚΑ ΜΕ ΤΙΣ CIE .....	132
ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ 3. ΑΞΙΟΛΟΓΗΣΕΙΣ ΕΠΙΠΤΩΣΕΩΝ ΜΕ ΤΗ ΜΕΘΟΔΟ ΤΟΥ ΑΝΤΙΠΑΡΑΔΕΙΓΜΑΤΟΣ — ΠΑΡΑΔΕΙΓΜΑΤΑ ΠΟΥ ΑΝΑΦΕΡΟΝΤΑΙ ΣΤΟΝ ΟΔΗΓΟ .....	133



## ΚΑΤΑΛΟΓΟΣ ΠΛΑΙΣΙΩΝ

ΠΛΑΙΣΙΟ 1 ΠΑΡΑΔΕΙΓΜΑ CIE ΓΙΑ ΤΗ ΣΥΓΚΡΙΣΗ ΟΦΕΛΩΝ ΚΑΙ ΚΟΣΤΟΥΣ .....	24
ΠΛΑΙΣΙΟ 2 ΑΞΙΟΛΟΓΗΣΗ CIE ΕΝΣΩΜΑΤΩΜΕΝΗ ΣΕ ΕΥΡΥΤΕΡΟ ΠΛΑΙΣΙΟ .....	28
ΠΛΑΙΣΙΟ 3 ΕΡΩΤΗΜΑΤΑ ΓΙΑ ΤΗΝ ΕΠΙΛΟΓΗ ΠΑΡΕΜΒΑΣΕΩΝ ΓΙΑ CIE .....	29
ΠΛΑΙΣΙΟ 4 ΣΥΝΗΘΕΣΤΕΡΟΙ ΤΥΠΟΙ ΠΑΡΕΜΒΑΣΕΩΝ ΚΑΙ ΟΜΑΔΕΣ-ΣΤΟΧΟΙ ΠΟΥ ΕΠΕΛΕΓΗΣΑΝ ΓΙΑ CIE ΑΠΟ ΤΟ ΕΚΤ .....	32
ΠΛΑΙΣΙΟ 5 ΚΑΘΟΡΙΣΜΟΣ ΟΜΑΔΩΝ ΕΛΕΓΧΟΥ .....	36
ΠΛΑΙΣΙΟ 6 ΠΑΡΑΔΕΙΓΜΑΤΑ ΔΕΔΟΜΕΝΩΝ ΠΟΥ ΧΡΗΣΙΜΟΠΟΙΗΘΗΚΑΝ ΓΙΑ CIE .....	45
ΠΛΑΙΣΙΟ 7 ΠΑΡΑΔΕΙΓΜΑΤΑ ΕΝΟΠΟΙΗΜΕΝΩΝ ΒΑΣΕΩΝ ΔΕΔΟΜΕΝΩΝ ΓΙΑ CIE .....	46
ΠΛΑΙΣΙΟ 8 ΚΑΝΟΝΙΣΤΙΚΟ ΠΛΑΙΣΙΟ ΤΗΣ ΕΕ ΓΙΑ ΤΗΝ ΕΠΕΞΕΡΓΑΣΙΑ ΔΕΔΟΜΕΝΩΝ ΠΡΟΣΩΠΙΚΟΥ ΧΑΡΑΚΤΗΡΑ .....	49
ΠΛΑΙΣΙΟ 9 ΠΡΟΣΤΑΣΙΑ ΚΑΙ ΑΝΤΑΛΛΑΓΗ ΔΕΔΟΜΕΝΩΝ .....	55
ΠΛΑΙΣΙΟ 10 ΕΡΩΤΗΜΑΤΑ ΠΟΛΙΤΙΚΗΣ ΣΧΕΤΙΚΑ ΜΕ ΠΡΟΓΡΑΜΜΑ ΚΑΤΑΡΤΙΣΗΣ.....	61
ΠΛΑΙΣΙΟ 11 ΕΡΜΗΝΕΙΑ ΤΩΝ ΚΑΘΑΡΩΝ ΑΠΟΤΕΛΕΣΜΑΤΩΝ .....	61
ΠΛΑΙΣΙΟ 12 ΑΒΕΒΑΙΟΤΗΤΑ ΟΣΩΝ ΑΦΟΡΑ ΤΗΝ ΕΡΜΗΝΕΙΑ ΤΩΝ ΑΠΟΤΕΛΕΣΜΑΤΩΝ.....	66
ΠΛΑΙΣΙΟ 13 Η ΠΟΛΩΝΙΚΗ ΕΜΠΕΙΡΙΑ ΑΠΟ ΤΙΣ ΔΙΑΣΚΕΨΕΙΣ ΑΞΙΟΛΟΓΗΣΗΣ .....	83
ΠΛΑΙΣΙΟ 14 ΠΑΡΑΔΕΙΓΜΑ ΤΥΧΑΙΟΠΟΙΗΜΕΝΗΣ ΜΕΛΕΤΗΣ ΕΡΓΟΥ ΤΟΥ ΕΚΤ ΓΙΑ ΝΕΟΥΣ .....	87
ΠΛΑΙΣΙΟ 15 ΠΑΡΑΔΕΙΓΜΑ ΑΞΙΟΛΟΓΗΣΗΣ ΠΟΥ ΥΙΟΘΕΤΗΣΕ ΠΡΟΣΕΓΓΙΣΗ ΑΝΤΙΣΤΟΙΧΙΣΗΣ .....	92
ΠΛΑΙΣΙΟ 16 ΠΑΡΑΔΕΙΓΜΑ ΑΞΙΟΛΟΓΗΣΗΣ ΠΟΥ ΥΙΟΘΕΤΗΣΕ ΤΗΝ ΠΡΟΣΕΓΓΙΣΗ ΤΗΣ ΔΙΑΦΟΡΑΣ ΤΩΝ ΔΙΑΦΟΡΩΝ.....	95
ΠΛΑΙΣΙΟ 17 ΠΑΡΑΔΕΙΓΜΑ ΑΞΙΟΛΟΓΗΣΗΣ ΠΟΥ ΥΙΟΘΕΤΗΣΕ ΤΗΝ ΠΡΟΣΕΓΓΙΣΗ ΤΗΣ ΑΣΥΝΕΧΕΙΑΣ ΠΑΛΙΝΔΡΟΜΗΣΗΣ .....	99
ΠΛΑΙΣΙΟ 18 ΠΑΡΑΔΕΙΓΜΑ ΜΕΛΕΤΗΣ ΠΟΥ ΥΙΟΘΕΤΗΣΕ ΤΗΝ ΠΡΟΣΕΓΓΙΣΗ ΤΩΝ ΣΥΜΒΑΛΛΟΥΣΩΝ ΜΕΤΑΒΛΗΤΩΝ.....	103
ΠΛΑΙΣΙΟ 19 ΠΑΡΑΔΕΙΓΜΑ ΕΡΓΟΥ ΠΟΥ ΑΠΟΣΚΟΠΕΙ ΣΤΗΝ ΕΝΙΣΧΥΣΗ ΤΗΣ ΝΟΟΤΡΟΠΙΑΣ ΚΑΙ ΤΗΣ ΙΚΑΝΟΤΗΤΑΣ CIE.....	110
ΠΛΑΙΣΙΟ 20 ΠΑΡΑΔΕΙΓΜΑΤΑ ΑΞΙΟΛΟΓΗΣΕΩΝ ΣΤΟΝ ΤΟΜΕΑ ΤΗΣ ΕΚΠΑΙΔΕΥΣΗΣ.....	114
ΠΛΑΙΣΙΟ 21 ΠΑΡΑΔΕΙΓΜΑ ΑΞΙΟΛΟΓΗΣΗΣ ΤΩΝ ΕΠΙΔΡΑΣΕΩΝ ΣΤΑ «ΠΟΙΟΤΙΚΑ ΑΠΟΤΕΛΕΣΜΑΤΑ» ΣΤΗ ΓΕΡΜΑΝΙΑ.....	116

## ΚΑΤΑΛΟΓΟΣ ΣΧΗΜΑΤΩΝ

ΣΧΗΜΑ 1 ΔΙΑΦΟΡΑ ΚΑΘΗΚΟΝΤΑ ΚΑΙ ΤΥΠΟΙ ΑΞΙΟΛΟΓΗΣΗΣ .....	19
ΣΧΗΜΑ 2 ΑΠΕΙΚΟΝΙΣΗ ΤΗΣ ΠΡΟΣΕΓΓΙΣΗΣ ΤΟΥ ΛΟΓΙΚΟΥ ΜΟΝΤΕΛΟΥ Η ΤΗΣ «ΘΕΩΡΙΑΣ ΤΗΣ ΑΛΛΑΓΗΣ» .....	20
ΣΧΗΜΑ 3 ΚΥΡΙΑ ΑΛΛΗΛΟΥΧΙΑ ΔΡΑΣΤΗΡΙΟΤΗΤΩΝ ΣΤΟ ΠΛΑΙΣΙΟ CIE .....	26
ΣΧΗΜΑ 4 ΜΕΓΕΘΗ ΕΛΑΧΙΣΤΗΣ ΑΝΙΧΝΕΥΣΙΜΗΣ ΕΠΙΔΡΑΣΗΣ ΣΕ ΔΙΑΦΟΡΕΤΙΚΑ ΜΕΓΕΘΗ ΔΕΙΓΜΑΤΟΣ .....	65
ΣΧΗΜΑ 5 ΑΠΛΟΥΣΤΕΥΜΕΝΟ ΧΡΟΝΟΔΙΑΓΡΑΜΜΑ ΓΙΑ ΤΑ ΑΠΟΤΕΛΕΣΜΑΤΑ ΕΝΟΣ ΠΡΟΓΡΑΜΜΑΤΟΣ ΚΑΤΑΡΤΙΣΗΣ .....	76
ΣΧΗΜΑ 6 ΤΥΧΑΙΟΠΟΙΗΜΕΝΟΣ ΕΛΕΓΧΟΣ ΜΕ ΔΥΟ ΟΜΑΔΕΣ.....	86
ΣΧΗΜΑ 7 ΤΥΠΟΠΟΙΗΜΕΝΟΣ ΟΙΟΝΕΙ ΠΕΙΡΑΜΑΤΙΚΟΣ ΣΧΕΔΙΑΣΜΟΣ ΜΕ ΟΜΑΔΕΣ ΕΦΑΡΜΟΓΗΣ ΤΗΣ ΠΑΡΕΜΒΑΣΗΣ ΚΑΙ ΕΛΕΓΧΟΥ.....	89
ΣΧΗΜΑ 8 ΑΠΕΙΚΟΝΙΣΗ ΤΗΣ ΠΡΟΣΕΓΓΙΣΗΣ ΤΗΣ ΒΑΘΜΟΛΟΓΙΑΣ ΤΑΣΗΣ .....	92
ΣΧΗΜΑ 9 ΠΑΡΟΥΣΙΑΣΗ ΤΗΣ ΠΡΟΣΕΓΓΙΣΗΣ ΤΗΣ ΔΙΑΦΟΡΑΣ ΤΩΝ ΔΙΑΦΟΡΩΝ .....	95
ΣΧΗΜΑ 10 ΑΠΕΙΚΟΝΙΣΗ ΤΗΣ ΠΡΟΣΕΓΓΙΣΗΣ ΤΗΣ ΑΣΥΝΕΧΕΙΑΣ ΠΑΛΙΝΔΡΟΜΗΣΗΣ .....	97
ΣΧΗΜΑ 11 ΑΠΕΙΚΟΝΙΣΗ ΤΗΣ ΠΡΟΣΕΓΓΙΣΗΣ ΤΩΝ ΣΥΜΒΑΛΛΟΥΣΩΝ ΜΕΤΑΒΛΗΤΩΝ .....	101

## ΚΑΤΑΛΟΓΟΣ ΠΙΝΑΚΩΝ

ΠΙΝΑΚΑΣ 1 ΣΥΝΙΣΤΩΜΕΝΟ ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΟ ΣΥΣΤΗΜΑΤΟΣ ΑΞΙΟΛΟΓΗΣΗΣ.....	27
ΠΙΝΑΚΑΣ 2 ΤΥΠΟΙ ΔΕΔΟΜΕΝΩΝ ΚΑΙ ΠΗΓΕΣ.....	44
ΠΙΝΑΚΑΣ 3 ΔΙΑΡΘΡΩΣΗ ΤΟΥ ΒΑΣΙΚΟΥ ΚΟΣΤΟΥΣ ΜΙΑΣ CIE.....	72
ΠΙΝΑΚΑΣ 4 ΒΑΣΙΚΕΣ ΠΛΗΡΟΦΟΡΙΕΣ ΠΟΥ ΠΡΕΠΕΙ ΝΑ ΠΕΡΙΛΑΜΒΑΝΟΝΤΑΙ ΣΕ ΔΕΛΤΙΟ ΠΟΥ ΠΑΡΟΥΣΙΑΖΕΙ ΤΗ CIE.....	81
ΠΙΝΑΚΑΣ 5 ΣΥΓΚΡΙΣΗ ΤΩΝ ΒΑΣΙΚΩΝ ΧΑΡΑΚΤΗΡΙΣΤΙΚΩΝ ΤΩΝ ΚΥΡΙΩΝ ΠΡΟΣΕΓΓΙΣΕΩΝ ΤΗΣ CIE .....	104
ΠΙΝΑΚΑΣ 6 ΧΑΡΑΚΤΗΡΙΣΤΙΚΑ ΤΩΝ CIE ΠΟΥ ΑΝΑΦΕΡΟΝΤΑΙ ΣΤΟΝ ΟΔΗΓΟ ΩΣ ΠΑΡΑΔΕΙΓΜΑΤΑ .....	133

# Εισαγωγή: ιστορικό και σκοπός του οδηγού

Η προγραμματική περίοδος 2021-2027 ξεκινά με τη δραματική εμπειρία της πανδημίας COVID-19 και της επακόλουθης οικονομικής κρίσης. Η Ευρωπαϊκή Ένωση (ΕΕ) αύξησε τις χρηματοδοτικές και σε επίπεδο πολιτικής προσπάθειές της για να ενισχυθεί η ανάκαμψη των εθνικών οικονομιών και να αυξηθεί η απασχόληση. Στο πλαίσιο αυτό, το Ευρωπαϊκό Κοινωνικό Ταμείο+ (ΕΚΤ+) διαδραματίζει καίριο ρόλο στην παροχή ευρείας βοήθειας στους ανέργους, με έμφαση στους νέους και τις γυναίκες, καθώς και στη στήριξη παρεμβάσεων για την καταπολέμηση της παιδικής φτώχειας και την προώθηση της καλύτερης εκπαίδευσης και της κοινωνικής ένταξης των ασθενέστερων κοινωνικών ομάδων σε ολόκληρη την ΕΕ. Οι ποικίλοι στόχοι που επιδιώκει το ΕΚΤ+ και η ανάγκη για ταχεία επίτευξη αποτελεσμάτων στους τομείς της απασχόλησης και της κοινωνικής ένταξης απαιτούν αποτελεσματική κατανομή των πόρων. Η υιοθέτηση τεκμηριωμένων προσεγγίσεων για τη χάραξη πολιτικής είναι πιο σημαντική από ποτέ και η αξιολόγηση αποτελεί θεμελιώδες μέσο για τον προσανατολισμό της δημόσιας πολιτικής.

*Οδηγός για τις διαχειριστικές αρχές που επικαιροποιεί την εμπειρία της περιόδου 2014-2020*

Κατά την περίοδο 2014-2020 η Ευρωπαϊκή Επιτροπή στήριξε την ικανότητα αξιολόγησης των κρατών μελών και των διαχειριστικών αρχών και προώθησε τη χρήση αξιολογήσεων των επιπτώσεων με τη μέθοδο του αντιπαραδείγματος (CIE). Τα θετικά αποτελέσματα που διαπιστώνονται στις CIE αποτελούν απτή απόδειξη των αποτελεσμάτων που επιτυγχάνει το ΕΚΤ πέραν εκείνων που θα είχαν επιτευχθεί με διαφορετικούς τρόπους. Σημαντικός αριθμός CIE είχαν προγραμματιστεί αρχικά στα σχέδια αξιολόγησης, οι οποίες διενεργήθηκαν στη συνέχεια κατά τη διάρκεια της υλοποίησης των προγραμμάτων του ΕΚΤ. Σε πολλές περιπτώσεις, αντιμετωπίστηκαν δυσκολίες κατά την εκπόνηση και την υλοποίηση των CIE ή οι εν λόγω αξιολογήσεις παρέμειναν μεμονωμένες εμπειρίες και δεν συμπεριλαμβάνονταν σε πλαίσιο συστηματικής αξιολόγησης.

Ο παρών οδηγός απευθύνεται στις διαχειριστικές αρχές και σε άλλους φορείς που είναι υπεύθυνοι για την υλοποίηση των παρεμβάσεων και προγραμμάτων που χρηματοδοτούνται από το ΕΚΤ+ και έχει ως στόχο να βοηθήσει στον προγραμματισμό, τον σχεδιασμό και την ανάθεση των CIE. Λαμβάνει υπόψη τις προηγούμενες εμπειρίες και παρέχει πρακτικές συμβουλές για ορισμένα από τα βασικά ερωτήματα που πρέπει να εξετάζονται κατά την ανάπτυξη CIE. Ο οδηγός επικαιροποιεί τις προηγούμενες κατευθυντήριες γραμμές 2014-2020, δίνοντας μεγαλύτερη έμφαση στα ζητήματα που ανακύπτουν κατά την υλοποίηση CIE στην πράξη. Ωστόσο, εξετάζονται οι μεθοδολογικές πτυχές και, όπου είναι δυνατό, απλουστεύονται και ενσωματώνονται με επικαιροποιημένα παραδείγματα που επιλέχθηκαν από τις αξιολογήσεις του ΕΚΤ της περιόδου 2014-2020.

Στο πλαίσιο των CIE εξετάζονται τα καίρια ερωτήματα που καθιστούν δυνατή τη λήψη τεκμηριωμένων αποφάσεων πολιτικής: ποιες είναι οι αιτιακές επιδράσεις των παρεμβάσεων και τι «έχει αποτέλεσμα»; Αναζητούνται στοιχεία που να αποδεικνύουν αν οι παρεμβάσεις που χρηματοδοτούνται

*Η CIE εξετάζει «τι έχει αποτέλεσμα;»*



από το ΕΚΤ είναι πράγματι αυτές που επιφέρουν τις αλλαγές των συνθηκών των συμμετεχόντων και τα επακόλουθα επιτεύγματα των παρεμβάσεων. Όταν εκτελούνται σωστά, οι CIE παρέχουν αποδεικτικά στοιχεία για το «καθαρό αποτέλεσμα»<sup>1</sup> ή επίπτωση της παρέμβασης, δίνοντας τη δυνατότητα στους φορείς χάραξης πολιτικής να αποκλείουν εναλλακτικές εξηγήσεις για τις αλλαγές των συνθηκών των συμμετεχόντων ή για τα επιτεύγματα που μπορεί να έχουν παρατηρηθεί. Όταν οι CIE παρέχουν εκτιμήσεις της παρουσίας και του μεγέθους του καθαρού αποτελέσματος, οι εκτιμήσεις αυτές περιέχουν κατ' ανάγκη έναν βαθμό αβεβαιότητας, ανάλογα με τη μεθοδολογική ακρίβεια και τις διαθέσιμες πληροφορίες. Το είδος των στοιχείων που παρέχουν οι CIE επιτρέπει στους φορείς χάραξης πολιτικής να αξιολογούν την αποτελεσματικότητα των παρεμβάσεων, να προβαίνουν σε συγκρίσεις μεταξύ των παρεμβάσεων και να αποτιμούν τις σχετικές επιδόσεις τους. Επιπλέον, παρέχει σημαντικά στοιχεία για τις αναλύσεις κόστους-οφέλους ή σχέσης κόστους/αποτελεσματικότητας.

Ο παρών οδηγός δημοσιεύεται σε μια εποχή πρωτοφανών προκλήσεων για το ΕΚΤ+. Δεδομένης της τεράστιας αύξησης ενωσιακών πόρων που παρέχει η δέση μέτρων NextGenerationEU για επενδύσεις και δημιουργία απασχόλησης, έχει ζωτική σημασία οι φορείς χάραξης πολιτικής να μετρούν και να κατανοούν τις επιδράσεις των παρεμβάσεων για τις οποίες είναι υπεύθυνοι. Οι δημόσιοι πόροι πρέπει να διατίθενται σε πιο παραγωγικές και αποτελεσματικές παρεμβάσεις ώστε να επιταχυνθεί η ανάκαμψη και να μειωθούν οι κοινωνικές ανισοροπίες. Ως εκ τούτου, εναπόκειται στους υπευθύνους για την εκταμίευση των πόρων του ΕΚΤ+ να αιτιολογήσουν τις επιλογές τους και να αποδείξουν ότι οι παρεμβάσεις τους είναι αποτελεσματικές και παρέχουν αξία για τους πολίτες. Ο καλύτερος τρόπος για να επιτευχθεί αυτό είναι με τη διενέργεια μεγαλύτερου αριθμού CIE υψηλής ποιότητας.

Το ΕΚΤ+ είναι το κύριο ευρωπαϊκό μέσο για τη στήριξη της απασχόλησης και της κοινωνικής ένταξης. Κατά την περίοδο προγραμματισμού 2014-2020, το ΕΚΤ διέθεσε σχεδόν 125 δισ. EUR για ενεργητικές πολιτικές στους τομείς της αγοράς εργασίας, της εκπαίδευσης και της κοινωνικής ένταξης οι οποίες υλοποιήθηκαν μέσω επιχειρησιακών προγραμμάτων (ΕΠ) στα 28 κράτη μέλη. Όπως ορίζεται στον κανονισμό 2013/1303 περί κοινών διατάξεων, οι αξιολογήσεις «πραγματοποιούνται με σκοπό τη βελτίωση της ποιότητας του σχεδιασμού και της εφαρμογής των προγραμμάτων καθώς και για την αξιολόγηση της αποτελεσματικότητας, της απόδοσης και των επιπτώσεών τους».

Κατά την περίοδο προγραμματισμού 2021-2027, οι επιδόσεις και τα αποτελέσματα θα εξακολουθήσουν να εξετάζονται<sup>2</sup>. Για τον σκοπό αυτόν, θα απαιτηθεί να ενισχυθούν τα υφιστάμενα συστήματα και οι ικανότητες παρακολούθησης και αξιολόγησης, συμπεριλαμβανομένων των ρυθμίσεων για τη συλλογή δεδομένων. Τα σχέδια αξιολόγησης θα παραμείνουν υποχρεωτικά και θα δοθεί περαιτέρω έμφαση στην αξιολόγηση των επιπτώσεων. Δεδομένου ότι υπάρχουν διάφοροι μέθοδοι για την

*Προσανατολισμός  
στα αποτελέσματα  
και αξιολόγηση  
υψηλής ποιότητας*

<sup>1</sup> Το καθαρό αποτέλεσμα, ή επίπτωση, είναι το υπόλοιπο ανάμεσα στο συνολικό (ή μεικτό) αποτέλεσμα και σ' αυτό που θα είχε επιτευχθεί αν δεν είχε πραγματοποιηθεί η παρέμβαση. Το καθαρό αποτέλεσμα μπορεί επίσης να είναι αρνητικό, όταν η παρέμβαση είναι λιγότερο αποτελεσματική από τη δυναμική της αγοράς. Βλ.σ. 9 για περισσότερες λεπτομέρειες.

<sup>2</sup> ΚΑΝΟΝΙΣΜΟΣ (ΕΕ) 2021/1060 ΤΟΥ ΕΥΡΩΠΑΪΚΟΥ ΚΟΙΝΟΒΟΥΛΙΟΥ ΚΑΙ ΤΟΥ ΣΥΜΒΟΥΛΙΟΥ, της 24ης Ιουνίου 2021, για τον καθορισμό κοινών διατάξεων για το Ευρωπαϊκό Ταμείο Περιφερειακής Ανάπτυξης, το Ευρωπαϊκό Κοινωνικό Ταμείο+, το Ταμείο Συνοχής, το Ταμείο Δίκαιης Μετάβασης και το Ευρωπαϊκό Ταμείο Θάλασσας, Αλιείας και Υδατοκαλλιέργειας, και δημοσιονομικών κανόνων για τα εν λόγω Ταμεία και για το Ταμείο Ασύλου, Μετανάστευσης και Ένταξης, το Ταμείο Εσωτερικής Ασφάλειας και το Μέσο για τη Χρηματοδοτική Στήριξη της Διαχείρισης των Συνόρων και την Πολιτική των Θεωρήσεων.

αποτύπωση των επιπτώσεων των πράξεων που στηρίζονται από το ΕΚΤ+, οι διαχειριστικές αρχές πρέπει να αποφασίζουν ποια μέθοδος, ή ποιος συνδυασμός μεθόδων, είναι η πλέον κατάλληλη για την εκπλήρωση των κανονιστικών απαιτήσεων. Για την ενδεδειγμένη ποσοτικοποίηση των επιπτώσεων των παρεμβάσεων πρέπει επίσης να χρησιμοποιούνται αντιπαραδείγματα.

Η εστίαση στις ισχυρές επιδόσεις και στον προσανατολισμό στα αποτελέσματα αποτελεί σημαντικό χαρακτηριστικό των νέων κανονισμών. Για την απόκτηση βασικών γνώσεων που θα δείχνουν σε όλα τα κράτη μέλη ποιες παρεμβάσεις «έχουν αποτέλεσμα» και ποιες όχι, είναι απαραίτητο να εφαρμόζονται στρατηγικές και τεχνικές αξιολόγησης υψηλής ποιότητας. Η ενίσχυση της ποιότητας των αξιολογήσεων και η ανάπτυξη αξιόπιστων στοιχείων για την προστιθέμενη αξία έχουν ουσιαστική σημασία.

Καταρχήν, το σημείο εκκίνησης για τη συγκέντρωση στοιχείων σχετικά με την αποτελεσματικότητα των παρεμβάσεων πολιτικής είναι σαφές. Μεταξύ των απαιτήσεων περιλαμβάνονται οι εξής:

- Προσδιορισμός του προβλήματος που πρέπει να αντιμετωπιστεί
- Προσδιορισμός των μέσων που πρέπει να χρησιμοποιηθούν για την αντιμετώπιση του προβλήματος

Τύπος που συνδέει τα μέσα με τα αποτελέσματα.

Για την αξιολόγηση ενός χρηματοδοτικού μηχανισμού ή μέσου, έχει θεμελιώδη σημασία να υπάρχουν σαφείς και μετρήσιμοι δείκτες τόσο για τις εφαρμοζόμενες εισροές όσο και για τις εκροές και τα αποτελέσματα που σχετίζονται με τα προβλήματα. Είναι σύνηθες να τίθενται στόχοι τόσο για τις εκροές όσο και για τα αποτελέσματα και να συγκρίνονται τα πραγματικά επιτεύγματα με τους στόχους. Η παρακολούθηση χρησιμοποιείται για την καταγραφή των εισροών, εκροών και αποτελεσμάτων σε βάθος χρόνου και για την παροχή ανατροφοδότησης από τις διοικητικές αρχές. Η βασική θεωρία της παρέμβασης συχνά παραπέμπει στα ενδιάμεσα αποτελέσματα που μπορούν επίσης να αποτελέσουν το επίκεντρο της παρακολούθησης. Ωστόσο, η μετάβαση από το σημείο αυτό στον προσδιορισμό του αν μια συγκεκριμένη παρέμβαση έχει αποτέλεσμα δεν είναι απλή.

*Ανάγκη για αποτελέσματα...*

Η υφιστάμενη πρακτική αξιολόγησης είναι αναγκαίο να συμπληρωθεί με προσεγγίσεις που παράγουν πολύ ισχυρότερα στοιχεία για τα καθαρά αποτελέσματα ή τις επιπτώσεις των παρεμβάσεων. Η μέτρηση των επιτευγμάτων είναι θέμα λογοδοσίας για τα κονδύλια που χρησιμοποιούνται. Η CIE εξετάζει το θεμελιώδες ζήτημα της αποτελεσματικότητας μιας παρέμβασης. Ενώ η CIE επιχειρεί να αποδείξει την αιτιώδη συνάφεια μεταξύ παρεμβάσεων και αποτελεσμάτων, ενδέχεται να απαιτηθούν περαιτέρω μέθοδοι με βάση τη θεωρία και μέθοδοι αξιολόγησης διαδικασίας προκειμένου να προσδιοριστούν οι υποκείμενοι αιτιακοί μηχανισμοί και να διασφαλιστεί ότι οι επιπτώσεις που σημειώνονται σε έναν τόπο παρέχουν μια βάση τεκμηρίωσης για την αναπαραγωγή της πολιτικής σε άλλο τόπο.

*... και για στοιχεία σχετικά με τα καθαρά αποτελέσματα*

Κατά την προγραμματική περίοδο 2014-2020, όλα τα κράτη μέλη και οι διαχειριστικές αρχές ενέκριναν σχέδιο αξιολόγησης στο οποίο περιγράφονται οι στόχοι, οι δραστηριότητες, τα οργανωτικά στοιχεία και τα προϊόντα αξιολόγησης. Τα σχέδια αξιολόγησης προβλέπουν διάφορους τύπους αξιολόγησης, όπως συνολικές συνεχείς αξιολογήσεις των προγραμμάτων, καθώς και θεματικές αξιολογήσεις που αποσκοπούν στην απάντηση συγκεκριμένων αξιολογικών ερωτημάτων ή στην εστίαση σε

*Εμπειρία των κρατών μελών όσον αφορά τις CIE*

συγκεκριμένους άξονες ή επενδυτικές προτεραιότητες ενός ΕΠ. Από την ανάλυση των σχεδίων αξιολόγησης σχετικά με 177 προγράμματα του ΕΚΤ, που πραγματοποιήθηκε στα τέλη του 2018<sup>3</sup>, προέκυψε ότι αναμένονται περίπου 132 αξιολογήσεις των επιπτώσεων με τη μέθοδο του αντιπαραδείγματος κατά την τρέχουσα περίοδο προγραμματισμού, αριθμός που καταδεικνύει την πρόοδο και τη μεγαλύτερη εστίαση στις μεθόδους του αντιπαραδείγματος κατά την περίοδο προγραμματισμού 2014-2020 σε σύγκριση με την περίοδο 2007-2013<sup>4</sup>.

Σύμφωνα με το αποθετήριο έργων του γραφείου υποστήριξης της αξιολόγησης (Evaluation Helpdesk)<sup>5</sup>, 1 795 αξιολογήσεις ολοκληρώθηκαν έως τον Ιούνιο του 2021, από τις οποίες οι 1 001 αφορούσαν προγράμματα του ΕΚΤ / της πρωτοβουλίας για την απασχόληση των νέων (ΠΑΝ) ή του ΕΚΤ / της ΠΑΝ και του ΕΤΠΑ (675 και 326 αντίστοιχα). Από τις 1 001 αξιολογήσεις που κάλυπταν το ΕΚΤ, 323 ήταν αξιολογήσεις των επιπτώσεων και στις 106 από αυτές εφαρμόστηκε προσέγγιση αντιπαραδειγμάτων: 82 από τις 234 αξιολογήσεις των επιπτώσεων αφορούσαν προγράμματα του ΕΚΤ / της ΠΑΝ και 24 από τις 89 αξιολογήσεις των επιπτώσεων αφορούσαν προγράμματα του ΕΚΤ / της ΠΑΝ και του ΕΤΠΑ<sup>6</sup>.

*Η χρήση των CIE αυξάνεται*

Κατά τα πρώτα έτη της τρέχουσας περιόδου προγραμματισμού, οι αξιολογήσεις των προγραμμάτων του ΕΚΤ / της ΠΑΝ και/ή του ΕΤΠΑ με τη μέθοδο του αντιπαραδείγματος επικεντρώθηκαν στην προηγούμενη περίοδο προγραμματισμού, ενώ από το 2018 σχεδόν όλες οι CIE αξιολογούν τις επιπτώσεις των παρεμβάσεων της περιόδου 2014-2020<sup>7</sup>. 20 από τα 27 κράτη μέλη εκπόνησαν αξιολογήσεις του προγραμματισμού με τη μέθοδο του αντιπαραδείγματος, συμπεριλαμβανομένου του ΕΚΤ, γεγονός που αντικατοπτρίζει, και στην περίπτωση αυτή, την ευρύτερη υιοθέτηση αυτής της προσέγγισης σε σύγκριση με το παρελθόν.

Παρότι οι μεθοδολογικές προσεγγίσεις των CIE διαφέρουν μεταξύ των κρατών μελών, στις περισσότερες περιπτώσεις η προσέγγιση αντιπαραδειγμάτων εφαρμόστηκε για την αξιολόγηση των επιπτώσεων των ενεργητικών πολιτικών για την αγορά εργασίας (κατάρτιση, κίνητρα, βοήθεια για την αναζήτηση εργασίας, εργασιακές εμπειρίες), αλλά σε πολύ μικρότερο βαθμό σε άλλους τομείς, όπως παρεμβάσεις για τη στήριξη εκπαιδευτικών ιδρυμάτων και σπουδαστών, και για πολιτικές που σχετίζονται με κοινωνικά ζητήματα, όπως παρεμβάσεις για την καταπολέμηση της φτώχειας ή του κοινωνικού αποκλεισμού.

Από μεθοδολογική άποψη, η τεχνική αντιστοίχισης βαθμολογίας τάσης είναι η συχνότερα χρησιμοποιούμενη, ενώ άλλες μέθοδοι είναι λιγότερο γνωστές. Οι CIE συχνά εστιάζουν στις βραχυπρόθεσμες ή μεσοπρόθεσμες επιδράσεις (6 ή 12 μήνες), ενώ οι μακροπρόθεσμες επιδράσεις αξιολογούνται λιγότερο συχνά.

<sup>3</sup> Βλ. [Ismeri Europa — Ecorys — Institute for Employment Studies, 2019](#).

<sup>4</sup> Βλ. [Bratu C. et al., 2014](#).

<sup>5</sup> Το σχέδιο για το γραφείο υποστήριξης, το οποίο χρηματοδοτήθηκε από τη Γενική Διεύθυνση Περιφερειακής Πολιτικής και Αστικής Ανάπτυξης (ΓΔ REGIO) και τη Γενική Διεύθυνση Απασχόλησης, Κοινωνικών Υποθέσεων και Ένταξης (ΓΔ EMPL), συλλέγει πληροφορίες σχετικά με τις αξιολογήσεις που έχουν δημοσιευτεί στο διαδίκτυο από την 1η Ιανουαρίου 2015 στους ιστοτόπους των διαχειριστικών αρχών. Οι αξιολογήσεις προσδιορίζονται από ένα δίκτυο εθνικών εμπειρογνομόνων και συνοψίζονται και αξιολογούνται όσον αφορά την ποιότητα και την αξιοπιστία των πορισμάτων.

[https://ec.europa.eu/regional\\_policy/en/policy/evaluations/member-states/](https://ec.europa.eu/regional_policy/en/policy/evaluations/member-states/).

<sup>6</sup> 90 από τις 106 εξετάστηκαν και συνοψίστηκαν στο πλαίσιο του σχεδίου για το γραφείο υποστήριξης.

<sup>7</sup> 29 από τις 33 CIE που εκπονήθηκαν έως το 2018 αφορούν την προηγούμενη περίοδο προγραμματισμού.

Από την ανάλυση των CIE που διενεργήθηκε στο πλαίσιο του σχεδίου για το γραφείο υποστήριξης της αξιολόγησης προέκυψε ότι υφίστανται περιορισμοί όπως: έλλειψη επαρκούς ομοιότητας μεταξύ των ατόμων των ομάδων ελέγχου και των ατόμων των ομάδων υποστήριξης, μικρή αξιοπιστία των δεδομένων, για παράδειγμα όταν αντλούνται από εκ των υστέρων έρευνες, συνεντεύξεις που βασίζονται στην ικανότητα των απαντησάντων να ανακαλούν με ακρίβεια τα γεγονότα ή μικρό μέγεθος δείγματος που παράγει στατιστικά ασήμαντα αποτελέσματα κ.λπ. Σε ορισμένες περιπτώσεις, οι εκθέσεις αξιολόγησης δεν περιέχουν επαρκείς πληροφορίες σχετικά με τα μεθοδολογικά στάδια, τις επιλογές και τους περιορισμούς, τα οποία είναι απαραίτητα στοιχεία για την ενημέρωση άλλων ατόμων, πέραν εκείνων που ανέθεσαν τις εκθέσεις αξιολόγησης, σχετικά με τις επιδράσεις των εξεταζόμενων μέτρων, ώστε να ενισχυθούν οι γνώσεις τους σχετικά με τις επιδράσεις.

*Ωστόσο, οι περιορισμοί εξακολουθούν να είναι συχνοί*

Εν κατακλείδι, παρά την πρόοδο των τελευταίων ετών, για την εκτέλεση CIE απαιτούνται τεχνογνωσία και πολιτική βούληση. Ο παρών οδηγός παρουσιάζει επιχειρήματα υπέρ της διενέργειας CIE και παραθέτει ορισμένα από τα ζητήματα που πρέπει να αντιμετωπίσουν οι διαχειριστικές αρχές για να διασφαλίσουν την επιτυχή υλοποίησή τους. Πέρα από τις πρακτικές πτυχές των CIE, δίνεται επίσης έμφαση στα ευρύτερα ζητήματα που ενδέχεται να πρέπει να αντιμετωπιστούν ώστε να καταστεί δυνατή η διενέργεια αξιολογήσεων των επιπτώσεων υψηλότερης ποιότητας. Ο οδηγός περιλαμβάνει ορισμένες βασικές συστάσεις, οι οποίες ελπίζεται ότι θα είναι χρήσιμες για τις διαχειριστικές αρχές, αλλά ένα από τα κύρια μηνύματα είναι ότι η διενέργεια CIE απαιτεί προσεκτικό σχεδιασμό της προετοιμασίας των δεδομένων (ιδίως διοικητικών δεδομένων), σαφείς σκοπούς και στόχους κ.λπ., προκειμένου να αποφευχθούν πιθανά προβλήματα κατά το στάδιο υλοποίησης ή αξιολογήσεις χαμηλής ποιότητας.

*Οδηγός για επαγγελματίες*

Ο οδηγός περιλαμβάνει επίσης παραδείγματα αξιολογήσεων και πρακτικών που βοηθούν τον αναγνώστη. Παρότι οι αξιολογήσεις που συγκεντρώθηκαν στο πλαίσιο του σχεδίου για το γραφείο υποστήριξης της αξιολόγησης παρέχουν την κύρια πηγή πληροφοριών για τον προσδιορισμό των παραδειγμάτων και των πρακτικών που παρουσιάζονται στον παρόντα οδηγό, ελήφθησαν επίσης υπόψη και άλλες πηγές, κυρίως οι αξιολογήσεις που διενεργήθηκαν από το Κοινό Κέντρο Ερευνών (Κέντρο Ερευνών για τις Αξιολογήσεις Επιπτώσεων — CRIE) και, σε μικρότερο βαθμό, οι ακαδημαϊκές δημοσιεύσεις. Όπου είναι δυνατό, τα παραδείγματα και οι εμπειρίες που περιλαμβάνονται στον οδηγό αφορούν παρεμβάσεις του Ευρωπαϊκού Κοινωνικού Ταμείου.

Ο οδηγός διαρθρώνεται σε τέσσερα κεφάλαια.

Στο **κεφάλαιο 1** εξετάζονται η φύση των CIE και οι λόγοι για τους οποίους είναι σημαντικές. Παρέχεται μια εισαγωγική επισκόπηση των προσεγγίσεων των CIE, με έμφαση στη διάκριση μεταξύ πειραματικών και οιονεί πειραματικών προσεγγίσεων. Παρουσιάζονται επίσης οι τεχνικές και πρακτικές προκλήσεις που πρέπει να αντιμετωπιστούν κατά την υλοποίηση της CIE. Εν γένει, λαμβάνονται υπόψη τα είδη των ερωτημάτων πολιτικής που ενδέχεται να εξετάζονται στο πλαίσιο των CIE και η σχέση μεταξύ των μεθόδων CIE και άλλων προσεγγίσεων αξιολόγησης (για παράδειγμα: προσεγγίσεις με βάση τη θεωρία, αξιολόγηση διαδικασίας και ανάλυση αποδοτικότητας).

*Δομή που αντικατοπτρίζει τα στάδια της αξιολόγησης*



Στο **κεφάλαιο 2** εξετάζεται μια σειρά ερωτημάτων που θα πρέπει να εξετάζουν οι διαχειριστικές αρχές κατά τον σχεδιασμό και την υλοποίηση CIE. Ο παρών οδηγός παρουσιάζει ορισμένες από τις βασικές προκλήσεις που αντιμετωπίζουν συνήθως όσοι αναπτύσσουν CIE και διατυπώνει ορισμένες συστάσεις σχετικά με τον τρόπο αντιμετώπισής τους. Τα ερωτήματα χρησιμεύουν ως οδηγός για όσους προτίθενται να αναθέσουν CIE για παρεμβάσεις χρηματοδοτούμενες από το ΕΚΤ.

Οι CIE παρέχουν αξιόπιστα στοιχεία για την αποτελεσματικότητα των κονδυλίων. Ωστόσο, τα στοιχεία είναι αξιόπιστα μόνο εάν οι CIE έχουν σχεδιαστεί επαρκώς και έχουν εκτελεστεί καταλλήλως. Για τον σκοπό αυτόν, οι διαχειριστικές αρχές πρέπει να αντιμετωπίζουν ορισμένα βασικά ζητήματα κατά την ανάθεση αξιολόγησης. Ο ακριβής τρόπος με τον οποίο οι διαχειριστικές αρχές εξετάζουν τα ζητήματα αυτά και η σειρά με την οποία το πράττουν θα υπαγορεύονται από πρακτικές πτυχές και από τις επιτόπιες θεσμικές ρυθμίσεις του κράτους μέλους. Ο παρών οδηγός επισημαίνει ορισμένα από αυτά τα σημαντικά ζητήματα και εφιστά την προσοχή των διαχειριστικών αρχών σ' αυτά. Τα κυριότερα ζητήματα απαριθμούνται σύμφωνα με έξι στάδια της διαδικασίας αξιολόγησης: 1) επιλογή της/των προς αξιολόγηση πράξης/-ων· 2) προσδιορισμός των αξιολογικών ερωτημάτων και των μεταβλητών έκβασης· 3) ανάλυση δεδομένων για τον προσδιορισμό της ομάδας ελέγχου και τη μέτρηση των μεταβλητών έκβασης· 4) επιλογή της μεθόδου CIE· 5) καθορισμός του χρονοδιαγράμματος και του προϋπολογισμού· 6) υλοποίηση της αξιολόγησης. Ιδιαίτερη προσοχή δίνεται στη διαθεσιμότητα και την προστασία των δεδομένων, ζήτημα που μπορεί να θέσει σε σοβαρό κίνδυνο τη δυνατότητα διενέργειας CIE.

Στο **κεφάλαιο 3** εξετάζεται το στάδιο 4 ανωτέρω (επιλογή της μεθόδου CIE) και δίνεται έμφαση στα χαρακτηριστικά των κύριων μεθόδων που χρησιμοποιούνται στις αναλύσεις αντιπαραδειγμάτων. Ειδικότερα, παρουσιάζονται πέντε μέθοδοι: η πειραματική μέθοδος ή τυχαιοποίηση, η αντιστοίχιση βαθμολογίας τάσης, η μέθοδος της διαφοράς των διαφορών, ο σχεδιασμός ασυνέχειας παλινδρόμησης και οι συμβάλλουσες μεταβλητές. Αυτή η ενότητα του οδηγού δεν αποσκοπεί στην εκπαίδευση των αναγνώστων ως προς τη χρήση των μεθόδων CIE, αλλά έχει ως στόχο να ενημερώσει τους αναγνώστες σχετικά με τα πλεονεκτήματα και τις αδυναμίες κάθε μεθόδου και για το πότε μία μέθοδος είναι καταλληλότερη από μια άλλη.

Στο **κεφάλαιο 4** εξετάζονται ευρύτερα ζητήματα προοπτικής ανάπτυξης. Μεταξύ αυτών περιλαμβάνεται η ανάγκη ανάπτυξης ικανοτήτων για την επιτυχή διενέργεια CIE, τόσο εντός των διαχειριστικών αρχών (υπευθύνων χάραξης πολιτικής και υπαλλήλων) όσο και μεταξύ της ερευνητικής και της ακαδημαϊκής κοινότητας και των εταιρειών παροχής συμβουλών των κρατών μελών. Η εν λόγω ενότητα εξετάζει επίσης την ανάγκη αντιμετώπισης των νομικών εμποδίων όσον αφορά την πρόσβαση σε δεδομένα και επικαιροποίησης των CIE των προγραμμάτων του ΕΚΤ+ με βάση πιο προηγμένο σχεδιασμό για την επέκταση της κάλυψης της πολιτικής για την κοινωνική ένταξη και την εκπαίδευση, την εκτίμηση των επιπτώσεων για «ποιοτικά αποτελέσματα» και την εφαρμογή προσεγγίσεων μετα-αξιολόγησης.

Εν κατακλείδι, ο παρών οδηγός: 1) παρουσιάζει επιχειρήματα υπέρ της διενέργειας CIE, 2) προσδιορίζει τα σημαντικά βήματα που πρέπει να γίνουν για την επιτυχή εκτέλεση CIE και 3) αντιμετωπίζει τις CIE ως ουσιαστικό

μέρος του τοπίου του ΕΚΤ+. Απώτερος στόχος είναι να ενισχυθεί η συμβολή του ΕΚΤ+ στην ευημερία των πολιτών της Ευρώπης.

Οι συντάκτες επιθυμούν να αναγνωρίσουν την πολύτιμη υποστήριξη και βοήθεια που παρείχαν τα μέλη της μονάδας G5 «Βελτίωση της Νομοθεσίας» της ΓΔ Απασχόλησης κατά την εκπόνηση της παρούσας έκθεσης, και ειδικότερα οι Linda Adamaite Jeannette Monier και Maria José Cueto Faus. Οι συντάκτες επιθυμούν επίσης να ευχαριστήσουν τον Andrea Pisano και τον Ernesto Belisario για τη συμβολή τους στην ενότητα για την προστασία των δεδομένων και στον Paweł Hess για την υποστήριξη και τη συμβολή του.



# Κεφάλαιο 1. Έννοια και προσεγγίσεις

Στο παρόν κεφάλαιο εξετάζονται θεμελιώδη ερωτήματα σχετικά με τη φύση και τον σκοπό της προσέγγισης αντιπαραδειγμάτων κατά την αξιολόγηση των αιτιακών επιδράσεων των παρεμβάσεων. Συγκεκριμένα, σκοπός είναι να κατανοηθεί η ουσία της αξιολόγησης των επιπτώσεων με τη μέθοδο του αντιπαραδείγματος, δεδομένου, ιδίως, ότι αφορά τους τύπους πράξεων που συγχρηματοδοτούνται μέσω του ΕΚΤ+. Μελετάται επίσης η σχέση μεταξύ των προσεγγίσεων αντιπαραδειγμάτων και άλλων μεθοδολογιών αξιολόγησης και εξετάζονται οι λόγοι για τους οποίους οι CIE είναι σημαντικές —ιδίως επί του παρόντος. Εξετάζονται τα ζητήματα πολιτικής που μπορούν να καλύψουν οι CIE και παρέχεται σύντομη επισκόπηση ορισμένων από τις κύριες μεθόδους αντιπαραδείγματος που σχετίζονται με την αξιολόγηση των συγχρηματοδοτούμενων από το ΕΚΤ+ παρεμβάσεων, οι οποίες, στη συνέχεια, παρουσιάζονται αναλυτικά στο κεφάλαιο 3.

## 1.1. Η ουσία του αντιπαραδείγματος

Οι CIE επιδιώκουν να προσδιορίσουν τα καθαρά αποτελέσματα ή επιπτώσεις των παρεμβάσεων. Η ιδιαιτερότητά τους έγκειται στο ότι αποσκοπούν στην τεκμηρίωση ισχυρισμών ότι μια συγκεκριμένη παρέμβαση οδηγεί σε συγκεκριμένο αποτέλεσμα<sup>8</sup>: δηλαδή, το συγκεκριμένο αποτέλεσμα μπορεί να αποδοθεί αποκλειστικά στην παρέμβαση. Οι CIE το επιτυγχάνουν αυτό, απομονώνοντας την παρέμβαση και αποκλείοντας εναλλακτικές εξηγήσεις για το παρατηρούμενο αποτέλεσμα.

Η ικανότητά τους να αποκλείουν εναλλακτικές εξηγήσεις είναι η ιδέα του «αντιπαραδείγματος», δηλαδή η απάντηση στο ερώτημα «Τι θα συνέβαινε —όσον αφορά τα αποτελέσματα ενδιαφέροντος— εάν η παρέμβαση δεν είχε υλοποιηθεί;». Για να κατανοηθεί σαφώς η έννοια του αντιπαραδείγματος και, για να τεθεί απλά, να αποσαφηνιστεί το ζήτημα, είναι χρήσιμο να εξεταστεί το παράδειγμα ενός ανέργου που συμμετέχει σε πρόγραμμα κατάρτισης, σκοπός του οποίου είναι η ενθάρρυνση της απασχόλησης. Προκειμένου να προσδιοριστεί η επίδραση της κατάρτισης στο άτομο, η προσέγγιση αντιπαραδειγμάτων λαμβάνει υπόψη δύο πιθανά αποτελέσματα<sup>8</sup>. Το πρώτο είναι το καθεστώς απασχόλησης του καταρτιζόμενου μετά τη συμμετοχή του στην κατάρτιση. Αυτό είναι το παρατηρούμενο αποτέλεσμα για τον καταρτιζόμενο. Το δεύτερο πιθανό αποτέλεσμα είναι το καθεστώς απασχόλησης του εν λόγω καταρτιζόμενου αν δεν είχε λάβει μέρος στο πρόγραμμα κατάρτισης, ανεξαρτήτως των υπόλοιπων παραγόντων. Στην εν λόγω περίπτωση, αυτό το δεύτερο αποτέλεσμα αναφέρεται ως αποτέλεσμα αντιπαραδείγματος. Η επίπτωση της κατάρτισης στον κάθε καταρτιζόμενο προσδιορίζεται από τη διαφορά μεταξύ του παρατηρούμενου αποτελέσματος και του αποτελέσματος αντιπαραδείγματος. Αυτό είναι το αιτιακό καθαρό αποτέλεσμα ή επίπτωση της κατάρτισης για το άτομο. Η μόνη διαφορά μεταξύ των περιστάσεων ή των συνθηκών από τις οποίες προέκυψαν το παρατηρούμενο αποτέλεσμα και το αποτέλεσμα αντιπαραδείγματος είναι η συμμετοχή του ατόμου στην κατάρτιση. Ως εκ τούτου, οποιαδήποτε διαφορά

*Αντιπαραδειγμα*

<sup>8</sup> Αναλυτικότερη εξέταση του αιτιακού μοντέλου «πιθανών εκβάσεων» παρέχεται στο έγγραφο [Holland P., 1986](#).

μεταξύ των δύο αποτελεσμάτων πρέπει να είναι η επίπτωση της κατάρτισης στο καθεστώς απασχόλησης του ατόμου.

Στην πραγματικότητα, ούτε παρατηρούνται ούτε είναι δυνατό να παρατηρηθούν αποτελέσματα αντιπαραδείγματος για τα άτομα που εκτίθενται σε παρέμβαση. Ωστόσο, κύριος στόχος της CIE είναι να παράσχει πειστικές εκτιμήσεις των αποτελεσμάτων αντιπαραδείγματος για ομάδες ατόμων ή επιχειρήσεων που επηρεάζονται από παρεμβάσεις συγχρηματοδοτούμενες από το ΕΚΤ. Ως εκ τούτου, οι επιπτώσεις εκφράζονται, για παράδειγμα, με τη μορφή διαφορών στους μέσους όρους ή στις αναλογίες μεταξύ των μέσων παρατηρούμενων τιμών και των «εκτιμώμενων» τιμών του αντιπαραδείγματος. Στις περισσότερες εφαρμογές, οι CIE επιδιώκουν να συγκρίνουν τα αποτελέσματα μιας παρέμβασης (ενός μέτρου ή ενός μέσου) για τις οντότητες (πρόσωπα, ΜΜΕ κ.λπ.) που επωφελήθηκαν από αυτήν σε σχέση με μια ομάδα που δεν επωφελήθηκε από την παρέμβαση. Στην ορολογία των CIE, η «ομάδα εφαρμογής της παρέμβασης» ή «ομάδα που αποτέλεσε αντικείμενο παρέμβασης» («treated» ή «treatment» group) διακρίνεται από την ομάδα «ελέγχου» («control» group), η οποία θα πρέπει να παρουσιάζει όσο το δυνατόν περισσότερες ομοιότητες από κάθε άποψη (εξαιρουμένης της συμμετοχής στις παρεμβάσεις) με την ομάδα εφαρμογής της παρέμβασης. Οι εκτιμήσεις των αποτελεσμάτων αντιπαραδείγματος προέρχονται από την ομάδα ελέγχου και δίνεται ιδιαίτερη προσοχή στις διαφορές των —παρατηρούμενων και μη— χαρακτηριστικών μεταξύ των δύο ομάδων. Είναι επίσης δυνατό να συγκριθούν διαφορετικές παρεμβάσεις μέσω της έκθεσης των επιλέξιμων μονάδων σε ευρύ φάσμα εναλλακτικών παρεμβάσεων (π.χ. άλλων παρεμβάσεων που χρηματοδοτούνται από το ΕΚΤ ή παρεμβάσεων χρηματοδοτούμενων από άλλες πηγές), με αποτέλεσμα τον σχηματισμό μιας σειράς ομάδων εφαρμογής της παρέμβασης και τη σύγκριση των αποτελεσμάτων μεταξύ τους και/ή των αποτελεσμάτων για την ομάδα ελέγχου που δεν αποτέλεσε αντικείμενο παρέμβασης.

*Ορισμός των ομάδων εφαρμογής της παρέμβασης και ....*

Όταν η ομάδα ελέγχου δεν αποτελεί αντικείμενο παρέμβασης, το αξιολογικό ερώτημα που εξετάζεται είναι «Ποια είναι η επίπτωση της λήψης της παρέμβασης έναντι της μη χορήγησης βοήθειας ούτε στήριξης;» Αντιστρόφως, όταν συγκρίνονται τα αποτελέσματα που επιφέρει η παρέμβαση ενδιαφέροντος με τα αποτελέσματα που επιφέρει κάποια άλλη παρέμβαση, το αξιολογικό ερώτημα είναι το εξής: «Ποια είναι η επίπτωση της λήψης της υπό εξέταση παρέμβασης έναντι της έκθεσης σε κάποια σαφώς καθορισμένη εναλλακτική λύση;» Σε πολλές περιπτώσεις, οι CIE είναι έτσι σχεδιασμένες ώστε να απαντούν σε οποιοδήποτε από τα δύο αυτά θεμελιώδη ερωτήματα. Η επιλογή του ερωτήματος που πρέπει να απαντηθεί καθορίζεται από τις προτεραιότητες των φορέων χάραξης πολιτικής και από τους πρακτικούς περιορισμούς του σχεδιασμού.

*... και των ομάδων ελέγχου*

Στις περιπτώσεις που γίνεται σύγκριση μεταξύ δύο διαφορετικών παρεμβάσεων, θα πρέπει να υπάρχει σαφώς καθορισμένη αντίθεση μεταξύ τους, η οποία να είναι ουσιαστική από την άποψη της χάραξης πολιτικής.

## 1.2. Γιατί είναι σημαντικές οι αξιολογήσεις με τη μέθοδο του αντιπαραδείγματος;

Οι CIE παρέχουν σημαντικές πληροφορίες σχετικά με τα καθαρά αποτελέσματα ή επιπτώσεις των παρεμβάσεων. Παρέχουν εκτιμήσεις

σχετικά με το μέγεθος των επιπτώσεων, το πρόσημό τους (θετικό ή αρνητικό) και τους στατιστικούς δείκτες αβεβαιότητας. Συμβάλλουν στην επικύρωση ή την απόρριψη της εικαζόμενης αιτιώδους συνάφειας μεταξύ της παρέμβασης και των αποτελεσμάτων, στην οποία βασίζεται ο σχεδιασμός της παρέμβασης. Αυτές οι μετρούμενες επιδράσεις μπορούν να χρησιμοποιηθούν για την επιδίωξη διαφόρων στόχων: για να αποδειχθεί ότι οι πόροι των φορολογουμένων χρησιμοποιούνται με διαφάνεια και λογοδοσία· για να λαμβάνονται αποφάσεις πολιτικής βάσει σαφών αποδεικτικών στοιχείων· για να αντλούνται διδάγματα από τα αποτελέσματα σε όλες τις περιφέρειες της ίδιας χώρας ή μεταξύ κρατών μελών.

Όσοι είναι υπεύθυνοι για τις παρεμβάσεις και επιδιώκουν να διασφαλίσουν ότι τα προγράμματά τους θα συνεχίσουν να προσελκύουν χρηματοδότηση θα έχουν έντονο ενδιαφέρον να προωθήσουν τη διενέργεια CIE, προκειμένου να αποδείξουν ότι τα προγράμματά τους είναι οικονομικά αποδοτικά και αποφέρουν μετρήσιμα οφέλη στους συμμετέχοντες, καθώς και στην κοινωνία στο σύνολό της. Τα στοιχεία που προκύπτουν από τις CIE θα παρουσιάζουν ιδιαίτερο ενδιαφέρον για όσους είναι υπεύθυνοι για την κατανομή των πόρων. Οι διαχειριστικές αρχές θα είναι πρόθυμες να δείξουν ότι τα προγράμματά τους όντως «λειτουργούν» αποτελεσματικά. Για να το επιτύχουν αυτό με πειστικό τρόπο, θα πρέπει να αναθέτουν υψηλής ποιότητας CIE.

*Διαφάνεια και  
λογοδοσία*

Αυτά τα χαρακτηριστικά των CIE παρέχουν σημαντικές πληροφορίες στους φορείς χάραξης πολιτικής, καθήκον των οποίων είναι η κατανομή των πόρων σε διάφορες παρεμβάσεις. Οι αποφάσεις σχετικά με τη χρηματοδότηση δυνητικών παρεμβάσεων λαμβάνονται στο πλαίσιο των ορίων των πόρων. Στο πλαίσιο αυτό, οι φορείς λήψης αποφάσεων χρειάζονται αξιόπιστα στοιχεία για τις επιπτώσεις των προγραμμάτων και την οικεία σχέση κόστους/αποτελεσματικότητας, ώστε να μπορούν να χρησιμοποιούν τους διαθέσιμους πόρους με τον καλύτερο δυνατό τρόπο. Κατά την αξιολόγηση της σχετικής αποδοτικότητας των παρεμβάσεων, τα καθαρά αποτελέσματα που εκτιμώνται από τις CIE μπορούν να απεικονίζονται αναλυτικότερα με τη μελέτη της σχέσης κόστους-αποτελεσματικότητας της παρέμβασης ή με την πραγματοποίηση πλήρους ανάλυσης κόστους-οφέλους.

*Στήριξη  
αποφάσεων για την  
κατανομή των  
πόρων*

Σημαντικές πρόσθετες γνώσεις μπορούν επίσης να προκύψουν από τη σύγκριση των καθαρών αποτελεσμάτων παρόμοιων πράξεων που υλοποιούνται σε διαφορετικές περιοχές. Εάν οι CIE εντοπίσουν σημαντικές διαφορές στις επιπτώσεις τους, αυτό είναι πολύ πιθανό να σημαίνει ότι η ποιότητα των πράξεων διαφέρει σημαντικά ή ότι ορισμένες πράξεις ανταποκρίνονται καλύτερα στα κοινωνικοοικονομικά τους πλαίσια από ό,τι άλλες. Οι συγκρίσεις αυτές —που αποκαλούνται γενικά «μετα-αξιολογήσεις» ή «μετα-αναλύσεις»— επιτρέπουν τη μεγαλύτερη γενίκευση των πορισμάτων των CIE και παρέχουν σημαντικές δοκιμές για μέτρα πολιτικής (π.χ. κατάρτιση, ολοκληρωμένες υπηρεσίες κ.λπ.)<sup>9</sup>. Για τη διενέργεια των συγκρίσεων αυτών σύμφωνα με επιστημονικά κριτήρια, απαιτούνται επαρκής αριθμός και συστηματική υλοποίηση CIE. Κατά συνέπεια, ο καλός συντονισμός σε εθνικό επίπεδο ή σε επίπεδο ΕΕ αποτελεί θεμελιώδη προϋπόθεση για την αύξηση της συχνότητας των συγκρίσεων αυτών και τη χρήση τους για την τεκμηρίωση των αποφάσεων πολιτικής.

*Σύγκριση πράξεων  
διαφορετικών  
περιφερειών ή  
κρατών μελών*

<sup>9</sup> Βλ., για παράδειγμα, [Card D., Kluge J. και Weber A., 2017.](#)

### 1.3. Γιατί οι αξιολογήσεις με τη μέθοδο του αντιπαραδείγματος αποτελούν πρόκληση από τεχνική άποψη;

Υπάρχουν ορισμένες προσεγγίσεις που μπορεί να περιγραφούν ως «αναξιόπιστες» απόπειρες εκτίμησης των επιπτώσεων μιας παρέμβασης. Οι προσεγγίσεις αυτές εξετάζονται εδώ προκειμένου να καταδειχθεί ο εγγενής περίπλοκος χαρακτήρας των CIE και δεν γίνεται καμία αναφορά στην πρακτική της πραγματικής αξιολόγησης.

*Υπέρβαση των απλουστευτικών προσεγγίσεων*

Πρώτον, ένας φορέας χάραξης πολιτικής μπορεί να επιθυμεί να αξιολογήσει την επίπτωση ενός προγράμματος κατάρτισης για τους ανέργους συγκρίνοντας το εισόδημα των καταρτιζομένων μετά την κατάρτιση με το εισόδημα όλων των ανέργων που δεν συμμετείχαν στο πρόγραμμα. Στη συνέχεια, ο φορέας χάραξης πολιτικής αποδίδει στο πρόγραμμα κατάρτισης την παρατηρούμενη διαφορά εισοδήματος μεταξύ συμμετεχόντων και μη συμμετεχόντων.

Η εν λόγω στρατηγική δεν είναι έγκυρη για τον προσδιορισμό της επίπτωσης της κατάρτισης στο εισόδημα, διότι οι μη καταρτιζόμενοι μπορεί να διαφέρουν σημαντικά από τους καταρτιζομένους και οι διαφορές αυτές μπορεί να επηρεάσουν τα αποτελέσματα —συνεπώς, η προσέγγιση αυτή δεν αποκλείει εναλλακτικές εξηγήσεις για τυχόν παρατηρούμενες διαφορές στο εισόδημα. Για παράδειγμα, οι καταρτιζόμενοι μπορεί να έχουν μεγαλύτερη εγγενή ικανότητα σε σχέση με τους μη καταρτιζομένους. Με άλλα λόγια, άνεργοι με μεγαλύτερη ικανότητα προσφέρονται εθελοντικά να συμμετέχουν στο πρόγραμμα κατάρτισης. Ως εκ τούτου, η ικανότητα δεν επηρεάζει μόνο την απόφαση συμμετοχής, αλλά και τα αποτελέσματα —οι άνεργοι με υψηλότερα επίπεδα εγγενούς ικανότητας είναι πιθανότερο να έχουν υψηλότερο εισόδημα σε σχέση με τους ανέργους με χαμηλότερη ικανότητα. Ως εκ τούτου, οποιαδήποτε παρατηρούμενη διαφορά εισοδήματος μεταξύ της ομάδας εφαρμογής της παρέμβασης και της ομάδας ελέγχου μπορεί να οφείλεται τόσο στο πρόγραμμα κατάρτισης όσο και/ή σε εγγενείς διαφορές ικανότητας και, κατά συνέπεια, θα μπορούσε να «υπερεκτιμηθεί» η επίπτωση της παρέμβασης.

Εάν η ικανότητα δεν μπορεί να μετρηθεί και οι διαφορές εγγενούς ικανότητας μεταξύ των δύο ομάδων δεν μπορούν να ληφθούν υπόψη κατά την εκτίμηση των επιπτώσεων με τη σύγκριση των εκβάσεων μεταξύ των δύο ομάδων, τότε η εκτιμώμενη επίπτωση του προγράμματος κατάρτισης θεωρείται ότι εμφανίζει **μεροληψία επιλογής**. Για την αντιμετώπιση αυτού του προβλήματος, οι αξιολογητές προσπαθούν να συλλέξουν όσο το δυνατόν περισσότερες πληροφορίες σχετικά με σημαντικούς παράγοντες που επηρεάζουν την απόφαση συμμετοχής και τις επακόλουθες εκβάσεις. Τα δεδομένα αυτά χρησιμοποιούνται για την επιλογή έγκυρης ομάδας ελέγχου αποτελούμενης από μη συμμετέχοντες —δηλαδή ομάδας που παρουσιάζει όσο το δυνατόν περισσότερες ομοιότητες με την ομάδα εφαρμογής της παρέμβασης όσον αφορά τους εν λόγω παράγοντες— και για τη διενέργεια στατιστικών αναλύσεων που λαμβάνουν υπόψη αυτούς τους παράγοντες. Στο πλαίσιο αυτό, οι αξιολογητές συχνά προβάλλουν την υπόθεση ότι η επιλογή συμμετοχής στο πρόγραμμα καθορίζεται από τους εν λόγω παρατηρήσιμους παράγοντες. Εν γένει, αυτή η «υπόθεση ταυτοποίησης» δεν μπορεί να επικυρωθεί εύκολα και ο αξιολογητής πρέπει να προβάλει πειστικά

*Εξουδετέρωση της μεροληψίας επιλογής*

επιχειρήματα για να υποστηρίξει ότι η υπόθεση είναι εύλογη στο δεδομένο πλαίσιο βάσει της γνώσης των θεσμικών παραγόντων και της θεωρίας της συμπεριφοράς.

Μια δεύτερη «αναξιόπιστη» προσέγγιση μπορεί να είναι η παρατήρηση του εισοδήματος των καταρτιζομένων πριν και μετά την κατάρτιση από τον φορέα χάραξης πολιτικής και η απόδοση της αλλαγής «πριν/μετά» στην παρέμβαση κατάρτισης. Στην ουσία, η προσέγγιση αυτή υποθέτει ότι, αν δεν είχε πραγματοποιηθεί η παρέμβαση, το μέσο εισόδημα θα παρέμενε αμετάβλητο.

Αλλαγή  
«πριν/μετά»

Και πάλι, σε όλες σχεδόν τις περιπτώσεις, η στρατηγική αυτή δεν είναι έγκυρη για τη μέτρηση της επίπτωσης της κατάρτισης στο εισόδημα, εκτός εάν μπορεί να προβληθεί με εύλογα επιχειρήματα η υπόθεση της χρονικής σταθερότητας. Αυτό οφείλεται στο γεγονός ότι το εισόδημα των καταρτιζομένων αναπόφευκτα θα μεταβληθεί με την πάροδο του χρόνου με τρόπους εντελώς άσχετους με την κατάρτιση. Για παράδειγμα, είναι σύνηθες να παρατηρείται ότι οι αποδοχές των καταρτιζομένων σημειώνουν πτώση πριν από τη συμμετοχή τους, εν μέρει λόγω μεταβατικών παραγόντων. Σε πολλές περιπτώσεις, παρατηρείται ανάκαμψη ανεξάρτητα από το αν έχει πραγματοποιηθεί παρέμβαση κατάρτισης<sup>10</sup>. Η αναξιόπιστη προσέγγιση η οποία συνίσταται στη μέτρηση της επίπτωσης της κατάρτισης μέσω της διαφοράς μεταξύ των αποδοχών αμέσως πριν από τη συμμετοχή στο πρόγραμμα και των αποδοχών μετά τη συμμετοχή παραβλέπει το γεγονός ότι, σε πολλές περιπτώσεις, οι αποδοχές θα είχαν αυξηθεί ούτως ή άλλως.

Για την προσαρμογή των εν λόγω σχεδιασμών, απαιτείται ένα μέτρο του αντιπαραδείγματος —δηλαδή ένα μέτρο του τρόπου με τον οποίο θα είχε μεταβληθεί το εισόδημα των καταρτιζομένων χωρίς την παρέμβαση κατάρτισης. Για παράδειγμα, τέτοιο αποτέλεσμα αντιπαραδείγματος μπορεί να επιτευχθεί από μια προσεκτικά αντιστοιχισμένη ομάδα ελέγχου που δεν έχει εκτεθεί στην παρέμβαση κατάρτισης και της οποίας τα εισοδήματα παρατηρούνται την ίδια χρονική στιγμή με εκείνα των καταρτιζομένων. Στη συνέχεια συχνά προβάλλεται η υπόθεση των κοινών τάσεων, η οποία διατυπώνει την αρχή ότι η τάση των εισοδημάτων μεταξύ των καταρτιζομένων και της ομάδας ελέγχου θα ήταν η ίδια χωρίς την παρέμβαση.

Τα όρια αυτών των «αναξιόπιστων» προσεγγίσεων δικαιολογούν την αναζήτηση πιο πειστικών μεθόδων αξιολόγησης. Ωστόσο, όπως προαναφέρθηκε, η εφαρμογή πιο πειστικών μεθόδων είναι πιο δύσκολη από τεχνική άποψη. Στην επόμενη ενότητα του παρόντος κεφαλαίου παρέχεται σύντομη περιγραφή ορισμένων από τις ειδικές προσεγγίσεις των CIE που είναι πιθανό να είναι πιο συναφείς στο πλαίσιο του ΕΚΤ.

## 1.4. Επισκόπηση των σχεδιασμών και προσεγγίσεων των CIE

Όταν δίνεται έμφαση στις επιδράσεις μιας παρέμβασης στους συμμετέχοντες, τα αποτελέσματα αντιπαραδείγματος εκτιμώνται συνήθως με τη χρήση δεδομένων που συλλέγονται από ομάδες μη συμμετεχόντων οι οποίοι είναι παρόμοιοι με τους συμμετέχοντες στην υπό αξιολόγηση παρέμβαση. Ο πίνακας 1 στο τέλος του παρόντος κεφαλαίου παρουσιάζει μια σύντομη επισκόπηση των προσεγγίσεων, ορισμένων από τα πλεονεκτήματα και τους

<sup>10</sup> Το μοτίβο αυτό είναι ευρέως γνωστό ως «Ashenfelter Dip» (πτώση Ashenfelter) από τον οικονομολόγο που το σχολίασε πρώτος. Βλ. [Ashenfelter O., 1978](#).



περιορισμούς τους, καθώς και των βασικών τύπων δεδομένων που απαιτούνται.

Η κύρια διάκριση στις CIE είναι μεταξύ των σχεδιασμών αξιολόγησης που είναι πειραματικοί και εκείνων που είναι οιονεί πειραματικοί. Η πειραματική προσέγγιση αναφέρεται συνήθως ως «τυχαιοποιημένη ελεγχόμενη μελέτη», ενίοτε δε και ως «κοινωνικός πειραματισμός».

Η πειραματική προσέγγιση θεωρείται ο χρυσός κανόνας μεταξύ των μεθόδων CIE για την αξιολόγηση των επιδράσεων των παρεμβάσεων που μπορούν να δοκιμαστούν και να ελεγχθούν σε σχετικά σύντομα χρονικά διαστήματα και, στις περισσότερες περιπτώσεις, αντιπροσωπεύει το ιδεώδες. Για να είναι αποτελεσματικός ο σχεδιασμός της αξιολόγησης των επιπτώσεων, θα πρέπει να επιδιώκει την επίτευξη αμερόληπτων εκτιμήσεων των αποτελεσμάτων αντιπαραδείγματος. Σε πολλές εφαρμογές, η πειραματική προσέγγιση μπορεί να θεωρηθεί ότι παρέχει τέτοιες αμερόληπτες εκτιμήσεις. Κατά την εξέταση των προσεγγίσεων της CIE, είναι συχνά επιθυμητό να περιγράφεται αρχικά η πειραματική προσέγγιση. Αυτό οφείλεται στο γεγονός ότι οι οιονεί πειραματικές μέθοδοι επιδιώκουν ουσιαστικά να μιμηθούν το πειραματικό ιδεώδες.

*Τυχαιοποιημένος  
σχεδιασμός — ο  
χρυσός κανόνας*

Κατά την εξέταση των σχεδιασμών CIE, τα βασικά χαρακτηριστικά κάθε προσέγγισης καθορίζονται με όσο το δυνατόν απλούστερο τρόπο προκειμένου να αποσαφηνιστούν οι βασικές αρχές. Στην πραγματικότητα, οι εφαρμογές των εν λόγω μεθόδων μπορεί να είναι πολύ πιο περίπλοκες και ζητήματα όπως η μη συμμόρφωση —δηλαδή όταν τα άτομα στα οποία έχει ανατεθεί να συμμετάσχουν στην παρέμβαση δεν συμμετείχαν— μπορούν να επιτείνουν σημαντικά τις προκλήσεις που προκύπτουν.

Υπάρχει ευρύ φάσμα προσεγγίσεων που αποσκοπούν ουσιαστικά στη μίμηση της τυχαιοποίησης. Οι προσεγγίσεις αυτές αναφέρονται ως **οιονεί πειραματικές**. Είναι αδύνατο να εξεταστούν όλες εντός των ορίων του παρόντος οδηγού ή να παρασχεθεί πλήρης και λεπτομερής τεχνική περιγραφή για καθεμία από αυτές. Ωστόσο, σε γενικές γραμμές, οι οιονεί πειραματικές μεθοδολογίες που είναι πιθανότερο να εφαρμοστούν στο πλαίσιο του ΕΚΤ είναι οι εξής: 1. αντιστοίχιση βαθμολογίας τάσης· 2. διαφορά των διαφορών· 3. ασυνέχεια παλινδρόμησης· 4. συμβάλλουσες μεταβλητές. Στον Πίνακα 5 του κεφαλαίου 3 παρέχεται επισκόπηση των σημαντικότερων προσεγγίσεων και των σχετικών πλεονεκτημάτων τους· η παρουσίασή τους έχει απλουστευτεί σε μεγάλο βαθμό προκειμένου να αναδειχθούν οι βασικές αρχές κάθε προσέγγισης. Περαιτέρω βιβλιογραφία για τις οιονεί πειραματικές μεθοδολογίες παρουσιάζεται στο παράρτημα 1.

*Μη τυχαιοποιημένοι  
ή οιονεί  
πειραματικοί  
σχεδιασμοί*

## 1.5. Πώς μπορεί να ενσωματωθεί η CIE σε ένα ευρύτερο πλαίσιο αξιολόγησης

Οι αξιολογήσεις με τη μέθοδο του αντιπαραδείγματος εξετάζουν ορισμένα είδη ερωτημάτων σχετικά με τις αιτιακές επιδράσεις των παρεμβάσεων. Οι προσεγγίσεις αυτές περιορίζονται στον βαθμό στον οποίο μπορούν να απαντήσουν σε άλλα ερωτήματα σχετικά με μια παρέμβαση. Είναι χρήσιμο να γίνεται διάκριση μεταξύ των αξιολογικών ερωτημάτων που αφορούν την **αιτιακή εξήγηση** και εκείνων που αφορούν την **αιτιακή περιγραφή**. Οι CIE αποσκοπούν στην **περιγραφή** των συνεπειών μιας παρέμβασης. Οι μέθοδοι αυτές είναι λιγότερο κατάλληλες για να **εξηγήσουν** τους μηχανισμούς και τα πλαίσια μέσω των οποίων προκύπτουν οι αιτιώδεις σχέσεις. Η διάκριση αυτή

*Αιτιακή εξήγηση και  
περιγραφή*



είναι σημαντική, δεδομένου ότι συμβάλλει στη διευκρίνιση του ιδιαίτερου ρόλου της CIE<sup>11</sup>.

Η CIE, αν είναι καταλλήλως σχεδιασμένη, θα ενημερώνει τον φορέα χάραξης πολιτικής αν μια παρέμβαση οδήγησε στην αλλαγή των αποτελεσμάτων που σχεδιάστηκε για να επηρεάσει. Θα παρέχει στοιχεία σχετικά με το μέγεθος τυχόν επίπτωσης ή επίδρασης, θα ενημερώνει τον φορέα χάραξης πολιτικής αν η επίπτωση ήταν θετική ή αρνητική, αλλά θα παρέχει επίσης ένα μέτρο αβεβαιότητας. Εκεί που οι αξιολογήσεις των επιπτώσεων με τη μέθοδο του αντιπαραδείγματος είναι λιγότερο αποτελεσματικές είναι στην περιγραφή των λόγων και του τρόπου με τον οποίο προέκυψαν οι επιπτώσεις που μετρώνται μέσω της CIE. Αντιθέτως, είναι συχνά δύσκολο να προσδιοριστεί, βάσει CIE, ο λόγος για τον οποίο μια παρέμβαση δεν είχε καμία επίπτωση, αν αποδειχθεί ότι αυτό συμβαίνει.

*Τι στοιχεία μπορούν να παρέχουν οι CIE στους φορείς χάραξης πολιτικής και τι όχι*

Στο πλαίσιο των περισσότερων φορέων χάραξης πολιτικής, τα ενδιαφερόμενα μέρη που υποβάλλουν ερωτήματα τα οποία αφορούν την αιτιακή περιγραφή και εξήγηση τείνουν να έχουν διαφορετικά ενδιαφέροντα και διαφορετικές απόψεις. Οι διαχειριστές προγραμμάτων και οι επαγγελματίες τείνουν να εστιάζουν σε ερωτήματα που αφορούν την αιτιακή εξήγηση. Οι υπεύθυνοι για την κατανομή των πόρων και οι ανώτεροι φορείς λήψης αποφάσεων που είναι αρμόδιοι για την κατάρτιση του προϋπολογισμού τείνουν να εστιάζουν σε ερωτήματα που αφορούν την αιτιακή περιγραφή. Στην πράξη, η διάκριση μεταξύ αιτιακής εξήγησης και περιγραφής μπορεί να είναι ασαφής. Σε ορισμένες περιπτώσεις, οι CIE μπορούν να εξηγήσουν τους λόγους για τους οποίους παρατηρήθηκαν ορισμένες επιπτώσεις, για παράδειγμα μέσω της διερεύνησης των επιπτώσεων των παρεμβάσεων σε σημαντικές υποομάδες. Ωστόσο, είναι σημαντικό να εξετάζονται προσεκτικά τα είδη των ερωτημάτων που θέτουν τα ενδιαφερόμενα μέρη σχετικά με μια παρέμβαση και να επιλέγεται η κατάλληλη προσέγγιση για να δοθεί απάντηση σε καθένα από αυτά. Όταν η πρωταρχική ερώτηση είναι αν είναι αποτελεσματική μια παρέμβαση, ενδείκνυται σε πολλές περιπτώσεις η αξιολόγηση των επιπτώσεων με τη μέθοδο του αντιπαραδείγματος. Όταν η πρωταρχική ερώτηση είναι πώς λειτουργεί μια παρέμβαση, οι μέθοδοι αξιολόγησης με βάση τη θεωρία και οι μέθοδοι αξιολόγησης διαδικασίας είναι καταλληλότερες.

Αυτά τα διαφορετικά επίπεδα ερωτημάτων και σκοπών συνοψίζονται στο σχήμα που ακολουθεί.

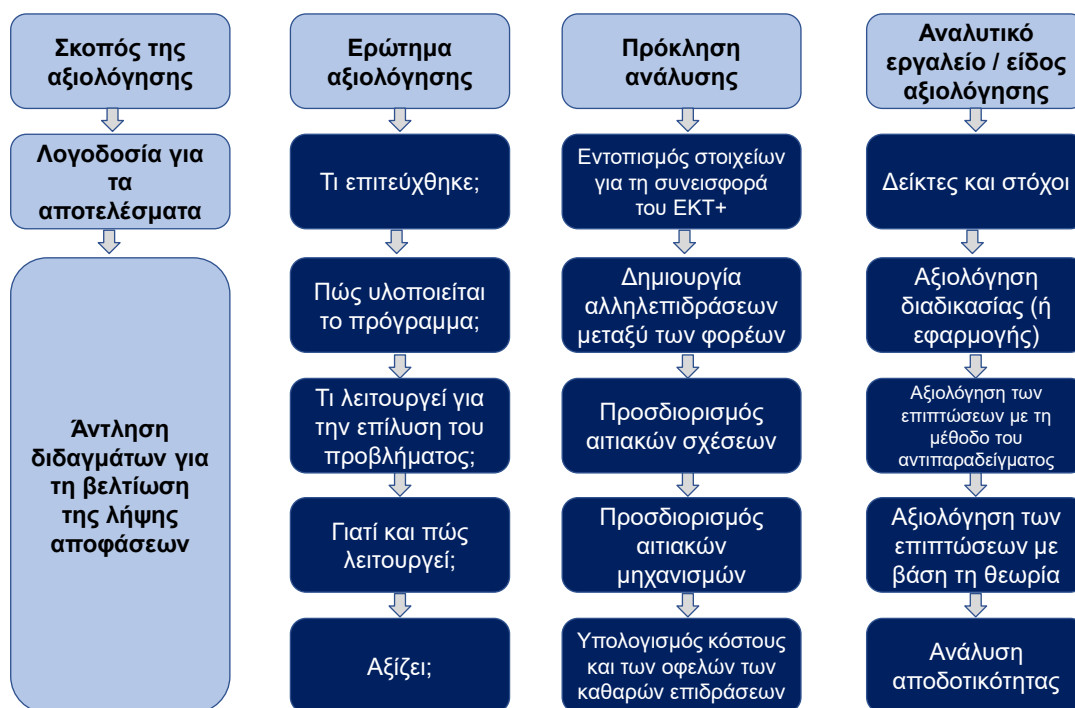
Με βάση τα ανωτέρω συνάγεται το συμπέρασμα ότι οι CIE πρέπει να αναπτύσσονται στο πλαίσιο του σχεδίου αξιολόγησης. Αυτό το σχέδιο αξιολόγησης πρέπει να περιλαμβάνει διάφορες μορφές αξιολόγησης που αποσκοπούν στην απάντηση διαφορετικών ερωτημάτων, για διαφορετικά ενδιαφερόμενα μέρη στον τομέα της πολιτικής. Στην πράξη, ένα σχέδιο αξιολόγησης θα περιλαμβάνει σπάνια ή και ποτέ CIE χωρίς αξιολόγηση διαδικασίας.

Στο όνομα της αξιολόγησης αναπτύσσεται ευρύ φάσμα προσεγγίσεων, οι οποίες εξυπηρετούν διάφορους σκοπούς. Το κρίσιμο ερώτημα είναι με ποιον τρόπο μπορούν να συνδυαστούν οι προσεγγίσεις αυτές με χρήσιμους τρόπους που θα προωθούν την άντληση διδαγμάτων πολιτικής. Ο συνδυασμός διαφορετικών τύπων αξιολόγησης με τον κατάλληλο τρόπο — με διαφορετικούς σκοπούς στο πλαίσιο του κύκλου προγραμματισμού—

<sup>11</sup> Βλ. Shadish W.R., Cook T.D. και Campbell D.T., 2002, και [Stern E. et al., 2012.](#)

αποτελεί την πραγματική πρόκληση στον τομέα αυτόν. Όπως προαναφέρθηκε και όπως φαίνεται στο επόμενο σχήμα, η CIE, η αξιολόγηση διαδικασίας και οι προσεγγίσεις με βάση τη θεωρία αλληλοσυμπληρώνονται.

### Σχήμα 1 Διάφορα καθήκοντα και τύποι αξιολόγησης



Πηγή: προσαρμογή από [Martini A., 2009](#).

Μια αξιόπιστη στρατηγική αξιολόγησης θα πρέπει να περιλαμβάνει τα ακόλουθα στοιχεία:

- αξιολόγηση των επιπτώσεων με βάση τη θεωρία,
- αξιολόγηση διαδικασίας (ή υλοποίησης),
- αξιολόγηση των επιπτώσεων με τη μέθοδο του αντιπαραδείγματος (CIE),
- ανάλυση αποδοτικότητας.

*Συνδυασμός τύπων αξιολογήσεων*

Στον παρόντα οδηγό, θα εξεταστούν εις βάθος μόνο προσεγγίσεις αντιπαραδειγμάτων για την αξιολόγηση των επιπτώσεων. Στο πλαίσιο των CIE, οι προσεγγίσεις με βάση τη θεωρία αποτελούν μέσα για την κατανόηση του σκοπού του σχεδιασμού μιας παρέμβασης.

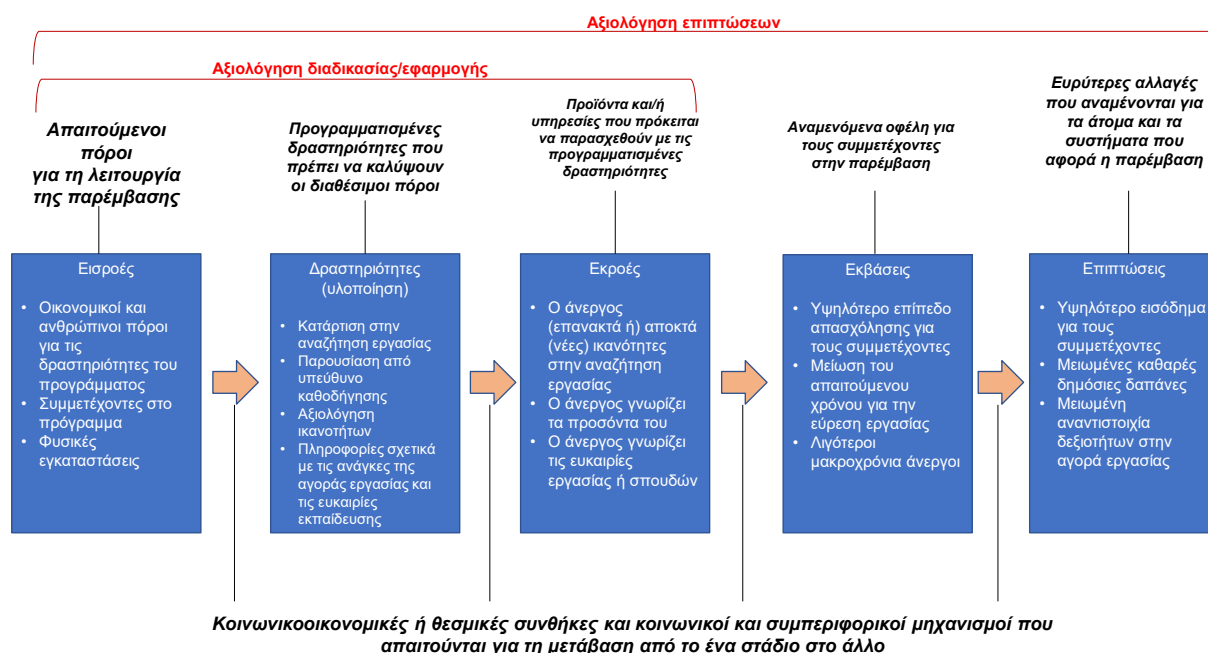
Οι **αξιολογήσεις με βάση τη θεωρία** χρησιμοποιούνται σε ορισμένες περιπτώσεις για να περιγράψουν τη σκοπούμενη λειτουργία της παρέμβασης και να ελέγξουν αν μπορεί να παρατηρηθεί η μεταβολή των αποτελεσμάτων που προβλέπει η θεωρία της παρέμβασης. Υπό την έννοια αυτή, οι προσεγγίσεις με βάση τη θεωρία μπορούν να χρησιμοποιηθούν για την αξιολόγηση των επιπτώσεων απαντώντας στο ερώτημα «πώς» προέκυψε η επίπτωση, καθώς και για την εξέταση των επιπτώσεων μιας παρέμβασης όταν δεν είναι δυνατή η διενέργεια CIE. Στο επόμενο σχήμα απεικονίζεται σχηματοποιημένο παράδειγμα της θεωρίας της αλλαγής για μια παρέμβαση που αποσκοπεί στη βελτίωση των υπηρεσιών απασχόλησης. Η αξιολόγηση με βάση τη θεωρία εξετάζει αν τα αποδεικτικά στοιχεία επιβεβαιώνουν την

*Η αξιολόγηση με βάση τη θεωρία αναφέρεται στη «θεωρία της αλλαγής»*

αλληλουχία των αιτιακών σταδίων, από την εισροή έως την επίπτωση, όπως προτείνεται από τη θεωρία της αλλαγής, και υπό ποιες συνθήκες και με ποιους κοινωνικούς μηχανισμούς αυτό ήταν εφικτό. Η λεπτομερής περιγραφή της χρήσης προσεγγίσεων με βάση τη θεωρία για τον προσδιορισμό των επιπτώσεων δεν περιλαμβάνεται στο πεδίο εφαρμογής του παρόντος εγγράφου.

Στο πλαίσιο των CIE, η αξιολόγηση με βάση τη θεωρία εξετάζει τον τρόπο προγραμματισμού και σχεδιασμού μιας παρέμβασης και τον τρόπο με τον οποίο πρόκειται να λειτουργήσει. Ουσιαστικά, η προσέγγιση συνίσταται στη συνεργασία με τα ενδιαφερόμενα μέρη μιας παρέμβασης για την ανάπτυξη κοινού απολογισμού της υποκείμενης «θεωρίας της αλλαγής» μιας παρέμβασης, όπως παρουσιάζεται σε απλουστευμένη μορφή στο επόμενο σχήμα. Όλες οι παρεμβάσεις εμπεριέχουν λογική προγράμματος που συνδέει τις εισροές και τις δραστηριότητες με τις εκροές, τα ενδιάμεσα και, στη συνέχεια, τα πιο μακροπρόθεσμα αποτελέσματα. Κατά συνέπεια, η διατύπωση της θεωρίας της αλλαγής στηρίζει σε μεγάλο βαθμό και τις CIE· διευκολύνει την αναδιαμόρφωση της διαδικασίας υλοποίησης και την πιθανή επίδρασή της στις εκροές και τις εκβάσεις, καθώς και τον προσδιορισμό των πλέον αντιπροσωπευτικών μεταβλητών έκβασης που πρέπει να ελέγχονται στην ανάλυση αντιπαραδειγμάτων.

## Σχήμα 2 Απεικόνιση της προσέγγισης του λογικού μοντέλου ή της «θεωρίας της αλλαγής»



Πηγή: προσαρμογή από [W.K. Kellogg Foundation, 2004](#) και [Bredgaard T., 2015](#).

Η αξιολόγηση με βάση τη θεωρία μπορεί να συνδεθεί με τις αξιολογήσεις των επιπτώσεων με τη μέθοδο του αντιπαραδείγματος με διάφορους χρήσιμους τρόπους. Όταν η θεωρία της αλλαγής (ή η λογική της παρέμβασης) έχει διατυπωθεί με σαφήνεια, μπορεί να συμβάλλει στον σχεδιασμό της CIE. Μεταξύ άλλων, η θεωρία της αλλαγής που έχει καθοριστεί καταλλήλως μπορεί να παράσχει στον σχεδιαστή της αξιολόγησης των επιπτώσεων τα εξής στοιχεία:

... συμπληρώνοντας τις CIE

- Ποια αποτελέσματα είναι σημαντικά και απαιτούν μέτρηση;

- Ποιο θα μπορούσε να είναι το πιθανό πρόσημο και ποιο το πιθανό μέγεθος των επιπτώσεων της παρέμβασης;
- Ποια είναι η σκοπούμενη ομάδα-στόχος και πώς μπορεί να επιλεγεί η ομάδα ελέγχου;
- Πόσος χρόνος μπορεί να χρειαστεί για να γίνουν ορατές οι επιπτώσεις και τα αποτελέσματα του προγράμματος;
- Ποια δεδομένα μπορεί να απαιτηθούν για τη μέτρηση της συμμετοχής στην παρέμβαση;
- Πόσο αξιόπιστη είναι η ομάδα ελέγχου ως μέτρο του αντιπαραδείγματος;

Η ανάπτυξη θεωρίας της αλλαγής μπορεί επίσης να συμβάλει στον προσδιορισμό πιθανών απρόβλεπτων επιδράσεων που μπορούν να ληφθούν υπόψη κατά τον σχεδιασμό μιας CIE. Σε κάποιο βαθμό, όταν η θεωρία της αλλαγής έχει διατυπωθεί με σαφήνεια μπορεί επίσης να βοηθήσει τον αξιολογητή να ερμηνεύσει τα αποτελέσματα μιας μελέτης CIE. Ωστόσο, όσον αφορά την ερμηνεία, η **αξιολόγηση διαδικασίας** μπορεί επίσης να είναι πολύ ενημερωτική.

*Αξιολόγηση  
διαδικασίας*

Η **αξιολόγηση διαδικασίας** στο πλαίσιο της CIE έχει δύο στόχους. Πρώτος στόχος είναι να αξιολογηθεί η «πιστότητα», ενώ ο άλλος στόχος είναι να αξιολογηθεί η διαφορά μεταξύ των εμπειριών των συμμετεχόντων στην ομάδα εφαρμογής της παρέμβασης και των συμμετεχόντων στην ομάδα ελέγχου.

Στο πλαίσιο της αξιολόγησης της «πιστότητας» εξετάζεται ο βαθμός στον οποίο μια παρέμβαση —όπως υλοποιήθηκε— είναι πιστή στον σχεδιασμό της. Στο πλαίσιο της αξιολόγησης διαδικασίας εξετάζεται ποιες υπηρεσίες τέθηκαν πράγματι στη διάθεση των συμμετεχόντων στην παρέμβαση. Αντιστοιχούν σε ό,τι επιδίωκε η θεωρία της παρέμβασης; Ποιοι είναι οι λόγοι για τις διαφοροποιήσεις ως προς την υλοποίηση μεταξύ των τόπων, εάν παρατηρούνται διαφοροποιήσεις; Οι περισσότερες παρεμβάσεις έχουν τόσο διαχειριστική λογική όσο και λογική αποτελέσματος:

*Αξιολόγηση  
πιστότητας*

- Η διαχειριστική λογική αφορά τον τρόπο με τον οποίο οι φορείς υλοποίησης αναμένεται να ανταποκριθούν στους κανόνες και τα κίνητρα του προγράμματος.
- Η λογική αποτελέσματος αφορά τον τρόπο με τον οποίο αναμένεται να ανταποκριθούν τα άτομα που αποτελούν στόχο της παρέμβασης, δεδομένων των αποτελεσμάτων που επιτυγχάνονται πραγματικά.

Η ανάλυση διαδικασίας από την πλευρά της πιστότητας παρέχει πληροφορίες σχετικά με το τι επιτεύχθηκε πραγματικά στο πλαίσιο μιας παρέμβασης και, ως εκ τούτου, τι συμβάλλει πραγματικά στις παρατηρούμενες επιδράσεις. Παρέχει επίσης σημαντική ανατροφοδότηση για τη διαχείριση έργων.

Η εκτίμηση των διαφορών είναι ιδιαίτερα σημαντική στο πλαίσιο της αξιολόγησης με τη μέθοδο του αντιπαραδείγματος. Είναι σύνηθες να δίνεται έμφαση, όπως έχει γίνει για μεγάλο μέρος του παρόντος οδηγού, στις επιπτώσεις της παρέμβασης. Ωστόσο, οι επιπτώσεις στις εισροές, η διαφορά ευκαιριών μεταξύ της ομάδας εφαρμογής της παρέμβασης και της ομάδας ελέγχου που επιτυγχάνει πραγματικά μια παρέμβαση, προηγούνται των επιπτώσεων στα αποτελέσματα. Καταρχήν, κάθε CIE μπορεί να «αντιστραφεί» και η ομάδα εφαρμογής της παρέμβασης να χρησιμοποιηθεί

*Διαφορά μεταξύ  
ομάδας εφαρμογής  
της παρέμβασης και  
ομάδας ελέγχου*

ως ομάδα ελέγχου για την αξιολόγηση του αποτελέσματος για τα άτομα τα οποία, πριν από την αντιστροφή, περιλαμβάνονταν στην ομάδα ελέγχου. Η συνέπεια είναι ότι πρέπει να συλλέγονται τόσες πληροφορίες σχετικά με την εμπειρία της ομάδας ελέγχου όσες συλλέγονται σχετικά με την ομάδα εφαρμογής της παρέμβασης, διότι σ' αυτήν ακριβώς τη διαφορά εισροών μεταξύ ομάδας εφαρμογής της παρέμβασης και ομάδας ελέγχου αποδίδει η CIE την αιτιώδη συνάφεια για τις διαφορές στα αποτελέσματα.

Αν επανέλθουμε πάλι στο πρόγραμμα κατάρτισης, μπορούμε να φανταστούμε δύο εντελώς διαφορετικές αρχικές περιπτώσεις. Στη μία περίπτωση, το πρόγραμμα κατάρτισης παρέχεται σε ένα γενικό πλαίσιο στο οποίο δεν διατίθεται κανένα άλλο ανάλογο είδος κατάρτισης. Τα άτομα ελέγχου απλώς δεν συμμετέχουν στην κατάρτιση. Ωστόσο, μια άλλη δυνατότητα είναι να υπάρχουν ορισμένα υποκατάστατα. Μπορεί, για παράδειγμα, να παρέχεται κατάρτιση από επιχειρήσεις που ειδικεύονται στην επαγγελματική προετοιμασία. Στην περίπτωση αυτή, η ανάλυση διαδικασίας πρέπει να περιλαμβάνει, στο μέτρο του δυνατού, αξιολόγηση της διαφοράς στη χρήση της κατάρτισης μεταξύ ομάδας εφαρμογής της παρέμβασης και ομάδας ελέγχου, και όχι απλώς να λαμβάνεται ως υπόθεση ότι η ομάδα ελέγχου δεν έχει πρόσβαση σε καμία διάσταση της παρέμβασης.

Παρότι οι αξιολογήσεις διαδικασίας μπορούν να ανατεθούν εντελώς ανεξάρτητα από άλλες μορφές αξιολόγησης, η σημασία τους τόσο για τη διαχείριση όσο και για τη CIE καθιστά απαραίτητο τον από κοινού σχεδιασμό της αξιολόγησης διαδικασίας και της αξιολόγησης των επιπτώσεων.

*Οι CIE πρέπει να συνοδεύονται από αξιολογήσεις διαδικασίας*

Όταν η ανάλυση διαδικασίας είναι καλή, μπορεί να συμβάλει στην επίτευξη πιστότητας, και οι αξιολογήσεις διαδικασίας παρέχουν την αιτιακή εξήγηση μιας παρέμβασης. Αν η αξιολόγηση διαδικασίας δεν έχει σχεδιαστεί επαρκώς, είναι συχνά δύσκολο να ερμηνευθούν πλήρως τα αποτελέσματα της CIE ή να υπολογιστεί το κόστος που απαιτείται για την ανάλυση κόστους/οφέλους, μόλις είναι διαθέσιμες οι εκτιμήσεις των επιπτώσεων.

Όπως προαναφέρθηκε, μία περαιτέρω συμβολή της αξιολόγησης διαδικασίας στην ερμηνεία των πορισμάτων των αξιολογήσεων επιπτώσεων είναι η περιγραφή του πλαισίου εντός του οποίου λειτουργεί η παρέμβαση. Η κατανόηση του πλαισίου είναι σημαντική, διότι παρέχει τις προϋποθέσεις επιτυχίας της παρέμβασης και δίνει μια αίσθηση του βαθμού στον οποίο η παρέμβαση μπορεί να παραγάγει παρόμοια αποτελέσματα εάν εφαρμοστεί αλλού, σε διαφορετικές γεωγραφικές περιοχές ή σε διαφορετικές χρονικές στιγμές. Το στοιχείο αυτό είναι ιδιαίτερα σημαντικό για την εξέταση της μεταβιβασιμότητας των προσεγγίσεων πολιτικής και την ανάδειξη ορθών πρακτικών στο πλαίσιο της διακρατικής μάθησης και ανταλλαγής. Η ανάλυση διαδικασίας συμβάλλει στην απόκτηση εμπιστοσύνης σε ό,τι ονομάζεται **εξωτερική εγκυρότητα** των αποτελεσμάτων της αξιολόγησης.

Στις περισσότερες εφαρμογές, η ανάλυση της αποδοτικότητας περιλαμβάνει είτε εκτίμηση της σχέσης κόστους-αποτελεσματικότητας είτε πλήρη ανάλυση κόστους-οφέλους.

*Καθορισμός των λόγων κόστους-αποτελεσματικότητας*

Η **ανάλυση της σχέσης κόστους-αποτελεσματικότητας** συνίσταται στη σύγκριση του κόστους της παρέμβασης με τις επιδράσεις ή τις επιπτώσεις της που έχουν καθοριστεί από τη CIE. Με απλά λόγια, η σχέση κόστους-αποτελεσματικότητας προκύπτει με τη διαίρεση των επιπτώσεων της παρέμβασης —εκφραζόμενων είτε σε μονάδες μέτρησης είτε σε



τυποποιημένες μονάδες— διά του καθαρού κόστους υλοποίησης της παρέμβασης ανά μονάδα που αποτέλεσε αντικείμενο παρέμβασης.

Ο λόγος κόστους-αποτελεσματικότητας για ένα πρόγραμμα κατάρτισης που έχει ως στόχο να βοηθήσει τους ανέργους να βρουν εργασία μπορεί να φέρει στο φως τα κονδύλια που απαιτούνται ανά συμμετέχοντα για τη μετάβαση του συμμετέχοντος αυτού από την ανεργία στην εργασία.

*ΑΚΟ για τη σύγκριση του οφέλους με το καθαρό κόστος*

Ο λόγος κόστους-αποτελεσματικότητας αποτελεί σημαντικό μέτρο για όσους είναι υπεύθυνοι για την κατανομή των πόρων μεταξύ προγραμμάτων. Οι λόγοι που προκύπτουν από τις διάφορες παρεμβάσεις παρέχουν στους υπευθύνους για την κατανομή των πόρων τη δυνατότητα να κρίνουν ποιες παρεμβάσεις είναι πιο αποδοτικές ως προς τους πόρους.

Αντί να εκφράζει τα αποτελέσματα του προγράμματος είτε στη μονάδα μέτρησής τους είτε σε τυποποιημένες μονάδες, η **ανάλυση κόστους-οφέλους** (ΑΚΟ) επιχειρεί να αποτιμήσει χρηματικά τις εκτιμήσεις των επιπτώσεων που προκύπτουν από τη CIE και να τις συγκρίνει με το καθαρό κόστος της παρέμβασης. Σκοπός της ανάλυσης κόστους-οφέλους είναι να προσδιοριστεί αν τα χρηματικά αποτιμώμενα οφέλη ενός προγράμματος υπερβαίνουν το καθαρό κόστος του. Η ανάλυση κόστους-οφέλους ενός τυπικού προγράμματος κατάρτισης του ΕΚΤ θα συγκρίνει τα οφέλη της παρέμβασης για τους συμμετέχοντες σ' αυτήν, την κυβέρνηση και την κοινωνία γενικότερα, με το καθαρό κόστος της παρέμβασης. Για τους συμμετέχοντες, τα οφέλη του προγράμματος (συνήθως βελτίωση της απασχολησιμότητας και αύξηση των αποδοχών) προκύπτουν από τη CIE. Από αυτά αφαιρείται η αξία των φόρων που καταβάλλουν οι συμμετέχοντες και άλλες δαπάνες απασχόλησης προκειμένου να προκύψει το καθαρό όφελος. Όσον αφορά την κυβέρνηση, τα οφέλη της παρέμβασης θα προέλθουν από τα πρόσθετα φορολογικά έσοδα και τις μειωμένες κοινωνικές παροχές, ενώ η κυβέρνηση θα επιβαρυνθεί με το μεγαλύτερο μέρος του κόστους της παρέμβασης. Το κόστος για την κοινωνία στο σύνολό της προκύπτει από την άθροιση των οφελών για τους συμμετέχοντες και την κυβέρνηση και από την αφαίρεση από αυτά του αθροίσματος του κόστους για τους συμμετέχοντες και την κυβέρνηση.

Οι αναλύσεις κόστους-αποτελεσματικότητας και οι ΑΚΟ εξακολουθούν να μην είναι πολύ διαδεδομένες μεταξύ των αξιολογήσεων του ΕΚΤ. Ωστόσο, οι αναλύσεις αυτές είναι πολύ χρήσιμες για τη λήψη απόφασης σχετικά με το αν η παρέμβαση θα πρέπει να χρηματοδοτηθεί εκ νέου στο μέλλον ή για τον προσδιορισμό της πλέον αποτελεσματικής παρέμβασης μεταξύ μιας σειράς παρόμοιων παρεμβάσεων (βλ. το παράδειγμα στο ακόλουθο πλαίσιο).

Οι εκτιμήσεις των επιπτώσεων από τη CIE αποτελούν βασικό στοιχείο τόσο της ανάλυσης κόστους-αποτελεσματικότητας όσο και της ανάλυσης κόστους-οφέλους. Στην πρώτη περίπτωση, παρέχουν τα μέτρα αποτελεσματικότητας, ενώ στη δεύτερη αποτελούν βασική πηγή για την εκτίμηση των χρηματικά αποτιμώμενων οφελών. Είναι επίσης σαφές ότι τόσο για τις μελέτες κόστους-αποτελεσματικότητας όσο και για τις αναλύσεις κόστους-οφέλους απαιτείται να συλλέγονται ακριβή στοιχεία κόστους από τα οποία μπορεί να προκύψει το καθαρό κόστος. Οι δραστηριότητες αυτές αναφέρονται συνήθως ως μελέτες κόστους. Σε ορισμένες πολύπλοκες αξιολογήσεις μικτών μεθόδων, οι μελέτες κόστους ενσωματώνονται συχνά στην αξιολόγηση διαδικασίας, στο πλαίσιο της οποίας τα ερευνητικά μέσα



μπορούν να προσαρμοστούν προκειμένου να συλλεχθούν σημαντικά στοιχεία κόστους.

### Πλαίσιο 1 Παράδειγμα CIE για τη σύγκριση οφελών και κόστους

Παράδειγμα της χρήσης προσέγγισης αντιπαράδειγμάτων για την εκτίμηση των οφελών και του κόστους παρέχεται στο [Bazzoli M. et al., 2018](#). Η μελέτη επικεντρώνεται στα προγράμματα επαγγελματικής κατάρτισης που υλοποιήθηκαν στην ιταλική αυτόνομη επαρχία του Τρέντο κατά την περίοδο 2010-2011, τα οποία περιλάμβαναν περισσότερες από 300 ώρες δραστηριοτήτων κατάρτισης. Αξιολογήθηκαν δύο ομάδες μαθημάτων: τα μαθήματα που χρηματοδοτήθηκαν με πόρους της επαρχίας και εκείνα που χρηματοδοτήθηκαν από το Ευρωπαϊκό Κοινωνικό Ταμείο (ΕΚΤ), με τη συμμετοχή 954 και 205 συμμετεχόντων αντίστοιχα.

Τα κύρια στάδια για την υλοποίηση ΑΚΟ ήταν τα εξής: 1) οι συντάκτες αξιολόγησαν τις επιπτώσεις των μαθημάτων κατάρτισης στην πιθανότητα των συμμετεχόντων να βρουν εργασία κατά τη διάρκεια της τριετίας μετά την έναρξη του κύκλου μαθημάτων, εφαρμόζοντας αντιστοίχιση βαθμολογίας τάσης<sup>12</sup>. 2) εκτιμήθηκαν οι επιπτώσεις των μαθημάτων στις ακαθάριστες αποδοχές έως τα τέλη του 2013. 3) οι συντάκτες υπολόγισαν το ποσό των πρόσθετων φορολογικών αποδόσεων (που προέκυψαν από τις επιπτώσεις επί των αποδοχών) και την εξοικονόμηση δημόσιου χρήματος που προέκυψε από τη μείωση του αριθμού των δικαιούχων παροχών ανεργίας. 4) συγκρίθηκαν τα οφέλη και το κόστος των μαθημάτων.

Χρησιμοποιήθηκαν διάφορα σύνολα διοικητικών δεδομένων: α) δεδομένα παρακολούθησης που αφορούν τους συμμετέχοντες και τα χαρακτηριστικά τους· β) δεδομένα από μητρώα ανέργων δημόσιων υπηρεσιών απασχόλησης (ΔΥΑ) (Centri per l'impiego ή κέντρων εύρεσης εργασίας) για τον προσδιορισμό της ομάδας ελέγχου· γ) δεδομένα από τη βάση δεδομένων COB, το αρχείο στο οποίο οι εταιρείες κοινοποιούν υποχρεωτικά τις συμβάσεις εργασίας οι οποίες αποστέλλονται στις δημόσιες υπηρεσίες απασχόλησης και οι οποίες χρησιμοποιήθηκαν για τον προσδιορισμό του καθεστώτος απασχόλησης των ομάδων που αποτελούν αντικείμενο παρέμβασης και των ομάδων ελέγχου, τόσο πριν όσο και μετά τη συμμετοχή στο πρόγραμμα κατάρτισης· δ) δεδομένα από αρχεία φορολογικών εσόδων, για τον υπολογισμό των αποδοχών των ατόμων και ε) δεδομένα από το ιταλικό ίδρυμα κοινωνικής ασφάλισης (INPS) για πληροφορίες σχετικά με τις παροχές ανεργίας που έλαβαν τα άτομα.

Μετά από 36 μήνες, η πιθανότητα απασχόλησης των ατόμων της ομάδας που αποτέλεσε αντικείμενο παρέμβασης στα μαθήματα που χρηματοδοτήθηκαν με πόρους της επαρχίας ήταν περίπου 5 ποσοστιαίες μονάδες υψηλότερη σε σχέση με την ομάδα ελέγχου, ενώ η επίπτωση των μαθημάτων που χρηματοδοτήθηκαν από το ΕΚΤ ήταν πολύ υψηλότερη, περίπου 28 ποσοστιαίες μονάδες. Κατά την τριετία μετά την παρέμβαση, τα άτομα που συμμετείχαν στα μαθήματα που χρηματοδοτήθηκαν από την επαρχία κέρδιζαν κατά μέσο όρο συνολικά 2 250 EUR ετησίως περισσότερα από την ομάδα ελέγχου, ενώ τα άτομα που συμμετείχαν στα χρηματοδοτούμενα από το ΕΚΤ μαθήματα κέρδιζαν 4 106 EUR ετησίως περισσότερα από την ομάδα ελέγχου. Τα δεδομένα έδωσαν επίσης τη δυνατότητα στους συντάκτες να εκτιμήσουν τα οφέλη για τις δημόσιες διοικήσεις όσον αφορά την αύξηση των φορολογικών εσόδων και τη μείωση των δαπανών για κοινωνικές παροχές. Τα άτομα της ομάδας μαθημάτων που χρηματοδοτήθηκαν από την επαρχία κατέβαλαν φόρο εισοδήματος 126 EUR περισσότερα από την ομάδα ελέγχου για κάθε υπό εξέταση έτος, ενώ η εκτίμηση για τα άτομα της ομάδας μαθημάτων που χρηματοδοτήθηκαν από το ΕΚΤ ανερχόταν σε 318 EUR ετησίως. Όσον αφορά τη μείωση των παροχών ανεργίας που καταβλήθηκαν από τη δημόσια διοίκηση, η επίπτωση των μαθημάτων ήταν αμελητέα, πιθανότατα επειδή η χρηματική αξία των παροχών ανεργίας εξαρτιόταν από τη διάρκεια της απασχόλησης των ατόμων πριν χάσουν την εργασία τους και πολλοί συμμετέχοντες ήταν νέοι με μικρή επαγγελματική πείρα.

Το κόστος των παρεμβάσεων ανήλθε σε 4 800 EUR ανά συμμετέχοντα στα μαθήματα που χρηματοδοτήθηκαν από την επαρχία και σε 14 500 EUR ανά συμμετέχοντα στα μαθήματα που χρηματοδοτήθηκαν από το ΕΚΤ. Οι συντάκτες συνέκριναν επίσης το κόστος και τα οφέλη σε ατομικό επίπεδο και για τους δύο τύπους μαθημάτων· διαπιστώθηκε ότι, κατά μέσο όρο, το κόστος ήταν υψηλότερο από τα οφέλη κατά την περίοδο 2010-2013<sup>13</sup>.

<sup>12</sup> Πιο συγκεκριμένα, οι συντάκτες εφάρμοσαν την ομαδοποίηση με εκτιμήτρια προσαρμογής παλινδρόμησης.

<sup>13</sup> Άλλη «παρόμοια» άσκηση παρέχεται στο [Lammers M. και Kok L., 2021](#).

## Κεφάλαιο 2. Πρακτικές πτυχές κατά την ανάπτυξη CIE

Το παρόν κεφάλαιο εξετάζει πρακτικά ζητήματα που πρέπει να λαμβάνονται υπόψη κατά την προετοιμασία μιας αξιολόγησης. Θα πρέπει να χρησιμοποιείται κατά τον σχεδιασμό δραστηριοτήτων αξιολόγησης, όταν αποφασίζεται σε ποιες παρεμβάσεις θα εφαρμοστεί προσέγγιση CIE και για τον προσδιορισμό των βασικών ερωτημάτων που πρέπει να εξετάζονται κατά τον σχεδιασμό μιας CIE.

*Προετοιμασία CIE*

Το σημείο εκκίνησης θεωρείται ότι είναι εκείνο κατά το οποίο ο διαχειριστής προγράμματος εντός μιας διαχειριστικής αρχής (ή διαχειριστής ενδιάμεσου φορέα υπεύθυνου για την υλοποίηση παρέμβασης του ΕΚΤ) εξετάζει ποιες παρεμβάσεις θα αξιολογήσει, καθώς και τις κατάλληλες στρατηγικές για την ενσωμάτωση μιας CIE. Θεωρείται επίσης ότι οι υπάλληλοι της διαχειριστικής αρχής δεν θα διενεργούν οι ίδιοι αξιολογήσεις, αλλά αντίθετα θα χρησιμοποιούν τις υπηρεσίες αξιολόγησης εξωτερικών εμπειρογνομόνων με υπεργολαβία ή ανάθεση. Παρότι η CIE θα διενεργηθεί από ανάδοχο, η διαχειριστική αρχή (ή ο ενδιάμεσος φορέας) θα πρέπει να σχεδιάσει και να προετοιμάσει την αξιολόγηση των επιπτώσεων πριν από την ανάθεση.

Η στρατηγική αξιολόγησης, συμπεριλαμβανομένων των διαφόρων τύπων αξιολογήσεων που περιγράφονται στο προηγούμενο κεφάλαιο, πρέπει να καθορίζεται στο σχέδιο αξιολόγησης.

Τα σχέδια αξιολόγησης είναι υποχρεωτικά για όλα τα προγράμματα και πρέπει να εγκρίνονται από την επιτροπή παρακολούθησης το αργότερο ένα έτος μετά την έγκριση του προγράμματος<sup>14</sup>. Τα σχέδια πρέπει να καταρτίζονται στην αρχή της περιόδου προγραμματισμού και να περιλαμβάνουν ρυθμίσεις για τη διαδικασία αξιολόγησης (διακυβέρνηση των αξιολογήσεων και σύνδεση μεταξύ αξιολόγησης και παρακολούθησης), πραγματικές δραστηριότητες αξιολόγησης (π.χ. ενδεικτικό κατάλογο αξιολογήσεων που πρέπει να πραγματοποιηθούν, πεδίο εφαρμογής κάθε αξιολόγησης, κύρια ερωτήματα, απαραίτητα δεδομένα, πιθανή χρήση, ενδεικτικό χρονοδιάγραμμα, δομή διαχείρισης), χρονοδιάγραμμα των αξιολογήσεων, συνολικό προϋπολογισμό και ανάπτυξη ικανοτήτων αξιολόγησης.

Τα σχέδια αξιολόγησης τείνουν να είναι γενικής φύσης, ενώ ο σχεδιασμός της CIE απαιτεί λεπτομερέστερη προετοιμασία. Στην ιδανική περίπτωση, η προετοιμασία αυτή θα πρέπει να πραγματοποιείται κατά την κατάρτιση του σχεδίου αξιολόγησης, ενώ ορισμένες λεπτομέρειες μπορούν να ακολουθήσουν σε μεταγενέστερο στάδιο. Ωστόσο, η διαχειριστική αρχή / ο ενδιάμεσος φορέας πρέπει να έχει επίγνωση του γεγονότος ότι η δημιουργία των συνδέσεων με τα ενδιαφερόμενα μέρη και άλλων ρυθμίσεων που απαιτούνται για τη συλλογή δεδομένων σχετικά με την παρέμβαση σπανίως είναι εύκολη και χρειάζεται εκ των προτέρων προγραμματισμό.

<sup>14</sup>Η κατάρτιση σχεδίου αξιολόγησης είναι υποχρεωτική σύμφωνα με το άρθρο 44 παράγραφοι 5 και 6 του κανονισμού (ΕΕ) 2021/1060 του Συμβουλίου. Το σχέδιο μπορεί να περιλαμβάνει τις προγραμματισμένες αξιολογήσεις για περισσότερα του ενός προγράμματα, αλλά όλα τα προγράμματα πρέπει να καλύπτονται από σχέδιο αξιολόγησης.

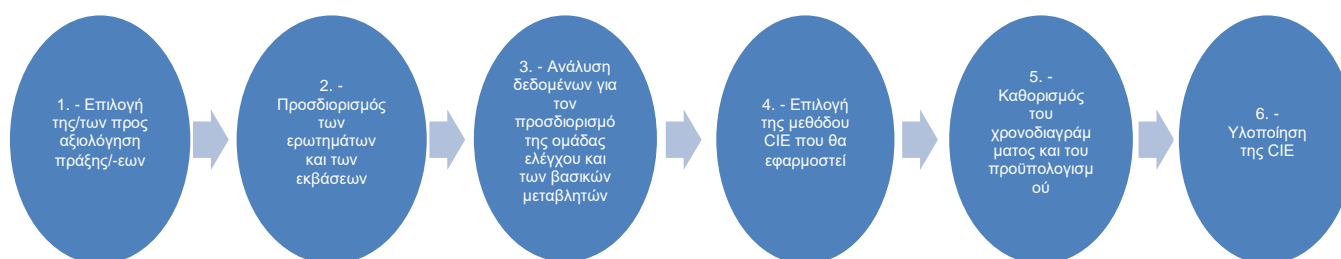
Ο παρών οδηγός επικεντρώνεται στους τρόπους ανάπτυξης συστήματος αξιολόγησης για συγκεκριμένες παρεμβάσεις που είναι υποψήφιος για CIE. Το σύστημα αυτό θα πρέπει να αποτελεί μέρος του σχεδίου αξιολόγησης ή, εναλλακτικά, θα μπορούσε να καθιερωθεί ως επιχειρησιακό στάδιο που ακολουθεί το σχέδιο αξιολόγησης.

*Ανάπτυξη συστήματος αξιολόγησης για συγκεκριμένες παρεμβάσεις*

Δεν μπορούν να αποτελέσουν αντικείμενο αξιολόγησης με τη μέθοδο του αντιπαραδείγματος όλες οι παρεμβάσεις που χρηματοδοτούνται από το ΕΚΤ. Οι φορείς χάραξης πολιτικής πρέπει να επιλέγουν πού θα εστιάσουν την προσοχή τους. Θα απαιτηθεί να εφαρμοστεί διαδικασία επιλογής των παρεμβάσεων για τις οποίες θα διενεργηθεί αξιολόγηση των επιπτώσεων. Ο παρών οδηγός επισημαίνει ορισμένες πτυχές που θα πρέπει να λαμβάνουν υπόψη οι διαχειριστικές αρχές κατά την επιλογή των κατάλληλων παρεμβάσεων. Επιπλέον, κεντρικός σκοπός του παρόντος οδηγού είναι να βοηθήσει τους υπευθύνους για την ανάθεση των CIE να εξετάσουν ορισμένες από τις προκλήσεις που παρουσιάζει η κατάρτιση επιτυχούς αξιολόγησης των επιπτώσεων και, κατ' αυτόν τον τρόπο, να αναπτύξουν συστήματα αξιολόγησης για τις διάφορες CIE που εξετάζουν.

Ο παρών οδηγός θεωρεί ότι, μετά την επιλογή των παρεμβάσεων για τις οποίες θα διενεργηθεί CIE, οι διαχειριστικές αρχές θα πρέπει να καταρτίσουν σύστημα αξιολόγησης για κάθε επιλεγμένη παρέμβαση. Εδώ, ο όρος «σύστημα» χρησιμοποιείται για να διαχωρίσει τη δραστηριότητα αυτή από τα επίσημα «σχέδια» αξιολόγησης που απαιτούνται βάσει του κανονισμού 2021/1060 περί κοινών διατάξεων (ΚΚΔ) για την περίοδο προγραμματισμού 2021-2027. Ειδικότερα, ο όρος «σύστημα» αναφέρεται στο σύνολο των τυποποιημένων δραστηριοτήτων που απαιτούνται για τον καθορισμό και την υλοποίηση CIE, οι οποίες πρέπει να προετοιμαστούν πριν από την έναρξή της, όπως φαίνεται στο ακόλουθο σχήμα.

### Σχήμα 3 Κύρια αλληλουχία δραστηριοτήτων στο πλαίσιο CIE



Τα συστήματα αυτά θα αποτελέσουν τη βάση για την ανάθεση των CIE και θα θέσουν τις βάσεις που θα επιτρέψουν στους αναδόχους να πραγματοποιήσουν ενδελεχή και αξιολογη μελέτη. Στο υπόλοιπο κεφάλαιο εξετάζονται τα ερωτήματα που πρέπει να αντιμετωπιστούν κατά τον σχεδιασμό της αξιολόγησης. Τα συστήματα αξιολόγησης πρέπει να είναι προσαρμοσμένα στις ειδικές συνθήκες υπό τις οποίες λειτουργεί η παρέμβαση. Είναι αδύνατο να διατυπωθούν εικασίες ως προς το ποιες θα είναι αυτές οι ειδικές συνθήκες. Ως εκ τούτου, ο παρών οδηγός εξετάζει ερωτήματα τα οποία α) θα πρέπει να αντιμετωπιστούν στο πλαίσιο των συστημάτων ή β) θα πρέπει να κεντρίσουν τη σκέψη σχετικά με τις προκλήσεις που θα πρέπει να αντιμετωπίσουν τα συστήματα.

*Ερωτήματα που πρέπει να αντιμετωπιστούν κατά τον σχεδιασμό της αξιολόγησης*

Αφού εξεταστούν ορισμένα από τα ζητήματα που πρέπει να αντιμετωπιστούν όταν πρέπει να αποφασιστεί για ποιες παρεμβάσεις μπορεί να διενεργηθεί CIE και αν είναι καν εφικτό να διενεργηθεί CIE με τους διαθέσιμους τύπους δεδομένων, στη συνέχεια η προσοχή στρέφεται σε ορισμένα από τα βασικά ερωτήματα που πρέπει να εξετάζονται κατά την ανάπτυξη ενός συστήματος αξιολόγησης. Τα ερωτήματα αυτά πρέπει να συντάσσονται γραπτώς πριν από την ανάθεση της CIE —ή ευρύτερης μελέτης αξιολόγησης— προκειμένου να καταστεί δυνατή η κατάρτιση των όρων αναφοράς και η επιλογή του αναδόχου. Το κύριο περιεχόμενο αυτού του συστήματος αξιολόγησης παρατίθεται στον πίνακα που ακολουθεί.

**Πίνακας 1 Συνιστώμενο περιεχόμενο συστήματος αξιολόγησης**

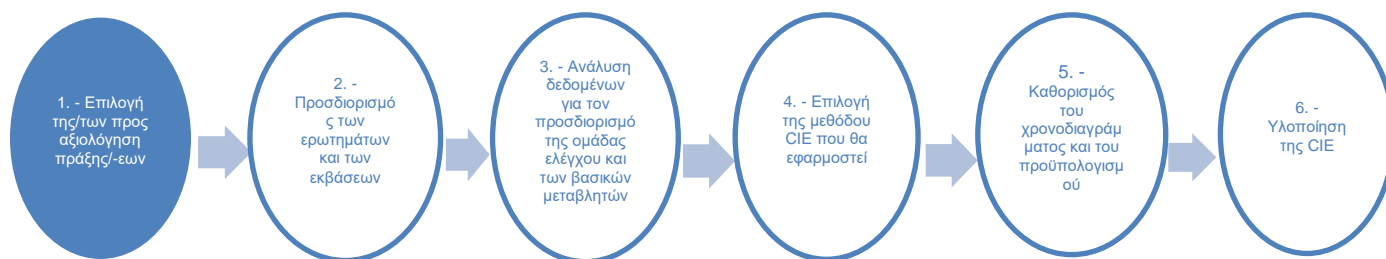
Κύρια στάδια προετοιμασίας και υλοποίησης CIE	Περιεχόμενο
1. Επιλογή της/των προς αξιολόγηση πράξης/-ων	<ul style="list-style-type: none"> <li>– Πράξεις του ΕΚΤ, ή τύποι πράξεων (εάν είναι δυνατό, μέρος προκαθορισμένης τυπολογίας), που θα αξιολογηθούν με τη CIE.</li> <li>– Συνοπτική περιγραφή της λογικής της λειτουργίας των επιλεγμένων πράξεων (στόχοι, κύρια κριτήρια επιλεξιμότητας και πληθυσμός-στόχος, είδη βοήθειας, μοντέλο υλοποίησης, κατά προσέγγιση ημερομηνίες ενεργοποίησης και ολοκλήρωσης, ενδεικτικός προϋπολογισμός).</li> </ul>
2. Προσδιορισμός των αξιολογικών ερωτημάτων και των μεταβλητών έκβασης	<ul style="list-style-type: none"> <li>– Αξιολογικά ερωτήματα</li> <li>– Αναμενόμενη λειτουργία των πράξεων («θεωρία της αλλαγής») και μεταβλητές έκβασης (π.χ. καθεστώς απασχόλησης, μεταβολές στις αποδοχές, κατάσταση φτώχειας, μέση βαθμολογία στις εξετάσεις κ.λπ.).</li> </ul>
3. Ανάλυση δεδομένων για τον προσδιορισμό της ομάδας ελέγχου και τη μέτρηση των μεταβλητών έκβασης	<ul style="list-style-type: none"> <li>– Διοικητικά δεδομένα (π.χ. μητρώα ανεργίας, φορολογικά μητρώα, διοικητικά ασφαλιστικά δεδομένα, μητρώο σχολείων ή βάση δεδομένων μαθητών ...) ή άλλα δεδομένα (π.χ. έρευνες, μαζικά δεδομένα) που πρέπει να χρησιμοποιούνται</li> <li>- Μεταβλητές της βάσης δεδομένων ή της έρευνας που πρέπει να χρησιμοποιούνται στη CIE</li> <li>- Χρονοσειρές των απαιτούμενων μεταβλητών</li> <li>- Βασικοί κανόνες και ζητήματα σχετικά με την πρόσβαση στα δεδομένα (άμεση προσβασιμότητα από τη διαχειριστική αρχή, ανάγκη συμφωνίας με άλλες διοικήσεις, κανόνες και περιορισμοί για την προστασία της ιδιωτικότητας).</li> </ul>
4. Επιλογή της μεθόδου CIE	<ul style="list-style-type: none"> <li>– Πιθανή μέθοδος CIE που θα υιοθετηθεί (μπορεί να αναλυθεί αργότερα, αλλά η χρήση τυχαιοποιημένων ελεγχόμενων μελετών ή άλλων μεθόδων θα πρέπει να αναφέρεται εκ των προτέρων για την προώθηση συνεκτικής διαδικασίας αξιολόγησης)</li> </ul>
5. Καθορισμός του χρονοδιαγράμματος και του προϋπολογισμού	<ul style="list-style-type: none"> <li>– Χρονοδιάγραμμα των CIE, κύρια ορόσημα: α) απόφαση για πειραματική ή οιονεί πειραματική προσέγγιση, β) λεπτομερή αξιολογικά ερωτήματα, γ) κατάρτιση των όρων αναφοράς, δ) καθορισμός του αξιολογητή, ε) προετοιμασία δεδομένων, στ) ανάλυση δεδομένων, ζ) ενδιάμεσες και τελικές εκθέσεις, η) επικύρωση των αποτελεσμάτων, ι) διάδοση των αποτελεσμάτων και διδαγμάτων.</li> <li>– Διαθέσιμος προϋπολογισμός για τη CIE</li> </ul>
6. Υλοποίηση της αξιολόγησης	<ul style="list-style-type: none"> <li>– Επιλογή του αξιολογητή</li> <li>– Εποπτεία υλοποίησης της CIE</li> <li>– Αναφορά της CIE</li> <li>– Διάδοση αποτελεσμάτων (κύρια ενδιαφερόμενα μέρη προς συμμετοχή, κύρια εργαλεία)</li> </ul>

## Πλαίσιο 2 Αξιολόγηση CIE ενσωματωμένη σε ευρύτερο πλαίσιο

Πολλές CIE των παρεμβάσεων που χρηματοδοτούνται από το ΕΚΤ και διεξάγονται σε όλα τα κράτη μέλη είναι ενσωματωμένες σε ευρύτερα πλαίσια αξιολόγησης:

- Στη Γερμανία, στο πλαίσιο του ΕΠ «ESF Bund 2014-2020», η αξιολόγηση με τη μέθοδο του αντιπαραδείγματος του προγράμματος για την ένταξη των μακροχρόνια ανέργων στην αγορά εργασίας που χρηματοδοτήθηκε στο πλαίσιο της επενδυτικής προτεραιότητας 9.ι εντάσσεται σε ευρύτερη στρατηγική αξιολόγησης που προβλέπει ετήσιες ενδιάμεσες εκθέσεις οι οποίες εξετάζουν επίσης θέματα που σχετίζονται με την υλοποίηση των παρεμβάσεων. Από το 2017 έως το 2021 εκπονήθηκαν τέσσερις εκθέσεις<sup>15</sup>. Το ίδιο ισχύει και για την αξιολόγηση των μέτρων του ΕΚΤ που στηρίζουν την ένταξη των μακροχρόνια ανέργων στη Βάδη-Βιρτεμβέργη, στο πλαίσιο της οποίας η ανάλυση αντιπαραδειγμάτων ακολούθησε μια πιο ποιοτική ανάλυση που επικεντρώθηκε στις αξιολογήσεις των παρεμβάσεων από τους συμμετέχοντες<sup>16</sup>.
- Στο Πιεμόντε (Ιταλία), η αξιολόγηση με τη μέθοδο του αντιπαραδείγματος για την εκτίμηση των επιπτώσεων που έχουν στην απασχόληση τα κουπόνια απασχόλησης για ευάλωτα άτομα τα οποία χρηματοδοτήθηκαν στο πλαίσιο των επενδυτικών προτεραιοτήτων 8.ι και 9.ι ήταν ένα στάδιο στο πλαίσιο μιας πιο ολοκληρωμένης και συνεχούς αξιολόγησης. Δύο αρχικές εκθέσεις εξέτασαν τα ζητήματα υλοποίησης και τις υποκειμενικές αντιλήψεις των συμμετεχόντων (Απρίλιος 2018 και Φεβρουάριος 2019), ενώ δύο ακόμη εκθέσεις, τον Ιούλιο του 2019 και στα τέλη του 2020, επικεντρώθηκαν στις επιπτώσεις στην απασχόληση με τη χρήση προσέγγισης αντιπαραδειγμάτων<sup>17</sup>.
- Στο Μάρκε (Ιταλία), η CIE που εξέτασε τις επιπτώσεις των παρεμβάσεων για τους μακροχρόνια ανέργους το 2020 είναι μια ανάλυση επιπτώσεων με θεματική εστίαση, η οποία ακολούθησε τη γενικότερη ανάλυση επιπτώσεων των πράξεων του ΕΚΤ που απευθύνονταν στους ανέργους του 2019 (έκθεση για την απασχόληση)<sup>18</sup>.
- Στην Πολωνία, στο πλαίσιο του ΕΠ «Γνώση Εκπαίδευση Ανάπτυξη» 2014-2020 ανατέθηκε σειρά αξιολογήσεων (8 εκθέσεις<sup>19</sup>) από τα τέλη του 2015 έως τον Μάιο του 2020 για την ανάλυση της στήριξης του ΕΚΤ και της ΠΑΝ σε νέους από διαφορετικές οπτικές γωνίες και την εφαρμογή διαφόρων αναλυτικών μεθόδων (π.χ. ποιοτικές αναλύσεις μέσω ερευνών και συνεντεύξεων, μακροοικονομικά μοντέλα, επιτόπιες δραστηριότητες και προσέγγιση αντιπαραδειγμάτων).

### 2.1. Επιλογή παρεμβάσεων για αξιολόγηση επιπτώσεων



<sup>15</sup> Βλ. [Boockmann B. et al., 2017](#) — [Boockmann B. et al., 2018](#) — [Boockmann B. et al., 2019](#) και [Boockmann B. et al., 2021](#). Το 2019 και το 2021 εφαρμόστηκε CIE.

<sup>16</sup> Βλ. [Hunger K. και Sattler K., 2017](#) και [Scheller F. και Seidel K., 2020](#). Το 2020 εφαρμόστηκε CIE.

<sup>17</sup> Βλ. [Pomatto G. \(2017\)](#). — [Pomatto G., 2019](#) — [Poy S., 2019](#)· [Poy S., 2020](#). Το 2019 και το 2020 εφαρμόστηκε CIE.

<sup>18</sup> Βλ. [Pompili M., Giorgetti I., 2020](#) — [Pompili M., Giorgetti I., 2020a](#)

<sup>19</sup> Βλ. [Instytut Badań Strukturalnych — Imapp - IQS, 2015](#) — [Baran J. et al., 2016](#) — [Baran J. et al., 2017](#) — [Baran J. et al., 2018](#)

— [Baran J. et al., 2018a](#) — [Palczyńska M. et al., 2019](#) — [Kalinowski H., 2020](#) — [Kalinowski H. et al., 2020](#). Το 2017 και το 2020 εφαρμόστηκε CIE.



Για την επιλογή των παρεμβάσεων για τις οποίες θα διενεργηθεί αξιολόγηση των επιπτώσεων απαιτούνται τρία βασικά στάδια:

*Κριτήρια επιλογής παρεμβάσεων*

1. πρέπει να προσδιοριστούν τα στρατηγικά ζητήματα·
2. μόλις καταστούν σαφείς οι στρατηγικές προτεραιότητες, πρέπει να αξιολογηθούν οι μεμονωμένες παρεμβάσεις ως προς τη συμμόρφωσή τους με τις βασικές απαιτήσεις της προσέγγισης αντιπαραδειγμάτων και ως προς τον βαθμό που είναι καινοτόμες και/ή συμβάλλουν σημαντικά στη γνωστική βάση·
3. η διαθεσιμότητα ή η δυνητική διαθεσιμότητα των τύπων δεδομένων που απαιτούνται για τη διενέργεια CIE πρέπει να καταστεί σαφής. Το τρίτο αυτό ζήτημα έχει αποδειχθεί μέχρι στιγμής σημαντικό εμπόδιο στη διενέργεια αξιολογήσεων των παρεμβάσεων του ΕΚΤ με τη μέθοδο του αντιπαραδείγματος και χρήζει ιδιαίτερης προσοχής.

### Πλαίσιο 3 Ερωτήματα για την επιλογή παρεμβάσεων για CIE

Η CIE δεν ενδείκνυται για όλες τις παρεμβάσεις και η διενέργεια CIE για όλες τις παρεμβάσεις δεν είναι γενικά οικονομικά αποδοτική. Οι διαχειριστικές αρχές πρέπει να αποφασίζουν τον τρόπο κατανομής των πόρων ώστε να επιτυγχάνεται το μέγιστο όφελος. Το σχέδιο αξιολόγησης αναμένεται να αντικατοπτρίζει αυτές τις επιλογές και κατά τον σχεδιασμό των CIE θα πρέπει να λαμβάνονται υπόψη τρία βασικά στοιχεία: α) οι στρατηγικές προτεραιότητες, β) η σκοπιμότητα διενέργειας CIE και γ) η διαθεσιμότητα των απαραίτητων δεδομένων.

**Η στρατηγική αξιολόγησης** επηρεάζεται από την κλίμακα, την ανάπτυξη πολιτικής, τους τομείς αβεβαιότητας και την ανάγκη για γνώση. Οι διαχειριστικές αρχές πρέπει να θέτουν τα ακόλουθα ερωτήματα:

- Είναι ιδιαίτερα σημαντική η αιτιολόγηση των δαπανών λόγω του σημαντικού ύψους των κονδυλίων που διατίθενται για την παρέμβαση αυτή; Οι παρεμβάσεις αυτές είναι σχετικά εύκολο να προσδιοριστούν διότι λαμβάνουν το μεγαλύτερο μέρος των κονδυλίων που διατίθενται για κάθε ειδικό στόχο (όπως ορίζεται στο άρθρο 2 του κανονισμού 2021/1057 για το ΕΚΤ+).
- Είναι το μέτρο το επίκεντρο μεταρρυθμιστικής διαδικασίας και είναι πιθανό τα αποτελέσματα της αξιολόγησης να συμβάλουν στην κριτική εξέταση της προσπάθειας; Συνδέονται οι παρεμβάσεις αυτές με πρόσφατες μεταρρυθμίσεις της εργασιακής, εκπαιδευτικής ή κοινωνικής πολιτικής; παρότι ενδέχεται να μη λαμβάνουν μεγάλα χρηματικά ποσά, έχουν, ωστόσο, ζωτική σημασία για την επιτυχία της μεταρρύθμισης.
- Είναι η παρέμβαση καινοτόμος και ελέγχεται πιλοτικά ή δοκιμαστικά προτού επεκταθεί; Οι πόροι που λαμβάνουν αυτές οι παρεμβάσεις ενδέχεται να είναι τεράστιοι, ωστόσο απαιτείται να διενεργηθεί έγκαιρη αξιολόγηση για να αποφασιστεί αν το πείραμα θα συνεχιστεί και θα επεκταθεί ή αν θα τερματιστεί.
- Η παρέμβαση επικεντρώνεται σε τομείς για τους οποίους απαιτούνται πρόσθετες αποδείξεις αποτελεσματικότητας; Η ομάδα αυτή περιλαμβάνει παρεμβάσεις που δεν έχουν αξιολογηθεί στο παρελθόν ή των οποίων οι τελευταίες αξιολογήσεις είναι τόσο παλαιές ώστε να απαιτούν επικαιροποίηση. Στα προγράμματα του ΕΚΤ+, οι παρεμβάσεις αυτές είναι πολυάριθμες, διότι οι CIE μόλις πρόσφατα διαδόθηκαν ευρέως και τα «καθαρά αποτελέσματα» είναι άγνωστα.

Η **σκοπιμότητα** αφορά τόσο τα χαρακτηριστικά των παρεμβάσεων όσο και τις συνθήκες υπό τις οποίες υλοποιούνται. Οι σχεδιαστές πρέπει να είναι σε θέση να δώσουν καταφατική απάντηση στα ακόλουθα ερωτήματα:

- Είναι η παρέμβαση διακριτή, ξεχωριστή και επαρκώς ομοιογενής;
- Είναι η σύγκριση μεταξύ της ομάδας εφαρμογής της παρέμβασης και της ομάδας ελέγχου αρκετά σημαντική για τη μέτρηση των επιπτώσεων;
- Ο πληθυσμός-στόχος είναι μεγάλος και σαφώς καθορισμένος;
- Είναι λογικά συνεπής η θεωρία που συνδέει την παρέμβαση με τις επιδιωκόμενες εκβάσεις;



- Μπορεί η ομάδα εφαρμογής της παρέμβασης να προσδιοριστεί σαφώς εντός του πληθυσμού-στόχου;
- Είναι επαρκές το μέγεθος της ομάδας εφαρμογής της παρέμβασης;
- Μπορεί να προσδιοριστεί αξιόπιστη ομάδα ελέγχου;
- Μπορεί η διαφορά μεταξύ των εμπειριών της ομάδας εφαρμογής της παρέμβασης και των εμπειριών της ομάδας ελέγχου να διατηρηθεί για αρκετά μεγάλο χρονικό διάστημα ώστε να εκτιμηθούν οι επιπτώσεις;

Τα **δεδομένα** έχουν κρίσιμη σημασία. Η ουσία της CIE είναι η μέτρηση και για τη μέτρηση απαιτούνται ποσοτικές πληροφορίες, τόσο σχετικά με την ομάδα εφαρμογής της παρέμβασης και την ομάδα ελέγχου όσο και σχετικά με το πλαίσιο στο οποίο διενεργείται η αξιολόγηση. Ποια δεδομένα απαιτούνται ακριβώς καθορίζεται συνήθως από τη θεωρία της παρέμβασης και τη στρατηγική που χρησιμοποιείται για τον καθορισμό του αντιπαραδείγματος. Κατά την επιλογή των παρεμβάσεων για CIE, η διαχειριστική αρχή που σχεδιάζει τη CIE πρέπει να θέτει τα εξής ερωτήματα:

- Τι είναι απαραίτητο να γνωρίζουμε για τα μέλη της ομάδας-στόχου και της ομάδας ελέγχου;
- Τι είναι απαραίτητο να γνωρίζουμε για τη φύση της παρέμβασης, όπως αυτή υλοποιείται πραγματικά σε σχέση με την ομάδα εφαρμογής της παρέμβασης;
- Η ομάδα ελέγχου δεν αποτελεί αντικείμενο παρέμβασης ή αποτελεί αντικείμενο άλλης παρέμβασης; Υπάρχουν διαθέσιμα δεδομένα για το θέμα αυτό;
- Ποια δεδομένα είναι διαθέσιμα από διοικητικές και άλλες πηγές;
- Υπάρχουν διαθέσιμα δεδομένα που περιγράφουν τις ατομικές σταδιοδρομίες;
- Μπορούν να συνδεθούν εξατομικευμένα δεδομένα από διάφορες πηγές;

Περισσότερες λεπτομέρειες σχετικά με τα θέματα αυτά παρέχονται σε μεταγενέστερο σημείο του παρόντος κεφαλαίου.

### **2.1.1. Ιεράρχηση παρεμβάσεων για αξιολόγηση επιπτώσεων**

Πριν ιεραρχηθούν συγκεκριμένες παρεμβάσεις για CIE, πρέπει να εξεταστούν ευρύτερα στρατηγικά ζητήματα. Θα πρέπει να δοθεί έμφαση στην επιλογή των παρεμβάσεων για τις οποίες οι αξιολογήσεις επιπτώσεων υπόσχονται το μεγαλύτερο όφελος στην άντληση διδαγμάτων σχετικά με το τι έχει αποτέλεσμα. Τα οφέλη που απορρέουν από ενδεδειγμένες αξιολογήσεις που έχουν σχεδιαστεί καταλλήλως δεν τα καρπώνονται μόνο οι διαχειριστικές αρχές και τα κράτη μέλη που τις αναθέτουν, αλλά και άλλα κράτη μέλη και οι διαχειριστικές αρχές τους, καθώς και άλλα ενδιαφερόμενα μέρη και η Επιτροπή.

#### **Συμβολή στην αιτιολόγηση των δαπανών**

Δεδομένου ότι οι CIE εστιάζουν στην αντιμετώπιση ερωτημάτων κρίσιμων για τους φορείς χάραξης πολιτικής, ιδίως για εκείνους που είναι υπεύθυνοι για τη λήψη αποφάσεων σχετικά με την κατανομή των πόρων, είναι σκόπιμο να επικεντρώνονται οι προσπάθειες αξιολόγησης των επιπτώσεων σε προγράμματα και παρεμβάσεις ιδιαίτερα υψηλής έντασης κατά τη χρήση των πόρων. Όσο περισσότερο χρόνο και άλλους πόρους απορροφά ένα συγκεκριμένο πρόγραμμα ή παρέμβαση, τόσο πιο σημαντικό είναι να γίνει κατανοητό αν είναι αποτελεσματικό και, κατ' επέκταση, αν τα οφέλη που προκύπτουν υπερβαίνουν τις δαπάνες που πραγματοποιήθηκαν. Δαπανηρές παρεμβάσεις που δεν παράγουν κοινωνική ή οικονομική αξία ενδέχεται να πρέπει να επανεξεταστούν, ενώ άλλες παρεμβάσεις που επιφέρουν αποδεδειγμένα προστιθέμενη αξία μπορεί να χρήζουν αυξημένης χρηματοδότησης και προσοχής.

*Εστίαση σε παρεμβάσεις υψηλής έντασης κατά τη χρήση των πόρων*

Τα αποτελέσματα πρόσφατων αξιολογήσεων παρεμβάσεων του ΕΚΤ που χρηματοδοτήθηκαν κατά την περίοδο προγραμματισμού 2014-2020 έδειξαν ότι απαιτούνται στρατηγικές προσαρμογές και αυξημένη συγκέντρωση σε βασικούς στόχους πολιτικής. Οι παρεμβάσεις για την απασχόληση και την κινητικότητα του εργατικού δυναμικού αποδείχθηκαν λιγότερο αποτελεσματικές για τους ηλικιωμένους και για τα άτομα που είναι περισσότερο απομακρυσμένα από την αγορά εργασίας· για τις ομάδες αυτές απαιτούνται νέα και αποτελεσματικότερα μέσα<sup>20</sup>. Παρότι το κόστος ανά συμμετέχοντα και είδος πράξης των παρεμβάσεων κοινωνικής πολιτικής εμφανίζει μεγάλες διακυμάνσεις, δεν διενεργείται εν γένει συστηματική ανάλυση κόστους-οφέλους<sup>21</sup>. Οι παρεμβάσεις στον τομέα της εκπαίδευσης και της κατάρτισης έδειξαν θετικά αποτελέσματα, αλλά ο περιορισμένος αριθμός μελετών επιπτώσεων εμποδίζει την πλήρη αξιολόγηση των μακροπρόθεσμων επιπτώσεών τους<sup>22</sup>. Οι CIE προσφέρουν την προοπτική ότι είναι σε θέση να «ξεδιαλέγουν» τις παρεμβάσεις προκειμένου να εντοπίζονται οι πλέον αποτελεσματικές και αποδοτικές προσεγγίσεις για συγκεκριμένες ομάδες-στόχους, μεγιστοποιώντας έτσι τη «σχέση κόστους/οφέλους» των νέων προγραμμάτων του ΕΚΤ+.

### Συμβολή μιας παρέμβασης σε μεταρρυθμιστική διαδικασία

Οι παρεμβάσεις που αποτελούν βασική συνιστώσα ευρύτερου μεταρρυθμιστικού προγράμματος θα προσελκύουν συχνά σημαντική χρηματοδότηση. Το γεγονός ότι μια παρέμβαση του ΕΚΤ έχει καίρια σημασία για μια στρατηγική κοινωνικής ένταξης ή είναι ζωτικό χαρακτηριστικό ενεργητικού προγράμματος για την αγορά εργασίας είναι φυσικό ότι θα προσελκύσει μεγαλύτερη προσοχή σε αυτήν.

*Παρεμβάσεις που συμβάλλουν στην καινοτομία πολιτικής*

### Καινοτόμες και διερευνητικές

Οι νέες και καινοτόμες πιλοτικές παρεμβάσεις είναι προφανείς υποψήφιες για CIE. Ο πιλοτικός ή δοκιμαστικός έλεγχος των αποτελεσμάτων των παρεμβάσεων απαιτεί σαφώς αυστηρή αξιολόγηση. Η αξιολόγηση μέσω καταλλήλως σχεδιασμένης CIE είναι ακόμη πιο σημαντική όταν υπάρχει σαφής δέσμευση για ευρύτερη επέκταση ή ανάπτυξη της παρέμβασης σε περίπτωση που θεωρηθεί επιτυχής.

### Συμβολή στη μάθηση

Τα επιχειρήματα υπέρ της εστίασης της προσοχής και των πόρων σε συγκεκριμένους τομείς του προγράμματος —και σε συγκεκριμένες παρεμβάσεις εντός αυτών των τομέων— ενισχύονται όταν υπάρχουν ελάχιστα ή καθόλου στοιχεία σχετικά με το τι είναι αποτελεσματικό στον σχετικό τομέα πολιτικής. Για παράδειγμα, όταν υπάρχει πραγματική αβεβαιότητα σχετικά με την πολιτική στο μέλλον και κίνδυνος υπερβολικής εξάρτησης από στοιχεία που μπορεί να μην είναι άμεσα συναφή (π.χ. στοιχεία από άλλες χώρες).

*Παροχή αποδεικτικών στοιχείων*

Οι αξιολογήσεις υψηλής ποιότητας μπορούν να θεωρηθούν δημόσιο αγαθό. Τα οφέλη που αποφέρουν όσον αφορά τη μάθηση επεκτείνονται σε ενδιαφερόμενα μέρη πέραν εκείνων εντός συγκεκριμένης διαχειριστικής αρχής. Ως εκ τούτου, είναι σημαντικό να εξετάζεται ποια ενδιαφερόμενα μέρη μπορεί να επωφεληθούν από την προτεινόμενη αξιολόγηση των επιπτώσεων.

<sup>20</sup> [Fondazione G. Brodolini, Metis GmbH, Applica, Ockham IPS \(2020\)](#).

<sup>21</sup> [ICF, Cambridge Econometrics and Eurocentre \(2020\)](#).

<sup>22</sup> [Ecorys, Ismeri Europa \(2020\)](#).

Μπορεί να είναι ενδιάμεσοι φορείς ή οργανισμοί που ασχολούνται με παρεμβάσεις στο πλαίσιο του ίδιου προγράμματος, άλλες διαχειριστικές αρχές ή ενδιάμεσοι φορείς στο οικείο κράτος μέλος, ή οργανισμοί και ιδρύματα που ασχολούνται με εθνικά ή περιφερειακά ταμεία. Ένα άλλο προφανές ενδιαφερόμενο μέρος που θα πρέπει να εξετάζεται είναι η Ευρωπαϊκή Επιτροπή, ενώ υπάρχουν και ενδιαφερόμενα μέρη σε άλλα κράτη μέλη που θα μπορούσαν να αντλήσουν διδάγματα από την αξιολόγηση. Η συνεκτίμηση των αναγκών των φορέων αυτών πέραν των άμεσα ενδιαφερόμενων μερών αποτελεί σημαντική συμβολή που μπορούν να έχουν οι φορείς χάραξης πολιτικής και οι διαχειριστές προγραμμάτων στην αμοιβαία μάθηση.

Μια τελική στρατηγική πτυχή που πρέπει να λαμβάνεται υπόψη κατά την επιλογή των τομέων που χρήζουν προσοχής όταν αναπτύσσονται CIE είναι η εξέταση των παρεμβάσεων που μπορούν να αναδείξουν τα οφέλη των CIE και να λειτουργήσουν ως πρότυπο.

*Προώθηση των μεθόδων CIE*

### **2.1.2. Επιλογή παρεμβάσεων που είναι κατάλληλες για την εφαρμογή προσέγγισης αντιπαραδειγμάτων**

Αφού εξετάστηκαν οι ευρύτερες στρατηγικές ανησυχίες που μπορεί να οδηγήσουν στην επιλογή συγκεκριμένων παρεμβάσεων για CIE, η παρούσα ενότητα εξετάζει τα ειδικά χαρακτηριστικά που θα μπορούσαν να έχουν οι παρεμβάσεις για να είναι κατάλληλες για την εφαρμογή προσέγγισης αντιπαραδειγμάτων. Τα χαρακτηριστικά αυτά είναι πολλά και ποικίλα. Ορισμένα χαρακτηριστικά της παρέμβασης μπορεί να είναι κατάλληλα για την υλοποίηση CIE σε μια δεδομένη περίπτωση, αλλά σε μια άλλη να παρεμποδίζουν τις προσπάθειες για την υλοποίησή της. Ως εκ τούτου, δεν είναι δυνατό να παρασχεθεί πλήρης κατάλογος παραμέτρων. Ωστόσο, αξίζει να αναφερθούν τα χαρακτηριστικά των παρεμβάσεων που είναι πιθανότερο να οδηγήσουν σε επιτυχή διενέργεια CIE.

## **Πλαίσιο 4 Συνηθέστεροι τύποι παρεμβάσεων και ομάδες-στόχοι που επελέγησαν για CIE από το ΕΚΤ**

Οι περισσότερες CIE παρεμβάσεων του ΕΚΤ επικεντρώνονται σε ενεργητικές πολιτικές για την αγορά εργασίας οι οποίες απευθύνονται στους ανέργους και σε υποομάδες τους που αντιμετωπίζουν συγκεκριμένο μειονέκτημα. Ο μεγάλος αριθμός αναλύσεων των επιπτώσεων των παρεμβάσεων για τους νέους αντικατοπτρίζει τους κανονισμούς για την ΠΑΝ που απαιτούν τη διενέργεια τέτοιων αξιολογήσεων ανά συγκεκριμένα χρονικά διαστήματα.

Περίπου οι μισές CIE που προσδιορίστηκαν στο πλαίσιο του σχεδίου του γραφείου υποστήριξης<sup>23</sup> της αξιολόγησης από το 2015 και μετά αφορούν τον θεματικό στόχο 8 «προώθηση της βιώσιμης και ποιοτικής απασχόλησης και στήριξη της κινητικότητας του εργατικού δυναμικού». Ομοίως, στις περισσότερες CIE που εξετάζουν τις παρεμβάσεις οι οποίες χρηματοδοτήθηκαν στο πλαίσιο του θεματικού στόχου 9, δίνεται προσοχή στην αποτελεσματικότητα των παρεμβάσεων όσον αφορά την ένταξη των ευάλωτων ανέργων στην αγορά εργασίας (για παράδειγμα, η γερμανική παρέμβαση στόχευε στους μακροχρόνια ανέργους και χρηματοδοτήθηκε στο πλαίσιο του ΕΠ «ESF Bund 2014-2020»).

Οι μορφές στήριξης που παρέχονται στους ανέργους οι οποίες αποτελούν συνηθέστερα αντικείμενο ανάλυσης είναι η κατάρτιση, η πρακτική άσκηση ή άλλες μορφές επαγγελματικής πείρας και επιδοτούμενων θέσεων εργασίας. Το συμπέρασμα αυτό προκύπτει σαφώς από τα παραδείγματα που αναλύονται στον παρόντα οδηγό [βλ. παραδείγματα της ιταλικής αξιολόγησης στο Μάρκε, των μαθημάτων κατάρτισης για μετανάστες στη Γερμανία, της επαγγελματικής κατάρτισης για τους εκτός εκπαίδευσης, απασχόλησης ή κατάρτισης (ΕΕΑΚ) στη Λετονία]. Η ανάλυση των συμβουλευτικών υπηρεσιών και των υπηρεσιών αντιστοίχισης προσφοράς και ζήτησης εργασίας είναι λιγότερο συχνή (όπως στην περίπτωση του

<sup>23</sup> Βλ. [https://ec.europa.eu/regional\\_policy/en/policy/evaluations/member-states/](https://ec.europa.eu/regional_policy/en/policy/evaluations/member-states/)

σουηδικού παραδείγματος που παρουσιάζεται στον παρόντα οδηγό, όπου μια πιλοτική δράση για την εντατικοποίηση της στήριξης προς τους ανέργους για τις ΔΥΑ αξιολογείται μέσω τυχαιοποιημένης προσέγγισης). Οι παρεμβάσεις του ΕΚΤ που στηρίζουν την αυτοαπασχόληση ή τη δημιουργία επιχειρήσεων δεν αξιολογούνται συχνά, σύμφωνα με τα στοιχεία του γραφείου υποστήριξης της αξιολόγησης<sup>24</sup>.

Σε ορισμένες περιπτώσεις, οι CIE αναλύουν διάφορους τύπους παρεμβάσεων με συγκεντρωτικό τρόπο, με κίνδυνο ανάμειξης διαφορετικών λογικών παρέμβασης, και μείωσης της αξιοπιστίας της σύγκρισης μεταξύ ομάδας εφαρμογής της παρέμβασης και ομάδας ελέγχου.

Η προσπάθεια αξιολόγησης των επιδράσεων των παρεμβάσεων στα ευάλωτα άτομα είναι αξιοσημείωτη, όχι μόνο από την άποψη των αποτελεσμάτων στον τομέα της απασχόλησης, αλλά και από την άποψη των «ποιοτικών αποτελεσμάτων»: CIE που διενεργήθηκε στη Γερμανία επικεντρώθηκε στην πτυχή αυτή, αξιολογώντας τις επιπτώσεις των προγραμμάτων δημιουργίας θέσεων εργασίας για μακροχρόνια ανέργους στα μέτρα για την υγεία, την ικανοποίηση από τη ζωή, το αίσθημα του ανήκειν και τους δείκτες κοινωνικής κατάστασης όπως τα αντιλαμβάνονταν οι μακροχρόνια άνεργοι.

Οι παρεμβάσεις του ΕΚΤ στον τομέα της εκπαίδευσης αξιολογούνται λιγότερο συχνά με προσέγγιση αντιπαραδειγμάτων. Λιγότερες CIE αφορούν τον θεματικό στόχο 10 σε σχέση με τον θεματικό στόχο 8 ή τον θεματικό στόχο 9 και η έμφαση δίνεται συχνά σε παρεμβάσεις που χρηματοδοτούνται στο πλαίσιο της επενδυτικής προτεραιότητας 10.IV, σχετικά με την επαγγελματική εκπαίδευση και τις επιδράσεις της όσον αφορά την ένταξη στην αγορά εργασίας. Δύο λόγοι γι' αυτό είναι η πιο περιορισμένη προσβασιμότητα στα σύνολα δεδομένων και οι αυστηρότεροι κανόνες προστασίας της ιδιωτικότητας<sup>25</sup>. Ωστόσο, έχουν καταβληθεί προσπάθειες προς αυτή την κατεύθυνση: στην Ισπανία (Αστούριες) αξιολογήθηκε παρέμβαση σε σχολεία δευτεροβάθμιας εκπαίδευσης για την αποθάρρυνση της πρόωρης εγκατάλειψης του σχολείου· στην Πολωνία (Ποντλάσκι), εξετάστηκαν στο πλαίσιο CIE τα αποτελέσματα σχεδίου που αποσκοπούσε στην προώθηση της επαγγελματικής εκπαίδευσης των νέων σπουδαστών· στην Πορτογαλία, αναλύθηκαν οι υποτροφίες για τη στήριξη σπουδαστών της τριτοβάθμιας εκπαίδευσης.

CIE μπορούν να διενεργούνται σε διάφορα επίπεδα πολιτικής (π.χ. έναν ή περισσότερους άξονες προτεραιότητας, ειδικούς στόχους ή πράξεις<sup>26</sup> στο πλαίσιο ενός προγράμματος) και να καλύπτουν εθνικά ή περιφερειακά προγράμματα του ΕΚΤ+, μπορούν να εστιάζουν σε ομοιογενείς ομάδες-στόχους (άνδρες ή γυναίκες, νέους ή ευάλωτους πληθυσμούς, μακροχρόνια ανέργους κ.λπ.) ή σε τύπους παρέμβασης [π.χ. κατάρτιση, υπηρεσίες κοινωνικής ένταξης ή αποθάρρυνση της πρόωρης εγκατάλειψης του σχολείου (βλ. προηγούμενο πλαίσιο)].

Παραδείγματα από τα κράτη μέλη δείχνουν ότι διάφορα μέσα που χρησιμοποιούνται στο πλαίσιο του ΕΚΤ+ είναι κατάλληλα για CIE, συμπεριλαμβανομένων της κατάρτισης, των κινήτρων απασχόλησης και των υπηρεσιών της αγοράς εργασίας (π.χ. παροχή συμβουλών σε θέματα εργασίας, καθοδήγηση). Από την άλλη πλευρά, σε τομείς όπως οι παρεμβάσεις εναλλαγής θέσεων εργασίας και επιμερισμού θέσεων εργασίας, τα κίνητρα για τη σύσταση επιχειρήσεων ή η στήριξη συστημάτων και δομών, καθώς και οι παρεμβάσεις στους τομείς της εκπαίδευσης και της κοινωνικής ένταξης, η διενέργεια CIE παρουσιάζει περισσότερες προκλήσεις.

Είναι εποικοδομητικό να εξετάζεται ποιες παρεμβάσεις είναι πιο ελπιδοφόρες από την άποψη των CIE με την εξέταση των ακόλουθων ερωτημάτων:

<sup>24</sup> Ορισμένα παραδείγματα είναι τα εξής: [Borik V. et al., 2015](#) — [Ires Piemonte, 2019](#) — [Openfield, 2019](#).

<sup>25</sup> Βλ. για παράδειγμα [Ismeri Europa — Ecorys — Institute for Employment Studies, 2019](#).

<sup>26</sup> Σύμφωνα με το άρθρο 2 σημείο 4 του κανονισμού (ΕΕ) 2021/1060 του Συμβουλίου: «πράξη»: α) έργο, σύμβαση, δράση ή ομάδα έργων που επιλέγονται στο πλαίσιο των σχετικών προγραμμάτων· β) στο πλαίσιο των χρηματοδοτικών μέσων, η συνεισφορά του προγράμματος σε ένα χρηματοδοτικό μέσο και η επακόλουθη χρηματοδοτική στήριξη που παρέχεται στους τελικούς αποδέκτες από το εν λόγω χρηματοδοτικό μέσο.



**Είναι η παρέμβαση διακριτή, ξεχωριστή και επαρκώς ομοιογενής;**

Το περιεχόμενο μιας παρέμβασης πρέπει να είναι διακριτό από το περιεχόμενο άλλων παρεμβάσεων. Επιπλέον, πρέπει να υπάρχει ουσιαστική αντίθεση ανάμεσα στο τι λαμβάνουν οι συμμετέχοντες στην παρέμβαση και από τι επωφελούνται άλλες παρόμοιες ομάδες ατόμων. Εάν οι παρεμβάσεις είναι ασαφείς σε σημείο που να μην είναι δυνατός ο προσδιορισμός διακριτής ομάδας αποδεκτών, τότε δεν είναι δυνατή ούτε επιθυμητή η εφαρμογή προσεγγίσεων αντιπαραδειγμάτων.

*Σαφώς διακριτή  
παρέμβαση*

Οι μέθοδοι CIE καθίστανται πολύ περίπλοκες και δύσκολες εάν η κατάσταση δεδομένης μονάδας (επιχείρησης ή ατόμου) όσον αφορά την παρέμβαση επηρεάζει το δυνητικό αποτέλεσμα άλλων μονάδων (μέσω των λεγόμενων ευρύτερων «γενικών επιπτώσεων ισορροπίας»). Στα προγράμματα κατάρτισης, αυτό μπορεί να συμβεί όταν οι απόφοιτοι του προγράμματος καθιστούν δύσκολη την εύρεση εργασίας βραχυπρόθεσμα από άλλους μη καταρτιζόμενους. Όταν αυτό θεωρείται σημαντικό πρόβλημα (για παράδειγμα στην περίπτωση παρεμβάσεων μεγάλης κλίμακας), μπορεί να απαιτηθεί μακροοικονομική ανάλυση για την αξιολόγηση της έκτασης του αποτελέσματος υποκατάστασης και του φαινομένου μετατόπισης. Όταν ενδέχεται να υπάρχουν τέτοιες επιδράσεις, οι διαχειριστικές αρχές θα πρέπει να συμβουλευούνται εμπειρογνώμονες.

Η ίδια η παρέμβαση θα πρέπει να είναι σχετικά ομοιογενής. Αυτό σημαίνει ότι όλοι οι συμμετέχοντες στην παρέμβαση θα πρέπει να λαμβάνουν ή να εκτίθενται στην ίδια εν γένει δέσμη μέτρων. Εάν το φάσμα των μέτρων που παρέχονται στους συμμετέχοντες στο πλαίσιο ενιαίας παρέμβασης ποικίλλει σε υπερβολικό βαθμό, αυτό έχει ορισμένες συνέπειες για τη CIE. Πρώτον, μπορεί στην πραγματικότητα να μην είναι λογικό να γίνεται λόγος για συνεκτική παρέμβαση, αλλά για παρεμβάσεις στις οποίες επενεργούν διακριτές αιτιακές διαδικασίες· δεύτερον, θα είναι δύσκολο να ερμηνευθούν οι επιπτώσεις που αναφέρονται ως μέσα καθαρά αποτελέσματα σε μια ομάδα ανομοιογενών παρεμβάσεων· τρίτον, η ανάλυση υποομάδας μπορεί να είναι δικαιολογημένη, αλλά, εάν υπάρχουν πάρα πολλές υποομάδες εντός μιας ομάδας εφαρμογής της παρέμβασης, οι περιορισμοί στο μέγεθος του δείγματος ενδέχεται να περιορίζουν την ικανότητα αναφοράς αξιοποιήσιμων πορισμάτων.

*Ομοιογενείς  
παρεμβάσεις*

**Συγκρίνεται η παρέμβαση με τη μη παρέμβαση ή υπάρχουν άλλες σχετικές μορφές παρέμβασης;**

Το ΕΚΤ συγχρηματοδοτεί εθνικές και περιφερειακές πολιτικές για την αγορά εργασίας και την κοινωνική ένταξη. Ως εκ τούτου, κάθε σύστημα αξιολόγησης CIE πρέπει να λαμβάνει προσεκτικά υπόψη αν η παρέμβαση είναι σαφώς αναγνωρίσιμη και αν τα άτομα έχουν τη δυνατότητα να λαμβάνουν υπηρεσίες από άλλα (εθνικά ή περιφερειακά) προγράμματα και πηγές χρηματοδότησης. Αυτό που έχει σημασία είναι οι παρεμβάσεις που αξιολογούνται να μεταβάλλουν πραγματικά τις ευκαιρίες ή τους πόρους που έχουν στη διάθεσή τους οι συμμετέχοντες σε σύγκριση με τις διαθέσιμες ευκαιρίες και πόρους για την ομάδα ελέγχου και οι διαφορές να μπορούν να μετρούνται και να παρακολουθούνται.

Αυτά τα ζητήματα «πολύπλοκης παρέμβασης» τείνουν να αφορούν συγκεκριμένο πλαίσιο. Περιπλέκουν τον σχεδιασμό και την εφαρμογή των CIE. Η παρουσία τους υπογραμμίζει τη σημασία του προσεκτικού

*Πολύπλοκες  
παρεμβάσεις*



σχεδιασμού της αξιολόγησης —της ανάπτυξης του συστήματος αξιολόγησης— πριν από την υλοποίηση.

### **Υπάρχει μεγάλη και σαφώς καθορισμένη ομάδα-στόχος;**

Για τις CIE απαιτούνται μεγάλα μεγέθη δείγματος σε σχέση με άλλες μορφές αξιολόγησης. Έχει ουσιαστική σημασία να αποτελούνται οι ομάδες-στόχοι από επαρκή αριθμό ατόμων και πρέπει να είναι δυνατός ο εντοπισμός ομάδων ελέγχου επαρκούς μεγέθους. Το θέμα αυτό εξετάζεται λεπτομερέστερα παρακάτω.

*Μεγάλο μέγεθος δείγματος*

Είναι σημαντικό η παρέμβαση για την οποία εξετάζεται το ενδεχόμενο διενέργειας CIE να στοχεύει σε σαφώς καθορισμένη ομάδα. Αν δεν έχει γίνει σαφώς κατανοητό ποιες είναι οι ομάδες-στόχοι, είναι δύσκολο να προσδιοριστεί ουσιαστική ομάδα ελέγχου. Ορισμένες παρεμβάσεις επιδιώκουν σκοπίμως να επιλέγουν τα άτομα για παρέμβαση μέσω άτυπων μηχανισμών, ενθαρρύνοντας διαδικασίες που δεν είναι προκαθορισμένες ή είναι υπερβολικά περιοριστικές (π.χ., δύσκολες κοινωνικές ομάδες-στόχοι, όπως οι νέοι ΕΕΑΚ ή οι μειονεκτούσες ομάδες, μπορούν να συμμετέχουν μέσω περιστασιακών και κατά περίπτωση διαδικασιών): αυτό μπορεί να δυσχεράνει τον ακριβή προσδιορισμό των ατόμων που αποτελούν αντικείμενο παρέμβασης και της σχετικής ομάδας ελέγχου.

*Προσδιορισμός της ταυτότητας της ομάδας-στόχου*

### **Υπάρχει σαφής αιτιακός μηχανισμός;**

Όπως αναφέρθηκε σε προηγούμενο σημείο, όταν παρουσιάστηκαν οι κύριες μέθοδοι αξιολόγησης και η «θεωρία της αλλαγής», είναι συχνά χρήσιμο να έχει διενεργηθεί αξιολόγηση με βάση τη θεωρία πριν από τη CIE ή σε συνδυασμό με αυτήν. Η ανάπτυξη θεωρίας της αλλαγής ή λεπτομερούς λογικής της παρέμβασης μπορεί να βοηθήσει όσους σχεδιάζουν μια CIE με διάφορους τρόπους: ο σημαντικότερος είναι όταν κρίνεται αν μια παρέμβαση βασίζεται σε συνεκτικό αιτιακό μηχανισμό. Οι παρεμβάσεις χωρίς σαφή και πειστικό αιτιακό μηχανισμό είναι απίθανο να έχουν επιπτώσεις επαρκούς μεγέθους ώστε να προσδιορίζονται στατιστικά μέσω CIE.

*Διακριτός μηχανισμός πολιτικής*

### **Μπορούν να προσδιοριστούν ποσοτικά οι εκβάσεις;**

Είναι αναγκαίο να εξασφαλίζονται ποσοτικοποιήσιμα μέτρα έκβασης (ή αποτελεσμάτων). Τα εν λόγω δεδομένα και δείκτες μπορούν να προέρχονται από διοικητικές πηγές ή από ειδικά στοχευμένες έρευνες.

*Ανάγκη μέτρησης των αποτελεσμάτων*

Σε ορισμένες περιπτώσεις, οι παρεμβάσεις μπορεί να έχουν επιδιωκόμενα αποτελέσματα που απαιτούν ειδικές διατάξεις για να μετρηθούν ποσοτικά. Για παράδειγμα, η παρέμβαση μπορεί να αφορά την αλλαγή νοοτροπίας, πεποιθήσεων ή απόψεων. Στις περιπτώσεις αυτές, πρέπει να διενεργούνται έρευνες για τη μέτρηση αυτών των αλλαγών. Ορισμένες παρεμβάσεις έχουν αρκετά ασαφή αποτελέσματα ή αποτελέσματα που δεν έχουν καθοριστεί επαρκώς. Και στην περίπτωση αυτή, η ανάπτυξη λογικής της παρέμβασης μπορεί να συμβάλει στην καλύτερη κατανόηση του στόχου που επιδιώκει η παρέμβαση και του τρόπου με τον οποίο προτίθεται να επιφέρει αλλαγές στα αποτελέσματα ενδιαφέροντος.

## Εισάγεται η παρέμβαση κατά τρόπο που να επιτρέπει την εύρεση ουσιαστικής ομάδας ελέγχου;

Προκειμένου να προσδιοριστεί ουσιαστική ομάδα ελέγχου, είναι σημαντικό να εξετάζεται ο τρόπος με τον οποίο επιλέγονται για την παρέμβαση οι μονάδες (πρόσωπα ή επιχειρήσεις) που αποτελούν αντικείμενο παρέμβασης ή οι λόγοι για τους οποίους αποφασίζουν να συμμετάσχουν· αν μπορεί να χρησιμοποιηθεί η ίδια πηγή δεδομένων —π.χ. το ίδιο όργανο έρευνας— τόσο στο δείγμα ελέγχου όσο και στην ομάδα εφαρμογής της παρέμβασης· και τέλος, αν είναι αναγκαίο να επιλεγούν δείγματα ελέγχου που υπόκεινται στις ίδιες συνθήκες της αγοράς στις οποίες υπόκειται και η ομάδα εφαρμογής της παρέμβασης. Ορισμένα παραδείγματα παρουσιάζονται στο πλαίσιο κατωτέρω.

*Μηχανισμός επιλογής ατόμων για παρέμβαση*

Εάν η παρέμβαση είναι υποχρεωτική και υλοποιείται προς όφελος του συνόλου του πληθυσμού-στόχου σχεδόν ταυτόχρονα, ενδέχεται να αποδειχθεί δύσκολο να εντοπιστεί τμήμα του πληθυσμού-στόχου που δεν αποτελεί αντικείμενο παρέμβασης ώστε να συμμετάσχει στην ομάδα ελέγχου.

### Πλαίσιο 5 Καθορισμός ομάδων ελέγχου

Στα παραδείγματα των CIE που εξετάζονται στον οδηγό, η επιλογή των ομάδων ελέγχου βασίστηκε στα χαρακτηριστικά των παρεμβάσεων (για παράδειγμα, κριτήρια επιλεξιμότητας), καθώς και στη διαθεσιμότητα κατάλληλων δεδομένων.

Σε σύγκριση με την εμπειρία των CIE κατά την προηγούμενη περίοδο προγραμματισμού, ο προσδιορισμός και η επιλογή της ομάδας ελέγχου βασίζεται συχνότερα σε διοικητικά δεδομένα, κυρίως στα μητρώα ανεργίας. Η συνηθέστερη στρατηγική είναι ο εντοπισμός πιθανών ατόμων ελέγχου με παρόμοια χαρακτηριστικά, τα οποία είναι εγγεγραμμένα στις ΔΥΑ ως άνεργοι κατά τη διάρκεια συγκεκριμένης περιόδου, όπως απαιτείται από τα κριτήρια επιλεξιμότητας. Η στρατηγική αυτή χρησιμοποιήθηκε σε ορισμένες αξιολογήσεις στην Ιταλία (Μάρκε, επαρχία Τρέντο και Πιεμόντε), στην Πολωνία (Λουμπέλσκι και Ποντλάσκι), καθώς και στις γερμανικές αξιολογήσεις μαθημάτων κατάρτισης για μετανάστες, προγραμμάτων δημιουργίας θέσεων εργασίας και μέτρων ένταξης για ανέργους στη Βάδη-Βυρτεμβέργη.

Σε άλλες αξιολογήσεις, παρότι δεν καλύπτονται από τα παραδείγματα που παρουσιάζονται λεπτομερώς στον οδηγό, τα άτομα που είχαν εγγραφεί αλλά δεν είχαν επιλεγεί για παρέμβαση επελέγησαν στη συνέχεια για να συγκροτήσουν την ομάδα ελέγχου. Πρόκειται για τις περιπτώσεις της ιταλικής αξιολόγησης των «Εγγυήσεων για τη νεολαία», της γερμανικής αξιολόγησης του πιλοτικού έργου «Εργασία πολιτών που χρηματοδοτήθηκε την περίοδο 2007-2013» και της αξιολόγησης του προγράμματος PIPOI που υλοποιήθηκε στο Φριούλι — Βενέτσια Τζούλια<sup>27</sup>. Ωστόσο, η στρατηγική αυτή δεν χρησιμοποιείται συχνά, δεδομένου ότι στις περισσότερες χώρες και περιφέρειες τα συστήματα πληροφοριών παρακολούθησης δεν περιλαμβάνουν πληροφορίες σχετικά με άτομα που υπέβαλαν αίτηση αλλά δεν συμμετείχαν.

Η γερμανική προσέγγιση για την αξιολόγηση των παρεμβάσεων για τους μακροχρόνια ανέργους<sup>28</sup> ήταν διαφορετική, δεδομένου ότι κατά την αξιολόγηση εκτιμήθηκε η «πρόθεση παρέμβασης» και όχι το «μέσο αποτέλεσμα της παρέμβασης σε όσους αποτέλεσαν αντικείμενο παρέμβασης». Στην περίπτωση αυτή, η ομάδα εφαρμογής της παρέμβασης αποτελούνταν από άτομα δυνητικά επιλέξιμα καθ' όλη τη διάρκεια της περιόδου υλοποίησης του προγράμματος, ανεξάρτητα από το αν είχαν πράγματι αποτελέσει αντικείμενο παρέμβασης (από το 2015), και η ομάδα ελέγχου αποτελούνταν από άτομα με τα ίδια κριτήρια επιλεξιμότητας, αλλά τα οποία ήταν μακροχρόνια άνεργοι πριν από την υλοποίηση του προγράμματος (2010-2012).

Μόνο στο σουηδικό παράδειγμα, στο οποίο εφαρμόστηκε τυχαιοποιημένη προσέγγιση, η ομάδα ελέγχου προσδιορίστηκε τυχαία: από τον σχεδιασμό, η παρέμβαση (ενισχυμένη στήριξη από τις ΔΥΑ)

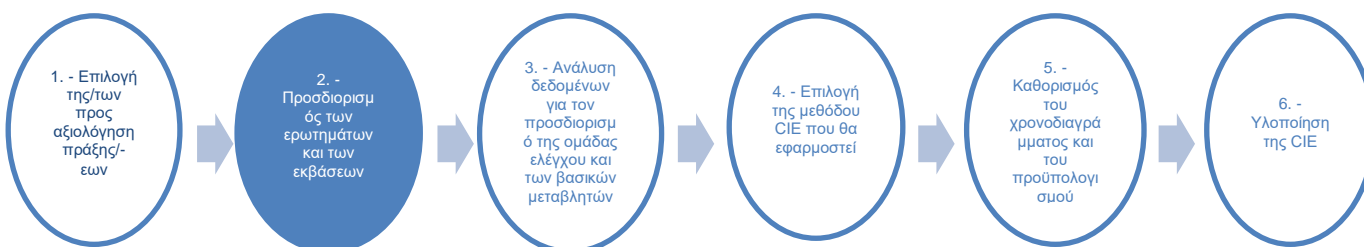
<sup>27</sup> Βλ. αντίστοιχα [Isfol, 2016](#) — [IAW Institut für Angewandte Wirtschaftsforschung - ISG Institut für Sozialforschung und Gesellschaftspolitik, GmbH, 2015](#) — [Ismeri Europa, 2018](#).

<sup>28</sup> Βλ. [Boockmann B. et al., 2019](#).

πραγματοποιήθηκε τυχαία σε ομάδα νέων, ενώ η ομάδα ελέγχου έλαβε τη συνήθη στήριξη που προσφέρουν οι ΔΥΑ.

Στις λίγες αξιολογήσεις που επικεντρώθηκαν στα μέτρα του ΕΚΤ για επιχειρήσεις, η διαχωριστική γραμμή μεταξύ ομάδας εφαρμογής της παρέμβασης και ομάδας ελέγχου χαράχτηκε μεταξύ χρηματοδοτούμενων και μη χρηματοδοτούμενων αιτούντων, όπως σε ορισμένες δανικές αξιολογήσεις, οι οποίες συγκρίνουν τις επιδόσεις των επιχειρήσεων που χρηματοδοτούνται μέσω του ΕΚΤ με τις επιδόσεις δείγματος εταιρειών με παρόμοια χαρακτηριστικά, οι οποίες όμως δεν έλαβαν στήριξη<sup>29</sup>.

## 2.2. Αξιολογικά ερωτήματα και μεταβλητές έκβασης



### 2.2.1. Ποιοι είναι οι σκοποί και στόχοι της παρέμβασης;

Κατά τον καθορισμό συστήματος αξιολόγησης, συνιστάται καταρχάς να περιγράφονται οι σκοποί, οι στόχοι και τα βασικά χαρακτηριστικά της παρέμβασης.

Σε πολλές περιπτώσεις, θα υπάρχουν ήδη έγγραφα που καθορίζουν τους σκοπούς και τους στόχους της παρέμβασης. Ωστόσο, στην περίπτωση CIE είναι σημαντικό να συγκεκριμενοποιούνται τα αποτελέσματα και οι αλλαγές που επιδιώκει να επιτύχει η παρέμβαση και, ως εκ τούτου, οι αναμενόμενες επιπτώσεις.

Συχνά είναι επωφελές να διατυπώνεται η θεωρία της αλλαγής μιας παρέμβασης που να καθορίζει τα μέσα με τα οποία οι διάφορες εισροές και δραστηριότητές της πρόκειται να συνδεθούν με τις εκροές, τις εκβάσεις (ή τα αποτελέσματα) και, ως εκ τούτου, τις επιπτώσεις.

### 2.2.2. Ποιος είναι ο σκοπός της αξιολόγησης;

Κατά την ανάπτυξη συστήματος αξιολόγησης για μια CIE, είναι σημαντικό να εξετάζεται προσεκτικά ο σκοπός της αξιολόγησης. Χωρίς σαφή κατανόηση των λόγων για τους οποίους είναι αναγκαία η αξιολόγηση, είναι απίθανο να εξασφαλιστούν τα απαιτούμενα αποδεικτικά στοιχεία. Στο πλαίσιο των αξιολογήσεων παρεμβάσεων που χρηματοδοτούνται από το ΕΚΤ, πρέπει να εξετάζεται μια σειρά ερωτημάτων:

- Ποιος είναι ο σκοπός και η φύση της αξιολόγησης στο πλαίσιο των κανονιστικών απαιτήσεων και κατευθυντήριων γραμμών της Ευρωπαϊκής Επιτροπής;
- Ποια είναι τα κύρια ενδιαφερόμενα μέρη της αξιολόγησης;
- Πώς θα χρησιμοποιηθούν τα αποτελέσματα της αξιολόγησης;
- Ποια συγκεκριμένα ερωτήματα θα πρέπει να αντιμετωπίσει η αξιολόγηση;

*Συνδυασμός σχεδιασμού CIE με στοιχεία από τη λογική της παρέμβασης*

<sup>29</sup> Για παράδειγμα: [Danmarks Statistik et al., 2017](#) και [Danmarks Statistik et al., 2018](#).

**Ποιοι είναι οι στόχοι και η φύση της αξιολόγησης;**

Πρώτον, πρέπει να καθορίζονται τα **κίνητρα** για τη διενέργεια της αξιολόγησης. Σύμφωνα με τον κανονισμό 2021/1060, «το κράτος μέλος ή η διαχειριστική αρχή διενεργεί αξιολογήσεις των προγραμμάτων σε σχέση με ένα ή περισσότερα από τα ακόλουθα κριτήρια: αποτελεσματικότητα, αποδοτικότητα, συνάφεια, συνοχή και ενωσιακή προστιθέμενη αξία, με στόχο τη βελτίωση της ποιότητας του σχεδιασμού και της υλοποίησης των προγραμμάτων. Οι αξιολογήσεις μπορούν επίσης να καλύπτουν και άλλα σχετικά κριτήρια —όπως η συμμετοχικότητα, η μη διακριτική μεταχείριση και η προβολή— καθώς και περισσότερα του ενός προγράμματα»<sup>30</sup>. Όπως καταδεικνύεται ανωτέρω, τα πορίσματα της CIE σχετίζονται εν γένει με την αποτελεσματικότητα (σε ποιο βαθμό έχουν επιτευχθεί οι αναμενόμενες εκβάσεις) και την αποδοτικότητα (λόγος κόστους/αποτελεσματικότητας ή κόστους/οφέλους της παρέμβασης).

*Σκοπός και φύση της αξιολόγησης*

Γενικότερα, η Ευρωπαϊκή Επιτροπή ενθαρρύνει τα κράτη μέλη να ακολουθούν, κατά τη χάραξη της πολιτικής τους, προσεγγίσεις προσανατολισμένες στα αποτελέσματα και να διενεργούν αξιολογήσεις που να ανταποκρίνονται στις εσωτερικές απαιτήσεις των κρατών μελών όσον αφορά το πεδίο εφαρμογής, τον σχεδιασμό και το χρονοδιάγραμμά τους. Στο πλαίσιο αυτό, στα προγράμματα του ΕΚΤ+, μπορούν επίσης να υλοποιούνται CIE για να απαντούν σε συγκεκριμένα αξιολογικά ερωτήματα ή σύμφωνα με την εθνική πολιτική αξιολόγησης.

Δεύτερον, πρέπει να καθορίζεται **η φύση της αξιολόγησης**<sup>31</sup>:

- Οι αξιολογήσεις που έχουν **φύση επιπτώσεων** εξετάζουν τις επιπτώσεις ενός προγράμματος ή μιας ομάδας προγραμμάτων σε σχέση με τις ενωσιακές και εθνικές προτεραιότητες (μπορεί να πρόκειται για τις μακροοικονομικές επιπτώσεις του ΕΚΤ, την εστίαση σε συγκεκριμένες πολιτικές και θέματα, ή οριζόντιες προτεραιότητες όπως η παιδική ηλικία και οι ίσες ευκαιρίες).
- Οι αξιολογήσεις που έχουν **φύση διαδικασίας (ή υλοποίησης)** υποστηρίζουν την υλοποίηση ενός προγράμματος, αναλύοντας την πρόοδο και τις μεθόδους υλοποίησης και διατυπώνοντας συστάσεις για βελτιώσεις του προγράμματος.

Καταρχήν, η προσέγγιση αντιπαραδειγμάτων μπορεί να εφαρμοστεί στις αξιολογήσεις των επιπτώσεων, ενώ για την αξιολόγηση διαδικασίας απαιτούνται άλλες μέθοδοι (βλ. επίσης Σχήμα 1 ανωτέρω).

Ο ΚΚΔ δεν απαιτεί συγκεκριμένο αριθμό αξιολογήσεων των επιπτώσεων κατά την περίοδο προγραμματισμού 2021-2027, σε αντίθεση με την περίοδο 2014-2020. Αντίθετα, ζητεί να διαμορφωθεί στρατηγική αξιολόγησης που να επιτρέπει να εκτιμηθεί ο τρόπος με τον οποίο η στήριξη από τα ευρωπαϊκά ταμεία συνέβαλε στην επίτευξη των στόχων του προγράμματος σε σχέση με το σύνολο των κύριων στρατηγικών χαρακτηριστικών<sup>32</sup>. Επιπλέον, ο ΚΚΔ δεν υπαγορεύει ποιες προτεραιότητες ή παρεμβάσεις θα πρέπει να αποτελούν το επίκεντρο της αξιολόγησης, αλλά αφήνει τη λήψη της απόφασης αυτής στη διαχειριστική αρχή και στο σχέδιο αξιολόγησης. Αυτό σημαίνει ότι η στρατηγική αξιολόγησης κάθε επιμέρους προγράμματος πρέπει να καθορίζει

<sup>30</sup> Άρθρο 44 παράγραφος 1 του ΚΚΔ 1060/2021.

<sup>31</sup> Βλ. [Ευρωπαϊκή Επιτροπή, 2007](#).

<sup>32</sup> Άρθρο 44 παράγραφος 1 του ΚΚΔ 1060/2021.

τον συνδυασμό αξιολογήσεων επιπτώσεων και διαδικασίας, καθώς και τις προτεραιότητες και παρεμβάσεις στις οποίες θα επικεντρωθούν οι σημαντικές προσπάθειές του. Πρέπει να εκπονηθεί τελική και γενική αξιολόγηση επιπτώσεων έως τον Ιούνιο του 2029<sup>33</sup>, αλλά κανένας άλλος περιορισμός δεν περιορίζει το χρονοδιάγραμμα των άλλων αξιολογήσεων, οι οποίες πρόκειται να καθοριστούν στο σχέδιο αξιολόγησης.

### Ποιοι είναι οι κύριοι αποδέκτες;

Θα πρέπει να καθοριστούν οι αποδέκτες της αξιολόγησης. Ανάλογα με τη φύση της αξιολόγησης, μπορεί να περιλαμβάνει φορείς χάραξης πολιτικής, διαχειριστικές αρχές και διαχειριστές προγραμμάτων, άλλες διαχειριστικές αρχές ή φορείς υλοποίησης στο κράτος μέλος ή εθνικές ή περιφερειακές αρχές που διαχειρίζονται παρόμοια προγράμματα. Όταν τα δεδομένα παρέχονται από οργανισμούς που δεν συμμετέχουν στη διαχείριση του προγράμματος, οι εν λόγω φορείς («ιδιοκτήτες δεδομένων») θα πρέπει επίσης να θεωρούνται ενδιαφερόμενα μέρη. Είναι σημαντικό να συμπεριλαμβάνονται όλα τα κύρια ενδιαφερόμενα μέρη στην ομάδα καθοδήγησης της αξιολόγησης, προκειμένου να αναλάβουν από κοινού την ευθύνη της διαδικασίας σχεδιασμού και διενέργειας της αξιολόγησης, καθώς και ορισμένοι εμπειρογνώμονες σε θέματα αξιολόγησης που να προέρχονται από ακαδημαϊκά ή δημόσια ιδρύματα, οι οποίοι θα παρέχουν ορισμένες τεχνικές συμβουλές στη διαχειριστική αρχή.

*Προσδιορισμός των ενδιαφερόμενων μερών*

### Πώς θα χρησιμοποιηθούν τα αποτελέσματα της αξιολόγησης;

Μόλις προσδιοριστούν οι αποδέκτες της αξιολόγησης, μπορεί να καθοριστεί η χρήση των πορισμάτων. Στην πράξη, αυτό μπορεί να επιτευχθεί μέσω της συμμετοχής της ομάδας καθοδήγησης στην ανάπτυξη των αξιολογικών ερωτημάτων και μέσω συζητήσεων σχετικά με τους όρους αναφοράς.

Δύο βασικές αποφάσεις στις οποίες συμβάλλουν συχνά τα αποτελέσματα των CIE είναι οι εξής:

- Αν θα πρέπει να συνεχιστεί μια υφιστάμενη παρέμβαση, και
- Αν θα πρέπει να εφαρμοστεί ευρύτερα (δηλαδή να επεκταθεί) ένας νέος τύπος παρέμβασης.

Στην πρώτη περίπτωση, η CIE μπορεί να επιχειρήσει να αξιολογήσει την αποτελεσματικότητα υφιστάμενου ή υπό εξέλιξη προγράμματος όταν οι προϋπολογισμοί βρίσκονται υπό πίεση και υπάρχουν πιθανές εναλλακτικές χρήσεις για τους σχετικούς πόρους. Στην περίπτωση αυτή, είναι απίθανο η παρέμβαση να έχει αξιολογηθεί προηγουμένως με τη χρήση αντιπαραδειγμάτων.

Στη δεύτερη περίπτωση, οι παρεμβάσεις ενδέχεται να έχουν περιορισμούς όσον αφορά την υλοποίηση. Για παράδειγμα, μπορεί να υλοποιηθούν σε συγκεκριμένη περιφέρεια ή περιοχή ενός κράτους μέλους ή μόνο για περιορισμένο χρονικό διάστημα. Στο πλαίσιο αυτό, τα αποτελέσματα της CIE μπορούν να χρησιμοποιηθούν για να κριθεί αν η εν λόγω παρέμβαση είναι αποτελεσματική και αν, κατ' επέκταση, μπορεί να εφαρμοστεί επωφελώς και σε άλλες περιοχές. Οι παρεμβάσεις στις περιπτώσεις αυτές αναφέρονται ως πιλοτικές ή δοκιμασμένες πριν από την ευρύτερη ανάπτυξή τους.

<sup>33</sup> Άρθρο 44 παράγραφος 2 του ΚΚΔ 1060/2021.



**Σε ποια ερωτήματα πρέπει να δοθεί απάντηση;**

Μόλις καθοριστούν οι στόχοι της παρέμβασης, ο σκοπός της αξιολόγησης και οι τελικές χρήσεις και προσδιοριστούν σαφώς οι αποδέκτες, αναμένεται να είναι δυνατό να προσδιοριστούν λεπτομερώς τα ερωτήματα που θα πρέπει να εξετάσει η CIE. Σε πολλές περιπτώσεις, διάφοροι αποδέκτες και ενδιαφερόμενα μέρη θα έχουν ερωτήσεις αιτιακής φύσης που θα επιθυμούν να διερευνήσει η CIE. Η διαχειριστική αρχή ή ο αξιολογητής θα πρέπει να συγκεντρώσει τα ερωτήματα αυτά μέσω εκτεταμένων διαβουλεύσεων, λαμβάνοντας υπόψη διαφορετικές απόψεις και προτάσεις από άτομα που συμμετέχουν στα διάφορα στάδια της παρέμβασης. Στη συνέχεια, η διαχειριστική αρχή και/ή ο αξιολογητής πρέπει να ιεραρχήσουν τα ερωτήματα και να εστιάσουν τη CIE σε εκείνα που είναι πιο σημαντικά και κατάλληλα.

Ορισμένα από τα ζητήματα που θα μπορούσαν να εξεταστούν κατά την οριστικοποίηση καταλόγου βασικών ερευνητικών ερωτημάτων για μια CIE είναι τα εξής:

*Βασικά αξιολογικά  
ερωτήματα*

- Επέφερε ή συνέβαλε η παρέμβαση στις επιδιωκόμενες εκβάσεις βραχυπρόθεσμα, μεσοπρόθεσμα και μακροπρόθεσμα; Και, οι βραχυπρόθεσμες επιπτώσεις διέφεραν σημαντικά από τις μακροπρόθεσμες; Θα πρέπει να δίνεται προτεραιότητα στα ερωτήματα που αφορούν αυτά τα ζητήματα.
- Υπάρχει δυνατότητα ποσοτικής μέτρησης των εκβάσεων; Η CIE πρέπει να βασίζεται σε επαρκές σύνολο δεδομένων (διοικητικά δεδομένα ή άμεση έρευνα που αποστέλλεται στους συμμετέχοντες) ανεξάρτητα από την προτιμώμενη πηγή.
- Σε ποιο βαθμό μπορούν να αποδοθούν στις παρεμβάσεις οι αλλαγές των συνθηκών των συμμετεχόντων ή του κοινωνικοοικονομικού πλαισίου; Αυτό το είδος ερωτήματος απαιτεί τη μέτρηση των καθαρών αποτελεσμάτων της παρέμβασης για τη σύγκριση με τους συμμετέχοντες ελέγχου και με τους δείκτες πλαισίου.
- Ήταν οι επιδράσεις της παρέμβασης οι ίδιες για όλα τα μέλη της ομάδας-στόχου; Για παράδειγμα, οι επιπτώσεις παρέμβασης που στόχευε τους μακροχρόνια ανέργους ήταν οι ίδιες στους άνδρες και τις γυναίκες; Και στα άτομα κάτω των 25 ετών ή άνω των 50 ετών; Η ικανότητα της CIE να εξετάζει τις επιδράσεις σε διάφορες υποομάδες είναι ισχυρή εάν ο αριθμός των ατόμων στις ομάδες εφαρμογής της παρέμβασης και στις ομάδες ελέγχου είναι αρκετά υψηλός.
- Η παρέμβαση ήταν οικονομικά αποδοτική (σε σύγκριση με τις εναλλακτικές λύσεις); Και ποιος είναι ο οικείος λόγος κόστους/οφέλους; Για την εν λόγω ανάλυση της αποδοτικότητας απαιτείται η CIE να μετρά με ακρίβεια τις επιδράσεις, καθώς και να παρέχει ακριβείς πληροφορίες σχετικά με το άμεσο και έμμεσο κόστος και οφέλη.
- Υπάρχει επαρκής όγκος διαθέσιμων πληροφοριών και γνώσεων σχετικά με τις επιπτώσεις παρόμοιων παρεμβάσεων; Σε ποιο βαθμό οι γνώσεις αυτές μπορούν να εφαρμοστούν στην υπό εξέταση παρέμβαση; Όταν μια πολιτική είναι γνωστή και τα αποτελέσματά της έχουν διερευνηθεί εκτενώς, μπορεί να είναι χρήσιμο να εστιάζονται τα αξιολογικά ερωτήματα σε συγκεκριμένες πτυχές της πολιτικής, ώστε να αποφεύγεται η εκ νέου διενέργεια άλλων αναλύσεων. Η λεπτομερής εξέταση της υφιστάμενης

βιβλιογραφίας μπορεί να χρησιμεύσει ως βάση για τη λήψη σχετικών αποφάσεων και, σε κάθε περίπτωση, αποτελεί χρήσιμο στήριγμα κατά τον σχεδιασμό της CIE.

Είναι σημαντικό να έχει διαμορφωθεί, πριν από την ανάθεση, σαφής εικόνα του φάσματος των ερευνητικών ερωτημάτων που θα πρέπει να εξετάσει η CIE. Η εξέταση των ερωτημάτων στα οποία θα απαντήσει η αξιολόγηση αποτελεί βασικό στοιχείο κάθε συστήματος αξιολόγησης.

Είναι σημαντικό να ιεραρχούνται τα ερωτήματα και να αποφεύγεται η ευρέως διαδεδομένη τάση υπερφόρτωσης της αξιολόγησης με πάρα πολλά ερωτήματα. Είναι δύσκολο να εξισορροπηθούν, αφενός, η διασφάλιση της συνάφειας της αξιολόγησης με ευρύ φάσμα ενδιαφερόμενων μερών με διαφορετικά ενδιαφέροντα και, αφετέρου, η εξασφάλιση της εύκολης διαχείρισης της αξιολόγησης. Εάν η αξιολόγηση πρέπει να εξετάσει υπερβολικά ευρύ φάσμα ερευνητικών ερωτημάτων, μπορεί να χάσει τον στόχο της και να καταλήξει να εξετάζει ευρύ φάσμα ζητημάτων με μη βέλτιστο τρόπο. Συχνά πρόκειται για την περίπτωση «ουκ εν τω πολλώ το ευ» — η ιεράρχηση αποτελεί κρίσιμο στάδιο της διαδικασίας σχεδιασμού της αξιολόγησης.

*Ιεράρχηση  
ερωτημάτων*

Για την ιεράρχηση των αξιολογικών ερωτημάτων, είναι απαραίτητο να αποκλειστούν οι αλληλεπικαλύψεις και να δοθεί βαθμολογία σε κάθε ερώτημα σύμφωνα με τις σχετικές αρχές. Μεταξύ αυτών περιλαμβάνονται οι εξής: η σημασία και η πραγματική δέσμευση του ενδιαφερόμενου μέρους που διατύπωσε το ερώτημα, η καταλληλότητα και η συμφωνία του ερωτήματος με τη θεωρία της αλλαγής του προγράμματος, η συνάφεια του ερωτήματος με τον γενικό σκοπό της αξιολόγησης, η σκοπιμότητα του ερωτήματος σε σχέση με τα διαθέσιμα δεδομένα, τον χρόνο και τους πόρους<sup>34</sup>. Η σειρά που θα προκύψει θα ιεραρχήσει τα ερωτήματα ανάλογα με τη σημασία τους και θα επιτρέψει την επιλογή των πλέον συναφών.

Σε ορισμένες περιπτώσεις, είναι δυνατό να ενσωματωθεί μια ομάδα αξιολογικών ερωτημάτων στο πλαίσιο ενός γενικότερου ερωτήματος: για παράδειγμα, στο ερώτημα «ποιο ήταν το καθαρό αποτέλεσμα της παρέμβασης». Θα μπορούσαν να ενσωματωθούν και άλλα ερωτήματα, όπως οι επιδράσεις σε διαφορετικές ομάδες συμμετεχόντων, ίσως ακόμη και σε διαφορετικές χρονικές περιόδους. Ωστόσο, αυτή η διαδικασία ενσωμάτωσης πρέπει πάντοτε να οδηγεί σε διαχειρίσιμο και εφικτό σύνολο ερωτημάτων.

### **Ποια κριτήρια αξιολόγησης μπορούν να συνδεθούν με την αξιολόγηση;**

Η σχέση μεταξύ των κριτηρίων αξιολόγησης και των ερωτημάτων έχει αναφερθεί ανωτέρω, αλλά χρήζει περαιτέρω αποσαφήνισης. Τα κριτήρια αξιολόγησης (αποδοτικότητα, αποτελεσματικότητα, ενωσιακή προστιθέμενη αξία, συνοχή κ.λπ.) είναι απαραίτητα για να αποδοθεί αξία σε κάθε αποδεικτικό στοιχείο που αποτελεί αντικείμενο αντιπαράβολής και για να αξιολογηθεί μια πολιτική (αποδοτικότητα κ.λπ.): ενώ η διατύπωση αξιολογικών ερωτημάτων είναι αναγκαία για να είναι σαφής η απαίτηση του προσώπου που αναθέτει την αξιολόγηση και για να δίνεται έμφαση στα επίμαχα κύρια ζητήματα πολιτικής. Ωστόσο, τα κριτήρια αξιολόγησης και τα αξιολογικά ερωτήματα συνδέονται μεταξύ τους. Κάθε ερώτημα είναι εν γένει αποδοτέο σε συγκεκριμένο κριτήριο και η σχέση αυτή είναι σημαντική τόσο για τις διαχειριστικές αρχές όσο και για τους αξιολογητές, διότι συνδέει τον

*Κριτήρια  
αξιολόγησης και  
αξιολογικά  
ερωτήματα*

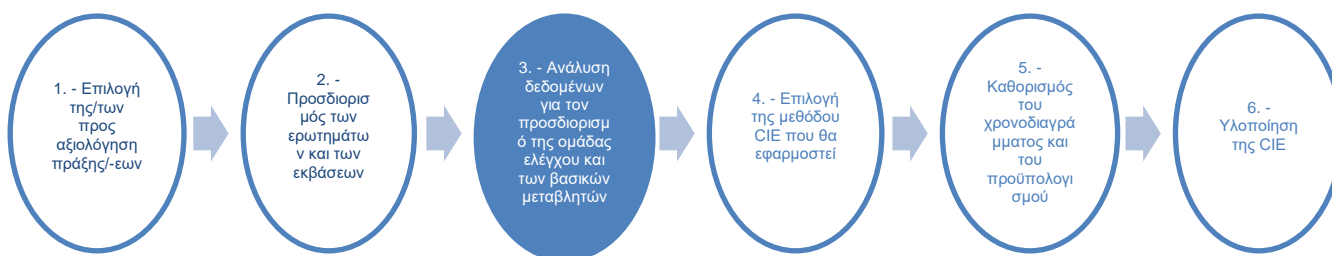
<sup>34</sup> Βλ., για παράδειγμα, [Κέντρο Πρόληψης και Ελέγχου Νόσων — CDC \(2013\)](#).

σχεδιασμό της αξιολόγησης, ο οποίος βασίζεται υποχρεωτικά στα ερωτήματα, με τις απαιτήσεις που περιλαμβάνονται στον ΚΚΔ 2021-2027, οι οποίες σχετίζονται με τα κριτήρια αξιολόγησης με διαφορετικό τρόπο.

Στη συνέχεια παρουσιάζονται ορισμένα παραδείγματα τυπικών αξιολογικών ερωτημάτων τα οποία έχουν ομαδοποιηθεί με τα κατάλληλα κριτήριά τους. Έχουν επιλεγεί και προσαρμοστεί από την «εργαλειοθήκη για τη βελτίωση της νομοθεσίας»<sup>35</sup> (εργαλείο #47 σχετικά με τα κριτήρια και τα ερωτήματα αξιολόγησης) της Ευρωπαϊκής Επιτροπής για την παρουσίαση παραδειγμάτων που συνάδουν με ερωτήματα τα οποία απαιτούν ανάλυση των επιπτώσεων και, όπου είναι δυνατό, CIE:

- *Τυπικά παραδείγματα ερωτημάτων σχετικά με την αποτελεσματικότητα*
  - ο Ποιες ήταν οι ποσοτικές επιπτώσεις της παρέμβασης;
  - ο Σε ποιο βαθμό μπορούν οι εν λόγω αλλαγές/επιπτώσεις να αποδοθούν στην παρέμβαση;
  - ο Σε ποιο βαθμό μπορούν να συνδεθούν με την παρέμβαση της ΕΕ οι παράγοντες που επηρεάζουν τα παρατηρούμενα επιτεύγματα;
- *Τυπικά παραδείγματα ερωτημάτων σχετικά με την αποδοτικότητα*
  - ο Σε ποιο βαθμό ήταν η παρέμβαση οικονομικά αποδοτική;
  - ο Σε ποιο βαθμό δικαιολογείται το κόστος της παρέμβασης, δεδομένων των αλλαγών/αποτελεσμάτων που έχει επιτύχει;
  - ο Εάν υπάρχουν σημαντικές διαφορές ως προς το κόστος (ή τα οφέλη) μεταξύ περιοχών, τι προκαλεί τις διαφορές αυτές; Πώς συνδέονται οι διαφορές αυτές με την παρέμβαση;
- *Τυπικά ερωτήματα σχετικά με την ενωσιακή προστιθέμενη αξία*
  - ο Ποια είναι η πρόσθετη αξία που προκύπτει από την/τις παρέμβαση/-εις του ΕΚΤ+, σε σύγκριση με την αξία που δημιουργούν παρόμοιες εθνικές και/ή περιφερειακές παρεμβάσεις;
  - ο Ποιες θα ήταν οι πιθανότερες συνέπειες από τον τερματισμό ή την ανάκληση της υφιστάμενης παρέμβασης του ΕΚΤ+;

## 2.3. Δεδομένα για τον προσδιορισμό της ομάδας ελέγχου και τη μέτρηση των μεταβλητών έκβασης



### 2.3.1. Είναι διαθέσιμα κατάλληλα δεδομένα ή είναι δυνατό να καταστούν διαθέσιμα;

Από τις συζητήσεις που πραγματοποιήθηκαν με τις διαχειριστικές αρχές και τους εμπειρογνώμονες σε θέματα αξιολόγησης σε ολόκληρη την ΕΕ προκύπτει ότι η πρόσβαση σε κατάλληλα δεδομένα αποτελεί μία από τις

<sup>35</sup> Βλ. [Ευρωπαϊκή Επιτροπή, 2017](#).

βασικές προκλήσεις για την υλοποίηση CIE· μια βασική πρακτική παράμετρος που πρέπει να εξετάζεται είναι αν είναι διαθέσιμοι οι απαιτούμενοι τύποι δεδομένων. Στην παρούσα ενότητα παρουσιάζεται απλουστευμένη κατηγοριοποίηση των απαιτούμενων τύπων δεδομένων, καθώς και εξέταση των πηγών από τις οποίες μπορούν να αντληθούν τα εν λόγω δεδομένα, ή των τύπων των διαδικασιών συλλογής πρωτογενών δεδομένων που ενδέχεται να απαιτούνται. Εξετάζεται επίσης το κρίσιμο ζήτημα της προστασίας των δεδομένων.

Πρέπει να τεθεί ένα σημαντικό ζήτημα όσον αφορά τον σωστό σχεδιασμό. Στο παρελθόν, η έλλειψη δεδομένων ματαίωσε σε κάποιο βαθμό τις προσπάθειες υλοποίησης CIE, διότι δεν είχαν τεθεί σε εφαρμογή εγκαίρως κατάλληλα σχέδια. Για τις υφιστάμενες παρεμβάσεις, είναι σημαντικό να προσδιοριστούν τα μέλη των ομάδων που αποτέλεσαν ή δεν αποτέλεσαν αντικείμενο παρέμβασης και να θεσπιστούν μηχανισμοί για τη συλλογή δεδομένων από τις ομάδες αυτές, δεδομένου ότι θα αποτελέσουν το επίκεντρο της αξιολόγησης. Για τις νέες παρεμβάσεις, θα πρέπει να ληφθούν εγκαίρως μέτρα, ώστε να διασφαλιστεί ότι θα συλλέγονται οι κατάλληλοι τύποι δεδομένων την κατάλληλη χρονική στιγμή.

*Σχεδιασμός  
συλλογής  
δεδομένων*

### **Τι τύποι δεδομένων απαιτούνται;**

Κατά γενικό κανόνα, για τη διενέργεια CIE απαιτούνται τρεις τύποι δεδομένων. Σε ορισμένες περιπτώσεις, μια ενιαία πηγή δεδομένων μπορεί να περιέχει έναν ή περισσότερους από αυτούς τους τύπους. Πρόκειται για τους εξής: Αρχεία ομάδων εφαρμογής της παρέμβασης και ομάδων ελέγχου, αρχεία αποτελεσμάτων και αρχεία δεδομένων πλαισίου.

*Κύριες πηγές  
δεδομένων*

- **Αρχεία ομάδων εφαρμογής της παρέμβασης και ομάδων ελέγχου:** απαιτούνται πηγές δεδομένων που επιτρέπουν στους αξιολογητές να προσδιορίσουν επιμέρους μονάδες ομάδων εφαρμογής της παρέμβασης και ελέγχου (επιχειρήσεις, πρόσωπα ή ενδεχομένως γεωγραφικές περιοχές).
- **Αρχεία αποτελεσμάτων:** όπως φαίνεται στα σχήματα 6 και 7 του κεφαλαίου 3 του παρόντος οδηγού, οι CIE απαιτούν τη μέτρηση των αποτελεσμάτων τόσο για τις ομάδες εφαρμογής της παρέμβασης όσο και για τις ομάδες ελέγχου. Ιδανικά, τα δεδομένα σχετικά με τα αποτελέσματα και για τις δύο ομάδες θα πρέπει να συλλέγονται με τις ίδιες μεθόδους συλλογής και τις ίδιες μετρήσεις αποτελεσμάτων στις ίδιες χρονικές στιγμές.
- **Αρχεία δεδομένων πλαισίου:** απαιτούνται δεδομένα για να καταστεί δυνατή η επιλογή ομάδων ελέγχου και ομάδων εφαρμογής της παρέμβασης με καλή αντιστοίχιση, καθώς και για να καταστεί δυνατός ο έλεγχος τυχόν εναπομενουσών διαφορών μεταξύ των δύο ομάδων κατά την ανάλυση. Είναι σημαντικό να συλλέγονται όσο το δυνατόν περισσότερα δεδομένα σχετικά με τα χαρακτηριστικά των μονάδων και τους παράγοντες που μπορεί να σχετίζονται τόσο με την επιλογή συμμετοχής σε μια παρέμβαση όσο και με τα πιθανά αποτελέσματα, ιδίως τους δείκτες αποτελεσμάτων που μετρώνται πριν από την παρέμβαση. Τα δεδομένα πλαισίου θα μπορούσαν επίσης να περιλαμβάνουν δεδομένα που περιγράφουν τις τοπικές αγορές εργασίας (για παράδειγμα, τοπικά ποσοστά ανεργίας ή μέτρα στενότητας της αγοράς εργασίας) και δεδομένα που θα καταστήσουν δυνατή την ανάλυση ανά υποομάδα.

Στον πίνακα 2 κατωτέρω παρατίθενται οι τρεις αυτοί τύποι δεδομένων και

υποδεικνύονται οι πηγές από τις οποίες μπορούν να συλλέγονται. Παραδείγματα δεδομένων που χρησιμοποιούνται για τις CIE του ΕΚΤ παρατίθενται στο πρώτο πλαίσιο κατωτέρω, ενώ στο δεύτερο πλαίσιο παρουσιάζονται παραδείγματα ολοκληρωμένου συνόλου δεδομένων που χρησιμοποιείται στην ανάλυση ζητημάτων της αγοράς εργασίας και στις αξιολογήσεις των πολιτικών για την αγορά εργασίας.

## Πίνακας 2 Τύποι δεδομένων και πηγές

Τύποι δεδομένων	Πηγές
<b>Αρχεία ομάδων εφαρμογής της παρέμβασης</b>	<ul style="list-style-type: none"> <li>- Αρχεία συμμετοχής στην παρέμβαση (τηρούνται συνήθως από τους δικαιούχους)</li> <li>- Δεδομένα παρακολούθησης του ΕΚΤ+ (χαρακτηριστικά παρέμβασης, έναρξη και ολοκλήρωση, αρχεία παραπομπών, αρχεία αιτήσεων)</li> </ul>
<b>Αρχεία ομάδων ελέγχου</b>	<ul style="list-style-type: none"> <li>- Διοικητικά δεδομένα, όπως αρχεία κοινωνικής ασφάλισης, εκπαίδευσης και επιδομάτων ανεργίας</li> <li>- Αρχεία συμμετοχής (όσοι ήταν επιλέξιμοι να συμμετάσχουν αλλά δεν συμμετείχαν για λόγους άλλους από την επιλεξιμότητα<sup>36</sup>)</li> <li>- Υφιστάμενες εθνικές έρευνες, όπως έρευνες εργατικού δυναμικού</li> </ul>
<b>Αρχεία αποτελεσμάτων (απαιτούνται τόσο για τις ομάδες εφαρμογής της παρέμβασης όσο και για τις ομάδες ελέγχου)</b>	<ul style="list-style-type: none"> <li>- Διοικητικά δεδομένα: π.χ., τα μητρώα κοινωνικής ασφάλισης και ανεργίας μπορούν επίσης να χρησιμοποιηθούν για να δημιουργηθούν μέτρα εκβάσεων (έσοδα παροχών / εισφορών κοινωνικής ασφάλισης), εθνικά ασφαλιστικά και φορολογικά μητρώα (αποδοχές και αποτελέσματα απασχόλησης)</li> <li>- Διοικητικά αρχεία από την εκπαίδευση (τυποποιημένες δοκιμασίες σχετικά με ικανότητες που αποκτήθηκαν, ποσοστά αποφοίτησης, εγγραφή και φοίτηση)</li> <li>- Επίσημη απογραφή εταιρειών ή φορολογικά μητρώα (παραγωγικότητα ή κύκλος εργασιών πριν και μετά από εσωτερική κατάρτιση ή νέες προσλήψεις)</li> <li>- Αρχεία απασχόλησης ή εκρών από επίσημες στατιστικές (σε εδαφικές αναλύσεις αντιπαραδειγμάτων για τη μέτρηση της απασχόλησης και των επιπέδων του ΑΕΠ)</li> <li>- Εξατομικευμένες έρευνες ομάδων εφαρμογής της παρέμβασης και ομάδων ελέγχου</li> </ul>
<b>Συναφή δεδομένα / μεταβλητές ελέγχου (απαιτούνται τόσο για τις ομάδες εφαρμογής της παρέμβασης όσο και για τις ομάδες ελέγχου)</b>	<ul style="list-style-type: none"> <li>- Διοικητικά συστήματα —π.χ. αρχεία παροχών που παρέχουν ιστορικό αιτήσεων πριν από την παρέμβαση· εθνικά ασφαλιστικά και φορολογικά μητρώα, ιστορικά εισοδήματα και αρχεία απασχόλησης</li> <li>- Επίσημες στατιστικές για την αγορά εργασίας ή την εκπαίδευση (π.χ. έρευνα εργατικού δυναμικού, βασικά δεδομένα σε περιφερειακό ή εθνικό επίπεδο που παρέχουν επίσης μικροδεδομένα σε ατομικό επίπεδο για ειδική επεξεργασία)</li> <li>- Έρευνες ομάδων ελέγχου και εφαρμογής της παρέμβασης. Όταν οι κανόνες παρέμβασης είναι σαφείς, μπορούν να προσδιοριστούν ομάδες ελέγχου εκ των προτέρων και να συλλεχθούν βασικά δεδομένα αναφοράς</li> <li>- Συστήματα παρακολούθησης —σε ορισμένες περιπτώσεις, τα συστήματα παρακολούθησης μπορούν να χρησιμοποιηθούν για τη συλλογή μέτρων τόσο από την ομάδα εφαρμογής της παρέμβασης όσο και από την ομάδα ελέγχου, για παράδειγμα συστήματα εφαρμογής στα οποία οι απορριφθέντες αιτούντες μπορούν να χρησιμοποιηθούν ως άτομα ελέγχου.</li> </ul>

<sup>36</sup> Πρόκειται για συμμετέχοντες που είναι «επιλέξιμοι αλλά δεν έχουν γίνει δεκτοί»· η μη αποδοχή εξαρτάται γενικά από τον τερματισμό της χρηματοδότησης ή από κάποια άλλη εξωτερική αιτία (π.χ. ασθένεια των εκπαιδευτικών, βλάβη του μέσου μεταφοράς κ.λπ.). Τα υποκείμενα αυτά μπορούν να αντιπροσωπεύουν μια προτιμησιακή ομάδα ελέγχου, επειδή έχουν την ίδια επιλεξιμότητα και την ίδια βούληση συμμετοχής όπως και οι πραγματικοί συμμετέχοντες· Ωστόσο, μερικές φορές ο αριθμός τους



## Πλαίσιο 6 Παραδείγματα δεδομένων που χρησιμοποιήθηκαν για CIE

Μεταξύ των παραδειγμάτων που εξετάζονται λεπτομερώς στον παρόντα οδηγό, οι γερμανικές αξιολογήσεις είναι πιθανώς εκείνες που βασίζονται στα πλουσιότερα σύνολα διοικητικών δεδομένων. Η βάση δεδομένων ενοποιημένων βιογραφικών στοιχείων για την απασχόληση (Integrated Employment Biographies — IEB) ενσωματώνει διάφορες διοικητικές πηγές πληροφοριών τις οποίες διαχειρίζεται η Ομοσπονδιακή Υπηρεσία Απασχόλησης και περιέχει πληροφορίες σχετικά με τις περιόδους απασχόλησης (με εξαίρεση την αυτοαπασχόληση) και ανεργίας ενός ατόμου, τα κοινωνικοδημογραφικά χαρακτηριστικά, τις μεταβιβαστικές πληρωμές (παροχές ανεργίας) και τη συμμετοχή σε ενεργητικές πολιτικές για την αγορά εργασίας. Η IEB έχει μακρά ιστορία και έχουν απαιτηθεί συνεχείς προσπάθειες και επενδύσεις για την ανάπτυξη και τη διαχείριση του συνόλου δεδομένων. Περισσότερες λεπτομέρειες σχετικά με την IEB παρέχονται στο πλαίσιο 7<sup>37</sup>. Στη γερμανική αξιολόγηση των προγραμμάτων δημιουργίας θέσεων εργασίας, τα δεδομένα αυτά συμπληρώθηκαν από έρευνα η οποία διαρθρώθηκε σε τρία στάδια στο πλαίσιο της οποίας συλλέχθηκαν πληροφορίες σχετικά με τα «ποιοτικά αποτελέσματα» (όπως γίνονται αντιληπτά από τα άτομα) σε διάφορα στάδια κατά τη διάρκεια των παρεμβάσεων.

Στις ιταλικές αξιολογήσεις που εξετάζονται λεπτομερώς στον οδηγό, τα δεδομένα που χρησιμοποιήθηκαν ήταν παρόμοια. Τα αρχεία των εγγεγραμμένων στις ΔΥΑ ανέργων χρησιμοποιήθηκαν για τον προσδιορισμό δυνητικών ομάδων ελέγχου, ενώ τα διοικητικά δεδομένα για τις αλλαγές στην απασχόληση (Comunicazioni obbligatorie — COB), στα οποία καταγράφονται όλες οι συμβάσεις εργασίας των επιχειρήσεων και των εργοδοτών του δημόσιου τομέα (εξαιρουμένης της αυτοαπασχόλησης), χρησιμοποιήθηκαν για τη μέτρηση των μεταβλητών έκβασης. Δεδομένου ότι η διαχείριση των COB πραγματοποιείται σε περιφερειακό επίπεδο, η ποιότητα των πληροφοριών ποικίλλει. Ωστόσο, τα τελευταία χρόνια έχουν θεσπιστεί εθνικά πρότυπα και η ποιότητα έχει βελτιωθεί. Σε μία αξιολόγηση (για την επαρχία του Τρέντο), ο αξιολογητής μπόρεσε επίσης να συγχωνεύσει τα δεδομένα αυτά με τα δεδομένα των φορολογικών δηλώσεων που παρείχε το INPS (το εθνικό ίδρυμα κοινωνικής ασφάλισης), ώστε να καταστεί δυνατή η μέτρηση των επιπτώσεων όσον αφορά τις αποδοχές ενός ατόμου.

Στην Πολωνία, στις αξιολογήσεις χρησιμοποιήθηκαν διοικητικά δεδομένα που αντλήθηκαν από τα μητρώα ανεργίας των ΔΥΑ για τον προσδιορισμό ομάδων ελέγχου. Ωστόσο, τα εν λόγω δεδομένα δεν περιέχουν πληροφορίες σχετικά με το καθεστώς απασχόλησης ή το ιστορικό των ατόμων και οι αξιολογήσεις έπρεπε να βασιστούν σε υποκατάστατη μεταβλητή (ακύρωση της κατάστασης ανεργίας στις ΔΥΑ) ή να συλλέξουν πληροφορίες μέσω ερευνών σε δείγμα ατόμων, που είτε αποτέλεσαν είτε δεν αποτέλεσαν αντικείμενο παρέμβασης.

Στη Λετονία, ο αξιολογητής ήταν σε θέση να συγχωνεύσει δύο βασικά σύνολα διοικητικών δεδομένων. Τα δεδομένα της λετονικής κρατικής υπηρεσίας απασχόλησης (SEA) παρείχαν πληροφορίες τόσο για τους συμμετέχοντες όσο και για τους μη συμμετέχοντες που ήταν εγγεγραμμένοι ως άνεργοι σε συγκεκριμένες ημερομηνίες και τα δεδομένα της κρατικής υπηρεσίας εσόδων (SRS) παρείχαν πληροφορίες σχετικά με τις συνθήκες απασχόλησης σε διαφορετικές ημερομηνίες, καθώς και σχετικά με το εισόδημα των ατόμων. Τα δεδομένα αυτά έδωσαν τη δυνατότητα στον αξιολογητή να αποτιμήσει τις επιδράσεις τόσο από την άποψη της πιθανότητας απασχόλησης σε διαφορετικές χρονικές στιγμές όσο και από την άποψη του εισοδήματος.

Στη μοναδική περίπτωση τυχαιοποίησης, στο σουηδικό παράδειγμα, χρησιμοποιήθηκαν τόσο διοικητικά δεδομένα για τη μέτρηση των μεταβλητών έκβασης όσο και μια έρευνα των υπηρεσιών απασχόλησης και των ενδιάμεσων φορέων για τη μέτρηση της έντασης και των τύπων της παρεχόμενης στήριξης.

Στις αξιολογήσεις στον τομέα της εκπαίδευσης χρησιμοποιήθηκαν διοικητικά δεδομένα για τον προσδιορισμό της ομάδας ελέγχου και την εκτίμηση των μεταβλητών έκβασης, με την εξαίρεση της Πολωνίας, η οποία έπρεπε να βασιστεί σε έρευνα για τη μέτρηση των μεταβλητών που χρησιμοποιήθηκαν ως εκβάσεις.

Συνολικά, τα παραδείγματα δείχνουν τη σημασία της διαθεσιμότητας κατάλληλων διοικητικών δεδομένων για τις CIE, ιδανικά τόσο για τον προσδιορισμό των ομάδων ελέγχου όσο και για τη μέτρηση των

δεν είναι επαρκής για να σχηματιστεί ομάδα ελέγχου ή δεν έχουν καταχωριστεί τα στοιχεία τους.

<sup>37</sup> Παρόμοια εμπειρία αποτελεί η ιρλανδική βάση δεδομένων «Jobseekers Longitudinal Dataset» (JLD) (Διαχρονικό σύνολο δεδομένων για τα άτομα που αναζητούν εργασία), η οποία ενοποίησε πληροφορίες σχετικά με τις πληρωμές για κοινωνική πρόνοια και κοινωνική ασφάλιση, τα προγράμματα για την αγορά εργασίας και το ιστορικό απασχόλησης σε ενιαία βάση δεδομένων. Μεταξύ άλλων, η JLD χρησιμοποιήθηκε στην αξιολόγηση του προγράμματος ενεργοποίησης «JobBridge» το οποίο χρηματοδοτήθηκε κατά την περίοδο προγραμματισμού 2007-2013. Βλ. [Indecon, 2016](#).

μεταβλητών έκβασης. Από την άποψη αυτή, οι διαχειριστικές αρχές που σχεδιάζουν CIE θα πρέπει να διασφαλίζουν εκ των προτέρων τη διαθεσιμότητα των διοικητικών δεδομένων για τη διενέργεια των αξιολογήσεων, εφαρμόζοντας κατάλληλες δράσεις για την αντιμετώπιση πιθανών ζητημάτων προσβασιμότητας, ενοποίησης δεδομένων ή άλλων προβληματικών πτυχών.

## Πλαίσιο 7 Παραδείγματα ενοποιημένων βάσεων δεδομένων για CIE

### Η βάση δεδομένων «Jobseekers Longitudinal Dataset» (JLD) στην Ιρλανδία

Η «Jobseekers Longitudinal Dataset» (JLD) είναι μια διοικητική βάση δεδομένων την οποία διαχειρίζεται το Υπουργείο Κοινωνικής Προστασίας (DSP).

Η JLD είναι μια φιλόδοξη προσπάθεια προσαρμογής των διοικητικών δεδομένων στους ερευνητικούς σκοπούς. Η ανάπτυξη άρχισε πριν από περίπου 10 χρόνια, αφού το DSP είχε αναθέσει στο πανεπιστημιακό κολέγιο του Δουβλίνου να εκπονήσει προκαταρκτική μελέτη σχετικά με τη διαχείριση του «Live Register»<sup>38</sup> (μητρώου ανέργων) και, γενικότερα, των δεδομένων σχετικά με την αγορά εργασίας. Η μελέτη παρείχε διάφορες προτάσεις για τη βελτίωση της συλλογής δεδομένων και εντόπισε ορισμένες προκλήσεις (για παράδειγμα, αλληλεπικάλυψη δεδομένων σε διάφορα συστήματα δεδομένων, ελλείψεις πληροφοριών κ.λπ.).

Η JLD ενοποιεί διάφορες πηγές πληροφοριών: δεδομένα πληρωμών και διοικητικά δεδομένα από το DSP —π.χ. πληρωμές για κοινωνική πρόνοια και κοινωνική ασφάλιση προς τον οικονομικά ενεργό πληθυσμό που περιλαμβάνεται στο «Live Register» και δεδομένα σχετικά με προγράμματα ενεργητικής πολιτικής για την απασχόληση που διαχειρίζεται το DSP· δεδομένα σχετικά με τα προγράμματα για την αγορά εργασίας που διαχειρίζεται ο SOLAS, ο εθνικός φορέας εκπαίδευσης και κατάρτισης· δεδομένα που συλλέγονται από τις φορολογικές αρχές [Revenue Commissioners (Επίτροποι Εσόδων)]. Όσον αφορά τις παρεμβάσεις του EKT, η JLD καλύπτει εν μέρει τις παρεμβάσεις που χρηματοδοτούνται από το ταμείο, αλλά πιο συγκεκριμένα εκείνες που χρηματοδοτούνται από το DSP και τον SOLAS<sup>39</sup>.

Τα δεδομένα από τις προαναφερόμενες πηγές αναδιατάσσονται ως σειρά περιόδων, με τη μία περίοδο να ξεκινά από την έναρξη του διαστήματος ανεργίας και να τελειώνει όταν το άτομο ξεκινά να εργάζεται ή συμμετέχει σε άλλη δραστηριότητα ή πρόγραμμα κατάρτισης· στη συνέχεια, όταν η κατάσταση του ατόμου μεταβάλλεται ξανά, αρχίζει νέα περίοδος. Η έναρξη του διαστήματος ανεργίας συμπίπτει με την έναρξη διεκδίκησης παροχής ανεργίας (JB) και επιδόματος ανεργίας (JA)<sup>40</sup>. Στο πλαίσιο της JLD, ένα πλεονέκτημα αυτής της διάρθρωσης σε περιόδους είναι ότι τα συνεχόμενα διαστήματα χορήγησης παροχής ανεργίας (JB) και επιδόματος ανεργίας (JA) μπορούν να συνδεθούν και να παρουσιαστούν ως μία περίοδος ανεργίας. Αξίζει να σημειωθεί ότι, όπως προαναφέρθηκε, οι περίοδοι μπορούν να αλληλεπικαλύπτονται και ο ερευνητής αντιμετωπίζει το πρόβλημα ότι πρέπει να δώσει προτεραιότητα σε μία περίοδο έναντι άλλης.

Η JLD παρακολουθεί τις αιτήσεις κοινωνικής πρόνοιας, την ενεργοποίηση, την κατάρτιση και το ιστορικό απασχόλησης από το 2004 και περιλαμβάνει περίπου 13 εκατομμύρια μεμονωμένες περιόδους πρόνοιας και εργασίας για περίπου 2 εκατομμύρια άτομα. Κάθε περίοδος έχει ημερομηνία έναρξης και λήξης, καθώς και κωδικό λειτουργίας<sup>41</sup> που επιτρέπει τον προσδιορισμό της κατάστασης ενός ατόμου σε κάθε διάστημα. Η JLD καλύπτει ευρύ σύνολο «μεταβλητών»: φύλο, ηλικία, οικογενειακή κατάσταση, ιθαγένεια, μορφωτικό επίπεδο, ιστορικό προηγούμενης απασχόλησης, απασχόλησης και ανεργίας (διάρκεια και αριθμός

<sup>38</sup> Το «Live Register» περιλαμβάνει πληροφορίες σχετικά με τα άτομα που εγγράφονται στα τοπικά γραφεία του DSP για τη χορήγηση παροχής ανεργίας (Jobseekers' Benefit — JB) ή επιδόματος ανεργίας (Jobseekers' Allowance — JA) ή για διάφορα άλλα νομικά κατοχυρωμένα δικαιώματα.

<sup>39</sup> Προγράμματα σε τομείς όπως η δικαιοσύνη [«Youth Diversion Projects»] (έργα ψυχαγωγίας για τους νέους) και «Young Persons Probation Projects» (έργα δικαστικής επιτήρησης νέων), καθώς και το έργο «Integration and Employment of Migrants» (ένταξη και απασχόληση μεταναστών), η εκπαίδευση [«Third Level Access»] (Πρόσβαση στην τριτοβάθμια εκπαίδευση) και «Adult Literacy» (γραμματισμός ενηλίκων), η κοινότητα [«Community Training Centres»] (κοινωνικά κέντρα κατάρτισης) και η άμυνα [«Defence Forces Employment Support Scheme»] (πρόγραμμα στήριξης της απασχόλησης των ενόπλων δυνάμεων)] δεν περιλαμβάνονται στην JLD.

<sup>40</sup> Η παροχή ανεργίας (Jobseekers' Benefit) είναι μια εβδομαδιαία πληρωμή που καταβάλλει το DSP σε άτομα που δεν εργάζονται, άτομα σε κατάσταση πλήρους ανεργίας ή άτομα που εργάζονται με μερική απασχόληση επειδή ο εργοδότης τους έχει μειώσει τις ώρες εργασίας τους. Δικαιούχοι είναι άτομα που αναζητούν εργασία και έχουν καταβάλει κατάλληλο επίπεδο εισφορών κοινωνικής ασφάλισης (PRSI), έχουν επαρκείς εισφορές στο σχετικό φορολογικό έτος και έχουν καταβάλει τουλάχιστον 104 εισφορές συνολικά. Το επίδομα ανεργίας (Jobseekers' Allowance) είναι πληρωμή εξαρτώμενη από το εισόδημα που καταβάλλεται σε άτομα που αναζητούν εργασία, τα οποία είναι άνεργα και δεν δικαιούνται ή δεν δικαιούνται πλέον να λαμβάνουν παροχή ανεργίας.

<sup>41</sup> Αντιπροσωπεύει έναν συνδυασμό δραστηριοτήτων ενεργοποίησης/κατάρτισης, αιτήσεων παροχών κοινωνικής πρόνοιας και διαστημάτων απασχόλησης.

περιόδων) και χαρακτηριστικά θέσεων εργασίας (τομέας για παράδειγμα), ιστορικό κατάρτισης σε περίοδο ανεργίας (είδος, διάρκεια και αριθμός περιόδων), είδος παροχών (JA, JB), αριθμός τέκνων, εξαρτώμενα μέλη, είδος οικογενειακών παροχών (π.χ. επιδόματα ενηλίκων και προστατευόμενου τέκνου, επίδομα μόνο για ενήλικες κ.λπ.), αποδοχές, καθώς και φορολογική έδρα και γεωγραφική θέση<sup>42</sup>.

Επιπλέον, ατομικά αναγνωριστικά συνδέουν την JLD με άλλα διοικητικά δεδομένα: για παράδειγμα, για την αξιολόγηση του προγράμματος JobsPlus (πρόγραμμα παροχής κινήτρων σε εργοδότες για την πρόσληψη ατόμων που αναζητούν εργασία στο Live Register), η JLD συνδυάστηκε με χωριστή βάση δεδομένων παρακολούθησης, με λεπτομερείς πληροφορίες σχετικά με τις ημερομηνίες έναρξης/λήξης του JobsPlus, τον αριθμό των ημερών στο Live Register κατά την έναρξη του JobsPlus και το είδος της παρέμβασης.

Υπάρχουν δύο βασικοί δίαυλοι πρόσβασης στα δεδομένα της JLD: έρευνα βάσει σύμβασης, η οποία πραγματοποιείται όταν το DSP κινεί διαδικασία πρόσκλησης υποβολής προσφορών (RFT) ή κατόπιν αιτήματος ερευνητών με επαρκή διαπιστευτήρια. Στην τελευταία αυτή περίπτωση, τα αιτήματα πρόσβασης εξετάζονται κατά περίπτωση και, σε περίπτωση αποδοχής, πρέπει να υπογραφεί νομικά εκτελεστή συμφωνία κοινοχρησίας δεδομένων μεταξύ των ερευνητών/ιδρυμάτων και του DSP. Όλα τα δεδομένα είναι ψευδωνυμοποιημένα και διαβιβάζονται μόνο τα πεδία δεδομένων που σχετίζονται με το ερευνητικό θέμα. Η πρόσβαση του ερευνητή ή του ερευνητικού ιδρύματος στα δεδομένα είναι περιορισμένη και τα δεδομένα πρέπει να διαγράφονται στο τέλος του ερευνητικού έργου ή του έργου αξιολόγησης. Στους ερευνητές παρέχεται εγχειρίδιο κώδικα μαζί με τα δεδομένα της JLD, παρότι απαιτείται σημαντική βελτίωση της τεκμηρίωσης.

Με την πάροδο των ετών, η JLD έχει χρησιμοποιηθεί για διάφορες ερευνητικές δραστηριότητες και αξιολογήσεις: Back to Education Allowance (επίδομα επιστροφής στην εκπαίδευση) (2015), JobBridge Activation Programme (πρόγραμμα ενεργοποίησης JobBridge) (2016), Back to Work Enterprise Allowance (επιχειρηματικό επίδομα επιστροφής στην εργασία) (2017), JobPath (2019) και Jobplus (2020) είναι ορισμένα από αυτά που επιλέχθηκαν για αξιολόγηση.

Η δομή και το περιεχόμενο της JLD έχουν βελτιωθεί σε σχέση με τα αρχικά στάδια. Ωστόσο, απαιτείται συνεχής δραστηριότητα για τη συνεχή επικαιροποίησή της, τη βελτίωσή της και την κάλυψη των κενών, για παράδειγμα με την προσθήκη λεπτομερέστερων πληροφοριών σχετικά με την εκπαίδευση και την ενσωμάτωση περισσότερων ειδικών ανά πρόγραμμα δεδομένων (περιεχόμενο, ολοκλήρωση κ.λπ.), καθώς και με τη βελτίωση των δεδομένων για τις αποδοχές. Προσεχές έργο αναμένεται να επιφέρει τις εξής βελτιώσεις στην JLD: τακτική επικαιροποίηση (π.χ. μηνιαία) με αυτοματοποίηση και δοκιμή του αγωγού επεξεργασίας δεδομένων, και προσθήκη ή αντικατάσταση των πηγών δεδομένων ώστε να διασφαλίζεται η πλήρης κάλυψη της στήριξης της απασχόλησης και της κατάρτισης, άλλων προγραμμάτων κοινωνικής προστασίας και δεδομένων για τις αποδοχές σε πραγματικό χρόνο<sup>43</sup>.

### **Το Ινστιτούτο Ερευνών για την Απασχόληση (IAB) στη Γερμανία και τα ενοποιημένα βιογραφικά στοιχεία για την απασχόληση (IEB)**

Στη Γερμανία, η πρόσβαση σε δεδομένα για επιστημονικούς σκοπούς βελτιώθηκε μετά τις μεταρρυθμίσεις της αγοράς εργασίας κατά την περίοδο 2003-2005, στο πλαίσιο των οποίων δόθηκε έμφαση στην αξιολόγηση των πολιτικών και στις συστάσεις της Επιτροπής για τη «βελτίωση της υποδομής πληροφοριών μεταξύ επιστήμης και στατιστικών» με σκοπό τη δημιουργία κέντρου ερευνητικών δεδομένων σε κάθε δημόσιο παραγωγό μικροδεδομένων. Ως εκ τούτου, η Ομοσπονδιακή Υπηρεσία Απασχόλησης ίδρυσε το 2004 κέντρο ερευνητικών δεδομένων εντός του Ινστιτούτου Ερευνών για την Απασχόληση [Institut für Arbeitsmarkt- und Berufsforschung (IAB)]. Το IAB είναι αρμόδιο για την εξαγωγή δεδομένων από διοικητικές διαδικασίες με σκοπό την προετοιμασία συνόλων δεδομένων χρήσιμων για εμπειρική έρευνα.

Το IAB διαχειρίζεται περισσότερα από 15 σύνολα δεδομένων τα οποία είναι διαθέσιμα στην επιστημονική κοινότητα. Τα δεδομένα προέρχονται από διοικητικά δεδομένα από το σύστημα κοινωνικής ασφάλισης, τις εσωτερικές διαδικασίες της Ομοσπονδιακής Υπηρεσίας Απασχόλησης και από έρευνες που διεξάγει το

<sup>42</sup> Ένα στοιχείο που χρήζει προσοχής είναι ότι ορισμένα δεδομένα αναφέρονται σε διαφορετικές περιόδους, για παράδειγμα οι αποδοχές καταγράφονται σε ετήσια βάση, ενώ οι πληρωμές παροχών κοινωνικής προστασίας επικαιροποιούνται σε εβδομαδιαία βάση.

<sup>43</sup> Θα θέλαμε να ευχαριστήσουμε τους Frank Humphreys, Ciaran Judge, Saidhbhín Hardiman και Krzysztof Gigon του DSP για τις πληροφορίες που παρείχαν σχετικά με την JLD.



IAB<sup>44</sup>.

Όσον αφορά τα συστήματα κοινωνικής ασφάλισης, όλοι οι εργοδότες υποχρεούνται να υποβάλλουν ορισμένα στοιχεία και χαρακτηριστικά των εργαζομένων τους και τα δεδομένα αυτά παρέχουν πλούσιο σύνολο πληροφοριών σχετικά με το ιστορικό απασχόλησης των ατόμων. Τα διοικητικά δεδομένα σχετικά με τις εσωτερικές διαδικασίες της Ομοσπονδιακής Υπηρεσίας Απασχόλησης περιλαμβάνουν την υποχρεωτική ασφάλιση ανεργίας, τις παροχές ανεργίας και τις αντίστοιχες περιόδους θεμελίωσης δικαιώματος, συμβουλευτικές συναντήσεις με ανέργους, προσφορές θέσεων εργασίας και ενεργητικά μέτρα για την αγορά εργασίας. Το IAB συνδυάζει τα δεδομένα σε ενιαίο ολοκληρωμένο σύνολο δεδομένων, το οποίο ονομάζεται «ενοποιημένα βιογραφικά στοιχεία για την απασχόληση (IEB)». Η συλλογή αυτών των διοικητικών δεδομένων ξεκίνησε το 1975, παρότι δεν είναι διαθέσιμες όλες οι μεταβλητές για ολόκληρη την περίοδο παρατήρησης. Τα IEB μπορούν να ενοποιηθούν με διάφορα δεδομένα από έρευνες που διενεργεί το IAB, όπως: έρευνα του IAB σε επιχειρήσεις (IAB Establishment Panel), γερμανική έρευνα για τις κενές θέσεις εργασίας του IAB, γερμανικές πρακτικές διαχείρισης και οργάνωσης (GMOP)· μελέτη της ειδικής ομάδας για την αγορά εργασίας και την κοινωνική ασφάλιση (PASS)· εργασία και μάθηση σε έναν μεταβαλλόμενο κόσμο· έρευνα εργαζομένων για τις πληρωμές επιμισθίων, τις μισθολογικές αυξήσεις και τη δικαιοσύνη (BLoG)· συνδεδεμένα δεδομένα εργοδοτών-εργαζομένων από το IAB (LIAB)· ειδική ομάδα «WeLL» — έρευνα εργαζομένων για το έργο «επαγγελματική επιμόρφωση στο πλαίσιο της διά βίου μάθησης».

Το IAB επικαιροποιεί τακτικά τα προϊόντα δεδομένων της και προσφέρει διάφορα δείγματα αυτών των πλούσιων πηγών διοικητικών δεδομένων για ερευνητικούς σκοπούς. Για κάθε προϊόν δεδομένων, το IAB παρέχει λεπτομερή τεκμηρίωση στα γερμανικά και στα αγγλικά. Η νομική βάση για την πρόσβαση σε δεδομένα παρέχεται στο βιβλίο του γερμανικού κώδικα κοινωνικής ασφάλισης (διάφορες εκδόσεις) και, πιο συγκεκριμένα, προβλέπονται τέσσερα είδη πρόσβασης σε δεδομένα για την επιστημονική κοινότητα: αρχεία Campus (πλήρως ανωνυμοποιημένα και χρήσιμα μόνο για διδασκαλία)· τα αρχεία επιστημονικής χρήσης είναι ανωνυμοποιημένα μικροδεδομένα που υποβάλλονται σε επιστημονικά ιδρύματα στη Γερμανία και στα κράτη μέλη της ΕΕ για ερευνητικά έργα στον τομέα των ερευνών της αγοράς εργασίας, αλλά όχι για διδασκαλία ή για εμπορικά ερευνητικά συμφέροντα. Η ασφάλεια των δεδομένων πρέπει να διασφαλίζεται από το επιστημονικό ίδρυμα που υποβάλλει την αίτηση πρόσβασης στα δεδομένα· τα ανεπαρκώς ανωνυμοποιημένα δεδομένα με λεπτομερέστερες πληροφορίες είναι προσβάσιμα μόνο επιτόπου. Το IAB παρέχει χωριστούς χώρους εργασίας εντός ασφαλούς υπολογιστικού περιβάλλοντος στη Νυρεμβέργη και σε διάφορες τοποθεσίες στη Γερμανία, τις ΗΠΑ και το Ηνωμένο Βασίλειο. Οι ερευνητές έχουν άμεση πρόσβαση στα δεδομένα, αλλά μπορούν να λάβουν τα αποτελέσματα των προγραμμάτων τους μόνο μετά από εξέταση της δημοσιοποίησης από το προσωπικό του IAB· εξ αποστάσεως εκτέλεση σημαίνει ότι οι ερευνητές προετοιμάζουν τα προγράμματά τους με τεχνητά δεδομένα και τα αναφορτώνουν στην εφαρμογή υποβολής έργου (JoSuA). Στη διαδικασία αυτή, οι ερευνητές δεν βλέπουν ποτέ τα αρχικά δεδομένα και λαμβάνουν μόνο τα αποτελέσματά τους. Τυποποιημένα έντυπα αίτησης είναι διαθέσιμα για κάθε πρόσβαση σε δεδομένα. Μετά την έγκριση της αίτησης, συνάπτεται μεταξύ του οργανισμού του ερευνητή και του IAB σύμβαση που διέπει τη χρήση δεδομένων για συγκεκριμένο έργο εντός συγκεκριμένης χρονικής περιόδου. Η σύμβαση προσδιορίζει τους κανόνες προστασίας δεδομένων και επιβάλλει αυστηρές κυρώσεις σε περίπτωση παραβίασης. Ορισμένα από τα σύνολα δεδομένων που διαχειρίζεται το IAB είναι διαθέσιμα μόνο για επιτόπια χρήση (για παράδειγμα, τα διασυνδεδεμένα σύνολα δεδομένων).

Με βάση τα στοιχεία που παράγονται από το IAB, οι ενεργητικές πολιτικές για την αγορά εργασίας αξιολογούνται ανά τακτά διαστήματα με τη χρήση των τελευταίων εμπειρικών μεθόδων και, σε ορισμένες περιπτώσεις, τα πορίσματα οδήγησαν σε αλλαγή των πολιτικών<sup>45</sup>. Το IAB παρέχει στους ερευνητές πρόσβαση στα σύνολα δεδομένων του όχι μόνο στη Γερμανία αλλά και σε άλλες χώρες και ο αριθμός των χρηστών αυξάνεται σταθερά (για παράδειγμα, το 2016 σχεδόν το ένα τρίτο του συνόλου των συμφωνιών χρήσης δεδομένων προερχόταν από μη γερμανικές εγκαταστάσεις).

Όσον αφορά τη χρήση διοικητικών δεδομένων για τις CIE και συναφή πρακτικά ζητήματα, βλ. επίσης τον

<sup>44</sup> Το 2011 ιδρύθηκε εντός του IAB το Record Linkage Centre (κέντρο διασύνδεσης δεδομένων), ένα κοινό έργο με το πανεπιστήμιο του Duisburg-Essen το οποίο χρηματοδοτήθηκε από το Γερμανικό Ίδρυμα Ερευνών· σκοπός του κέντρου είναι η απλούστευση της διασύνδεσης συνόλων δεδομένων χωρίς συγκεκριμένο αναγνωριστικό.

<sup>45</sup> Ένα παράδειγμα είναι η αξιολόγηση της υποχρεωτικής συμφωνίας ένταξης μεταξύ του ατόμου που αναζητά εργασία και του αρμόδιου υπαλλήλου. Χρησιμοποιώντας τυχαιοποιημένη επιτόπια δοκιμή και ακολουθώντας τα βιογραφικά στοιχεία των προσώπων που συμμετείχαν στο πείραμα στην αγορά εργασίας, το IAB μπόρεσε να καταδείξει ότι, για ορισμένες ομάδες ανέργων, η υποχρεωτική ρύθμιση είναι αντιπαραγωγική και θα πρέπει να αντικαθίσταται από πιο ευέλικτο χειρισμό του μέσου (van den Berg et al. 2016).

ευρωπαϊκό οδηγό που συντάχθηκε από ερευνητές του JRC, [Ευρωπαϊκή Επιτροπή, 2020](#).

### Ποια είναι τα πιθανά ζητήματα προστασίας δεδομένων;

Ενδέχεται να προκύψουν δυσκολίες ως προς την πρόσβαση σε δεδομένα τα οποία ταυτοποιούν άτομα ή εταιρείες που συμμετείχαν σε παρεμβάσεις χρηματοδοτούμενες από το ΕΚΤ+<sup>46</sup>. Για τις CIE απαιτούνται μικροδεδομένα —δεδομένα που περιέχουν παρατηρήσεις σχετικά με τις επιμέρους μονάδες τόσο της ομάδας εφαρμογής της παρέμβασης όσο και της ομάδας ελέγχου.

Ο κανονισμός 2021/1057 για το ΕΚΤ+ (παράρτημα Ι) ζητεί δεδομένα σχετικά με τους συμμετέχοντες τα οποία πρέπει να αναλύονται ανά φύλο, εργασιακό καθεστώς, ηλικιακή ομάδα, μορφωτικό επίπεδο και ευάλωτες ομάδες (μετανάστες, μειονότητες, άτομα με αναπηρία, άλλα μειονεκτούντα άτομα). Ο ΚΚΔ και ο κανονισμός για το ΕΚΤ+ για την περίοδο 2021-2027 θεσπίζουν νομική υποχρέωση για τις διαχειριστικές αρχές να συλλέγουν και να επεξεργάζονται δεδομένα προσωπικού χαρακτήρα υπό μορφή ατομικών αρχείων συμμετεχόντων. Επιπλέον, ο κανονισμός 2021/1057 για το ΕΚΤ+ στο άρθρο 17 παράγραφος 6 σε σχέση με την παρακολούθηση και τους δείκτες ορίζει ότι: «Όταν υπάρχουν δεδομένα διαθέσιμα σε μητρώα ή ισοδύναμες πηγές, τα κράτη μέλη μπορούν να επιτρέπουν στις διαχειριστικές αρχές και άλλα όργανα επιφορτισμένα με τη συλλογή δεδομένων που είναι αναγκαία για την παρακολούθηση και την αξιολόγηση της γενικής στήριξης από το σκέλος του ΕΚΤ+ υπό επιμερισμένη διαχείριση να αποκτούν δεδομένα από τα εν λόγω μητρώα δεδομένων ή τις ισοδύναμες πηγές, σύμφωνα με το άρθρο 6 παράγραφος 1 στοιχεία γ) και ε) του κανονισμού (ΕΕ) 2016/679».

*Κανονισμός για το ΕΚΤ+ σχετικά με τη διαχείριση δεδομένων*

Οι κανόνες αυτοί, που ορίζονται στον κανονισμό περί κοινών διατάξεων και στον κανονισμό για το ΕΚΤ+, διευκολύνουν την πρόσβαση και τη χρήση των δεδομένων προσωπικού χαρακτήρα που απαιτούνται για την παρακολούθηση του ΕΚΤ+ και, στην περίπτωση CIE, για τον καθορισμό της ομάδας που αποτέλεσε αντικείμενο παρέμβασης. Ωστόσο, η πρόσβαση σε δεδομένα προσωπικού χαρακτήρα που είναι αναγκαία για τη συγκρότηση των ομάδων ελέγχου και η επεξεργασία των δεδομένων της ομάδας εφαρμογής της παρέμβασης και της ομάδας ελέγχου πρέπει να συνάδουν με τον κανονισμό (ΕΕ) 2016/679 (γενικός κανονισμός για την προστασία δεδομένων — ΓΚΠΔ), ο οποίος καλύπτει τη γενική διαβίβαση και χρήση δεδομένων προσωπικού χαρακτήρα, συμπεριλαμβανομένων ειδικών κατηγοριών δεδομένων<sup>47</sup> εντός της ΕΕ. Στο ακόλουθο πλαίσιο παρέχεται επισκόπηση του βασικού περιεχομένου και των βασικών υποχρεώσεων που ρυθμίζονται από τον ΓΚΠΔ.

### Πλαίσιο 8 Κανονιστικό πλαίσιο της ΕΕ για την επεξεργασία δεδομένων προσωπικού χαρακτήρα

Η σχετική νομοθεσία για την επεξεργασία δεδομένων προσωπικού χαρακτήρα στην Ευρώπη αποτελείται κυρίως από τον κανονισμό (ΕΕ) 2016/679 και τις κατευθυντήριες γραμμές και τα μέτρα που θεσπίζονται από τις αρμόδιες αρχές, όπως το Ευρωπαϊκό Συμβούλιο Προστασίας Δεδομένων (ΕΣΠΔ). Η εν λόγω

<sup>46</sup> Βλ. [Ismeri Europa — Ecorys — Institute for Employment Studies, 2019](#).

<sup>47</sup> Ο ΓΚΠΔ δεν χρησιμοποιεί πλέον τον όρο «ευαίσθητα δεδομένα» και τώρα αναφέρεται σε «ειδικές κατηγορίες δεδομένων». Μεταξύ αυτών, σύμφωνα με το άρθρο 9, περιλαμβάνονται δεδομένα: «που αποκαλύπτουν τη φυλετική ή εθνοτική καταγωγή, τα πολιτικά φρονήματα, τις θρησκευτικές ή φιλοσοφικές πεποιθήσεις ή τη συμμετοχή σε συνδικαλιστική οργάνωση, καθώς και η επεξεργασία γενετικών δεδομένων, βιομετρικών δεδομένων με σκοπό την αδιαμφισβήτητη ταυτοποίηση προσώπου, δεδομένων που αφορούν την υγεία ή δεδομένων που αφορούν τη σεξουαλική ζωή φυσικού προσώπου ή τον γενετήσιο προσανατολισμό».



νομοθεσία καθορίζει πολλές προϋποθέσεις και περιορισμούς όσον αφορά την επεξεργασία δεδομένων προσωπικού χαρακτήρα για την προστασία των δικαιωμάτων και των ελευθεριών των υποκειμένων των δεδομένων. Σε κάθε περίπτωση, η ανάγκη προστασίας και διασφάλισης που απορρέει από τις διατάξεις και τους κανονισμούς πρέπει να εξισορροπείται με την ανάγκη να μην περιορίζεται η επιστημονική έρευνα και μάλιστα να λειτουργεί ως μέσο για την ανάπτυξή της. Για τον λόγο αυτόν, και εντός αυτού του νομικού πλαισίου, η Ευρωπαϊκή Ένωση έχει προβλέψει ότι, υπό συγκεκριμένες προϋποθέσεις, μπορούν να γίνουν εξαιρέσεις για να καταστούν δυνατές οι ερευνητικές δραστηριότητες και η διάδοση των αποτελεσμάτων, υπό την προϋπόθεση ότι διασφαλίζεται το πρωταρχικό δικαίωμα των ενδιαφερομένων, δηλαδή το δικαίωμα στην ιδιωτικότητα<sup>48</sup>.

### ΓΕΝΙΚΟΣ ΚΑΝΟΝΙΣΜΟΣ (ΕΕ) 2016/679 ΓΙΑ ΤΗΝ ΠΡΟΣΤΑΣΙΑ ΔΕΔΟΜΕΝΩΝ

Ο γενικός κανονισμός για την προστασία δεδομένων (ΓΚΠΔ) άρχισε να ισχύει στις 24 Μαΐου 2016 και άρχισε να εφαρμόζεται πλήρως σε όλα τα κράτη μέλη στις 25 Μαΐου 2018. Ο ΓΚΠΔ εφαρμόζεται «στην, εν όλω ή εν μέρει, αυτοματοποιημένη επεξεργασία δεδομένων προσωπικού χαρακτήρα, καθώς και στη μη αυτοματοποιημένη επεξεργασία τέτοιων δεδομένων τα οποία περιλαμβάνονται ή πρόκειται να περιληφθούν σε σύστημα αρχειοθέτησης»<sup>49</sup>.

Όσον αφορά το εδαφικό πεδίο εφαρμογής, ο κανονισμός εφαρμόζεται τόσο στην επεξεργασία δεδομένων προσωπικού χαρακτήρα που διενεργείται από πρόσωπα που βρίσκονται στο έδαφος της Ευρωπαϊκής Ένωσης όσο και σε περιπτώσεις στις οποίες η επεξεργασία αφορά υποκείμενα των δεδομένων που βρίσκονται εντός της Ευρωπαϊκής Ένωσης, ακόμη και όταν ο υπεύθυνος επεξεργασίας ή ο εκτελών την επεξεργασία βρίσκεται εκτός της ΕΕ.

Από ουσιαστική άποψη, και σε σύγκριση με την προηγούμενη νομοθεσία, ο κανονισμός ενισχύει τα δικαιώματα των υποκειμένων των δεδομένων και επιβάλλει στους υπευθύνους επεξεργασίας δεδομένων σειρά υποχρεώσεων σύμφωνα με μια λογική που βασίζεται στην ανάλυση κινδύνου και στην αρχή της λογοδοσίας. Επιπλέον, ο κανονισμός προβλέπει σειρά απαιτήσεων που πρέπει να πληροί ο υπεύθυνος επεξεργασίας δεδομένων, απαιτήσεων που δεν περιλαμβάνονταν στην προηγούμενη νομοθεσία: μεταξύ αυτών, η εκτίμηση αντικτύπου στην ιδιωτικότητα (άρθρα 35-36), η ελαχιστοποίηση των πράξεων επεξεργασίας σύμφωνα με τα κριτήρια της προστασίας της ιδιωτικότητας ήδη από τον σχεδιασμό και εξορισμού (άρθρο 25), η θέσπιση αρχείων δραστηριοτήτων επεξεργασίας (άρθρο 30) και ο ορισμός του υπευθύνου προστασίας δεδομένων (άρθρα 37-39).

Είναι σημαντικό να επισημανθούν οι βασικές αρχές που ορίζονται στο άρθρο 5 του κανονισμού, με τις οποίες πρέπει να συμμορφώνονται όσοι επεξεργάζονται δεδομένα προσωπικού χαρακτήρα. Ειδικότερα, πρόκειται για τις εξής αρχές:

- Νομιμότητα, αντικειμενικότητα και διαφάνεια:** τα δεδομένα προσωπικού χαρακτήρα υποβάλλονται σε σύννομη και θεμιτή επεξεργασία με διαφανή τρόπο.
- Περιορισμός του σκοπού:** τα δεδομένα προσωπικού χαρακτήρα συλλέγονται για καθορισμένους, ρητούς και νόμιμους σκοπούς και δεν υποβάλλονται σε περαιτέρω επεξεργασία κατά τρόπο ασύμβατο προς τους σκοπούς αυτούς. Σε περίπτωση επεξεργασίας για στατιστικούς σκοπούς ή για επιστημονική έρευνα, ο υπεύθυνος επεξεργασίας δεδομένων θεσπίζει τα αναγκαία μέτρα διασφάλισης και προστασίας.
- Ελαχιστοποίηση δεδομένων:** θα πρέπει να συλλέγονται μόνο δεδομένα που είναι απολύτως απαραίτητα για την επίτευξη συγκεκριμένων σκοπών.
- Ακρίβεια:** τα δεδομένα είναι ακριβή και, όταν είναι αναγκαίο, επικαιροποιούνται.
- Περιορισμός της περιόδου αποθήκευσης:** τα δεδομένα προσωπικού χαρακτήρα διατηρούνται υπό μορφή που επιτρέπει την ταυτοποίηση των υποκειμένων των δεδομένων μόνο για το διάστημα που απαιτείται για τους σκοπούς της επεξεργασίας των δεδομένων προσωπικού χαρακτήρα. Για τον σκοπό αυτόν, τα δεδομένα προσωπικού χαρακτήρα μπορούν να αποθηκεύονται για μεγαλύτερα διαστήματα, εφόσον υποβάλλονται σε επεξεργασία μόνο για σκοπούς αρχειοθέτησης προς το δημόσιο συμφέρον, για σκοπούς επιστημονικής ή ιστορικής έρευνας ή για στατιστικούς σκοπούς σύμφωνα με το άρθρο 89. Στις περιπτώσεις αυτές, τα δεδομένα υπόκεινται στην εφαρμογή κατάλληλων τεχνικών και οργανωτικών

<sup>48</sup> Άλλες σχετικές ευρωπαϊκές νομοθετικές διατάξεις που συμβάλλουν στο νομικό πλαίσιο για την επεξεργασία των δεδομένων προσωπικού χαρακτήρα είναι μεταξύ άλλων: ο κανονισμός (ΕΕ) αριθ. 2013/557 σχετικά με τις ευρωπαϊκές στατιστικές, όσον αφορά την πρόσβαση σε απόρρητα στοιχεία για επιστημονικούς σκοπούς· ο κανονισμός (ΕΕ) 2018/1725 για την προστασία των φυσικών προσώπων έναντι της επεξεργασίας δεδομένων προσωπικού χαρακτήρα από τα θεσμικά και λοιπά όργανα και τους οργανισμούς της Ένωσης και την ελεύθερη κυκλοφορία των δεδομένων αυτών.

<sup>49</sup> Άρθρο 2 του κανονισμού (ΕΕ) 2016/679 του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου.

μέτρων για τη διασφάλιση των δικαιωμάτων και ελευθεριών των υποκειμένων των δεδομένων.

- f) **Ακεραιότητα και εμπιστευτικότητα:** τα δεδομένα προσωπικού χαρακτήρα υποβάλλονται σε επεξεργασία κατά τρόπο που εγγυάται την ενδεδειγμένη ασφάλεια των δεδομένων προσωπικού χαρακτήρα, μεταξύ άλλων την προστασία τους από μη εξουσιοδοτημένη ή παράνομη επεξεργασία και τυχαία απώλεια, καταστροφή ή φθορά, με τη χρησιμοποίηση κατάλληλων τεχνικών ή οργανωτικών μέτρων.
- g) **Λογοδοσία:** είναι μία από τις σημαντικότερες αρχές που ορίζονται στον κανονισμό. Σύμφωνα με αυτήν, ο υπεύθυνος επεξεργασίας φέρει την ευθύνη για την επεξεργασία των δεδομένων και είναι σε θέση να αποδείξει την εφαρμογή τυχόν απαιτούμενων μέτρων.

Αυτό το σύνολο αρχών αποτελεί την κύρια δομή στην οποία βασίζεται ο ΓΚΠΔ και καθορίζει σειρά υποχρεώσεων που πρέπει να εκπληρώνουν ο υπεύθυνος επεξεργασίας και ο εκτελών την επεξεργασία.

## ΕΠΕΞΕΡΓΑΣΙΑ ΔΕΔΟΜΕΝΩΝ ΠΡΟΣΩΠΙΚΟΥ ΧΑΡΑΚΤΗΡΑ ΣΤΟ ΠΛΑΙΣΙΟ ΤΗΣ CIE: ΠΡΟΫΠΟΘΕΣΕΙΣ, ΟΡΙΑ ΚΑΙ ΚΥΡΙΑ ΖΗΤΗΜΑΤΑ

Η διενέργεια αξιολόγησης των επιπτώσεων με τη μέθοδο του αντιπαραδείγματος συνεπάγεται την επεξεργασία μεγάλου όγκου δεδομένων, συμπεριλαμβανομένων δεδομένων προσωπικού χαρακτήρα. Όσον αφορά το κανονιστικό πλαίσιο που περιγράφεται ανωτέρω, είναι σημαντική η εξοικείωση με τις προϋποθέσεις, τους περιορισμούς και τα κύρια ζητήματα που αντιμετωπίζουν τα κράτη μέλη και οι διαχειριστικές αρχές κατά τη διενέργεια CIE.

### Νομική βάση και σκοποί της επεξεργασίας

Για την επεξεργασία δεδομένων προσωπικού χαρακτήρα, πρέπει να πληρούται τουλάχιστον μία από τις προϋποθέσεις νομιμότητας που αναφέρονται στο άρθρο 6 του ΓΚΠΔ<sup>50</sup>. Εάν, από την άλλη πλευρά, τα δεδομένα που υποβάλλονται σε επεξεργασία είναι «ειδικές κατηγορίες δεδομένων», πρέπει επίσης να γίνεται αναφορά στο άρθρο 9 του ΓΚΠΔ.

Στο πλαίσιο της CIE, το **δημόσιο συμφέρον** σύμφωνα με το άρθρο 6 παράγραφος 1 στοιχείο ε) του ΓΚΠΔ («η εκπλήρωση καθήκοντος που εκτελείται προς το δημόσιο συμφέρον ή κατά την άσκηση δημόσιας εξουσίας που έχει ανατεθεί στον υπεύθυνο επεξεργασίας») φαίνεται να αποτελεί την καταλληλότερη νομική βάση για την επεξεργασία δεδομένων. Αυτή η νομική βάση πρέπει να καθορίζεται στο δίκαιο της Ένωσης ή στο εθνικό δίκαιο, όπως ορίζεται στο άρθρο 6 παράγραφος 3 του ΓΚΠΔ. Το «δημόσιο συμφέρον» αντιπροσωπεύει σαφώς τις υποχρεώσεις των διαχειριστικών αρχών που ορίζονται στον κανονισμό 2021/1057 για το ΕΚΤ+ άρθρο 17 παράγραφος 6 σχετικά με τη χρήση δεδομένων «διαθέσιμων σε μητρώα και ισοδύναμες πηγές». Επιπλέον, ο ΚΚΔ 2021/1060 ορίζει στο άρθρο 4 ότι «Τα κράτη μέλη και η Επιτροπή επιτρέπεται να επεξεργάζονται δεδομένα προσωπικού χαρακτήρα μόνον όταν είναι αναγκαίο για την εκπλήρωση των αντίστοιχων υποχρεώσεών τους που απορρέουν από τον παρόντα κανονισμό, ιδίως για την παρακολούθηση, την υποβολή εκθέσεων, την επικοινωνία, τη δημοσίευση, την αξιολόγηση [...]». Οι εθνικές νομοθεσίες μπορούν επίσης να αναθέτουν στους υπευθύνους επεξεργασίας δεδομένων παρόμοιες εξουσίες για τη διαχείριση και την επεξεργασία δεδομένων προς το δημόσιο συμφέρον.

Άλλες νομικές βάσεις για τη διενέργεια CIE ενδέχεται να αναφέρονται σε άλλες προϋποθέσεις που παρατίθενται στο άρθρο 6 παράγραφος 1 και ειδικότερα:

- **Συγκατάθεση** του υποκειμένου των δεδομένων [άρθρο 6 παράγραφος 1 στοιχείο α) του ΓΚΠΔ]. Η συγκατάθεση, για παράδειγμα, μπορεί να αποτελεί κατάλληλη νομική βάση όταν τα δεδομένα για τη CIE συλλέγονται μέσω έρευνας και τα υποκείμενα των δεδομένων μπορούν εύκολα να δώσουν τη συγκατάθεσή τους για την επεξεργασία (βλ. άρθρο 7 του ΓΚΠΔ σχετικά με τη συγκατάθεση). Γενικά, η συγκατάθεση είναι πιο περίπλοκη αν δεν έχει προγραμματιστεί αρκετά νωρίτερα· μπορεί να θεωρηθεί «επικουρική» νομική βάση για τη CIE όταν δεν έχουν εφαρμογή άλλες νομικές βάσεις.
- Η επεξεργασία είναι απαραίτητη για τη **συμμόρφωση με έννομη υποχρέωση** του υπευθύνου

<sup>50</sup> Οι προϋποθέσεις αυτές είναι οι ακόλουθες: α) το υποκείμενο των δεδομένων έχει παράσχει συγκατάθεση για την επεξεργασία των δεδομένων προσωπικού χαρακτήρα του για έναν ή περισσότερους συγκεκριμένους σκοπούς· β) η επεξεργασία είναι απαραίτητη για την εκτέλεση σύμβασης της οποίας το υποκείμενο των δεδομένων είναι συμβαλλόμενο μέρος ή για να ληφθούν μέτρα κατ' αίτηση του υποκειμένου των δεδομένων πριν από τη σύναψη σύμβασης· γ) η επεξεργασία είναι απαραίτητη για τη συμμόρφωση με έννομη υποχρέωση του υπευθύνου επεξεργασίας· δ) η επεξεργασία είναι απαραίτητη για τη διαφύλαξη ζωτικού συμφέροντος του υποκειμένου των δεδομένων ή άλλου φυσικού προσώπου· ε) η επεξεργασία είναι απαραίτητη για την εκπλήρωση καθήκοντος που εκτελείται προς το δημόσιο συμφέρον ή κατά την άσκηση δημόσιας εξουσίας που έχει ανατεθεί στον υπεύθυνο επεξεργασίας· στ) η επεξεργασία είναι απαραίτητη για τους σκοπούς των έννομων συμφερόντων που επιδιώκει ο υπεύθυνος επεξεργασίας ή τρίτος, εκτός εάν έναντι των συμφερόντων αυτών υπερισχύουν το συμφέρον ή τα θεμελιώδη δικαιώματα και οι ελευθερίες του υποκειμένου των δεδομένων που επιβάλλουν την προστασία των δεδομένων προσωπικού χαρακτήρα, ειδικότερα εάν το υποκείμενο των δεδομένων είναι παιδί.

επεξεργασίας [άρθρο 6 παράγραφος 1 στοιχείο γ) του ΓΚΠΔ αναφορικά με το άρθρο 17 του κανονισμού για το ΕΚΤ+]. Αυτή η νομική βάση πρέπει να θεσπίζεται με νόμο και μπορεί να περιλαμβάνει ιδιωτικές ή δημόσιες οντότητες· θα μπορούσε, για παράδειγμα, να απαιτείται, λόγω ειδικών νομικών απαιτήσεων, μια ιδιωτική ή δημόσια οντότητα υπεύθυνη για ένα σύνολο δεδομένων να συνεργάζεται με τη διαχειριστική αρχή στο πλαίσιο της CIE.

Επιπλέον, ο υπεύθυνος επεξεργασίας δεδομένων **μπορεί να χρησιμοποιεί τα συλλεγόμενα δεδομένα για περαιτέρω σκοπούς, εφόσον αυτοί είναι συμβατοί με τους αρχικούς σκοπούς**. Στο πλαίσιο αυτό, ο υπεύθυνος επεξεργασίας δεδομένων θα πρέπει να αξιολογεί τις προϋποθέσεις που προβλέπονται στο άρθρο 6 παράγραφος 4 και στο άρθρο 5 παράγραφος 1 στοιχείο β) του ΓΚΠΔ. Οι διατάξεις αυτές είναι ιδιαίτερα σημαντικές κατά την επεξεργασία δεδομένων για σκοπούς επιστημονικής έρευνας ή για στατιστικούς σκοπούς. Επιτρέπουν τη χρήση διοικητικών δεδομένων για σκοπούς διαφορετικούς από τους αρχικούς και δεν απαιτούν ειδική συγκατάθεση για τη νέα χρήση, αλλά απαιτείται συμμόρφωση με τους κανόνες προστασίας που ορίζονται στο άρθρο 89 παράγραφος 1, κυρίως την ψευδωνυμοποίηση (βλ. κατωτέρω). Για παράδειγμα, οι διατάξεις αυτές μπορεί να είναι σημαντικές στην περίπτωση δεδομένων μητρώων ανεργίας που πρόκειται να χρησιμοποιηθούν σε CIE.

Λόγω της ιδιαιτερότητας των CIE, ο υπεύθυνος επεξεργασίας δεδομένων που συλλέγει τα δεδομένα και η οντότητα που διεξάγει την έρευνα μπορεί να διαφέρουν. Στην περίπτωση αυτή, πρέπει να υπάρχει προϋπόθεση που νομιμοποιεί τη διαβίβαση των δεδομένων και επιτρέπει στον αποδέκτη να προβεί στη διενέργεια CIE.

### **Ανωνυμοποίηση και ψευδωνυμοποίηση: επεξεργασία για στατιστικούς σκοπούς**

Το άρθρο 89 του ΓΚΠΔ ορίζει ότι η επεξεργασία δεδομένων που διενεργείται για σκοπούς δημόσιου συμφέροντος ή στο πλαίσιο επιστημονικής έρευνας ή για στατιστικούς σκοπούς παρέχει κατάλληλες εγγυήσεις ως προς τα δικαιώματα και τις ελευθερίες των υποκειμένων των δεδομένων και τηρεί ιδίως την αρχή της «ελαχιστοποίησης». Αυτό σημαίνει τη χρήση τεχνικών ψευδωνυμοποίησης<sup>51</sup>.

Όταν οι σκοποί μπορούν να εκπληρωθούν με επακόλουθες πράξεις επεξεργασίας οι οποίες δεν επιτρέπουν ή δεν επιτρέπουν πλέον την ταυτοποίηση των υποκειμένων των δεδομένων, οι εν λόγω σκοποί εκπληρώνονται με ανωνυμοποίηση των δεδομένων και στη συνέχεια με την επεξεργασία τους σε συγκεντρωτική μορφή. Στις CIE, τα αποτελέσματα είναι εξ ορισμού συγκεντρωτικά και δεν υπάρχει αυτός ο κίνδυνος, εκτός εάν τα αρχικά σύνολα δεδομένων δημοσιεύονται για επιστημονικούς λόγους. Στην περίπτωση αυτή, τα σύνολα δεδομένων πρέπει να είναι ανωνυμοποιημένα (βλ. το παράδειγμα στο παρακάτω πλαίσιο).

### **Αποθήκευση και ασφαλής επεξεργασία δεδομένων**

Μία από τις κύριες πτυχές της επεξεργασίας δεδομένων είναι η αποθήκευση δεδομένων. Η νομοθεσία δεν προσδιορίζει τον τρόπο με τον οποίο πρέπει να αποθηκεύονται τα δεδομένα, αλλά, σύμφωνα με τις προαναφερθείσες αρχές, η αποθήκευση και η επεξεργασία πρέπει να συνδέονται πάντα με τον σκοπό της έρευνας. Όταν ο σκοπός της επεξεργασίας επιτυγχάνεται και η διατήρηση των δεδομένων δεν είναι πλέον αναγκαία, η επεξεργασία σταματά. Αυτός ο γενικός κανόνας πρέπει να διευκρινίζεται στη δήλωση περί ιδιωτικότητας που παρέχεται στα υποκείμενα των δεδομένων όταν καταχωρίζονται σε σύνολα διοικητικών δεδομένων ή, δεδομένης της πιθανής αδυναμίας προσωπικής ενημέρωσης όλων των υποκειμένων των δεδομένων, μπορούν να βρεθούν εναλλακτικοί τρόποι παροχής των πληροφοριών (για παράδειγμα, με τη δημοσίευση ενημερωτικής σελίδας που περιέχει την πολιτική προστασίας της ιδιωτικότητας σχετικά με τις ερευνητικές δραστηριότητες στον ιστότοπο της διαχειριστικής αρχής).

Ειδικότερα, μόλις ολοκληρωθεί η CIE, καταστούν διαθέσιμα και συγκεντρωθούν τα αποτελέσματα για στατιστική χρήση, θεωρείται ότι ο σκοπός έχει εκπληρωθεί. Στο σημείο αυτό, τα δεδομένα θα πρέπει είτε να ανωνυμοποιούνται (σε περίπτωση που πρόκειται να χρησιμοποιηθούν εκ νέου σε μεταγενέστερο στάδιο και για διαφορετικούς σκοπούς) είτε να διαγράφονται. Εφόσον το επιτρέπουν οι νομοθετικές ή κανονιστικές διατάξεις, η αποθήκευση μπορεί να είναι χρονικά απεριόριστη, αλλά μόνο με ρητή κανονιστική αναφορά.

Η άλλη προϋπόθεση που απαιτείται από τον ΓΚΠΔ είναι να συνοδεύεται η επεξεργασία από επαρκή και

<sup>51</sup> Ως ψευδωνυμοποίηση νοείται η επεξεργασία δεδομένων προσωπικού χαρακτήρα κατά τρόπο ώστε τα δεδομένα να μην μπορούν πλέον να αποδοθούν σε συγκεκριμένο πρόσωπο χωρίς τη χρήση συμπληρωματικών πληροφοριών. Η ανωνυμοποίηση αναφέρεται στην επεξεργασία δεδομένων προσωπικού χαρακτήρα κατά τρόπο που καθιστά αδύνατη την ταυτοποίηση ατόμων από αυτά. Επισκόπηση των τεχνικών ψευδωνυμοποίησης παρέχεται στη διεύθυνση <https://www.enisa.europa.eu/publications/pseudonymisation-techniques-and-best-practices>.

κατάλληλα μέτρα ασφαλείας. Το άρθρο 32 του κανονισμού ορίζει ότι όποιος διενεργεί την επεξεργασία (υπεύθυνος επεξεργασίας ή εκτελών την επεξεργασία) εφαρμόζει κατάλληλα τεχνικά και οργανωτικά μέτρα προκειμένου να διασφαλίζεται το κατάλληλο επίπεδο ασφάλειας έναντι των κινδύνων. Αυτό σημαίνει ότι δεν προβλέπονται τυποποιημένα μέτρα, αλλά πρέπει να καθορίζονται κατά περίπτωση με ειδική αναφορά στους κινδύνους που ενέχει η επιμέρους πράξη επεξεργασίας.

## **ΝΟΜΙΚΕΣ ΥΠΟΧΡΕΩΣΕΙΣ**

### ***Ενημέρωση των υποκειμένων των δεδομένων***

Το πρώτο καθήκον του υπευθύνου επεξεργασίας είναι να ενημερώνει τα υποκείμενα των δεδομένων. Η υποχρέωση αυτή προβλέπεται στο άρθρο 13 του ΓΚΠΔ όταν τα δεδομένα συλλέγονται από το υποκείμενο των δεδομένων, αλλά σε αντίθετη περίπτωση, η βάση αναφοράς είναι το άρθρο 14. Το υποκείμενο των δεδομένων πρέπει να ενημερώνεται για τους σκοπούς και τις μεθόδους της επεξεργασίας, τη νομική βάση, τις περιόδους αποθήκευσης και τα δικαιώματα που μπορεί να ασκήσει το υποκείμενο των δεδομένων. Στην περίπτωση CIE, οι πληροφορίες αυτές παρέχονται κατά τον χρόνο συλλογής των δεδομένων που θα χρησιμοποιηθούν αργότερα για στατιστικές έρευνες και για έρευνες αξιολόγησης, όπως στα σύνολα δεδομένων για την παρακολούθηση του ΕΚΤ ή τα μητρώα ανεργίας. Όταν η ενημέρωση αυτή είναι πρακτικά αδύνατη, όπως προαναφέρθηκε, και κυρίως στην περίπτωση ατόμων σε μητρώα που χρησιμοποιούνται για τη CIE, μπορούν να χρησιμοποιηθούν ισότοποι ή άλλα γενικά εργαλεία πληροφόρησης.

### ***Διακυβέρνηση της σχέσης μεταξύ των διαφόρων οντοτήτων που συμμετέχουν στην επεξεργασία***

Γενικά, οι ερευνητικές δραστηριότητες αφορούν περισσότερους από έναν φορείς και, στις περιπτώσεις αυτές, οι μεταξύ τους σχέσεις πρέπει να ρυθμίζονται με ειδικές συμφωνίες γνωστές ως «συμφωνίες επεξεργασίας δεδομένων»<sup>52</sup>. Οι σχέσεις αυτές πρέπει να καθορίζονται κατά περίπτωση και να αντανakλούν τη συμβολή των διαφόρων ενδιαφερόμενων μερών. Παραδείγματα πιθανών σχέσεων είναι τα εξής:

- σχέση *υπευθύνου επεξεργασίας δεδομένων – υπευθύνου επεξεργασίας δεδομένων* υφίσταται όταν οι οντότητες συνεργάζονται για την υλοποίηση ενός έργου, αν και υπό διαφορετικές συνθήκες και με διαφορετικά καθήκοντα, και καθεμία διατηρεί τον δικό της διακριτό σκοπό επεξεργασίας·
- σχέση *υπευθύνου επεξεργασίας δεδομένων – εκτελούντος την επεξεργασία δεδομένων* υφίσταται όταν μία οντότητα (ο υπεύθυνος επεξεργασίας δεδομένων) καθορίζει τα μέσα και τους σκοπούς της επεξεργασίας και χρησιμοποιεί άλλη οντότητα (τον εκτελούντα την επεξεργασία δεδομένων) για την εκτέλεση ορισμένων δραστηριοτήτων επεξεργασίας. Στην περίπτωση αυτή, η αναφορά και οι υποχρεώσεις ορίζονται στο άρθρο 28 του ΓΚΠΔ·
- *από κοινού υπεύθυνοι επεξεργασίας*: αυτό το είδος σχέσης ορίζεται στο άρθρο 26 του ΓΚΠΔ, το οποίο προβλέπει ότι: «Σε περίπτωση που δύο ή περισσότεροι υπεύθυνοι επεξεργασίας καθορίζουν από κοινού τους σκοπούς και τα μέσα της επεξεργασίας, αποτελούν από κοινού υπεύθυνους επεξεργασίας». Στις περιπτώσεις αυτές, τα μέρη πρέπει να καθορίζουν με διαφανή τρόπο τις αντίστοιχες ευθύνες τους για συμμόρφωση με τους κανονισμούς, ιδίως όσον αφορά την άσκηση των δικαιωμάτων των υποκειμένων των δεδομένων.

### ***Εκτίμηση αντικτύπου σχετικά με την προστασία δεδομένων***

Το άρθρο 35 του ΓΚΠΔ ορίζει ότι, όταν η επεξεργασία δεδομένων προσωπικού χαρακτήρα ενδέχεται να επιφέρει δυνητικά υψηλό κίνδυνο για τα δικαιώματα και τις ελευθερίες των υποκειμένων των δεδομένων, ο υπεύθυνος επεξεργασίας πρέπει να διενεργεί, πριν από την επεξεργασία, εκτίμηση των επιπτώσεων<sup>53</sup>. Η εκτίμηση των επιπτώσεων στις CIE μπορεί να είναι σημαντική μόνο σε περίπτωση επεξεργασίας ειδικών κατηγοριών υποκειμένων των δεδομένων σε μεγάλη κλίμακα. Στις περιπτώσεις αυτές, ο υπεύθυνος επεξεργασίας δεδομένων στη διοίκηση μπορεί να διενεργήσει την εκτίμηση των επιπτώσεων σύμφωνα με τους κανόνες και τα εργαλεία που διαθέτει η εθνική αρχή προστασίας δεδομένων.

## **ΜΕΛΛΟΝΤΙΚΕΣ ΠΡΟΟΠΤΙΚΕΣ: ΠΡΑΞΗ ΓΙΑ ΤΗ ΔΙΑΚΥΒΕΡΝΗΣΗ ΔΕΔΟΜΕΝΩΝ**

Το πλαίσιο που περιγράφεται ανωτέρω αντικατοπτρίζει την τρέχουσα κατάσταση της τεχνολογίας και τους κανόνες που ισχύουν στην ΕΕ. Ο ΓΚΠΔ θεσπίστηκε ειδικά για να καταστεί δυνατή η επίτευξη σημαντικής προόδου όσον αφορά την προστασία των δεδομένων προσωπικού χαρακτήρα και για να δημιουργηθεί

<sup>52</sup> Για παράδειγμα, πρόκειται για την περίπτωση που ο υπεύθυνος επεξεργασίας δεδομένων και τα άτομα που διεξάγουν πραγματικά την έρευνα διαφέρουν: στην περίπτωση αυτή, είναι αναγκαίο να επιτευχθεί συμφωνία που θα ρυθμίζει τις σχέσεις μεταξύ των μερών ως προς την πρόσβαση στα δεδομένα και την διεξαγωγή της έρευνας.

<sup>53</sup> Για περισσότερες πληροφορίες συμβουλευτείτε τις κατευθυντήριες γραμμές που δημοσίευσε το ΕΣΠΔ <https://ec.europa.eu/newsroom/article29/items/611236>.



κοινό σύστημα σε ολόκληρη την ΕΕ σύμφωνα με τις τρέχουσες τεχνολογικές εξελίξεις και τη σημερινή κοινωνία των δεδομένων. Άλλες μεταρρυθμίσεις βρίσκονται στο στάδιο της προετοιμασίας και ενδέχεται να έχουν σημαντικό αντίκτυπο στη συλλογή δεδομένων προσωπικού χαρακτήρα κατά τα προσεχή έτη.

Επί του παρόντος, η πράξη για τη διακυβέρνηση δεδομένων εξακολουθεί να βρίσκεται στο στάδιο της πρότασης στην Ευρωπαϊκή Επιτροπή<sup>54</sup>. Ο ρητός στόχος αυτής της πράξης είναι να προωθήσει τη διαθεσιμότητα αξιοποιήσιμων δεδομένων με την ενίσχυση της εμπιστοσύνης στους διαμεσολαβητές δεδομένων και τη βελτίωση των μηχανισμών κοινοχρησίας δεδομένων σε ολόκληρη την ΕΕ. Τα δεδομένα προσωπικού χαρακτήρα ενδέχεται να αποτελέσουν αντικείμενο του νέου προτύπου και η χρήση τους για στατιστικούς και ερευνητικούς σκοπούς θα μπορούσε να είναι πιο εκτεταμένη χάρη στην καθιέρωση ενός νέου προσώπου: του διαμεσολαβητή κοινοχρησίας δεδομένων προσωπικού χαρακτήρα. Το μέτρο αυτό θα μπορούσε να συμβάλει στη δημιουργία ευνοϊκότερου περιβάλλοντος για τις CIE, επιτρέποντας ευκολότερη πρόσβαση σε μεγάλο όγκο πληροφοριών σε μεγάλη κλίμακα.

Είναι σαφές ότι οι κανόνες του ΓΚΠΔ δεν αποκλείουν την υλοποίηση CIE· ως εκ τούτου, ορισμένα βασικά διαδικαστικά και επιχειρησιακά βήματα πρέπει να τηρούνται σε όλα τα κράτη μέλη προκειμένου να καταστεί ασφαλής η CIE. Για παράδειγμα, σε μια συνηθισμένη περίπτωση στην οποία τα δεδομένα παρακολούθησης (των ατόμων που αποτέλεσαν αντικείμενο παρέμβασης) συνδυάζονται με δεδομένα από δημόσιο μητρώο (ομάδα ελέγχου) και η CIE διενεργείται από εξωτερικό αξιολογητή, τα σημαντικότερα βήματα είναι τα εξής:

*Κύρια βήματα για την καλύτερη συμμόρφωση με τον ΓΚΠΔ*

1. Η διαχειριστική αρχή καταλήγει σε συμφωνία με τις διοικήσεις που είναι υπεύθυνες για τα δεδομένα (π.χ. μητρώο ανεργίας, φορολογικό μητρώο κ.λπ.) που απαιτούνται για τον προσδιορισμό της ομάδας ελέγχου και την ανάλυση των ομάδων εφαρμογής της παρέμβασης και ελέγχου. Η διαχειριστική αρχή επαληθεύει ότι η χρήση των εν λόγω δεδομένων συμμορφώνεται με το άρθρο 6 παράγραφος 1 στοιχείο ε) ή με το άρθρο 6 παράγραφος 4 και το άρθρο 5 παράγραφος 1 στοιχείο β) του ΓΚΠΔ, εάν δεν έχει διατυπωθεί ρητή συγκατάθεση.
2. Η διαχειριστική αρχή συνάπτει συμφωνίες με τις άλλες οντότητες (ιδιοκτήτες δεδομένων και αξιολογητή) για τη ρύθμιση των ροών πληροφοριών και των αμοιβαίων ευθυνών σύμφωνα με τους κανόνες του ΓΚΠΔ. Η σύμβαση παροχής υπηρεσιών μεταξύ του αξιολογητή και της διαχειριστικής αρχής πρέπει να περιλαμβάνει ειδική ρήτρα για την προστασία των δεδομένων· στην περίπτωση άλλων διοικήσεων, κατά τη διενέργεια CIE η προστασία των δεδομένων μπορεί να ρυθμίζεται από μνημόνιο συνεννόησης ή ειδικές εθνικές διαδικασίες.
3. Βάσει της ανωτέρω συμφωνίας, η διαχειριστική αρχή λαμβάνει δεδομένα σε ψευδωνυμοποιημένη μορφή από τον ιδιοκτήτη των δεδομένων και διαβιβάζει στον αξιολογητή τα δεδομένα για επεξεργασία των ομάδων που αποτέλεσαν αντικείμενο παρέμβασης και των ομάδων ελέγχου σύμφωνα με τον ΓΚΠΔ<sup>55</sup>.
4. Η αποθήκευση δεδομένων προσωπικού χαρακτήρα των ομάδων εφαρμογής της παρέμβασης και ελέγχου συμμορφώνεται με τους κανόνες αποθήκευσης δεδομένων μόνο για τη διάρκεια και τους σκοπούς της έρευνας και σύμφωνα με τους βασικούς κανόνες ασφάλειας, όπως

<sup>54</sup> Η πρόταση πράξης για τη διακυβέρνηση δεδομένων εκδόθηκε στα τέλη του 2020 από την Επιτροπή. Η πορεία της πράξης για τη διακυβέρνηση δεδομένων παρέχεται στον ιστότοπο: <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EL/HIS/?uri=CELEX%3A52020PC0767>.

<sup>55</sup> Εάν η ομάδα εφαρμογής της παρέμβασης και η ομάδα ελέγχου αναλύονται με έρευνα, πρέπει να περιλαμβάνεται συγκατάθεση για τη χρήση των δεδομένων των συμμετεχόντων στις συνεντεύξεις για ερευνητικούς σκοπούς.



αναφέρονται στον ΓΚΠΔ. Οι κανόνες αυτοί τηρούνται από όλες τις οντότητες που συμμετέχουν στη διενέργεια CIE.

Οι εθνικές πρακτικές είναι γενικά συνεπείς με τον ΓΚΠΔ, αλλά διαφέρουν μεταξύ των κρατών μελών, και οι αξιολογητές αναφέρουν ότι οι εθνικοί κανόνες για την προστασία των δεδομένων εξακολουθούν να θέτουν σοβαρά εμπόδια στη χρήση μικροδεδομένων. Το πρόβλημα αυτό μπορεί να οφείλεται στον χρόνο που απαιτείται για την προσαρμογή των εθνικών κανόνων και συνηθειών στον πιο πρόσφατο ΓΚΠΔ, ή στις διαφορετικές ερμηνείες του ΓΚΠΔ από τις διάφορες εθνικές διοικήσεις, στον κανονιστικό υπερθεματισμό, στην αυστηροποίηση του ΓΚΠΔ σε ορισμένες χώρες ή σε άλλες παρερμηνείες. Σε ορισμένες χώρες, θα είναι απαραίτητο οι διαχειριστικές αρχές ή οι εθνικές αρχές να αναλάβουν ειδική πρωτοβουλία για την υπέρβαση των εμποδίων αυτών σύμφωνα με το πνεύμα του ΓΚΠΔ και του κανονισμού για το ΕΚΤ+. Ο τρόπος με τον οποίο η περιφέρεια του Βένετο στην Ιταλία αντιμετώπισε ορισμένες από τις συνηθέστερες δυσκολίες εξηγείται στο πλαίσιο που ακολουθεί. Μια ορθή πρακτική είναι η επικοινωνία με την εθνική αρχή προστασίας δεδομένων για να συζητηθούν οι προτεινόμενες ρυθμίσεις πριν από την οριστικοποίησή τους.

### Πλαίσιο 9 Προστασία και ανταλλαγή δεδομένων

Ένα καλό παράδειγμα πρόσβασης σε ανωνυμοποιημένα δεδομένα προσωπικού χαρακτήρα σε σχετικά σύντομο χρονικό διάστημα παρέχεται σε αξιολόγηση με τη μέθοδο του αντιπαραδείγματος στη μελέτη «Pilot and feasibility study on the sustainability and effectiveness of results for European Social Fund participants using counterfactual impact evaluations» (πιλοτική μελέτη σκοπιμότητας σχετικά με τη βιωσιμότητα και την αποτελεσματικότητα των αποτελεσμάτων για τους συμμετέχοντες στο Ευρωπαϊκό Κοινωνικό Ταμείο με τη χρήση αξιολογήσεων των επιπτώσεων με τη μέθοδο του αντιπαραδείγματος)<sup>56</sup> η οποία διενεργήθηκε για τη ΓΔ EMPL το 2019.

Η αξιολόγηση, μία από τις τέσσερις περιπτώσεις που περιλαμβάνονται στη μελέτη, επικεντρώθηκε στις παρεμβάσεις του ΕΚΤ (επενδυτική προτεραιότητα 9.i) που πραγματοποιήθηκαν στην περιφέρεια του Βένετο κατά τα έτη 2015/2016 και στόχευαν τους μακροχρόνια ανέργους. Τα δεδομένα παρακολούθησης των συμμετεχόντων και τα είδη των μέτρων συνδυάστηκαν με δεδομένα για τα διαστήματα απασχόλησης πριν και μετά τις παρεμβάσεις του ΕΚΤ (με την ονομασία «Comunicazioni obbligatorie»). Η διαδικασία διήρκεσε περίπου δύο μήνες (από τα τέλη του Ιουλίου έως τα τέλη του Σεπτεμβρίου) από την πρώτη συνάντηση σχετικά με τις απαιτήσεις δεδομένων με τη διαχειριστική αρχή και το ίδρυμα που κατείχε τα δεδομένα, το περιφερειακό ίδρυμα Veneto Lavoro. Το Veneto Lavoro ήταν υπεύθυνο για την ανωνυμοποίηση των δεδομένων και όλα τα σύνολα δεδομένων που παρασχέθηκαν συνδέονταν εύκολα μεταξύ τους<sup>57</sup> μέσω μοναδικού κοινού αναγνωριστικού που παρείχε το Veneto Lavoro.

Παρότι οι εμπλεκόμενοι οργανισμοί δεν ανέθεσαν άμεσα την αξιολόγηση, η θετική εμπειρία οφείλεται σε δύο βασικούς παράγοντες: στην ισχυρή (αν και άτυπη) συνεργασία μεταξύ των περιφερειακών γραφείων της διαχειριστικής αρχής και του περιφερειακού ιδρύματος Veneto Lavoro, απαραίτητη για την αντιμετώπιση και την επίλυση των ζητημάτων προστασίας των δεδομένων, καθώς και στην ύπαρξη βάσης δεδομένων (Mercurio), την οποία διαχειρίζεται το Veneto Lavoro και η οποία είναι διαθέσιμη ως αρχείο δημόσιας χρήσης για ερευνητικούς σκοπούς<sup>58</sup>.

Η Mercurio είναι μια στατιστική βάση δεδομένων που περιέχει όλα τα στοιχεία που έχουν καταχωρίσει τα γραφεία ανταλλαγής εργατικού δυναμικού στην περιφέρεια του Βένετο σχετικά με τα διαστήματα απασχόλησης και ανεργίας του πληθυσμού. Επιπλέον, περιέχει λεπτομερείς πληροφορίες για όλους τους εγγεγραμμένους εργαζομένους και επιχειρήσεις. Κατά τον χρόνο της ανάλυσης, η Mercurio περιείχε πληροφορίες για περισσότερους από 4 εκατομμύρια εργαζομένους, 17,6 εκατομμύρια περιστατικά

<sup>56</sup> [Ismeri Europa – Ecorys — Institute for Employment Studies, 2019.](#)

<sup>57</sup> Παρασχέθηκε πρόσθετο σύνολο δεδομένων που περιλάμβανε τις ημερομηνίες έναρξης και λήξης κάθε δήλωσης άμεσης διαθεσιμότητας για εργασία την οποία είχαν υπογράψει όλα τα άτομα που αποτέλεσαν ή δεν αποτέλεσαν αντικείμενο παρέμβασης.

<sup>58</sup> <https://www.venetolavoro.it/public-use-file> για περιγραφή της Mercurio και των κανόνων που διέπουν την πρόσβαση σ' αυτή.

απασχόλησης και 4 εκατομμύρια περιστατικά ανεργίας<sup>59</sup>.

Το σύνολο δεδομένων «επικαιροποιείται και καθαρίζεται» περιοδικά, γεγονός που διευκόλυνε σχετικά την αντιστοίχισή του με τα δεδομένα παρακολούθησης της διαχειριστικής αρχής. Ένας δυνητικός περιορισμός είναι το γεγονός ότι το αρχείο δημόσιας χρήσης δεν επικαιροποιείται αρκετά συχνά (για παράδειγμα, η τελευταία έκδοση που είναι επί του παρόντος διαθέσιμη επικαιροποιήθηκε τον Δεκέμβριο του 2020), δεδομένου ότι απαιτούνται τεράστιες προσπάθειες για να διασφαλιστεί η καλή ποιότητα των δεδομένων<sup>60</sup>. Η πείρα δείχνει ότι, κατά την κατάρτιση σχεδίων αξιολόγησης, η διαχειριστική αρχή θα πρέπει να μεριμνά εκ των προτέρων για: δυνητικές μορφές συνεργασίας με εξωτερικούς φορείς που διαχειρίζονται τα απαραίτητα δεδομένα για την άσκηση αντιπαραδείγματος· λύσεις για πιθανά νομικά εμπόδια· αποσαφήνιση τρόπων πρόσβασης, διαχείρισης και παροχής διοικητικών δεδομένων σε ανωνυμοποιημένη μορφή.

### **2.3.2. Πώς πρέπει να προσδιορίζεται η ομάδα «που αποτέλεσε αντικείμενο παρέμβασης»;**

Για τη διενέργεια CIE, είναι απαραίτητο να έχει οριστεί σαφώς τι σημαίνει ότι κάποιος αποτελεί αντικείμενο παρέμβασης ή συμμετέχει στην παρέμβαση. Επιπλέον, μόλις κατανοηθεί σαφώς πότε εικάζεται ότι ένα άτομο ή μια επιχείρηση έχει αποτελέσει αντικείμενο παρέμβασης, είναι σημαντικό να είναι δυνατός ο προσδιορισμός τους. Στο σημείο αυτό παρουσιάζονται τα κύρια ζητήματα που σχετίζονται με τον ορισμό της ομάδας εφαρμογής της παρέμβασης και της ομάδας ελέγχου, ενώ στο κεφάλαιο 3 παρέχονται λεπτομερέστερες εξηγήσεις σχετικά με τα μεθοδολογικά χαρακτηριστικά τους.

Ο ορισμός της συμμετοχής μπορεί εκ πρώτης όψεως να φαίνεται απλός. Ωστόσο, υπάρχουν ορισμένα ζητήματα που μπορεί να μην είναι άμεσα εμφανή, αλλά τα οποία έχουν ζωτική σημασία και απαιτούν προσεκτική εξέταση. Για παράδειγμα, θεωρείται ότι έχουν αποτελέσει αντικείμενο παρέμβασης οι καταρτιζόμενοι σε πρόγραμμα κατάρτισης που αποφασίζουν να μη συμμετέχουν πλέον στην παρέμβαση; Πόσα μαθήματα κατάρτισης πρέπει να παρακολουθήσουν οι καταρτιζόμενοι για να θεωρηθούν συμμετέχοντες; Υπάρχουν επίσης αναμενόμενες επιδράσεις που πρέπει να ληφθούν υπόψη. Εν αναμονή της συμμετοχής τους σε παρέμβαση, ορισμένοι αιτούντες παροχές κοινωνικής ασφάλισης ενδέχεται να εγκαταλείψουν την κοινωνική πρόνοια προκειμένου να αποφύγουν τα μέτρα ενεργοποίησης. Αποτελούν τα άτομα αυτά αντικείμενο παρέμβασης παρότι, για παράδειγμα, δεν παρευρίσκονται ποτέ στα ραντεβού που κλείνονται για λογαριασμό τους σε γραφείο ΔΥΑ;

*Ορισμός της ομάδας εφαρμογής της παρέμβασης*

Κατά τον ορισμό της «ομάδας εφαρμογής της παρέμβασης» γίνεται διάκριση μεταξύ της «πρόθεσης παρέμβασης» και της «υπαρκτής παρέμβασης». Από άποψη πολιτικής, το βασικό ερώτημα είναι συνήθως αν το ενδιαφέρον έγκειται στα αποτελέσματα της παροχής της δυνατότητας συμμετοχής σε παρέμβαση ή στα αποτελέσματα της πραγματικής συμμετοχής. Στην πρώτη περίπτωση, τα άτομα στα οποία προσφέρθηκε η δυνατότητα συμμετοχής σε παρέμβαση μπορούν να συμμετάσχουν ή όχι. Στη δεύτερη περίπτωση, όταν ενδιαφέρει η επίδραση της παρέμβασης σε αυτούς οι οποίοι αποτέλεσαν αντικείμενο

*Πρόθεση παρέμβασης ή υπαρκτή παρέμβαση*

<sup>59</sup> Από τα διοικητικά δεδομένα εξάχθηκαν οι ακόλουθες μεταβλητές ενδιαφέροντος: ημερομηνίες έναρξης και λήξης κάθε διαστήματος απασχόλησης και ανεργίας· είδος σύμβασης για κάθε διάστημα απασχόλησης (αορίστου χρόνου, ορισμένου χρόνου, άσκηση)· αναμενόμενη διάρκεια των συμβάσεων ορισμένου χρόνου· πληροφορίες κοινωνικού και δημογραφικού χαρακτήρα (φύλο, ημερομηνία γέννησης, εκπαίδευση, ιθαγένεια).

<sup>60</sup> Αυτό σημαίνει ότι είναι αναγκαίο να χρησιμοποιούνται πιο επικαιροποιημένες πληροφορίες σε σχέση με αυτές που περιέχονται στην τελευταία διαθέσιμη έκδοση της Mercurio και ότι απαιτείται ειδική επιπλέον προσπάθεια για την ενσωμάτωση και τον καθαρισμό των πλέον επικαιροποιημένων πληροφοριών σχετικά με τα διαστήματα απασχόλησης.

παρέμβασης, η ομάδα εφαρμογής της παρέμβασης περιλαμβάνει μόνο τους συμμετέχοντες<sup>61</sup>.

Εκ πρώτης όψεως, οι φορείς χάραξης πολιτικής συχνά θεωρούν ότι ενδιαφέρονται να καθορίσουν τις καθαρές επιδράσεις της παρέμβασης σε όσους συμμετέχουν. Ωστόσο, κατόπιν περαιτέρω σκέψης, τα ζητήματα μπορεί να είναι λιγότερο σαφή. Εάν είναι δυνατός ο προσδιορισμός των ατόμων στα οποία προσφέρεται παρέμβαση, μπορεί να είναι πιο χρήσιμο από άποψη πολιτικής να ορίζονται τα άτομα αυτά ως ομάδα «που αποτέλεσε αντικείμενο παρέμβασης». Αυτό ισχύει ιδίως σε περιπτώσεις που η συμμετοχή σε παρέμβαση δεν είναι υποχρεωτική. Οι φορείς χάραξης πολιτικής δεν μπορούν να εξαναγκάσουν τα άτομα στα οποία προσφέρεται η δυνατότητα συμμετοχής σε παρέμβαση να συμμετάσχουν και, ως εκ τούτου, το σχετικό ερώτημα είναι: ποια είναι η επίπτωση στην επακόλουθη απασχόληση και τις αποδοχές όσων είχαν την ευκαιρία να συμμετάσχουν σε πρόγραμμα κατάρτισης;

*Προσφορά ή  
πραγματική  
παρέμβαση*

Για να εκτιμηθούν οι επιδράσεις της προσφοράς παρέμβασης σε σειρά αποτελεσμάτων, πρέπει να είναι προσδιορισίμα τα πρόσωπα που λαμβάνουν την προσφορά. Σε πολλές περιπτώσεις αυτό μπορεί να είναι δύσκολο.

### Πηγές εύρεσης κατάλληλων δεδομένων

Μόλις αποφασιστούν ποιοι αποτέλεσαν αντικείμενο παρέμβασης και τι συνιστά το περιεχόμενο της παρέμβασης, είναι σημαντικό να εξεταστεί ο τρόπος με τον οποίο θα προσδιοριστούν τα πρόσωπα που αποτέλεσαν αντικείμενο παρέμβασης για τους σκοπούς της αξιολόγησης. Αυτό σημαίνει απαραίτητα την εύρεση μιας πηγής δεδομένων από την οποία οι μονάδες που αποτέλεσαν αντικείμενο παρέμβασης, είτε πρόκειται για πρόσωπα είτε για επιχειρήσεις, μπορούν είτε να καταγραφούν πλήρως είτε να αποτελέσουν αντικείμενο δειγματοληψίας. Τα αρχεία αυτά προέρχονται συνήθως από τα συστήματα παρακολούθησης του ΕΚΤ και —εφόσον είναι διαθέσιμα— από περαιτέρω αρχεία δεδομένων που έχουν δημιουργηθεί για τη συγκεκριμένη παρέμβαση.

*Εύρεση πηγών  
δεδομένων για τα  
πρόσωπα που  
απέτελεσαν  
αντικείμενο  
παρέμβασης*

Λόγω των απαιτήσεων παρακολούθησης και υποβολής εκθέσεων του ΕΚΤ (και του ΕΚΤ+), οι δικαιούχοι οργανισμοί πρέπει να καταγράφουν τον αριθμό και ορισμένα προσωπικά χαρακτηριστικά όσων λαμβάνουν υπηρεσίες μέσω παρέμβασης. Για τους σκοπούς της CIE, οι παρεμβάσεις θα πρέπει να προχωρούν ένα βήμα παραπέρα και να παρέχουν μικροδεδομένα σχετικά με όσους συμμετείχαν. Οι αξιολογητές θα χρειαστούν για κάθε μονάδα (επιχείρηση ή πρόσωπο) που αποτέλεσε αντικείμενο παρέμβασης αρχείο με δεδομένα σχετικά με τα κύρια χαρακτηριστικά τους (φύλο, ηλικία, μορφωτικό επίπεδο κ.λπ.). Τα εν λόγω δεδομένα μπορούν να ανωνυμοποιηθούν/ψευδωνυμοποιηθούν για λόγους προστασίας της ιδιωτικότητας, αλλά, όταν απαιτείται έρευνα για τη διενέργεια της CIE, θα πρέπει να εξακριβωθεί αν οι προϋποθέσεις που απαιτούνται από τον ΓΚΠΔ επιτρέπουν τη διαβίβαση των ταυτοτήτων των εν λόγω μονάδων (ονόματα, διευθύνσεις, αριθμοί τηλεφώνου κ.λπ.) ώστε να είναι δυνατή η δειγματοληψία τους. Απαιτούνται επίσης μοναδικά αναγνωριστικά για κάθε επιμέρους

<sup>61</sup> Όταν η συμμετοχή σε παρέμβαση είναι υποχρεωτική, ουσιαστικά δεν υπάρχει διαφορά μεταξύ των δύο αυτών καταστάσεων — όλα τα άτομα στα οποία προσφέρθηκε η παρέμβαση πρέπει να συμμετέχουν. Ωστόσο, στις περισσότερες περιπτώσεις οι παρεμβάσεις δεν είναι υποχρεωτικές (όπως θεωρείται στο σύνολο του παρόντος οδηγού).

μονάδα, ώστε να διευκολύνεται η διασύνδεση των αρχείων μεταξύ των πηγών δεδομένων.

### 2.3.3. Παράγοντες που πρέπει να λαμβάνονται υπόψη κατά τον προσδιορισμό ομάδας ελέγχου

Για να πραγματοποιηθεί εκτίμηση του αντιπαραδείγματος, θα πρέπει συνήθως να προσδιορίζεται η ομάδα ελέγχου. Η επιλογή της ομάδας ελέγχου συνήθως θα περιορίζεται από το αν η παρέμβαση είναι υποχρεωτική για τους συμμετέχοντες ή όχι, καθώς και από το αν η παρέμβαση υλοποιείται καθολικά εντός μιας δικαιοδοσίας ή περιορίζεται σε συγκεκριμένη περιοχή ή σε περιορισμένο χρονικό διάστημα. Η επιλογή της κατάλληλης ομάδας ελέγχου έχει τρεις πτυχές: 1) αναλυτική· 2) σχετική με την πολιτική· και 3) πρακτική.

*Τρεις πτυχές που πρέπει να λαμβάνονται υπόψη κατά τον καθορισμό ομάδας ελέγχου*

#### Ορισμός ομάδας ελέγχου από αναλυτική σκοπιά

Σκοπός της CIE είναι η επίτευξη αμερόληπτων εκτιμήσεων των επιπτώσεων μιας παρέμβασης σε σειρά αποτελεσμάτων. Για τον σκοπό αυτόν, απαιτούνται εκτιμήσεις των αποτελεσμάτων του αντιπαραδείγματος. Οι εκτιμήσεις των αποτελεσμάτων του αντιπαραδείγματος πραγματοποιούνται με βάση την ομάδα ελέγχου (βλ. ενότητα 1.1). Όπως φαίνεται στα σχήματα 6 και 7, για την εκτίμηση της επίπτωσης αφαιρείται η εκτίμηση του αποτελέσματος του αντιπαραδείγματος από το παρατηρούμενο αποτέλεσμα για την ομάδα που αποτέλεσε αντικείμενο παρέμβασης. Ο βαθμός στον οποίο η επίπτωση εμπεριέχει μεροληψία εξαρτάται από τον βαθμό στον οποίο το αποτέλεσμα του αντιπαραδείγματος που υπολογίζεται για την ομάδα ελέγχου αντιπροσωπεύει το αποτέλεσμα που θα είχε προκύψει για την ομάδα που αποτέλεσε αντικείμενο παρέμβασης εάν δεν είχε συμμετάσχει στην παρέμβαση, ενώ όλα τα άλλα στοιχεία παραμένουν αμετάβλητα.

Για να βρεθεί ισοδύναμη ομάδα ελέγχου ελλείψει τυχαιοποίησης, η εν λόγω ομάδα πρέπει να είναι ισοδύναμη με την ομάδα εφαρμογής της παρέμβασης από κάθε σημαντική άποψη, τόσο σε παρατηρήσιμες όσο και σε μη παρατηρήσιμες διαστάσεις. Αυτό ισχύει σε όλες τις οιονεί πειραματικές προσεγγίσεις και, κατά συνέπεια, αποτελεί απαραίτητη προϋπόθεση για όλες τις CIE που δεν υιοθετούν τυχαιοποιημένη προσέγγιση.

Δεδομένου ότι σχεδόν όλες οι παρεμβάσεις του ΕΚΤ είναι α) εθελοντικές (η ομάδα-στόχος δεν είναι υποχρεωμένη να συμμετάσχει σε παρέμβαση) και/ή β) περιορισμένες με κάποιον άλλο τρόπο —εάν πρόκειται για πιλοτικές παρεμβάσεις ή μέσα που περιορίζονται σε συγκεκριμένη περιφέρεια ή δικαιοδοσία, οι αξιολογητές θα είναι αντιμέτωποι με μια ομάδα μονάδων που θα μπορούσαν να επιλεγούν για να χρησιμοποιηθούν στην ομάδα ελέγχου. Για να βελτιωθεί η τελική επιλογή των ατόμων ελέγχου, θα χρειαστεί κάποιος διαχωρισμός αυτής της δυνητικής ομάδας ώστε να επιτευχθεί καλή αντιστοίχιση με τους συμμετέχοντες (την ομάδα που αποτέλεσε αντικείμενο παρέμβασης). Σε πολλές περιπτώσεις, είναι δυνητικά διαθέσιμες τέσσερις επιλογές<sup>62</sup>:

*Δυνατότητες για την επιλογή ομάδων ελέγχου*

- **τοποθεσία** — άτομα ελέγχου παρόμοια με εκείνα που συμμετέχουν σε παρέμβαση αλλά που βρίσκονται σε περιοχές του κράτους μέλους όπου η παρέμβαση δεν είναι διαθέσιμη (εάν υπάρχουν τέτοιες περιοχές). Η μέθοδος της διαφοράς των διαφορών είναι συχνά η προτιμώμενη

<sup>62</sup> Τα στοιχεία της παρούσας ενότητας προέρχονται από το [Card, D., Ibarra, P. και Villa, J.M., 2011](#).



προσέγγιση στην περίπτωση που υπάρχουν τέτοιες ομάδες ελέγχου και είναι διαθέσιμα τα σωστά δεδομένα. Οι πληθυσμοί διαφορετικών τοποθεσιών μπορεί να παρουσιάζουν πολύ μεγάλες ομοιότητες μεταξύ τους και οι ομάδες αυτές δεν θα έχουν την ευκαιρία να συμμετάσχουν στην παρέμβαση ή να απορρίψουν την πρόσκληση συμμετοχής και, ως εκ τούτου, δεν θα υπάρχει αυτή η σημαντική πηγή δυνητικής μεροληψίας. Ωστόσο, οι πληθυσμοί διαφορετικών τοποθεσιών θα υπόκεινται σε διαφορετικές συνθήκες της αγοράς εργασίας. Οι τεχνικές της διαφοράς των διαφορών για τις αποκλίσεις αυτές είναι αρκετά αποτελεσματικές, καθώς οι διαφορές στις συνθήκες των τοπικών αγορών εργασίας τείνουν να είναι εύλογα σταθερές σε βάθος χρόνου. Ωστόσο, είναι λιγότερο σκόπιμο να λαμβάνονται δείγματα ατόμων ελέγχου από διαφορετικές τοπικές αγορές εργασίας στις περιπτώσεις που χρησιμοποιείται αντιστοίχιση για την εκτίμηση των επιπτώσεων. Έχει αποδειχθεί ότι η μεροληψία που συνδέεται με την επιλογή δειγμάτων ατόμων ελέγχου από διαφορετικές αγορές εργασίας μπορεί να είναι μεγαλύτερη από την μεροληψία επιλογής<sup>63</sup>.

- **χρόνος** — άτομα ελέγχου παρόμοια με τους συμμετέχοντες αλλά τα οποία παρατηρούνται σε διαφορετικά χρονικά σημεία, είτε πριν είτε μετά την παρέμβαση. Η επιλογή ομάδων ελέγχου με τον τρόπο αυτόν συχνά απαιτείται όταν η παρέμβαση είναι καθολική και υποχρεωτική —με άλλα λόγια, όταν όλα τα μέλη της ομάδας-στόχου υποχρεούνται να συμμετάσχουν και το πρόγραμμα εφαρμόζεται στο σύνολο της δικαιοδοσίας. Οι ομάδες ελέγχου που σχηματίζονται με τον τρόπο αυτόν έχουν σημαντικό μειονέκτημα, δηλαδή ότι τα αποτελέσματά τους θα μετρώνται σε διαφορετικά χρονικά σημεία από εκείνα της ομάδας εφαρμογής της παρέμβασης, με αποτέλεσμα να είναι επιρρεπείς σε κυκλικές διακυμάνσεις, αλλαγές στη σύνθεση και μεταβαλλόμενες μακροοικονομικές τάσεις που ενδέχεται να περιορίσουν την ικανότητα προσδιορισμού αμερόληπτου αποτελέσματος αντιπαραδείγματος. Θα πρέπει να εξετάζεται η χρήση αυτών των ατόμων ελέγχου μόνο όταν η διακύμανση των αποτελεσμάτων σε βάθος χρόνου είναι περιορισμένη και όταν δεν υπάρχει σύγχρονη ομάδα ελέγχου.
- **επιλεξιμότητα** — στο πλαίσιο αυτό, τα άτομα ελέγχου επιλέγονται από ομάδες στην ίδια τοποθεσία και την ίδια χρονική στιγμή, αλλά μεταξύ υποψηφίων οι οποίοι, για τον έναν ή τον άλλο λόγο, δεν ήταν επιλέξιμοι να συμμετάσχουν. Η επιλογή τέτοιων ατόμων ελέγχου συχνά επιδιώκεται όταν η παρέμβαση είναι καθολική, τα ποσοστά συμμετοχής είναι υψηλά ή η συμμετοχή είναι υποχρεωτική και όταν υπάρχουν σαφείς κανόνες επιλεξιμότητας, με αποτέλεσμα, για παράδειγμα, οι εν λόγω «παρά λίγο μη επιλέξιμοι» να αποτελούν δυνητική πηγή ατόμων ελέγχου. Στόχος είναι να βρεθούν ομάδες οι οποίες είναι μεν παρόμοιες με αυτές που αποτέλεσαν αντικείμενο παρέμβασης, αλλά οι οποίες, για γνωστούς και καθορισμένους λόγους (οι οποίοι μπορούν να ποσοτικοποιηθούν στα δεδομένα), δεν ήταν επιλέξιμες για παρέμβαση. Η πρόσβαση σε παρεμβάσεις στο πλαίσιο του ΕΚΤ+ βασίζεται συχνά σε διακριτούς κανόνες επιλεξιμότητας που μπορούν να μετρηθούν εύκολα και δεν επιδέχονται παραποίηση (συγκεκριμένη ηλικία των συμμετεχόντων, διάρκεια του καθεστώτος ανεργίας κ.λπ.)· Ως εκ τούτου, κατά την επιλογή

<sup>63</sup> Βλ. [Heckman, J.J., Ichimura, H., Smith, J. και Todd, P., 1998.](#)



των ατόμων ελέγχου μπορούν να χρησιμοποιηθούν αυτά τα κατώτατα όρια ως παράγοντες διάκρισης γύρω από τους οποίους κατανέμονται όσοι αποτέλεσαν αντικείμενο παρέμβασης και τα άτομα ελέγχου·

- **επιλογή/ευαισθητοποίηση** — στην ουσία, τόσο η ομάδα εφαρμογής της παρέμβασης όσο και η ομάδα ελέγχου (και όχι μόνο η ομάδα εφαρμογής της παρέμβασης) υπόκεινται σε διαδικασίες επιλογής που βασίζονται σε επιλογές οι οποίες υπαγορεύονται από δυνητικά μη παρατηρούμενους παράγοντες<sup>64</sup>. Τα άτομα ελέγχου μπορούν να επιλέγονται μεταξύ ατόμων που ήταν επιλέξιμα αλλά δεν συμμετείχαν. Το πλεονέκτημα είναι ότι συνήθως προέρχονται από την ίδια αγορά εργασίας όπως με τα άτομα που αποτέλεσαν αντικείμενο παρέμβασης. Η επιλογή τέτοιων ατόμων ελέγχου θα πρέπει να εξετάζεται προσεκτικά, ιδίως όταν χρησιμοποιείται αντίστοιχος σχεδιασμός CIE και όταν μπορούν να αντληθούν πλούσια δεδομένα για την τεκμηρίωση της απόφασης επιλογής. Σε άλλες περιπτώσεις, για παράδειγμα όταν εφαρμόζεται η μέθοδος της διαφοράς των διαφορών, τα άτομα ελέγχου που επιλέγονται στο πλαίσιο επιλογής/ευαισθητοποίησης θα είναι λιγότερο ελκυστικά.

Αξίζει να σημειωθεί ένα ακόμη σημείο. Όταν είναι διαθέσιμα μέτρα αποτελεσμάτων πριν από την παρέμβαση τόσο για την ομάδα εφαρμογής της παρέμβασης όσο και για την ομάδα ελέγχου, είναι σημαντικό να εξετάζονται οι τάσεις πριν από την παρέμβαση στα μέτρα αποτελεσμάτων και για τις δύο ομάδες. Ο έλεγχος της λεγόμενης υπόθεσης των «κοινών τάσεων» αντιμετωπίζει το πρόβλημα της προσωρινής πτώσης των ποσοστών απασχόλησης και των αποδοχών πριν από την παρέμβαση που θα έχει προκύψει για ορισμένους από τους επιλέξιμους για ΕΠΑΕ (διαφορετικά δεν θα ήταν επιλέξιμοι για στήριξη —το λεγόμενο πρόβλημα «Ashenfelter Dip»). Ο αξιολογητής αναζητεί παρόμοιες χρονικές τάσεις στα μέτρα αποτελεσμάτων τόσο για την ομάδα εφαρμογής της παρέμβασης όσο και για την ομάδα ελέγχου, έτσι ώστε η ανάκαμψη από τη βραχυπρόθεσμη απώλεια εργασίας ή αποδοχών να μη συγχέεται με τα μακροπρόθεσμα σχετικά οφέλη που προσπαθεί να προσδιορίσει η CIE.

Η επιλογή των κατάλληλων ομάδων ελέγχου είναι μια τεχνικά και μεθοδολογικά περίπλοκη διαδικασία. Κατά την ανάπτυξη των συστημάτων αξιολόγησης, συνιστάται στους υπαλλήλους να εξοικειώνονται με τις βασικές έννοιες και να λαμβάνουν εγκαίρως μέτρα για τον προσδιορισμό δυνητικών ατόμων ελέγχου. Είναι σημαντικό οι φορείς που αναθέτουν την αξιολόγηση να εξασφαλίζουν τη συμμετοχή εμπειρογνομώνων σε πρώιμο στάδιο του σχεδιασμού για την παροχή υποστήριξης και συμβουλών.

### **Ποιες είναι οι συναφείς παράμετροι που σχετίζονται με την πολιτική;**

Η επιλογή κατάλληλης ομάδας ελέγχου δεν αποτελεί απλώς τεχνική ή αναλυτική διαδικασία. Παρότι οι αναλυτικές πτυχές του προσδιορισμού των κατάλληλων ατόμων ελέγχου έχουν θεμελιώδη σημασία, είναι επίσης σημαντικό η ομάδα ελέγχου να αποτελεί κατάλληλη εναλλακτική λύση στην παρέμβαση, όταν εξετάζεται από τη σκοπιά της χάραξης πολιτικής.

Οι CIE μπορούν να λάβουν διάφορες μορφές: για παράδειγμα, μπορούν να συγκρίνουν τα αποτελέσματα ομάδας εφαρμογής της παρέμβασης ή σειράς ομάδων εφαρμογής της παρέμβασης με ομάδα ελέγχου που δεν αποτελεί αντικείμενο παρέμβασης· ή μπορούν να συγκρίνουν μία παρέμβαση με μία

*Ανάλυση τάσεων πριν από την παρέμβαση*

*Καθορισμός εναλλακτικής λύσης σε παρέμβαση*

*Σύγκριση παρέμβασης με μεμεία απουσία παρέμβασης ή με εναλλακτική λύση*

<sup>64</sup> Πρόκειται για ό,τι οι [Card, D., Ibarra, P. και Villa, J.M., 2011](#) χαρακτηρίζουν ως μεροληψία «αμφίπλευρης επιλογής».

άλλη χωρίς ομάδα ελέγχου που δεν αποτελεί αντικείμενο παρέμβασης. Η επιλογή της ομάδας ελέγχου θα βασίζεται στο είδος της σύγκρισης που είναι η πλέον συναφής από άποψη πολιτικής, καθώς και στο αν είναι δυνατό να βρεθεί ομάδα ελέγχου που δεν αποτελεί αντικείμενο παρέμβασης. Το πλαίσιο 10 κατωτέρω παρέχει παράδειγμα σύγκρισης μίας παρέμβασης με μία άλλη χωρίς ομάδα ελέγχου που δεν αποτελεί αντικείμενο παρέμβασης — στόχος είναι να εκτιμηθεί αν θα πρέπει να συνεχιστεί μία παρέμβαση αντί της άλλης. Θα πρέπει επίσης να σημειωθεί ότι οι συγκρίσεις ενός προγράμματος με ένα άλλο, χωρίς να υπάρχει ομάδα ελέγχου που δεν αποτελεί αντικείμενο παρέμβασης, μπορεί να οδηγήσουν σε ασάφεια (το ζήτημα αυτό εξετάζεται περαιτέρω στο πλαίσιο 11).

### Πλαίσιο 10 Ερωτήματα πολιτικής σχετικά με πρόγραμμα κατάρτισης

Ας σκεφτούμε ένα παράδειγμα όπου ο φορέας χάραξης πολιτικής σκοπεύει να θέσει σε εφαρμογή νέα παρέμβαση κατάρτισης που πρόκειται να χρηματοδοτηθεί μέσω του ΕΚΤ —ας ονομάσουμε την παρέμβαση αυτή Α. Επίσης, ας υποθέσουμε ότι το κράτος μέλος διαθέτει ήδη πρόγραμμα κατάρτισης (Β) που στοχεύει τα ίδια άτομα αλλά χρηματοδοτείται από εθνικούς πόρους. Στην περίπτωση αυτή, ένα ερώτημα πολιτικής μπορεί να είναι το εξής: είναι τα επίπεδα απασχόλησης και αποδοχών των συμμετεχόντων στην παρέμβαση Α υψηλότερα από εκείνα των συμμετεχόντων στην παρέμβαση Β μετά τη συμμετοχή τους; Και κατ' επέκταση, η παρέμβαση Α αντιπροσωπεύει καλύτερη σχέση κόστους/οφέλους; Εάν οι αποδοχές είναι υψηλότερες για τους συμμετέχοντες στην παρέμβαση Α, τότε η προφανής πολιτική απάντηση είναι η διακοπή της παρέμβασης Β υπέρ της παρέμβασης Α, εφόσον η υλοποίησή της αποδεικνύεται επίσης οικονομικά αποδοτική.

### Πλαίσιο 11 Ερμηνεία των καθαρών αποτελεσμάτων

Μια μελέτη μπορεί να μη βρει διαφορά στις αποδοχές μεταξύ των συμμετεχόντων στην παρέμβαση Α και των συμμετεχόντων στην παρέμβαση Β. Η πολιτική απάντηση στην πληροφορία αυτή μπορεί να μην είναι σαφής εάν, για παράδειγμα, η παρέμβαση Β ήταν ιδιαίτερα αποτελεσματική σε σχέση με τα άτομα που δεν αποτέλεσαν αντικείμενο παρέμβασης. Αυτό θα σήμαινε ότι και οι δύο παρεμβάσεις είναι ιδιαίτερα αποτελεσματικές. Ωστόσο, σε ορισμένες περιπτώσεις ενδέχεται να μην υπάρχουν στοιχεία που να αποδεικνύουν την αποτελεσματικότητα της παρέμβασης Β σε σχέση με την απουσία παρέμβασης. Εναλλακτικά, οι παρεμβάσεις Α και Β θα μπορούσαν αμφότερες να είναι αναποτελεσματικές, παρότι μία παρέμβαση μπορεί να φαίνεται σχετικά πιο αποτελεσματική από την άλλη. Στις περιπτώσεις κατά τις οποίες ορισμένες ομάδες του πληθυσμού ενδέχεται να αποτελούν στόχο περισσότερων της μίας παρεμβάσεων, ενδέχεται να είναι ακόμη πιο διαφωτιστικό να βρεθεί κατάλληλη ομάδα μονάδων που δεν αποτέλεσαν αντικείμενο παρέμβασης, η οποία θα λειτουργεί ως μέσο σύγκρισης.

Επισημαίνεται ότι η μέθοδος της διαφοράς των διαφορών δεν μπορεί να χρησιμοποιηθεί για τη σύγκριση πολλαπλών παρεμβάσεων αν δεν υπάρχει ομάδα που δεν αποτελεί αντικείμενο παρέμβασης.

#### Ποιες πρακτικές παράμετροι απαιτούνται για την επιλογή ομάδας ελέγχου;

Παράλληλα με τις αναλυτικές παραμέτρους και τις παραμέτρους πολιτικής, πρέπει να λαμβάνονται υπόψη οι πρακτικές πτυχές της επιλογής των ομάδων ελέγχου. Για την επιλογή ή τη δειγματοληψία μονάδων (προσώπων ή επιχειρήσεων) που θα αποτελέσουν την ομάδα ελέγχου απαιτείται να βρεθεί κατάλληλο πλαίσιο δειγματοληψίας. Επιπλέον, τα πλαίσια δειγματοληψίας θα πρέπει να περιλαμβάνουν μεμονωμένες μονάδες που συμμορφώνονται με τις αναλυτικές απαιτήσεις και τις απαιτήσεις πολιτικής. Πώς ακριβώς θα γίνεται

αυτό με τον καλύτερο τρόπο θα ποικίλλει από τη μία αξιολόγηση στην άλλη, ανάλογα με το συγκεκριμένο πλαίσιο της εξεταζόμενης παρέμβασης.

Σε πολλές περιπτώσεις, χρησιμοποιούνται συχνά δύο πηγές δεδομένων για τον εντοπισμό κατάλληλων ομάδων ελέγχου. Και για τις δύο απαιτείται να είναι γνωστή η ταυτότητα της ομάδας εφαρμογής της παρέμβασης.

Για την εύρεση ατόμων ελέγχου μπορούν να χρησιμοποιηθούν μητρώα πληθυσμού διαφόρων ειδών. Για παράδειγμα, εάν μια ενεργητική παρέμβαση για την αγορά εργασίας στοχεύει σε άτομα ηλικίας 18-24 ετών που λαμβάνουν παροχές ανεργίας, μπορούν να χρησιμοποιηθούν τα αρχεία παροχών τους για τον προσδιορισμό του πληθυσμού-στόχου. Επιπλέον, εάν η ομάδα που αποτέλεσε αντικείμενο παρέμβασης είναι γνωστή και μπορεί να αντιστοιχιστεί με τα δεδομένα σχετικά με τα οφέλη, μπορούν να εντοπιστούν τα άτομα ηλικίας 18-24 ετών που δεν συμμετέχουν σε παρέμβαση και, ως εκ τούτου, είναι δυνητικά άτομα ελέγχου. Εναλλακτικά, ως υποθεθεί ότι η παρέμβαση στοχεύει σε μικρές και μεσαίες επιχειρήσεις. Θα μπορούσαν να χρησιμοποιηθούν τα εθνικά αρχεία επιχειρήσεων (εφόσον είναι διαθέσιμα) για τον καθορισμό του πληθυσμού-στόχου και να βρεθούν δυνητικές ομάδες ελέγχου με βάση τις διαθέσιμες πληροφορίες σχετικά με τις επιχειρήσεις που συμμετέχουν σε παρέμβαση.

*Μητρώα πληθυσμού και φορολογικά μητρώα εταιρειών*

Όταν η κάλυψη της παρέμβασης δεν είναι καθολική, μπορούν να χρησιμοποιούνται τα αρχεία αιτούντων: για παράδειγμα, όταν δεν γίνονται δεκτοί όλοι όσοι υποβάλλουν αίτηση για πρόγραμμα κατάρτισης (ομάδα ελέγχου επιλογής/ευαισθητοποίησης). Ομοίως, δεν θα γίνουν δεκτές όλες οι επιχειρήσεις που υποβάλλουν αίτηση χρηματοδότησης και όσες δεν γίνονται δεκτές για κατάρτιση ή χρηματοδότηση μπορούν σε ορισμένες περιπτώσεις να χρησιμοποιηθούν ως μονάδες ελέγχου (βλ. προηγούμενη συζήτηση στην παρούσα ενότητα σχετικά με την προσοχή που πρέπει να δίνεται κατά την επιλογή ομάδων ελέγχου υπό αυτές τις συνθήκες).

*Αρχεία αιτούντων*

#### **2.3.4. Τι είδους ζητήματα δεδομένων πρέπει να τίθενται στο πλαίσιο του συστήματος αξιολόγησης;**

##### **Τι τύποι δεδομένων απαιτούνται και πώς θα συλλέγονται;**

Όπως έχει παρατηρηθεί, για τη διενέργεια CIE συνήθως απαιτείται πρόσβαση σε σημαντικούς όγκους μικροδεδομένων (σε ορισμένες περιπτώσεις μπορούν να χρησιμοποιηθούν ομαδοποιημένα δεδομένα —π.χ. περιφερειακά δεδομένα). Τα δεδομένα αυτά πρέπει να συλλέγονται, να αντιπαραβάλλονται και να τεκμηριώνονται: τα δεδομένα από διάφορες πηγές πρέπει να συνδέονται μεταξύ τους με βάση κοινά πεδία ταυτοποίησης: πρέπει να αποθηκεύονται και να διαβιβάζονται με ασφάλεια μεταξύ των φορέων διαχείρισης και διενέργειας CIE: και από αυτές τις πηγές δεδομένων πρέπει να δημιουργούνται σύνολα αναλυτικών δεδομένων προκειμένου να διευκολύνεται η εκτίμηση των επιπτώσεων.

*Διαχείριση πηγών δεδομένων*

Κατά την ανάπτυξη συστήματος αξιολόγησης, είναι σημαντικό να εξετάζονται τα ακόλουθα ερωτήματα σχετικά με τα δεδομένα:

*Βασικός κατάλογος ελέγχου για τη διαχείριση δεδομένων*

##### *Διαθεσιμότητα*

- Ποιες πηγές μπορούν να χρησιμοποιηθούν για την απόκτηση διαφόρων τύπων ομαδοποιημένων δεδομένων / μικροδεδομένων;

- Είναι διαθέσιμα τα απαραίτητα ατομικά δεδομένα; Ισχύει αυτό και για τα δεδομένα «ειδικών κατηγοριών» (εάν χρειάζεται);
- Όταν είναι απαραίτητο να διεξαχθεί έρευνα, προσδιορίζονται οι ομάδες-στόχοι και οι ομάδες ελέγχου κατά τρόπο που να καθιστά δυνατή την παρακολούθησή τους μέσω ερευνητικών συνεντεύξεων —είναι διαθέσιμα και επικαιροποιημένα τα στοιχεία επικοινωνίας;

#### *Συνέπεια*

- Υπάρχει ενιαία πηγή δεδομένων ή είναι απαραίτητη η διασύνδεση πηγών δεδομένων (π.χ. στατιστικά στοιχεία για την ανεργία, τις κοινωνικές παροχές, την κοινωνική ασφάλιση, δεδομένα εταιρειών/εγκαταστάσεων κ.λπ.);
- Είναι οι πηγές συνεπείς μεταξύ τους; Μπορούν τα άτομα να ταυτοποιούνται εντός των πηγών αυτών με συνέπεια μεταξύ των διαφόρων πηγών;

#### *Προσβασιμότητα*

- Είναι δυνατή η πρόσβαση σε εθνικές πηγές δεδομένων σχετικά με τις ατομικές σταδιοδρομίες, αποδοχές ή κοινωνικές παροχές για τη σύγκριση των συμμετεχόντων στο ΕΚΤ με δυνητική ομάδα ελέγχου;

#### *Συμφωνίες*

- Είναι σε ισχύ ειδικές συμφωνίες για τη διαθεσιμότητα δεδομένων μεταξύ της διαχειριστικής αρχής και άλλων ιδιοκτητών δεδομένων; Ποια νομικά ή οργανωτικά εμπόδια πρέπει να εξεταστούν;
- Ποιος θα είναι υπεύθυνος για τη διαπραγμάτευση της πρόσβασης και την επίτευξη συμφωνίας για τη χρήση δεδομένων;

#### *Αποθήκευση*

- Πού θα αποθηκευτούν τα δεδομένα; Ποια συστήματα και υποδομές ΤΠ θα απαιτηθούν;
- Ποια μέτρα θα ληφθούν για να διασφαλιστούν η ασφαλής αποθήκευση των δεδομένων και η χορήγηση πρόσβασης αποκλειστικά σε όσους χρειάζονται τα δεδομένα για τους σκοπούς της αξιολόγησης;
- Πώς ανωνυμοποιούνται τα δεδομένα; Είναι δυνατή η παρακολούθηση των ατόμων μέσω χρονικών και διασυνδεδεμένων πηγών δεδομένων;

#### *Συμμόρφωση με την προστασία δεδομένων*

- Συμμορφώνονται οι προηγούμενες λύσεις με τους βασικούς κανόνες του ΓΚΠΔ και του κανονισμού για το ΕΚΤ+; Δικαιολογούνται τα ενδεχόμενα εμπόδια στην προσβασιμότητα των δεδομένων από τη χρήση διαφορετικών νομικών βάσεων σύμφωνα με το άρθρο 6 στοιχεία α), γ) και ε) του ΓΚΠΔ και το άρθρο 17 του κανονισμού για το ΕΚΤ+ και από την πιθανή χρήση ανωνυμοποιημένων δεδομένων;

#### **Πώς θα γίνεται η επεξεργασία των δεδομένων;**

Σε πολλές περιπτώσεις, για τις CIE απαιτούνται μικροδεδομένα —δηλαδή δεδομένα που περιέχουν παρατηρήσεις σχετικά με μεμονωμένες μονάδες (συνήθως μεμονωμένα πρόσωπα ή επιχειρήσεις) τόσο στην ομάδα εφαρμογής της παρέμβασης όσο και στην ομάδα ελέγχου (ενδέχεται περιστασιακά να χρησιμοποιούνται ομαδοποιημένα δεδομένα, π.χ. δεδομένα σε περιφερειακό επίπεδο ή σε επίπεδο γραφείων της ΔΥΑ). Διακρίνονται τρεις βασικοί τύποι απαιτούμενων δεδομένων: α) αρχεία ομάδας εφαρμογής της

*Σύνδεση  
μικροδεδομένων  
μεταξύ πηγών*

παρέμβασης και ομάδας ελέγχου, β) αρχεία αποτελεσμάτων και γ) συναφή δεδομένα (δεδομένα που χρησιμοποιούνται για τον έλεγχο σημαντικών δυνητικών διαφορών μεταξύ ομάδας εφαρμογής της παρέμβασης και ομάδας ελέγχου). Τα δεδομένα αυτά μπορεί να προέρχονται από τις ίδιες ή χωριστές πηγές. Οι πηγές πρέπει να είναι δομημένες έτσι ώστε να σχηματίζουν σύνολα αναλυτικών δεδομένων (ή αναλυτικά δείγματα) που χρησιμοποιούνται για την εκτίμηση των επιπτώσεων. Η διάρθρωση αυτή θα περιλαμβάνει, σε πολλές περιπτώσεις, τη διασύνδεση των αρχείων μεμονωμένων προσώπων ή επιχειρήσεων μεταξύ πηγών. Για τη διασύνδεση αυτή απαιτούνται είτε ατομικά αναγνωριστικά (για παράδειγμα, ατομικοί αριθμοί αναγνώρισης κοινωνικής ασφάλισης), που επιτρέπουν την εναρμόνιση του αρχείου ενός ατόμου (για παράδειγμα στα φορολογικά δεδομένα) με τα αρχεία συμμετοχής, είτε επαρκή δεδομένα για τη διασύνδεση των αρχείων μεταξύ πηγών (για παράδειγμα, το όνομα και η ημερομηνία γέννησης πρέπει να είναι διαθέσιμα από όλες τις πηγές). Είναι σημαντικό να εξετάζεται ποιες πηγές δεδομένων θα αξιοποιηθούν για τη CIE που σχεδιάζεται, αλλά και αν θα είναι δυνατή η διασύνδεση των αρχείων μεταξύ των πηγών.

### **2.3.5. Ποιοι είναι οι βασικοί περιορισμοί στην ανάλυση δεδομένων και αποτελεσμάτων;**

Όπως προεκτέθηκε, οι επιπτώσεις στις CIE συνήθως προσδιορίζονται μέσω σύγκρισης των αποτελεσμάτων στην ομάδα εφαρμογής της παρέμβασης και των αποτελεσμάτων στην ομάδα ελέγχου, και αυτή η θεμελιώδης σύγκριση αποτελεί, κατ' ουσίαν, μέρος της προσέγγισης CIE. Η διαφορά μεταξύ της ομάδας εφαρμογής της παρέμβασης και της ομάδας ελέγχου αναφέρεται ως η επίπτωση ή η καθαρή επίδραση της παρέμβασης. Ωστόσο, ο ακριβής τρόπος εκτίμησης των επιπτώσεων εξαρτάται από τον ερευνητικό σχεδιασμό που ακολουθείται.

Κατά τον σχεδιασμό μιας CIE, είναι σημαντικό να εξετάζεται αν η παρέμβαση είναι αρκετά μεγάλη και αν είναι πιθανό να προκαλέσει επιπτώσεις που να μπορούν να ανιχνευθούν στατιστικά. Πράγματι, οι μέθοδοι CIE βασίζονται στην αρχή ότι οι ομάδες-στόχοι και οι ομάδες ελέγχου αποτελούν δείγμα του συνόλου του πληθυσμού που μπορεί να αποτελέσει αντικείμενο παρέμβασης και του δυνητικού πληθυσμού ελέγχου και, για την παραγωγή σημαντικών αποτελεσμάτων, ο αριθμός των ατόμων που περιλαμβάνουν οι δύο ομάδες πρέπει να είναι στατιστικά σημαντικός.

Όταν εξετάζεται αν το μέγεθος ενός δείγματος είναι επαρκές για ανάλυση, χρήσιμη είναι η έννοια της «ελάχιστης ανιχνεύσιμης επίδρασης»<sup>65</sup>. Με απλά λόγια, η ελάχιστη ανιχνεύσιμη επίδραση είναι η μικρότερη πραγματική επίπτωση που μπορεί να ανιχνεύσει το μέγεθος του δείγματος στα συνήθη επίπεδα στατιστικής εμπιστοσύνης και ισχύος<sup>66</sup>.

*Αξιολόγηση του  
μεγέθους του  
δείγματος και του  
μεγέθους της  
επίδρασης*

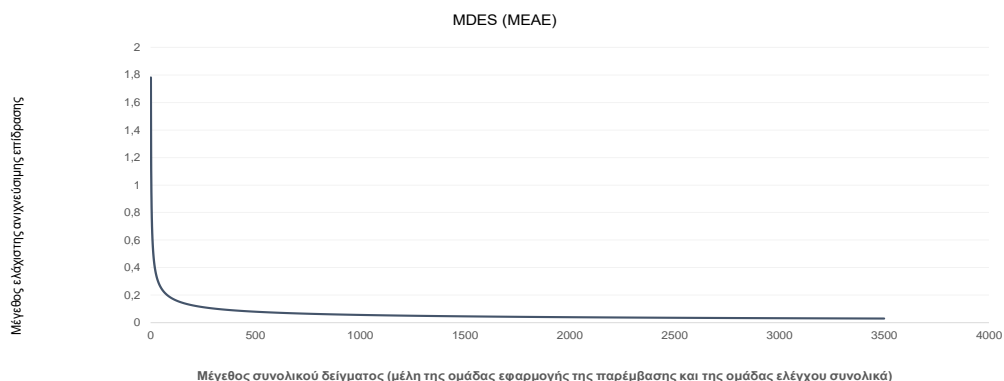
<sup>65</sup> Ο Bloom H.S., 1995 παρέχει πρακτική καθοδήγηση σχετικά με τον τρόπο υπολογισμού της ελάχιστης ανιχνεύσιμης επίδρασης για πειραματικούς σχεδιασμούς. Στην περίπτωση των οιονεί πειραματικών προσεγγίσεων, οι υπολογισμοί αυτοί κατά κανόνα απαιτούν προσαρμογή. Γενικά, οι οιονεί πειραματικές προσεγγίσεις απαιτούν μεγαλύτερα μεγέθη δειγμάτων σε σχέση με αυτά που απαιτούνται για τον πειραματικό σχεδιασμό.

<sup>66</sup> Το επίπεδο στατιστικής εμπιστοσύνης είναι στατιστικό μέτρο της αξιοπιστίας της διαδικασίας εκτίμησης, ενώ το επίπεδο στατιστικής ισχύος είναι η πιθανότητα μια δοκιμή να ανιχνεύσει μια πραγματική επίδραση. Οι δύο αυτές παράμετροι εξαρτώνται επίσης από το μέγεθος του δείγματος και, αντιστρόφως, μπορούν να χρησιμοποιηθούν για τον υπολογισμό του μεγέθους του δείγματος όσον αφορά τα επαρκή επίπεδα σημαντικότητας. Κατά κανόνα, το επίπεδο στατιστικής εμπιστοσύνης είναι 95 % και της στατιστικής ισχύος είναι 80 %.



Στο σχήμα 4 κατωτέρω παρουσιάζεται ο τρόπος με τον οποίο το μέγεθος της ελάχιστης ανιχνεύσιμης επίδρασης ποικίλλει ανάλογα με το συνολικό μέγεθος του δείγματος (αριθμός συνολικού δείγματος για την ομάδα εφαρμογής της παρέμβασης και την ομάδα ελέγχου) με το επίπεδο στατιστικής εμπιστοσύνης στο 95 % και το επίπεδο στατιστικής ισχύος στο 80 %. Από αριστερά προς τα δεξιά, το μέγεθος της ελάχιστης ανιχνεύσιμης επίδρασης μειώνεται γρήγορα καθώς το μέγεθος του δείγματος προσεγγίζει το 500 (250 μονάδες στην ομάδα εφαρμογής της παρέμβασης και 250 στην ομάδα ελέγχου). Με άλλα λόγια, καθώς αυξάνεται το συνολικό μέγεθος του δείγματος, ο σχεδιασμός της CIE είναι ακριβέστερος και περισσότερο ικανός να ανιχνεύσει μικρότερες επιπτώσεις.

#### Σχήμα 4 Μεγέθη ελάχιστης ανιχνεύσιμης επίδρασης σε διαφορετικά μεγέθη δείγματος



Σημείωση: Στατιστική σημαντικότητα σε επίπεδο 95 % και στατιστική ισχύς στο 80 %. Στο σχήμα έχει χρησιμοποιηθεί ως βάση τυχαίοιποιημένος σχεδιασμός.

Κατά τον σχεδιασμό μιας CIE, είναι χρήσιμο να εκτιμάται το πιθανό μέγεθος των δειγμάτων για τον καθορισμό της ομάδας εφαρμογής της παρέμβασης και της ομάδας ελέγχου· η εκτίμηση αυτή βασίζεται σε προβλέψεις του αριθμού των μονάδων που θα αποτελέσουν αντικείμενο παρέμβασης, στον σχεδιασμό της πιθανής μεθόδου που θα χρησιμοποιηθεί στη CIE και στο μέγεθος των αντίστοιχων ομάδων ελέγχου που προκύπτουν από τα διαθέσιμα διοικητικά δεδομένα ή από κατάλληλη έρευνα. Στη συνέχεια, οι πληροφορίες αυτές μπορούν, βάσει ορισμένων υποθέσεων, να χρησιμοποιηθούν για να εξακριβωθεί αν οι προκύπτουσες ελάχιστες ανιχνεύσιμες επιδράσεις είναι επαρκώς σημαντικές και αν η υλοποίηση της CIE αποτελεί εύλογη επιλογή. Βασική πτυχή της διαδικασίας αυτής είναι το αν η συγκεκριμένη παρέμβαση είναι πιθανό να έχει επιδράσεις μεγέθους ισοδύναμου με τις εκτιμώμενες ελάχιστες ανιχνεύσιμες επιδράσεις· σε αυτό το σημείο, μπορεί να βοηθήσει η εξέταση της υπάρχουσας βιβλιογραφίας και άλλων παρόμοιων αξιολογήσεων.

*Το πιθανό μέγεθος του δείγματος*

Πρέπει επίσης να σημειωθεί ότι συχνά σκοπός των CIE είναι να εξεταστούν οι επιδράσεις σε διάφορα υποσύνολα πληθυσμού που εμπλέκονται στην

παρέμβαση (άνδρες/γυναίκες, νέοι/ηλικιωμένοι, άτομα χαμηλότερης/υψηλότερης μόρφωσης κ.λπ.). Οι αναλύσεις αυτές μειώνουν αναγκαστικά το μέγεθος της ομάδας που αποτελεί αντικείμενο παρέμβασης και της ομάδας ελέγχου για κάθε υποσύνολο πληθυσμού (άνδρες, γυναίκες, νέοι, κ.λπ.) και, κατά συνέπεια, μειώνεται και η στατιστική σημαντικότητα. Όταν η μελέτη των επιδράσεων στα υποσύνολα πληθυσμού αποτελεί σημαντική συνιστώσα της αξιολόγησης, είναι απαραίτητο να υπάρχει επαρκής αριθμός ατόμων που έχουν αποτελέσει αντικείμενο παρέμβασης και ατόμων ελέγχου σε κάθε υποσύνολο πληθυσμού.

Ο καθορισμός του μεγέθους του δείγματος απαιτεί τεχνικές δεξιότητες τις οποίες δεν διαθέτει πάντοτε η διαχειριστική αρχή. Σε αυτή την περίπτωση, ο αξιολογητής πρέπει να υπολογίσει το μέγεθος του δείγματος και να συμφωνήσει με τη διαχειριστική αρχή σχετικά με τη σκοπιμότητα και το πεδίο εφαρμογής της CIE. Δεν είναι δυνατόν να καθορισθεί το ελάχιστο μέγεθος δείγματος πάνω από το οποίο είναι πάντα δυνατή η διενέργεια CIE, διότι το κατώτατο όριο μπορεί να διαφέρει ανάλογα με τις μεθόδους που υιοθετούνται, τις αναμενόμενες αναλύσεις των υποσυνόλων πληθυσμού, τα αποδεκτά επίπεδα στατιστικής σημαντικότητας και άλλα στοιχεία. Ωστόσο, σε πολλές αξιολογήσεις, ο αριθμός των 2 000 ατόμων για την ομάδα που αποτελεί αντικείμενο παρέμβασης και για την ομάδα ελέγχου συνολικά, αποδείχθηκε επαρκής για τη διενέργεια ευλόγως ακριβούς ανάλυσης (συμπεριλαμβανομένων των κύριων υποομάδων, όπως άνδρες/γυναίκες κ.λπ.). Η ένδειξη αυτή δεν μπορεί να χρησιμοποιηθεί ως επιστημονικό «κατώτατο όριο» αλλά μόνο ως βοήθημα για την εξέταση του ενδεχομένου υλοποίησης CIE.

Το μέγεθος του δείγματος επηρεάζει την αξιοπιστία των αποτελεσμάτων της CIE. Στο παρακάτω πλαίσιο εξηγούνται ορισμένα παραδείγματα αβεβαιότητας όσον αφορά την ερμηνεία των αποτελεσμάτων και της σχέσης τους με το μέγεθος του δείγματος.

### **Πλαίσιο 12 Αβεβαιότητα όσον αφορά την ερμηνεία των αποτελεσμάτων**

Μεταξύ των παραδειγμάτων αξιολογήσεων των παρεμβάσεων που χρηματοδοτούνται από το ΕΚΤ, συγκαταλέγεται και η αξιολόγηση που διενεργήθηκε σχετικά με διάφορα μέτρα που αφορούσαν τους μακροχρόνια ανέργους στην περιφέρεια Marche της Ιταλίας και η οποία δεν απέφερε στατιστικά σημαντικά αποτελέσματα σε ένα από τα τέσσερα μέτρα που αναλύθηκαν, τα «κουπόνια για προγράμματα κατάρτισης». Αυτό οφείλεται πιθανώς στο γεγονός ότι το δείγμα των ατόμων που αποτέλεσαν αντικείμενο παρέμβασης και ανάλυσης ήταν μικρό σε σύγκριση με τον μεγάλο αριθμό των πραγματικών αποδεκτών. Παρόμοια περίπτωση σημειώθηκε στην αξιολόγηση των μέτρων για την προώθηση της επαγγελματικής εκπαίδευσης στην Πολωνία, στην περιφέρεια Podlaskie. Εκτός από το ζήτημα της στατιστικής σημαντικότητας, το παράδειγμα αυτό δείχνει ότι, κατά την ανάλυση των επιδράσεων, η εξάρτηση από υπερβολικά μικρά δείγματα όσον αφορά τις ομάδες εφαρμογής της παρέμβασης μπορεί να οδηγήσει σε προβλήματα γενίκευσης των πορισμάτων.

Η αξιολόγηση της γλωσσικής κατάρτισης των μεταναστών στη Γερμανία παρουσιάζει θετικά αποτελέσματα, σε αντίθεση με ορισμένες προηγούμενες μελέτες αξιολόγησης των επιπτώσεων των προγραμμάτων γλωσσικής κατάρτισης για μετανάστες. Σύμφωνα με τον συντάκτη, μια πιθανή εξήγηση της διαφοράς αυτής είναι ότι το υπό ανάλυση γερμανικό πρόγραμμα περιλάμβανε επίσης και μια ενότητα εργασιακής πείρας. Ο συντάκτης δεν ήταν σε θέση να ελέγξει αυτή την υπόθεση με τα διαθέσιμα δεδομένα, λόγω αδυναμίας διάκρισης μεταξύ των συνιστωσών γλωσσικής κατάρτισης και εργασιακής πείρας που περιλάμβανε η παρέμβαση. Αυτό ενδέχεται να παρουσιάζει ενδιαφέρον για μελλοντική έρευνα. Το παράδειγμα δείχνει ότι ορισμένες φορές είναι αναγκαίο να επαναληφθούν οι ασκήσεις με τη χρήση αντιπαραδείγματος με βελτιωμένα και πλουσιότερα δεδομένα ή να συμπληρωθούν από άλλες προσεγγίσεις αξιολόγησης προκειμένου να εξηγηθούν οι μηχανισμοί που καθορίζουν τα αποτελέσματα μιας παρέμβασης.

### 2.3.6. Κατάλογος ελέγχου για την επαλήθευση της προετοιμασίας και της σκοπιμότητας της CIE

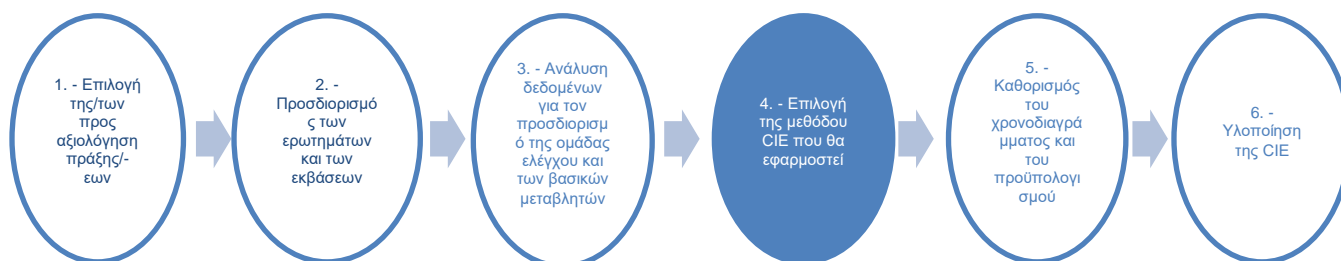
Στο σημείο αυτό, είναι χρήσιμο να συνοψιστούν σε έναν βασικό κατάλογο ελέγχου οι κύριοι παράγοντες που θα πρέπει να λαμβάνει υπόψη και να επαληθεύει η διαχειριστική αρχή κατά την προετοιμασία μιας CIE:

*Κατάλογος βασικών παραγόντων που πρέπει να λαμβάνονται υπόψη*

- Η παρέμβαση που επιλέχθηκε για αξιολόγηση είναι κατάλληλη για CIE;
  - ο Είναι η παρέμβαση διακριτή, ξεχωριστή και επαρκώς ομοιογενής;
  - ο Προτείνει η «θεωρία της αλλαγής» της παρέμβασης έναν πειστικό αιτιακό μηχανισμό των εκβάσεων που πρέπει να εξετάζει η CIE;
  - ο Είναι εύκολο να προσδιοριστεί ομάδα ελέγχου σύμφωνα με τους κανόνες της παρέμβασης;
- Είναι μετρήσιμες ποσοτικά οι επιδράσεις στους συμμετέχοντες;
  - ο Μετρώνται οι εκβάσεις της παρέμβασης κατά τρόπο σαφή και συνεπή με τη θεωρία της αλλαγής της παρέμβασης;
  - ο Έχει παρέλθει επαρκής χρόνος από το τέλος της παρέμβασης για τον εντοπισμό εκβάσεων για τους συμμετέχοντες;
- Τα ερωτήματα της αξιολόγησης απαιτούν μέτρηση της επίπτωσης (των καθαρών επιδράσεων) της παρέμβασης;
- Υπάρχουν διαθέσιμα ή μπορούν να καταστούν διαθέσιμα κατάλληλα δεδομένα (αρχεία των ομάδων εφαρμογής της παρέμβασης και ελέγχου, αρχεία αποτελεσμάτων, δεδομένα πλαισίου);
  - ο Συμμορφώνονται τα διαθέσιμα δεδομένα με τον ΓΚΠΔ; Εάν όχι, μπορούν να ενεργοποιηθούν οι αναγκαίες συμφωνίες μεταξύ διοικητικών φορέων και τεχνικές λύσεις για τη συμμόρφωση των δεδομένων;
  - ο Είναι δυνατός ο καθορισμός κατάλληλης ομάδας ελέγχου με τα διαθέσιμα δεδομένα;
  - ο Είναι αρκετά μεγάλο το μέγεθος του δείγματος ώστε να επιτευχθεί η απαιτούμενη στατιστική σημαντικότητα στο πλαίσιο των αποτελεσμάτων της CIE;

Η καταφατική απάντηση σε όλα αυτά τα ερωτήματα σημαίνει ότι είναι δυνατός ο σχεδιασμός και η υλοποίηση CIE. Τυχόν αρνητική απάντηση σε ορισμένα από τα ερωτήματα αυτά δεν αποκλείει την υλοποίηση CIE, αλλά απαιτεί πρόσθετους ελέγχους σχετικά με τους όρους σκοπιμότητας, καθώς και βελτιώσεις όσον αφορά τη διαθεσιμότητα των δεδομένων ή άλλους βασικούς παράγοντες.

## 2.4. Μέθοδος CIE που θα εφαρμοστεί



Η επιλογή της μεθόδου που θα χρησιμοποιηθεί για τη CIE αποτελεί κρίσιμο βήμα για την προετοιμασία της αξιολόγησης, δεδομένου ότι η μέθοδος που επιλέγεται επηρεάζει τόσο την ποιότητα των πορισμάτων όσο και την ποιότητα συνολικά. Γενικά, καμία μέθοδος δεν είναι ανώτερη από άλλη, αλλά ενδέχεται μια μέθοδος να είναι πιο κατάλληλη για την εκμετάλλευση των διαθέσιμων δεδομένων ενώ άλλη να είναι πιο κατάλληλη για τη διερεύνηση συγκεκριμένου τύπου παρέμβασης· ο προσδιορισμός της καταλληλότερης μεθόδου για μια συγκεκριμένη αξιολόγηση αποτελεί κρίσιμο βήμα για τον σχεδιασμό.

*Ορισμένες θεμελιώδεις προϋποθέσεις για τον προσδιορισμό της καταλληλότερης μεθόδου*

Οι τεχνικές πτυχές και τα εγγενή χαρακτηριστικά κάθε μεθόδου εξετάζονται λεπτομερώς στο **κεφάλαιο 3**. Στο σημείο αυτό είναι χρήσιμο να εξεταστούν συνοπτικά οι πρακτικές συνέπειες της επιλογής.

Πρώτον, πριν από την έναρξη της παρέμβασης πρέπει να καθοριστεί μια τυχαιοποιημένη προσέγγιση —η οποία κατατάσσει τυχαία τα άτομα στην ομάδα εφαρμογής της παρέμβασης ή στην ομάδα ελέγχου. Αυτό προϋποθέτει τόσο την ολοκλήρωση του σχεδιασμού καθώς και οργάνωση ικανή να θέσει εις πέρας το έργο. Στις παρεμβάσεις του ΕΚΤ, η προσέγγιση αυτή σπανίως υιοθετείται αλλά, όπως θα δούμε, είναι δυνατόν να ακολουθηθεί υπό ορισμένες προϋποθέσεις και είναι πολύ αποτελεσματική από μεθοδολογική άποψη.

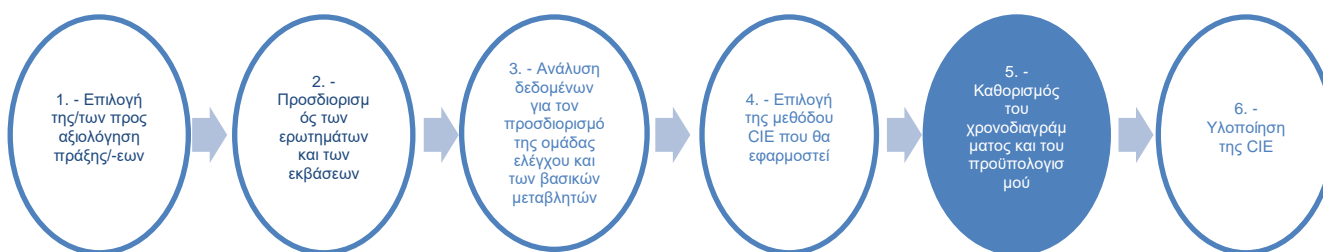
Δεύτερον, η επιλογή της μεθόδου CIE μπορεί να υπερβαίνει τις ικανότητες της διαχειριστικής αρχής, διότι απαιτεί προηγμένες τεχνικές δεξιότητες και ειδική πείρα. Στην περίπτωση αυτή, ο αξιολογητής θα επιλέξει την καταλληλότερη μέθοδο, αφού, φυσικά, διοριστεί. Αυτό μπορεί να έχει το πρόσθετο πλεονέκτημα ότι λειτουργεί ως κριτήριο για την αξιολόγηση της ικανότητας των αξιολογητών στη διαδικασία επιλογής αξιολογητών. Σε κάθε περίπτωση, η διαχειριστική αρχή, εφόσον έχει δώσει θετικές απαντήσεις σε όλες ή στις περισσότερες ερωτήσεις του προηγούμενου καταλόγου ελέγχου και έχει αποκτήσει —εσωτερικά ή εξωτερικά— τις απαραίτητες δεξιότητες για την έγκριση της επιλογής του αξιολογητή, πρέπει να αισθάνεται σιγουριά κατά τη διενέργεια της CIE.

Τρίτον, οι τυχαιοποιημένες μέθοδοι μπορεί να διαφέρουν από τις οιονεί πειραματικές μεθόδους όσον αφορά τη διάρκεια και το κόστος, ενώ σε τυχαιοποιημένες ελεγχόμενες μελέτες, ο αξιολογητής θα πρέπει να συμμετέχει από την έναρξη της παρέμβασης. οι οιονεί πειραματικές μέθοδοι δεν διαφέρουν σημαντικά μεταξύ τους· ο αξιολογητής θα μπορούσε να ξεκινήσει τις εργασίες μετά την έναρξη της παρέμβασης (αλλά εγκαίρως για

να οργανώσει και να προετοιμάσει τα απαραίτητα δεδομένα) και η ποιότητα των διαθέσιμων δεδομένων θα μπορούσε να αποβεί καθοριστική όσον αφορά τον χρόνο και το κόστος.

Τέλος, ο τύπος της παρέμβασης και η διαθεσιμότητα των δεδομένων ενίοτε επιτρέπουν τη χρήση περισσότερων από μία οιονεί πειραματικών μεθόδων. Σε αυτή την περίπτωση, μπορεί να είναι χρήσιμη η εφαρμογή περισσότερων μεθόδων, διότι η επιβεβαίωση των ίδιων επιδράσεων με τη χρήση διαφορετικών μεθόδων βελτιώνει την αξιοπιστία των πορισμάτων.

## 2.5. Χρονοδιάγραμμα και προϋπολογισμός



### 2.5.1. Ποιοι πόροι είναι διαθέσιμοι;

Ένα βασικό ζήτημα που πρέπει να εξεταστεί κατά την κατάρτιση συστήματος αξιολόγησης CIE είναι η διαθεσιμότητα των πόρων. Αυτό μπορεί να αφορά ένα ευρύ φάσμα προβληματισμών, που διαρθρώνονται σε τρεις κατηγορίες: α) πόροι εμπειρογνώσας· β) χρόνος· και γ) οικονομικοί πόροι.

### Ποιοι εξωτερικοί εμπειρογνώμονες και ποια μέλη εσωτερικού προσωπικού απαιτούνται για μια CIE;

Στις περισσότερες περιπτώσεις, η αξιολόγηση των επιπτώσεων ανατίθεται σε εξωτερικό προμηθευτή. Ωστόσο, τη διαχείριση της σύμβασης εντός της διαχειριστικής αρχής θα πρέπει να αναλαμβάνει προσωπικό που γνωρίζει τις μεθόδους CIE. Οι γνώσεις αυτές είναι απαραίτητες για τη διασφάλιση της ποιότητας και την πραγματοποίηση αποτελεσματικών επαφών με εξωτερικούς εμπειρογνώμονες. Ενδέχεται επίσης να απαιτηθούν και άλλες μορφές εμπειρογνώσας εντός της διαχειριστικής αρχής, όπως στατιστικές δεξιότητες και εμπειρογνώσας στη συλλογή και διαχείριση δεδομένων. Είναι σημαντικό να εξετάζεται εκ των προτέρων αν η διαχειριστική αρχή έχει πρόσβαση σε κατάλληλα ειδικευμένο και καταρτισμένο προσωπικό, και αν το εν λόγω προσωπικό έχει την ικανότητα να υποστηρίξει την αξιολόγηση.

*Εσωτερικό προσωπικό*

Η ανάθεση της διενέργειας αποτελεσματικής CIE απαιτεί αναδόχους που διαθέτουν τις απαραίτητες δεξιότητες και πείρα στη διενέργεια τέτοιων αξιολογήσεων. Επιπλέον, οι κατάλληλοι ανάδοχοι θα πρέπει να κατανοούν το πλαίσιο πολιτικής και το διοικητικό πλαίσιο που εφαρμόζονται εντός της διοικητικής αρχής, να είναι εξοικειωμένοι με δυνητικές πηγές δεδομένων και να διαθέτουν επάρκεια στις κατάλληλες γλώσσες. Αξίζει να εξεταστεί τι απαιτείται για την ανάπτυξη βάσης προμηθευτών CIE εντός της διαχειριστικής αρχής (για περαιτέρω εξέταση αυτού του θέματος βλέπε κεφάλαιο 4).

*Εξωτερικό προσωπικό*

Οι αποτελεσματικές CIE απαιτούν τη συνεργασία των προσώπων που διαχειρίζονται το πρόγραμμα ή την παρέμβαση που αξιολογείται. Για παράδειγμα, απαιτείται πρόσβαση στα μητρώα που τηρούν οι διαχειριστές

*Προσωπικό διαχείρισης*



της παρέμβασης. Τα μητρώα αυτά παρέχουν πληροφορίες σχετικά με τα φυσικά πρόσωπα ή τις επιχειρήσεις που συμμετείχαν σε παρέμβαση.

*προγραμμάτων/παρεμβάσεων*

Οι διαχειριστές προγραμμάτων/παρεμβάσεων μπορούν να παρέχουν συμβουλές και καθοδήγηση σχετικά με αυτά τα είδη δεδομένων. Μπορεί επίσης να τους ζητηθεί να τηρούν πρόσθετα αρχεία, πέραν αυτών που θα έπρεπε να τηρούν εάν δεν διενεργούνταν αξιολόγηση των επιπτώσεων.

Για την αντιμετώπιση του ζητήματος της συλλογής δεδομένων από διάφορες πηγές, οι υπεύθυνοι σχεδιασμού της CIE θα πρέπει να έρθουν σε επαφή με το προσωπικό που χειρίζεται επίσημες πηγές δεδομένων (π.χ. μητρώο ανεργίας, δεδομένα κοινωνικής ασφάλισης, στατιστικές υπηρεσίες κ.λπ.). Με τον τρόπο αυτό θα καταστεί δυνατή η έγκαιρη παροχή δεδομένων για τον σχεδιασμό.

*Στατιστική εμπειρογνώση*

### **Ποιοι παράγοντες είναι σημαντικοί για την κατάρτιση του χρονοδιαγράμματος μιας CIE;**

Η διεξαγωγή CIE απαιτεί τη συμβολή διαφόρων ανθρώπινων πόρων· επιπλέον, η διενέργεια αυτών των αξιολογήσεων εκτείνεται σε αρκετά μεγάλα χρονικά διαστήματα. Το σύστημα αξιολόγησης θα πρέπει να περιλαμβάνει ένα γενικό χρονοδιάγραμμα με βασικά ορόσημα του έργου, το οποίο θα ισχύει για όσους συμμετέχουν στην ίδια την παρέμβαση, καθώς και για τα πρόσωπα που συνδέονται με την αξιολόγηση. Το γενικό χρονοδιάγραμμα θα πρέπει να οργανωθεί τόσο σε σχέση με τις δραστηριότητες αξιολόγησης όσο και με τις δραστηριότητες υλοποίησης της παρέμβασης, επιπλέον των βασικών οροσήμων πολιτικής.

*Οι CIE απαιτούν χρόνο*

Η ανάπτυξη ενός ουσιαστικού και ρεαλιστικού γενικού χρονοδιαγράμματος για τη CIE αποτελεί μια δύσκολη πράξη εξισορρόπησης. Από τη μια πλευρά, η διαχειριστική αρχή (ή ο ενδιάμεσος φορέας) που σχεδιάζει την αξιολόγηση πρέπει να λάβει υπόψη τις βασικές ημερομηνίες εντός των οποίων πρέπει να ληφθούν οι αποφάσεις που εξαρτώνται από τα πορίσματα της αξιολόγησης. Από την άλλη πλευρά, θα υπάρξουν αναπόφευκτοι περιορισμοί, οι οποίοι θα επηρεάσουν τον χρόνο υποβολής των εκθέσεων. Ορισμένα αποτελέσματα θα χρειαστούν χρόνια για να εμφανιστούν, και αυτό θα πρέπει να αντικατοπτρίζεται στα χρονοδιαγράμματα συλλογής δεδομένων, ανάλυσης και υποβολής εκθέσεων στο μέτρο του δυνατού (βλ. ενότητα 2.5.2 κατωτέρω).

*Προγραμματισμός χρονικής υστέρησης ώστε να επιτραπεί η εμφάνιση των επιπτώσεων*

Η αξιολόγηση πρέπει να διεξάγεται έγκαιρα στο πλαίσιο της περιόδου προγραμματισμού ώστε, στο εναπομένον χρονικό διάστημα, να καταστεί δυνατή η πραγματοποίηση αλλαγών και η αξιοποίηση των εμπειριών και των διδαγμάτων που αντλήθηκαν. Σε ορισμένες περιπτώσεις, ενδέχεται να μπορούν να υποστηριχθούν οι ίδιες ή παρόμοιες παρεμβάσεις σε διαδοχικές περιόδους προγραμματισμού. Τα αποτελέσματα των CIE που εστιάζουν σε παρεμβάσεις προηγούμενων περιόδων προγραμματισμού μπορεί να είναι εξαιρετικά χρήσιμα για τη διαμόρφωση της υλοποίησης και του σχεδιασμού σε μεταγενέστερες περιόδους προγραμματισμού.

*Εστίαση σε συγκεκριμένα χρονικά σημεία*

Είναι επίσης σημαντικό να εξετάζεται ο τρόπος με τον οποίο το χρονικό σημείο διενέργειας αξιολόγησης με τη μέθοδο του αντιπαραδείγματος μπορεί να σχετίζεται με το χρονικό σημείο άλλων συνιστωσών αξιολόγησης. Είναι πιθανό να πρέπει να ολοκληρωθεί μια αξιολόγηση με βάση τη θεωρία πριν από τη CIE. Για καινοτόμες παρεμβάσεις (π.χ. παρεμβάσεις του ΕΚΤ για την περίοδο 2014-2020 οι οποίες παρείχαν στήριξη σε παιδιά στη Δημοκρατία της

*Αλληλουχία διαφόρων τύπων αξιολόγησης*

Τσεχίας ή τις υπηρεσίες προώθησης της κοινωνικής ένταξης των ατόμων που λαμβάνουν εισοδηματική στήριξη στην Ιταλία, ή τα διάφορα μέτρα για τη στήριξη εργαζομένων και σπουδαστών που εργάζονταν εξ αποστάσεως κατά τη διάρκεια της απαγόρευσης κυκλοφορίας λόγω της COVID-19 σε πολλά κράτη μέλη), ενδέχεται να χρειαστεί η υποβολή έκθεσης σχετικά με τα βασικά στοιχεία της αξιολόγησης μιας διαδικασίας είτε νωρίτερα, ώστε να καταστεί δυνατή η βελτίωση του σχεδιασμού της CIE, είτε σε μεταγενέστερο στάδιο ώστε να διευκολυνθεί η λεπτομερέστερη διερεύνηση των αιτίων και των αποτελεσμάτων. Στην περίπτωση διενέργειας CIE μιας ώριμης παρέμβασης που βρίσκεται σε εξέλιξη, θα ήταν σκοπιμότερο η αξιολόγηση της διαδικασίας να διεξάγεται παράλληλα με την αξιολόγηση των επιπτώσεων.

Το χρονοδιάγραμμα επηρεάζεται επίσης από τη διαθεσιμότητα των δεδομένων. Ενδέχεται να απαιτηθούν σημαντικά χρονικά συστήματα για την επικαιροποίηση των πηγών δεδομένων, κάτι που συμβαίνει συχνά με τα φορολογικά μητρώα. Η υπέρβαση των νομικών και θεσμικών εμποδίων για την απόκτηση των απαιτούμενων δεδομένων μπορεί επίσης να είναι χρονοβόρα και δαπανηρή. Επιπλέον, η αξιοποίηση δεδομένων από διάφορες πηγές, η διασφάλιση της συμβατότητάς τους, ο έλεγχος της ποιότητάς τους και η μορφοποίησή τους σε μορφή που μπορεί να χρησιμοποιηθεί για την εκτίμηση των επιπτώσεων απαιτούν σημαντικό χρόνο και προσπάθεια.

*Η συλλογή δεδομένων μπορεί να είναι χρονοβόρα.*

### **Πώς μπορεί να εκτιμηθεί το κόστος;**

Είναι σημαντικό να καθοριστεί ένας ενδεικτικός προϋπολογισμός για τα ποσά τα οποία η διαχειριστική αρχή μπορεί και είναι διατεθειμένη να δαπανήσει για μια CIE. Ο προϋπολογισμός αποτελείται από δύο συνιστώσες: εσωτερικό και εξωτερικό κόστος. Το πρώτο αφορά την προσπάθεια που απαιτείται από τους εσωτερικούς πόρους για την παρακολούθηση της αξιολόγησης: στο εσωτερικό των διοικήσεων, το κόστος αυτό κατά κανόνα δεν αναλύεται λεπτομερώς από οικονομική άποψη, αλλά πρέπει να λαμβάνεται υπόψη για να εξασφαλίζεται επαρκής έλεγχος και παρακολούθηση της αξιολόγησης. Το κόστος της ανάθεσης της διενέργειας της CIE σε εξωτερικούς εμπειρογνώμονες πρέπει να εκτιμηθεί προσεκτικά ώστε να εξασφαλιστεί μια υψηλής ποιότητας αξιολόγηση με εύλογες δαπάνες. Εν προκειμένω δίνεται έμφαση στο εξωτερικό κόστος.

Πρέπει να γίνει διάκριση μεταξύ των αξιολογήσεων των συνήθων παρεμβάσεων, όπου οι δαπάνες είναι κατά κανόνα χαμηλότερες, και των καινοτόμων ή πιλοτικών δράσεων για τις οποίες η συλλογή σχετικά μεγάλου όγκου δεδομένων, η χρήση νέων πηγών δεδομένων και η συμμετοχή νέων ενδιαφερόμενων μερών ενδέχεται να δικαιολογούν υψηλότερες δαπάνες. Ωστόσο, αυτό δεν είναι ο κανόνας και πρέπει να εξετάζεται στο πλαίσιο των ερωτημάτων της αξιολόγησης, των οποίων η πολυπλοκότητα και ο αριθμός μπορεί να απαιτούν μικρότερη ή μεγαλύτερη οικονομική εισροή.

*Μια πιθανή μέθοδος για την εκτίμηση του κόστους*

Η επιλογή της προσέγγισης αξιολόγησης είναι επίσης καθοριστική. Όπως αναφέρθηκε ανωτέρω, η τυχαιοποιημένη προσέγγιση απαιτεί την παρουσία του αξιολογητή για τη συλλογή και την επαλήθευση πληροφοριών κατά τη διάρκεια της παρέμβασης. Από την άλλη πλευρά, η προσπάθεια στις οιονεί πειραματικές μεθόδους εξαρτάται σε μεγάλο βαθμό από τον αριθμό των πηγών δεδομένων, την ποιότητα και τη διαθεσιμότητά τους.

Σε έγγραφο καθοδήγησης που εξέδωσε η Επιτροπή<sup>67</sup> παρέχεται ένδειξη του ποσού που απαιτείται για την αξιολόγηση των προγραμμάτων και αναφέρεται ότι τα προγράμματα μεγάλης κλίμακας και τα συνήθη προγράμματα δεν θα πρέπει να διαθέτουν περισσότερο από το 1 % του προϋπολογισμού τους για την αξιολόγηση, ενώ οι καινοτόμες και οι πιλοτικές πρωτοβουλίες μπορούν να δεσμεύσουν έως 10 %. Ωστόσο, η εν λόγω καθοδήγηση δεν αναφέρεται ρητά στις ανάγκες των CIE σε πόρους και είναι δυνατόν να υποθεθεί ότι τα εν λόγω ποσοστά αποτελούν το ανώτατο όριο για το κόστος της αξιολόγησης, μεταξύ άλλων και για μία ή περισσότερες CIE.

Όπως είναι προφανές, είναι αδύνατο να προβλεφθεί ενδεικτικό κόστος για μια CIE για τόσο τεράστιο αριθμό διαφορετικών παρεμβάσεων και επιχειρησιακών συνθηκών των προγραμμάτων του ΕΚΤ+ σε 27 κράτη μέλη. Εν προκειμένω, είναι πιο χρήσιμο να προταθεί μια μέθοδος για την εκτίμηση ενός εύλογου προϋπολογισμού για τις CIE σε διαφορετικά πλαίσια. Ο κατωτέρω πίνακας παρουσιάζει μια απλή προσέγγιση: στις σειρές παρατίθενται τα κύρια καθήκοντα που πρέπει να εκτελεστούν, ενώ στις στήλες αναφέρεται το βασικό κόστος.

Η διάρκεια και η πολυπλοκότητα κάθε δραστηριότητας καθορίζει την προσπάθεια που απαιτείται όσον αφορά τις εργάσιμες ημέρες της ομάδας αξιολόγησης και, κατά συνέπεια, το βασικό της κόστος. Το κόστος της συλλογής δεδομένων με τη μορφή ποσοτικών ερευνών στους συμμετέχοντες και στα μέλη της ομάδας ελέγχου είναι σημαντικό. Όταν μια CIE βασίζεται σε υπάρχουσες πηγές διοικητικών δεδομένων και αυτές είναι σχετικά εύκολα προσβάσιμες, το συνολικό κόστος θα είναι χαμηλότερο. Ωστόσο, τα διοικητικά δεδομένα συχνά απαιτούν σημαντική «προετοιμασία» (διόρθωση ελλειπών ή λανθασμένων δεδομένων, προσαρμογή του μορφότυπου της βάσης δεδομένων, επαλήθευση των διοικητικών κανόνων που διέπουν τα δεδομένα κ.λπ.), η οποία μπορεί να αυξήσει το κόστος.

**Πίνακας 3 Διάρθρωση του βασικού κόστους μιας CIE**

Κύριες δραστηριότητες	Ομάδα αξιολόγησης			Λοιπές δαπάνες (Εξοπλισμός, υλικά, προμήθειες, ταξίδια κ.λπ.)	Σημειώσεις
	Διαχειριστής προγράμματος	Ανώτεροι εμπειρογνώμονες	Νέοι εμπειρογνώμονες		
Σχεδιασμός και συντονισμός					Η διαδικασία σχεδιασμού περιλαμβάνει τη σκοπιμότητα της CIE, την οργάνωσή της και την οριστικοποίηση της μεθοδολογίας, σε συμφωνία με τη διαχειριστική αρχή. Σε αυτή τη φάση πρέπει να διατεθεί επαρκής χρόνος στην ανάλυση δυνητικών κενών στα δεδομένα. Ο συντονισμός καλύπτει ολόκληρη τη διάρκεια της CIE και περιλαμβάνει οργάνωση των εργασιών και των αλληλεπιδράσεων με τη διαχειριστική αρχή και άλλα σχετικά

<sup>67</sup> Βλ. [Ευρωπαϊκή Επιτροπή, 2013](#).

					ενδιαφερόμενα μέρη για την οριστικοποίηση των ερωτημάτων της αξιολόγησης.
Επισκόπηση της βιβλιογραφίας					Η επισκόπηση της βιβλιογραφίας συμβάλλει στη σκιαγράφηση της θεωρίας της αλλαγής, στον προσδιορισμό των μεταβλητών που θα χρησιμοποιηθούν και στην κατανόηση του πλαισίου. Καθιστά επίσης δυνατή τη βελτίωση των ερωτημάτων της αξιολόγησης, την αξιοποίηση παλαιότερων αποτελεσμάτων και τη διατύπωση υποθέσεων.
Συλλογή και προετοιμασία δεδομένων					Η προσπάθεια που απαιτείται για τη δραστηριότητα αυτή διαφοροποιείται σημαντικά ανάλογα με τη μέθοδο ή τις μεθόδους συλλογής δεδομένων. Η αρχική συλλογή δεδομένων, μέσω ερευνών, μπορεί να είναι χρονοβόρα και δαπανηρή. Άλλες μέθοδοι μπορεί να απαιτούν επενδύσεις σε τεχνολογία (λογισμικό ή υλισμικό) ή σύναψη συμφωνιών με τους ιδιοκτήτες των δεδομένων. Το κόστος μπορεί να μειωθεί με τη συμμετοχή των ιδιοκτητών των δεδομένων στην προετοιμασία των δεδομένων.
Ανάλυση δεδομένων					Η ανάλυση δεδομένων απαιτεί προηγμένες δεξιότητες και πείρα. Ο χρόνος που απαιτείται για τη δραστηριότητα αυτή επηρεάζεται από τη μέθοδο, την ποσότητα των αναλύσεων και την ποιότητα των δεδομένων.
Σύνταξη έκθεσης ή εκθέσεων					Η προσπάθεια για τη δραστηριότητα αυτή διαφοροποιείται ανάλογα με τον αριθμό και το είδος των εκθέσεων και άλλων εργαλείων επικοινωνίας. Το κόστος μπορεί να περιλαμβάνει εκτύπωση και γραφιστικό σχεδιασμό επιπλέον του χρόνου σύνταξης.
Συνεδριάσεις παρακολούθησης					Οι συνεδριάσεις παρακολούθησης και άλλες δραστηριότητες διάδοσης αποτελούν σημαντικό βήμα για τη διάδοση των πορισμάτων. Στις διάφορες δαπάνες θα

					μπορούσαν να περιλαμβάνονται το κόστος ενοικίασης χώρου και το κόστος τροφίμων.
<b>Σύνολο</b>					

Εφόσον δεν υπάρχουν άλλες αναφορές, το κόστος για το προσωπικό μπορεί να υπολογιστεί σε σχέση με τις δαπάνες του ΕΚΤ+ για υπηρεσίες κατάρτισης ή απασχόλησης που εγκρίνονται σε κάθε χώρα για ανώτερους και νέους εκπαιδευτές ή εμπειρογνώμονες. Οι αμοιβές αυτές είναι κατά κανόνα συγκρίσιμες με εκείνες των κατώτερων και ανώτερων ερευνητών και, μολονότι δεν χρειάζεται να είναι κατ' ανάγκη ισοδύναμες, αποτελούν χρήσιμη παράμετρο που πρέπει να λαμβάνεται υπόψη. Η διενέργεια απλής ανάλυσης της αγοράς και η πραγματοποίηση ορισμένων συνεντεύξεων με μερικούς ερευνητές μπορούν να συμβάλουν στον προσδιορισμό του αναμενόμενου κόστους της CIE.

### **2.5.2. Πότε θα πρέπει να αξιολογηθεί η παρέμβαση;**

Είναι εξαιρετικά σημαντικό να καθοριστεί σε ποιο χρονικό σημείο του κύκλου ζωής της παρέμβασης είναι καταλληλότερη η διενέργεια αξιολόγησης των επιπτώσεων, καθώς και τα κρίσιμα ζητήματα σχετικά με το πότε θα πρέπει να μετρηθούν τα αποτελέσματα και να εκτιμηθούν οι επιπτώσεις.

#### **Πότε πρέπει να αξιολογούνται οι νέες και οι υπό εξέλιξη παρεμβάσεις;**

Η συζήτηση σχετικά με το σε ποιο χρονικό σημείο του κύκλου ζωής της παρέμβασης είναι σκόπιμο να διενεργείται αξιολόγηση των επιπτώσεων με τη μέθοδο του αντιπαραδείγματος διαμορφώνεται με βάση το αν η παρέμβαση είναι νέα ή αν πρόκειται για ώριμο υπό εξέλιξη καθεστώς. Η νέα παρέμβαση χρειάζεται περισσότερο χρόνο για να ωριμάσει και να φτάσει σε μια σταθερή κατάσταση. Η διενέργεια CIE πριν από το σημείο αυτό μπορεί να είναι πρόωρη και ενδέχεται να παράσχει παραπλανητικά στοιχεία. Στην περίπτωση νέων παρεμβάσεων, είναι συχνά χρήσιμη η διενέργεια αρχικής αξιολόγησης της διαδικασίας, πριν από τη CIE, για τον εντοπισμό αρχικών προβλημάτων και την υπόδειξη λύσεων.

*Το χρονικό σημείο διαφέρει για νέες και υπό εξέλιξη παρεμβάσεις*

Για τον καθορισμό του βέλτιστου χρονικού σημείου για τη διενέργεια CIE για μια νέα παρέμβαση, θα πρέπει να λαμβάνεται υπόψη μια σειρά άλλων παραγόντων, όπως: τρόποι διασφάλισης της διαθεσιμότητας κατάλληλων πηγών δεδομένων, σύσταση εσωτερικής ομάδας έργου αποτελούμενης από κατάλληλα εκπαιδευμένο προσωπικό και διορισμός εξωτερικού αναδόχου. Επιπλέον, οι ανάγκες της διαδικασίας λήψης αποφάσεων στην οποία θα επικεντρωθεί τελικά η αξιολόγηση αποτελούν σημαντικό περιορισμό.

*Ζητήματα πόρων*

Το χρονικό σημείο διενέργειας αξιολόγησης των επιπτώσεων για μια υπό εξέλιξη παρέμβαση εξαρτάται κυρίως από πρακτικές απαιτήσεις και απαιτήσεις πολιτικής. Για να είναι σκόπιμη η διενέργεια CIE, η παρέμβαση θα πρέπει να έχει ήδη εδραιωθεί και να έχει φτάσει σε ένα επίπεδο ωριμότητας. Ένα ακόμη ζήτημα που πρέπει να εξεταστεί είναι η ύπαρξη άλλων μεταρρυθμίσεων που υλοποιούνται παράλληλα με την υπό αξιολόγηση παρέμβαση. Τα αποτελέσματα αυτών των μεταρρυθμίσεων μπορεί να επηρεάσουν τις επιπτώσεις της υπό εξέταση παρέμβασης. Οι φορείς χάραξης πολιτικής θα πρέπει να εξετάσουν αν η ύπαρξη άλλων μεταρρυθμίσεων στο πολιτικό τοπίο ασκεί επιρροή στις αποφάσεις πολιτικής που θα βασιστούν στα αποτελέσματα της υπό εξέταση CIE.



Οι αξιολογήσεις του ΕΚΤ επικεντρώνονται συνήθως σε μία περίοδο προγραμματισμού. Ωστόσο, ειδικά στην περίπτωση σταθερών παρεμβάσεων που αποτελούσαν ήδη μέρος του προγράμματος του ΕΚΤ κατά την προηγούμενη περίοδο, μπορεί να είναι σκόπιμο να συνδυαστεί η αναδρομική αξιολόγηση της προηγούμενης περιόδου με την υπό εξέλιξη αξιολόγηση της τρέχουσας περιόδου προκειμένου να καλυφθεί μεγαλύτερο χρονικό διάστημα του κύκλου ζωής της παρέμβασης.

*Πολυάριθμες  
περίοδοι  
προγραμματισμού*

### **Πότε πρέπει να μετρώνται τα αποτελέσματα και να υπολογίζονται οι επιπτώσεις**

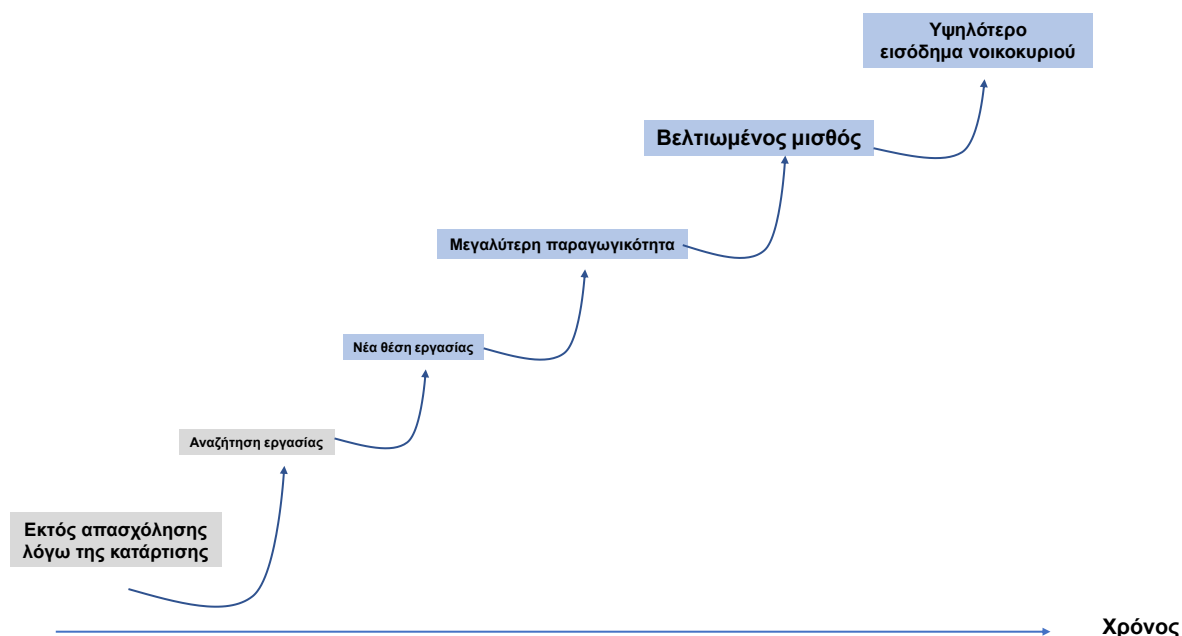
Το δεύτερο βασικό ζήτημα που συνδέεται με την επιλογή της χρονικής στιγμής διενέργειας της αξιολόγησης είναι το πότε θα πρέπει να μετρηθούν και να εκτιμηθούν οι επιπτώσεις ή, πιο συγκεκριμένα, πότε αναμένεται ότι θα προκύψουν επιπτώσεις μετά από μια παρέμβαση.

Κατά την εξέταση μιας παρέμβασης κατάρτισης που απευθύνεται σε ανέργους, το ζήτημα είναι σε ποια χρονική περίοδο μπορούν να αναμένονται υψηλότερα ποσοστά απασχόλησης. Αποτελεί καθιερωμένο χαρακτηριστικό των προγραμμάτων κατάρτισης ότι βραχυπρόθεσμα έχουν την τάση να μειώνουν την απασχόληση των συμμετεχόντων. Αυτό οφείλεται στο λεγόμενο «αποτρεπτικό αποτέλεσμα». Οι παρεμβάσεις κατάρτισης συνήθως απομακρύνουν τους άνεργους καταρτιζόμενους από την αναζήτηση εργασίας λόγω της συμμετοχής τους σε μαθήματα. Αντιθέτως, τα άτομα ελέγχου είναι αφοσιωμένα στην αναζήτηση εργασίας. Εάν οι επιπτώσεις υπολογιστούν πολύ νωρίς, ενδέχεται να είναι αρνητικές ή να υποτιμηθούν. Κατά τον προγραμματισμό της CIE, είναι σημαντικό να είναι ρεαλιστική η εκτίμηση της χρονικής στιγμής επέλευσης των επιπτώσεων και του χρονικού σημείου κατά το οποίο θα είναι πιθανό αυτές να είναι μετρήσιμες. Στο σχήμα 5 κατωτέρω παρατίθεται ένα απλουστευμένο μοντέλο επακόλουθων επιπτώσεων.

Η εξέταση του βέλτιστου χρονικού σημείου για τη μέτρηση των αποτελεσμάτων και την εκτίμηση των επιπτώσεων θα πρέπει να λαμβάνει υπόψη τις απαιτήσεις των φορέων χάραξης πολιτικής για πληροφόρηση εντός ορισμένων προθεσμιών. Στην περίπτωση παρεμβάσεων που αποσκοπούν στη βελτίωση της μακροπρόθεσμης απασχολησιμότητας, μπορεί να είναι σκόπιμη, από αναλυτική σκοπιά, η παρακολούθηση των συμμετεχόντων δύο ή περισσότερα έτη μετά την έκθεσή τους στην παρέμβαση, ώστε να διαπιστωθεί αν οι αποδοχές τους και τα ποσοστά απασχόλησης είναι υψηλότερα απ' ό,τι σε κάποια ισοδύναμη ομάδα ατόμων που δεν υποβλήθηκαν στην παρέμβαση. Αντιθέτως, οι διαχειριστές προγραμμάτων συχνά χρειάζονται γρήγορη πρόσβαση σε πορίσματα, οπότε θα πρέπει να επιτευχθεί συμβιβασμός μεταξύ ενός εύλογου χρονικού διαστήματος παρακολούθησης από την οπτική γωνία της παρέμβασης και της ανάγκης των υπευθύνων λήψης αποφάσεων για επίκαιρα στοιχεία.

*Μεταξύ του  
εύλογου και του  
εφικτού*

## Σχήμα 5 Απλουστευμένο χρονοδιάγραμμα για τα αποτελέσματα ενός προγράμματος κατάρτισης



Εάν οι μετρήσεις των αποτελεσμάτων λαμβάνονται από διοικητικές πηγές (π.χ. αρχεία κοινωνικής ασφάλισης με λεπτομέρειες για την απασχόληση και τις αποδοχές), τότε θα είναι πρακτικό να παρακολουθούνται τα αποτελέσματα ανά τακτά χρονικά διαστήματα για παρατεταμένο χρονικό διάστημα και να εκτιμώνται οι επιπτώσεις (ακόμη και σε μηνιαία βάση). Ο κίνδυνος εν προκειμένω είναι ότι η φύση των πορισμάτων μπορεί να μεταβληθεί με την πάροδο του χρόνου. Εάν απαιτείται συλλογή πρωτογενών δεδομένων για τη μέτρηση των αποτελεσμάτων με τη μορφή δειγματοληπτικών ερευνών, η εκτίμηση των επιπτώσεων σε τακτά χρονικά διαστήματα θα είναι πολύ δαπανηρή, εκτός εάν είναι δυνατή η βιώσιμη συλλογή αναδρομικών δεδομένων. Ωστόσο, δεν θα πρέπει να υποτιμάται το κόστος της εξαγωγής δεδομένων από πολλαπλά διοικητικά συστήματα και της δημιουργίας ενός ενιαίου συνόλου αναλυτικών δεδομένων.

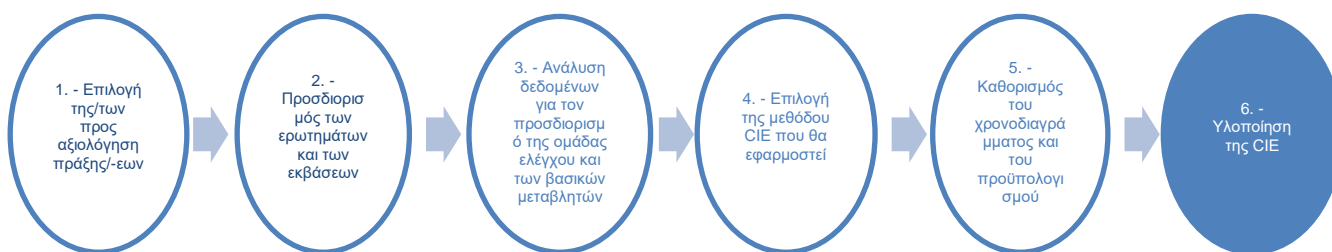
*Εστίαση σε συγκεκριμένα χρονικά σημεία*

Όπως αναλύεται στην ενότητα 1.5, η διατύπωση της θεωρίας της αλλαγής (ή λογικής της παρέμβασης) μπορεί να συμβάλει στον καθορισμό του χρονικού σημείου εκτίμησης των επιπτώσεων.

Μια εναλλακτική λύση για όσους προγραμματίζουν CIE ελλείπει θεωρίας της αλλαγής (η οποία λύση είναι πάντως επίσης χρήσιμη και για όσους βασίζονται σε σαφή θεωρία της αλλαγής) είναι η σύντομη εξέταση προηγούμενων μελετών που αξιολογούν παρεμβάσεις παρόμοιες με τις παρεμβάσεις που εξετάζονται. Η προσεκτική εξέταση των αποτελεσμάτων προηγούμενων μελετών μπορεί να αποτελέσει καλή ένδειξη της κατάλληλης μέτρησης των αποτελεσμάτων και του υπολογισμού των επιπτώσεων.

*...ή εξέταση άλλων πρόσφατων μελετών*

## 2.6. Υλοποίηση της CIE



Με τον καθορισμό του χρονοδιαγράμματος και του προϋπολογισμού, ολοκληρώνεται ο προγραμματισμός της CIE και είναι δυνατή η μετάβαση στην υλοποίησή της. Σκοπός του τελικού σταδίου του παρόντος οδηγού είναι να παρουσιάσει τις βασικές δραστηριότητες κατά τη διενέργεια της αξιολόγησης, καθώς και τον τρόπο με τον οποίο οι διαχειριστικές αρχές μπορούν να υπερβούν πιθανά εμπόδια που αντιμετωπίζουν. Ειδικότερα, η παρούσα ενότητα αξιοποιεί τα διδάγματα από το γραφείο υποστήριξης για την αξιολόγηση μέσω του οποίου η Ευρωπαϊκή Επιτροπή και η ΓΔ Απασχόλησης παρέχουν συνδρομή στις διοικητικές αρχές όλων των κρατών μελών. Η υλοποίηση της αξιολόγησης εξετάζεται γενικά στο έγγραφο «EVALSED: The Resource for the Evaluation of Socio-Economic Development»<sup>68</sup> στο σημείο αυτό, ο οδηγός εξετάζει τέσσερις κύριες δραστηριότητες, ιδίως από την άποψη της CIE:

1. Επιλογή του αξιολογητή
2. Εποπτεία της υλοποίησης της CIE
3. Υποβολή εκθέσεων
4. Χρήση των αποτελεσμάτων.

### 2.6.1. Επιλογή του αξιολογητή

Η πρώτη απόφαση κατά την επιλογή του αξιολογητή είναι το αν θα χρησιμοποιηθεί εσωτερικός ή εξωτερικός υποψήφιος. Στη δεύτερη περίπτωση, η επιλογή του αξιολογητή πραγματοποιείται μέσω διαδικασίας σύναψης δημόσιας σύμβασης.

*Η ανεξαρτησία του αξιολογητή*

Στο άρθρο 44 παράγραφος 3 του ΚΚΔ αναγνωρίζεται η ύπαρξη του ζητήματος ανεξαρτησίας και αναφέρεται ότι: «Οι αξιολογήσεις ανατίθενται σε εσωτερικούς ή εξωτερικούς εμπειρογνώμονες που είναι λειτουργικά ανεξάρτητοι». Ως εκ τούτου, το πρώτο κριτήριο για την επιλογή του αξιολογητή είναι η πραγματική ανεξαρτησία του από τη διαχειριστική αρχή και τις διαδικασίες λήψης αποφάσεων του προγράμματος του ΕΚΤ+. Το δεύτερο κριτήριο είναι αν οι δεξιότητες και οι πόροι που απαιτούνται για τη διενέργεια της CIE είναι διαθέσιμοι στο εσωτερικό της διαχειριστικής αρχής. Αυτό είναι πιθανώς το συνηθέστερο εμπόδιο για τη διενέργεια εσωτερικών αξιολογήσεων, διότι οι τεχνικές γνώσεις για τη διενέργεια CIE είναι πολύ συγκεκριμένες και σπάνια διαθέσιμες στις περισσότερες διοικήσεις.

Μόλις γίνει η επιλογή μεταξύ εσωτερικού ή εξωτερικού αξιολογητή, η διοίκηση πρέπει να καταρτίσει κατάλογο των τεχνικών προδιαγραφών της

*Κύρια στοιχεία των όρων αναφοράς*

<sup>68</sup> Διατίθεται στη διεύθυνση: [https://ec.europa.eu/regional\\_policy/sources/docgener/evaluation/guide/guide\\_evalsed.pdf](https://ec.europa.eu/regional_policy/sources/docgener/evaluation/guide/guide_evalsed.pdf)

αξιολόγησης: στην περίπτωση επιλογής εξωτερικού αξιολογητή, οι προδιαγραφές αποτελούν μέρος της διαδικασίας σύναψης δημόσιας σύμβασης. Στους όρους αναφοράς για τη CIE, πρέπει να αποδοθεί ιδιαίτερη προσοχή στις ακόλουθες πτυχές:

- Ο **στόχος της αξιολόγησης** και τα ερευνητικά ζητήματα πρέπει να είναι σαφή και να οδηγούν συστηματικά σε αξιολόγηση των επιπτώσεων και σε CIE, όπου είναι δυνατόν.
- Πρέπει να προσδιορίζονται τα **διαθέσιμα δεδομένα**: αυτό είναι ένα από τα κύρια ζητήματα που πρέπει να αντιμετωπιστούν κατά τον σχεδιασμό και την υλοποίηση μιας CIE. Σε αυτό το πλαίσιο, οι αξιολογητές ενημερώνονται για τα υφιστάμενα προβλήματα διαθεσιμότητας των δεδομένων και τους δίνεται η δυνατότητα να διατυπώσουν ρεαλιστικές και ακριβείς προτάσεις.
- Το **αίτημα για τη διενέργεια CIE** μπορεί να διατυπώνεται ρητά στους όρους αναφοράς, ωστόσο ο ορισμός των συγκεκριμένων μεθόδων που θα χρησιμοποιηθούν θα πρέπει να επαφίεται στη διακριτική ευχέρεια του αξιολογητή. Με τον τρόπο αυτό ο αξιολογητής μπορεί να προτείνει πρωτότυπες λύσεις και να αποδείξει την ικανότητά του.
- Η **προτεινόμενη ομάδα** πρέπει να συνδυάζει εμπειρογνώσια σε διάφορους τομείς, ιδίως στους εξής: αξιολογήσεις και CIE (γνώση του τρόπου σχεδιασμού και υλοποίησης μιας αξιολόγησης), οικονομετρία (χρήση των σωστών μεθοδολογιών), καθώς και στον τομέα πολιτικής της αξιολογούμενης παρέμβασης (κατασκευή της θεωρίας της αλλαγής και πλήρης ερμηνεία των πορισμάτων).
- Τα **κριτήρια ανάθεσης** πρέπει να δίνουν προτεραιότητα στην ποιότητα έναντι του κόστους της πρότασης. Η ποιότητα της αξιολόγησης εξαρτάται σε μεγάλο βαθμό από την ικανότητα του αξιολογητή να σχεδιάσει και να εκτελέσει την αξιολόγηση. Τα νομικά πλαίσια για τις δημόσιες συμβάσεις συχνά δεν ανταποκρίνονται πλήρως στις ανάγκες των διαδικασιών υποβολής προσφορών για τη διενέργεια αξιολόγησης, ωστόσο η αναθέτουσα αρχή θα πρέπει να προσαρμόσει, στο μέτρο του δυνατού, τους υφιστάμενους κανόνες για την επιβράβευση της ποιότητας και της τεχνικής ικανότητας.
- Η **διαδικασία επιλογής** θα πρέπει να περιλαμβάνει την τοποθέτηση, στην επιτροπή επιλογής, εμπειρογνώμωνων στον τομέα της αξιολόγησης και των CIE προκειμένου να εκτιμηθεί πλήρως η ποιότητα των προτάσεων και να αξιολογηθούν σωστά οι διάφορες μεθοδολογικές και οργανωτικές τους λύσεις.

Σε ορισμένα κράτη μέλη, η πείρα στον τομέα των CIE εξακολουθεί να είναι αμελητέα. Αυτό μπορεί να δημιουργήσει πρόβλημα στη διαδικασία επιλογής, διότι η αγορά για την εν λόγω υπηρεσία είναι πολύ περιορισμένη. Ενδεχομένως πολύ λίγες εταιρείες ή εμπειρογνώμονες θα είναι σε θέση να συμμορφωθούν με τους τεχνικούς όρους των όρων αναφοράς και να υποβάλουν πρόταση καλής ποιότητας. Στις περιπτώσεις αυτές, η διεξαγωγή ανοικτών σεμιναρίων από τη διαχειριστική αρχή με ακαδημαϊκούς και εταιρείες που ενδιαφέρονται για τις αξιολογήσεις μπορούν να βοηθήσουν στην προετοιμασία της CIE και της επακόλουθης πρόσκλησης υποβολής προτάσεων. Τα σεμινάρια θα συγκεντρώνουν προτάσεις από εθνικούς εμπειρογνώμονες και θα τους παρέχουν τον χρόνο που απαιτείται για να οργανώσουν τη συμμετοχή τους στην πρόσκληση υποβολής προσφορών: για

την τήρηση της διαφάνειας και την αποφυγή σύγκρουσης συμφερόντων, τα σεμινάρια θα πρέπει να είναι δημόσια και θα πρέπει να διατίθενται βασικές πληροφορίες σε όσους δεν μπόρεσαν να παρευρεθούν.

### 2.6.2. Εποπτεία της CIE

Μετά την επιλογή του αξιολογητή και την έναρξη της CIE, η διαχειριστική αρχή οφείλει να εποπτεύει τη διαδικασία αξιολόγησης. Η εποπτεία περιλαμβάνει κυρίως τον έλεγχο και την επικύρωση των παραδοτέων του αξιολογητή, τη διοργάνωση συνεδριάσεων παρακολούθησης της προόδου με τον αξιολογητή και, εάν είναι αναγκαίο, τη σύναψη συμφωνιών με τους ιδιοκτήτες των δεδομένων.

Η διαχειριστική αρχή πρέπει να έχει την ικανότητα να εκτελεί αυτά τα καθήκοντα. Προϋποθέτει επίσης ότι η διαχειριστική αρχή διαθέτει τους αναγκαίους πόρους για την εποπτεία της διαδικασίας στο σύνολό της καθώς και τις δεξιότητες για τον έλεγχο των τεχνικών λύσεων της CIE. Κατά κανόνα, η διαχειριστική αρχή αναθέτει σε ειδικό προσωπικό τη διενέργεια αξιολογήσεων και, όταν δεν διαθέτει επαρκή πείρα στις CIE, θα πρέπει να της παρέχεται υποστήριξη από ανεξάρτητους εξωτερικούς εμπειρογνώμονες. Οι εμπειρογνώμονες αυτοί μπορούν να προσλαμβάνονται βάσει συμβάσεων βραχείας διάρκειας ή, όταν προέρχονται από δημόσιους οργανισμούς, να παρέχουν τις υπηρεσίες τους δωρεάν. Η απαιτούμενη δέσμευση απαιτεί πιθανότατα από 6 έως 12 εργάσιμες ημέρες, οι οποίες θα πρέπει να επαρκούν για την εξέταση των εκθέσεων και τη συμμετοχή σε ορισμένες συνεδριάσεις με τη διαχειριστική αρχή, τον αξιολογητή και τα κύρια ενδιαφερόμενα μέρη.

*Εσωτερικές και εξωτερικές δεξιότητες στην εποπτική διαδικασία*

Η σύσταση ομάδας καθοδήγησης αποτελεί συνήθη τρόπο εποπτείας των διαδικασιών αξιολόγησης ενός προγράμματος. Η ομάδα αυτή απαρτίζεται γενικά από τη διαχειριστική αρχή, υπαλλήλους που εκπροσωπούν άλλες υπηρεσίες αρμόδιες για την υλοποίηση, τα κύρια ενδιαφερόμενα μέρη (κοινωνικούς εταίρους, μη κυβερνητικές οργανώσεις, άλλες διοικήσεις) και ορισμένους εμπειρογνώμονες από την ακαδημαϊκή κοινότητα και/ή δημόσιους οργανισμούς (π.χ. την εθνική στατιστική υπηρεσία). Η ομάδα καθοδήγησης συμμετέχει στον καθορισμό των ερωτημάτων της αξιολόγησης, συζητά τα πορίσματα της αξιολόγησης, τη διάδοσή τους και τη χρησιμοποίησή τους στις διαδικασίες χάραξης πολιτικής. Μια πιο ευέλικτη και εξειδικευμένη υποομάδα θα μπορούσε επίσης να εποπτεύει τα παραδοτέα της αξιολόγησης από κοινού με τη διαχειριστική αρχή.

### 2.6.3. Υποβολή εκθέσεων

Η υποβολή εκθέσεων αποτελεί βασική δραστηριότητα της αξιολόγησης και το κύριο μέσο κοινοποίησης των αποτελεσμάτων. Οι εκθέσεις της αξιολόγησης πρέπει να είναι σαφείς, συνοπτικές, κατανοητές από τους μη τεχνικούς, και διαφανείς όσον αφορά τις κρίσεις τους και τις συστάσεις πολιτικής. Πρέπει επίσης να καταδεικνύουν την αξιοπιστία της αξιολόγησης προσδιορίζοντας τη μεθοδολογία και τα δεδομένα που χρησιμοποιήθηκαν, καθώς και τα πιθανά όρια της ανάλυσης.

Κατά κανόνα, υπάρχουν τρεις εκθέσεις για κάθε CIE:

- Η **αρχική έκθεση** υποβάλλεται συνήθως λίγο μετά την υπογραφή της σύμβασης και παρουσιάζει την οριστικοποίηση της μεθοδολογίας σύμφωνα με τις συζητήσεις που πραγματοποιήθηκαν με τη διαχειριστική αρχή και τον αρχικό έλεγχο των διαθέσιμων δεδομένων.

*Χωριστές εκθέσεις για την παρακολούθηση της προόδου και τη*



- Η **ενδιάμεση έκθεση** υποβάλλεται σε ενδιάμεσο στάδιο της αξιολόγησης και, στην περίπτωση της CIE, μπορεί να αφορά ειδικά την παρουσίαση των δεδομένων που έχουν συλλεχθεί, τη σύνθεση της ομάδας εφαρμογής της παρέμβασης και της ομάδας ελέγχου και τη δειγματοληψία.
- Η **τελική έκθεση** παρουσιάζει τις αναλύσεις και τα πορίσματα της CIE. Περιλαμβάνει λεπτομέρειες σχετικά με τη μεθοδολογία και τα δεδομένα και επισημαίνει τυχόν επιπτώσεις πολιτικής που προκύπτουν από τα στοιχεία. Η δομή της τελικής έκθεσης μιας CIE πρέπει να περιλαμβάνει ορισμένες βασικές ενότητες: ερωτήματα αξιολόγησης· θεωρία της αλλαγής (ή λογική παρέμβασης) και προσδιορισμός των εκβάσεων που πρέπει να αξιολογηθούν· μεθοδολογία που ακολουθείται· δεδομένα που χρησιμοποιήθηκαν και χαρακτηριστικά της ομάδας εφαρμογής της παρέμβασης και της ομάδας ελέγχου· εκτιμώμενες επιδράσεις· απαντήσεις στα ερωτήματα της αξιολόγησης και οι επιπτώσεις τους στην πολιτική.

*χρήση των αποτελεσμάτων*

Η αναθέτουσα αρχή εξετάζει όλες τις εκθέσεις με την υποστήριξη εξωτερικών εμπειρογνομώνων, εφόσον είναι αναγκαίο, και οι παρατηρήσεις συζητούνται με τον αξιολογητή, ο οποίος επεξεργάζεται τις ζητούμενες διευκρινίσεις και βελτιώσεις πριν από την επίσημη αποδοχή της έκθεσης.

Οι εκθέσεις των CIE πρέπει να αποφεύγουν τις υπερβολικά πολλές τεχνικές λεπτομέρειες και να καθιστούν τα πορίσματα σαφή και ευανάγνωστα για τα ενδιαφερόμενα μέρη και τους μη ειδικούς. Τα πιο τεχνικά στάδια της ανάλυσης μπορούν να περιληφθούν σε ειδικά παραρτήματα, πράγμα το οποίο εξασφαλίζει ότι η κύρια έκθεση θα έχει μια απλή και ρευστή αφήγηση. Ωστόσο, οι λεπτομέρειες σχετικά με τη μεθοδολογία είναι κρίσιμες για την απόδειξη της αξιοπιστίας της CIE και πρέπει επίσης να είναι διαφανείς. Στην έκθεση πρέπει να περιλαμβάνονται ο προσδιορισμός των μεταβλητών έκβασης, η ποιότητα των δεδομένων, η σύνθεση της ομάδας εφαρμογής της παρέμβασης και της ομάδας ελέγχου και το μέγεθος του δείγματος, η μέθοδος εκτίμησης των επιδράσεων και οι στατιστικές δοκιμές που χρησιμοποιήθηκαν. Επιπλέον, σύμφωνα με τις ακαδημαϊκές πρακτικές, τα ανωνυμοποιημένα δεδομένα που χρησιμοποιήθηκαν και οι μέθοδοι επεξεργασίας δεδομένων θα μπορούσαν να τεθούν στη διάθεση των ερευνητών που πρόκειται να επαναλάβουν και να επαληθεύσουν τις αναλύσεις.

Στην τελική έκθεση όλων των CIE θα πρέπει να περιλαμβάνεται τυποποιημένο σύνολο ελάχιστων πληροφοριών. Αυτό το ελάχιστο σύνολο πληροφοριών έχει έναν διπλό στόχο: 1) τη διευκόλυνση της σύγκρισης των πορισμάτων μεταξύ των διαφόρων ΕΠ και των διαφόρων χωρών· 2) τη συλλογή πληροφοριών που θα είναι διαθέσιμες για μελλοντική μετα-ανάλυση.

*Στην τελική έκθεση της CIE πρέπει να περιλαμβάνεται ελάχιστο σύνολο πληροφοριών.*

Το υπόδειγμα για τη συλλογή τυποποιημένου συνόλου ελάχιστων πληροφοριών για κάθε αξιολόγηση του ΕΚΤ ακολουθεί τις συστάσεις που διατυπώνονται στην «πιλοτική μελέτη και μελέτη σκοπιμότητας [...]». Από επιχειρησιακή άποψη, οι πληροφορίες αυτές θα μπορούσαν να συμπεριληφθούν σε παράρτημα της τελικής έκθεσης και να αποσταλούν και στην Ευρωπαϊκή Επιτροπή. Στον πίνακα

Πίνακας 4 κατωτέρω παρουσιάζεται ένα πιθανό υπόδειγμα για τη συλλογή του ελάχιστου συνόλου απαιτούμενων πληροφοριών.

## Πίνακας 4 Βασικές πληροφορίες που πρέπει να περιλαμβάνονται σε δελτίο που παρουσιάζει τη CIE

Κατηγορία πληροφοριών	Ειδικές πληροφορίες που πρέπει να συλλεχθούν και να υποβληθούν
1. Στοιχεία της παρέμβασης	<ul style="list-style-type: none"> <li>- Ονομασία της αξιολογούμενης παρέμβασης</li> <li>- Χαρακτηριστικά της παρέμβασης (κατάρτιση, υπηρεσίες απασχόλησης, υπηρεσίες κοινωνικής ένταξης κ.λπ.)</li> <li>- Προσέγγιση του προγράμματος EKT+ (άξονες προτεραιότητας, ειδικός στόχος, δράση)</li> <li>- Διαχειριστική αρχή και/ή άλλοι φορείς υλοποίησης</li> <li>- Δαπάνες</li> <li>- Διάρκεια/ένταση του περιεχομένου της παρέμβασης</li> <li>- Ομάδα συμμετεχόντων ανά ηλικία, φύλο και καθεστώς επιλεξιμότητας (δικαιούχοι ασφάλισης ανεργίας, μακροχρόνια άνεργοι, ΕΕΑΚ)</li> <li>- Εδαφικό πεδίο εφαρμογής της παρέμβασης</li> </ul>
2. Μέτρο της αποτελεσματικότητας της παρέμβασης	<ul style="list-style-type: none"> <li>- Δείκτης που υποδεικνύει αν η CIE εκτιμά θετική και στατιστικά σημαντική επίδραση της εφαρμογής της παρέμβασης στη/-ές σχετική/-ές έκβαση/-εις</li> <li>- Το πραγματικό μέγεθος αυτής της επίδρασης</li> <li>- Τα δύο ανωτέρω μέτρα (+/-) και (μέγεθος) για το σύνολο των σχετικών και συγκρίσιμων εκβάσεων: π.χ. ποσοστό απασχόλησης, αποδοχές κ.λπ.</li> <li>- Δείκτες «σχέσης κόστους/ωφέλειας» (εφόσον εκτιμάται)</li> </ul>
3. Δεδομένα και μεθοδολογία	<ul style="list-style-type: none"> <li>- Πηγή δεδομένων (έρευνα, διοικητικά δεδομένα)</li> <li>- Περίοδος παρατήρησης</li> <li>- Οικονομετρική μέθοδος CIE</li> <li>- Χρονικός ορίζοντας (γενικά, βραχυπρόθεσμος ≤ 12 μήνες από το τέλος της παρέμβασης, μεσοπρόθεσμος &gt; 12 και ≤ 24 μήνες, μακροπρόθεσμο αποτελέσματα &gt; 24 μήνες)</li> <li>- Μέγεθος δείγματος της ομάδας εφαρμογής της παρέμβασης και της ομάδας ελέγχου</li> <li>- Διαθεσιμότητα/συμπερίληψη δεδομένων προγενέστερων του προγράμματος</li> </ul>

### 2.6.4. Χρήση των αποτελεσμάτων

Η χρήση των αποτελεσμάτων είναι σημαντική διότι εάν τα αποτελέσματα δεν διαδοθούν με αποτελεσματικό τρόπο και δεν φτάσουν στους σκοπούμενους αποδέκτες, η αξιολόγηση θα έχει ελάχιστη επίπτωση.

*Η διάδοση των πορισμάτων της CIE έχει ζωτική σημασία*

Η διάδοση των πορισμάτων και των αποτελεσμάτων της αξιολόγησης περιλαμβάνει συνήθως:

- τουλάχιστον μία γραπτή έκθεση της αξιολόγησης, η οποία περιλαμβάνει περίληψη και συνοπτική παρουσίαση·
- τουλάχιστον μία προφορική παρουσίαση των πορισμάτων, υποστηριζόμενη από διαφάνειες ή παρόμοια εργαλεία·
- μια τεχνική ενότητα (ή παράρτημα) της έκθεσης που παρέχει λεπτομερή περιγραφή της μεθοδολογίας που χρησιμοποιήθηκε, των βασικών υποθέσεων που έγιναν και της προσέγγισης που υιοθετήθηκε όσον αφορά τις στατιστικές αναλύσεις.

Όλες οι εκθέσεις της αξιολόγησης πρέπει να δημοσιοποιούνται. Αυτό ορίζεται σε διάταξη του κανονισμού περί κοινών διατάξεων για την περίοδο προγραμματισμού 2021-2027<sup>69</sup>. Επιπλέον, τα πορίσματα της αξιολόγησης πρέπει να παρουσιάζονται και να συζητούνται στην επιτροπή παρακολούθησης του προγράμματος· το χωρίο αυτό είναι υποχρεωτικό, αλλά

<sup>69</sup>ΚΚΔ 2021/1060, άρθρο 44 παράγραφος 7.

δεν αρκεί από μόνο του για την προώθηση μιας διεξοδικής συζήτησης, διότι κατά κανόνα στις συνεδριάσεις των επιτροπών παρακολούθησης υπερισχύουν οι επιχειρησιακές προτεραιότητες. Βλ. το παρακάτω πλαίσιο για ένα παράδειγμα εθνικής πρακτικής όσον αφορά την παρουσίαση και τη διάδοση των πορισμάτων της αξιολόγησης.

Δεν υπάρχει ενιαία αποτελεσματική επικοινωνιακή πολιτική για τη διάδοση και την έναρξη διαλόγου σχετικά με τα διδάγματα· κάθε πλαίσιο απαιτεί τη δική του στρατηγική. Ως εκ τούτου, είναι σημαντικό να χαραχθεί μια αποτελεσματική στρατηγική, και ιδίως να διασφαλιστεί ότι τα ενδιαφερόμενα μέρη, πέραν της διαχειριστικής αρχής, ενημερώνονται για τα πορίσματα. Είναι δυνατόν οι «αποδέκτες» της CIE να χωριστούν σε κύριες ομάδες και να προσδιοριστούν τα βασικά είδη επικοινωνίας: για παράδειγμα:

*Πολλοί αποδέκτες και πολλές επικοινωνιακές προσεγγίσεις*

- Φορείς χάραξης πολιτικής υψηλού επιπέδου και πολιτικοί εκπρόσωποι — αναλαμβάνουν την εξέταση σύντομων εγγράφων (ενημερωτικά σημειώματα πολιτικής, συνοπτικές παρουσιάσεις) με βασικά αποτελέσματα και συστάσεις.
- Υπάλληλοι της διοίκησης που συμμετέχουν στην υλοποίηση της παρέμβασης ή παρόμοιων πολιτικών — σεμινάρια ή εργαστήρια μπορούν να αποτελέσουν αποτελεσματικό μέσο για την παρουσίαση των αποτελεσμάτων της CIE, με προσαρμογή του τεχνικού επιπέδου της παρουσίασης στο επίπεδο της αλληλεπίδρασης με τους παρευρισκόμενους.
- Ενδιαφερόμενα μέρη πολιτικής (κοινωνικοί εταίροι, μη κυβερνητικές οργανώσεις, δικαιούχοι κ.λπ.) — μια σύνοψη των εκθέσεων και των ετήσιων συνεδριάσεων σχετικά με τα πορίσματα της αξιολόγησης μπορεί να αποτελέσει το συνδυαστικό μέσο για τη συμμετοχή των εν λόγω φορέων στη συζήτηση. Ειδικότερα, όταν οι εν λόγω φορείς έχουν συμβάλει στον καθορισμό των ερωτημάτων της αξιολόγησης, η υποβολή των αποτελεσμάτων της αξιολόγησης θα πρέπει να συνδέεται με τα εν λόγω ερωτήματα.
- Εμπειρογνώμονες και πανεπιστημιακοί —τα επιστημονικά συνέδρια ή σεμινάρια μπορούν να είναι οι καλύτεροι χώροι για την παρουσίαση των αποτελεσμάτων της αξιολόγησης. Οι φορείς αυτοί επικυρώνουν τα αποτελέσματα της αξιολόγησης από επιστημονική άποψη και, ως εκ τούτου, ενισχύουν την αξιοπιστία τους.

Η μετα-αξιολόγηση<sup>70</sup> είναι ένα ισχυρό πρόσθετο μέσο για τη διάδοση των αποτελεσμάτων των CIE. Επιτρέπει την επιβεβαίωση και τη γενίκευση των κύριων πορισμάτων τα οποία μία μόνο CIE δεν μπορεί να παραγάγει μεμονωμένα. Για τη διενέργεια μετα-αξιολόγησης είναι απαραίτητο να υπάρχουν αρκετές αξιόπιστες και καλής ποιότητας CIE σχετικά με συγκρίσιμες πολιτικές· επί του παρόντος, οι μετα-αξιολογήσεις είναι ακόμη σπάνιες και δεν εστιάζονται αποκλειστικά στις παρεμβάσεις του ΕΚΤ. Η συστηματική χρήση μετα-αξιολογήσεων θα απαιτούσε ευρύτερη χρήση των CIE και του προβλεπόμενου σχεδιασμού τους προκειμένου να διευκολυνθεί η μετέπειτα σύγκρισή τους. Κατά την περίοδο προγραμματισμού 2021-2027

*Μετα-αξιολόγηση για την ενίσχυση της διάδοσης και της γενίκευσης*

<sup>70</sup> Πρόκειται για συστηματική σύγκριση διαφόρων CIE παρόμοιων παρεμβάσεων, υποστηριζόμενη ακόμη και από στατιστικά εργαλεία. Η μετα-αξιολόγηση παρέχει ενδείξεις σχετικά με την αποτελεσματικότητα του τύπου της παρέμβασης μέσω εξέτασης των επιπτώσεων παρόμοιων μέτρων σε πολλά διαφορετικά πλαίσια. Ωστόσο, οι μετα-αξιολογήσεις δεν μπορούν να υπεισέλθουν στις λεπτομέρειες κάθε μεμονωμένης παρέμβασης που χρησιμοποιήθηκε στη σύγκριση και οι επιπτώσεις τους στην πολιτική σχετίζονται με ευρείες κατευθύνσεις πολιτικής και όχι με μεμονωμένες λεπτομέρειες κάθε παρέμβασης.

του ΕΚΤ+ μπορούν να υλοποιηθούν μετα-αξιολογήσεις σε χώρες με σημαντικό αριθμό προγραμμάτων ή μέσω συγκρίσεων μεταξύ των χωρών.

### Πλαίσιο 13 Η πολωνική εμπειρία από τις διασκέψεις αξιολόγησης

Η Διεθνής Διάσκεψη Αξιολόγησης, η οποία διοργανώνεται από το Υπουργείο Αναπτυξιακών Ταμείων και Περιφερειακής Πολιτικής και τον πολωνικό Οργανισμό Ανάπτυξης Επιχειρήσεων, είναι ένα από τα βασικά στοιχεία στο τοπίο της αξιολόγησης των δημόσιων παρεμβάσεων στην Πολωνία. Από τότε που θεσπίστηκε, έχει αναδειχθεί σε καθιερωμένη πλατφόρμα για τη διεξαγωγή συζητήσεων μεταξύ των ενδιαφερόμενων μερών που είναι αρμόδια για τη χάραξη πολιτικής, την εφαρμογή της πολιτικής και την αξιολόγηση των επιδράσεων.

Η διάσκεψη εγκαινιάστηκε το 2005 και διεξαγόταν σε ετήσια βάση για 10 έτη, ενώ, από το 2015, διεξάγεται κάθε δύο έτη· η εκδήλωση του 2021 ήταν η 14η σύνοδος. Επί του παρόντος, η διάσκεψη διοργανώνεται ως διήμερη εκδήλωση. Η μια ημέρα είναι αφιερωμένη στα πορίσματα της έρευνας και στις επιδράσεις των παρεμβάσεων· την ίδια ημέρα συζητείται η πολιτική. Η δεύτερη ημέρα επικεντρώνεται σε μεθοδολογικά ζητήματα και στην αξιολόγηση ως διαδικασία.

Και στις 14 συνόδους της διάσκεψης, οι μέθοδοι του αντιπαραδείγματος αποτέλεσαν αρκετές φορές αντικείμενο ανοικτών συζητήσεων ή παρουσιάσεων εμπειρογνομώνων και προσεγγίστηκαν από διαφορετικές οπτικές γωνίες και τις δύο ημέρες. Για παράδειγμα, το 2017, σε συνεδριάσεις που αφορούσαν τις επιπτώσεις των παρεμβάσεων παρουσιάστηκαν οι εκτιμώμενες επιδράσεις, ενώ οι συζητήσεις σχετικά με τα πλεονεκτήματα και τα μειονεκτήματα των τεχνικών εκτίμησης διεξήχθησαν χωριστά.

Η διάσκεψη είναι επίσης αξιοσημείωτη λόγω της πολυμορφίας του κοινού της, καθώς δεν απευθύνεται μόνο σε ερευνητές ή ειδικούς της μεθοδολογίας, αλλά και σε εκείνους που σχεδιάζουν και υλοποιούν παρεμβάσεις. Οι στόχοι της εκδήλωσης είναι διπλοί: ανάπτυξη ικανοτήτων του συστήματος αξιολόγησης μέσω της ανάπτυξης των δεξιοτήτων και των γνώσεων των συμμετεχόντων στη διάσκεψη, καθώς και δικτύωση, με τη δημιουργία ενός χώρου για τα ενδιαφερόμενα μέρη, με στόχο την ανταλλαγή εμπειριών μεταξύ εθνικών, περιφερειακών και αλλοδαπών εταίρων. Πράγματι, σε κάθε εκδήλωση συμμετέχουν περίπου 300-400 εκπρόσωποι από διάφορους τομείς — δημόσια διοίκηση, ακαδημαϊκή κοινότητα, εταιρείες παροχής συμβουλευτικών υπηρεσιών και μη κυβερνητικές οργανώσεις. Πρόκειται για σημαντικό αριθμό, δεδομένου ότι η τεκμηριωμένη προσέγγιση όσον αφορά την πολιτική δεν έχει ακόμη εδραιωθεί πλήρως στην Πολωνία.

Η Διεθνής Διάσκεψη Αξιολόγησης αποτελεί μέρος του συστήματος αξιολόγησης της δημόσιας διοίκησης. Η σημαντική ανάπτυξη ικανοτήτων κατέστη δυνατή χάρη στην κατάρτιση που παρείχε το Κοινό Κέντρο Ερευνών και η Παγκόσμια Τράπεζα, ή στη χρηματοδότηση στο πλαίσιο της τεχνικής βοήθειας σε επιχειρησιακά προγράμματα. Η κατάρτιση σχετικά με την αξιολόγηση, συμπεριλαμβανομένης της προσέγγισης αντιπαραδειγμάτων, ήταν διαθέσιμη όχι μόνο στους υπαλλήλους των μονάδων αξιολόγησης των διαχειριστικών αρχών, αλλά και σε οργανισμούς όπως οι τοπικές ή περιφερειακές υπηρεσίες απασχόλησης. Η διάσκεψη αποτελεί ευκαιρία για τη συγκέντρωση, τη συζήτηση και την ανταλλαγή στοιχείων σχετικά με τις τρέχουσες εξελίξεις και πορισμάτων<sup>71</sup>.

<sup>71</sup> Πληροφορίες σχετικά με τη διάσκεψη είναι διαθέσιμες στη διεύθυνση: <https://www.ewaluacja.gov.pl/strony/xiv-miedzynarodowa-konferencja-ewaluacyjna/>. Θα θέλαμε να ευχαριστήσουμε τον Piotr Strzemboszewski και άλλους υπαλλήλους του Υπουργείου Αναπτυξιακών Ταμείων και Περιφερειακής Πολιτικής για τις πληροφορίες που παρείχαν σχετικά με το σύστημα της διάσκεψης.

## Κεφάλαιο 3. Τρόπος επιλογής της κατάλληλης μεθοδολογίας για τη διενέργεια CIE

Στο παρόν κεφάλαιο παρουσιάζονται οι εμπειρικές μέθοδοι για τη διενέργεια αξιολόγησης των επιπτώσεων με τη μέθοδο του αντιπαραδείγματος. Ειδικότερα, εξετάζεται η πειραματική προσέγγιση (τυχαίοποιημένη ελεγχόμενη μελέτη), καθώς και οι συνηθέστερες οιονεί πειραματικές μέθοδοι: η αντιστοίχιση (με βάση τη βαθμολογία τάσης), η μέθοδος της διαφοράς των διαφορών, ο σχεδιασμός ασυνέχειας παλινδρόμησης και οι συμβάλλουσες μεταβλητές. Κάθε μέθοδος χαρακτηρίζεται από συγκεκριμένο τρόπο δημιουργίας της ομάδας ελέγχου ώστε να δοθεί απάντηση στο ερώτημα του αντιπαραδείγματος: «Τι θα είχε συμβεί στην ομάδα εφαρμογής της παρέμβασης, από την άποψη των εκβάσεων, εάν δεν είχε συμμετάσχει/εκτεθεί στην παρέμβαση;» Στην πράξη, ο επιλεγμένος σχεδιασμός μπορεί να προσαρμοστεί στο δεδομένο πλαίσιο, όπως καθορίζεται από τον τύπο της παρέμβασης και τα δεδομένα που είναι διαθέσιμα ή μπορούν να συλλεχθούν<sup>72</sup>.

Δεν είναι δυνατόν να παρασχεθεί λεπτομερής καθοδήγηση σχετικά με την επιλογή του καταλληλότερου σχεδιασμού της αξιολόγησης για όλες τις εξαιρετικά διαφορετικές περιστάσεις που αντιμετωπίζουν οι διαχειριστικές αρχές. Κατά την επιλογή της πλέον ενδεδειγμένης προσέγγισης για τη CIE σε ένα συγκεκριμένο σύνολο περιστάσεων, οι διαχειριστικές αρχές θα πρέπει να εξετάζουν τι λειτούργησε ικανοποιητικά σε προηγούμενες αξιολογήσεις, τόσο εντός της ίδιας της διαχειριστικής αρχής, εντός των κρατών μελών όσο και σε άλλα κράτη μέλη — οι διαχειριστικές αρχές μπορούν να αντλήσουν διδάγματα από όσα έχουν ήδη επιτευχθεί στο πλαίσιο του προγράμματός τους αλλά και αλλού, υπό παρόμοιες περιστάσεις. Τα φόρουμ για την ανταλλαγή των διδαγμάτων που αντλήθηκαν κατά τον σχεδιασμό και την υλοποίηση της αξιολόγησης μπορούν να αποτελέσουν χρήσιμες πηγές πληροφοριών όσον αφορά το ζήτημα αυτό. Η προσφυγή στη βιβλιογραφία για την αναζήτηση αξιολογήσεων παρόμοιων παρεμβάσεων μπορεί επίσης να αποτελέσει σημαντική πηγή πληροφοριών για τη διευκόλυνση της διαδικασίας σχεδιασμού. Οι εμπειρογνώμονες στους οποίους η διαχειριστική αρχή αναθέτει τη διενέργεια της αξιολόγησης μπορούν επίσης να διατυπώσουν την άποψή τους σχετικά με τον καλύτερο τρόπο προσέγγισης του σχεδιασμού της αξιολόγησης. Είναι σημαντικό να λαμβάνεται υπόψη ότι, εντός των διαχειριστικών αρχών, ενδέχεται να υπάρχει σημαντική εμπειρογνώσια και πείρα, οι οποίες μπορούν να αξιοποιηθούν.

*Επιλογή της σωστής προσέγγισης*

<sup>72</sup> Για περισσότερες τεχνικές μεθοδολογικές πτυχές βλ. επίσης [Ευρωπαϊκή Επιτροπή, 2019](#).



### 3.1. Τυχαιοποίηση — η πειραματική προσέγγιση

#### *Βασικά χαρακτηριστικά της τυχαιοποίησης*

- Τα άτομα που είναι επιλέξιμα για συμμετοχή κατανέμονται τυχαία σε ομάδα εφαρμογής της παρέμβασης ή σε ομάδα ελέγχου.
- Η τυχαιοποίηση εξασφαλίζει ότι και οι δύο ομάδες είναι πανομοιότυπες (κατά μέσο όρο) ως προς όλα τα σχετικά χαρακτηριστικά.
- Ως εκ τούτου, η ομάδα ελέγχου απαντά στο ερώτημα του αντιπαραδείγματος και η διαφορά στις εκβάσεις μεταξύ της ομάδας εφαρμογής της παρέμβασης και της ομάδας ελέγχου καταδεικνύει την αιτιακή επίδραση της παρέμβασης.

Ο σχεδιασμός της τυχαιοποιημένης αξιολόγησης μπορεί να λάβει οποιαδήποτε μορφή. Στον παρόντα οδηγό δίνεται έμφαση σε μια απλή προσέγγιση δύο ομάδων —μία ομάδα εφαρμογής της παρέμβασης και μία ομάδα ελέγχου— ώστε να αποσαφηνιστούν οι βασικές αρχές. Στο σχήμα 1 απεικονίζεται ένας απλός τυχαιοποιημένος σχεδιασμός.

Το βασικό στοιχείο είναι ότι η τυχαιοποίηση διασφαλίζει ότι οι δύο ομάδες είναι στατιστικά ισοδύναμες από κάθε άποψη κατά τον χρόνο της τυχαιοποίησης. Στη συνέχεια, η ομάδα εφαρμογής της παρέμβασης αποτελεί αντικείμενο της παρέμβασης που αποτελεί το επίκεντρο της αξιολόγησης και της οποίας οι επιπτώσεις ή οι επιδράσεις πρέπει να μετρηθούν.

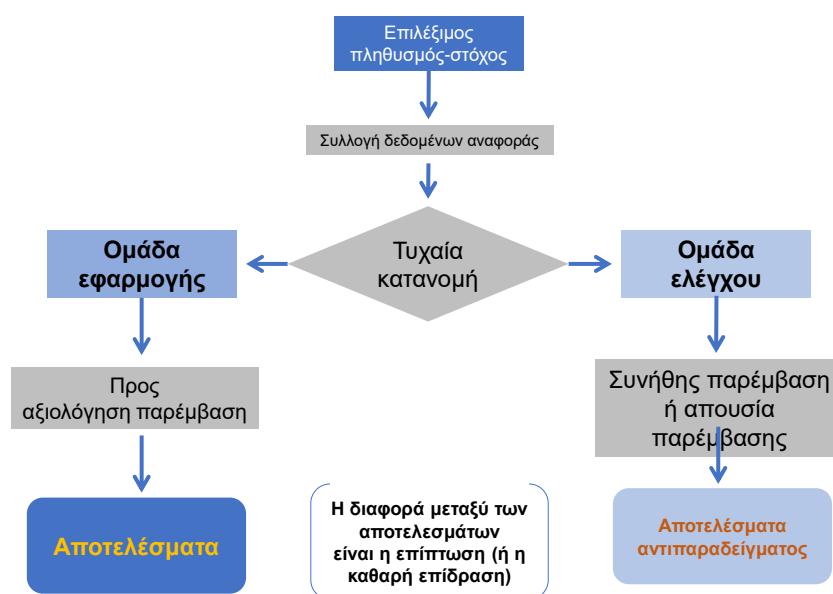
Ανάλογα με το ζήτημα πολιτικής που αποτελεί τον κεντρικό προβληματισμό, μπορεί να αποφασιστεί η ομάδα ελέγχου να μην εκτεθεί καθόλου στην παρέμβαση, ή η ομάδα εφαρμογής της παρέμβασης να συγκριθεί με ομάδα που έχει εκτεθεί σε κάποια παρέμβαση ενδιαφέροντος (η οποία μπορεί να θεωρηθεί ότι αντιπροσωπεύει τη συνήθη παρέμβαση), ή μπορεί να υπάρχουν πολλές ομάδες εφαρμογής της παρέμβασης παράλληλα με μια ομάδα ελέγχου. Για παράδειγμα, μπορεί να υπάρχει ενδιαφέρον για τη σύγκριση των επιδράσεων ενός προγράμματος κατάρτισης που χρηματοδοτείται από το ΕΚΤ με άλλα προγράμματα κατάρτισης που χρηματοδοτούνται από εθνικούς πόρους ή με την παροχή άλλων υπηρεσιών στις ίδιες ομάδες.

Δεδομένου ότι η ομάδα εφαρμογής της παρέμβασης και η ομάδα ελέγχου είναι στατιστικά ισοδύναμες κατά την τυχαιοποίηση, και η έκθεση στις επακόλουθες παρεμβάσεις είναι ελεγχόμενη, οι διαφορές στα αποτελέσματα μπορούν να αποδοθούν στην υπό αξιολόγηση παρέμβαση (με την επιφύλαξη των τυπικών στατιστικών αβεβαιοτήτων) και να αποκλειστούν εναλλακτικές εξηγήσεις ως αιτίες τυχόν παρατηρούμενων διαφορών (βλ. το πλαίσιο κατωτέρω για παράδειγμα).

*Στατιστικά  
ισοδύναμες ομάδες*

*Απουσία  
παρέμβασης ή  
άλλη παρέμβαση  
για την ομάδα  
ελέγχου*

## Σχήμα 6 Τυχαίοποιημένος έλεγχος με δύο ομάδες



Οι τυχαίοποιημένοι σχεδιασμοί, λόγω των εγγενών χαρακτηριστικών σχεδιασμού και αν εφαρμοστούν σωστά, προσφέρουν την προοπτική παροχής ισχυρών στοιχείων για τις επιδράσεις μιας παρέμβασης. Για τον λόγο αυτό, προτιμώνται σε μεγάλο βαθμό. Ωστόσο, απαιτούν έγκαιρο και λεπτομερή προγραμματισμό και ενδέχεται να είναι περίπλοκοι όσον αφορά τον σχεδιασμό και τη διαχείρισή τους. Επιπλέον, οι διαχειριστές προγραμμάτων αντιμετωπίζουν σημαντικές προκλήσεις όσον αφορά την ορθή εφαρμογή τους. Για παράδειγμα, η ύπαρξη της ίδιας της διαδικασίας τυχαίοποίησης μπορεί να μεταβάλει τη σύνθεση των ομάδων που συμμετέχουν σε μια παρέμβαση: αυτό σημαίνει ότι ορισμένοι δυνητικοί συμμετέχοντες ενδέχεται να δυσανετισθούν από την ιδέα της τυχαίοποίησης και να αρνηθούν να συμμετάσχουν. Επιπλέον, τα άτομα που υπόκεινται σε τυχαίοποίηση ενδέχεται να μη συμμορφώνονται πάντοτε με την ιδιότητα που τους αποδόθηκε κατά την κατανομή, ενώ υπάρχουν και διάφορες άλλες προκλήσεις που μπορεί να χρειαστεί να αντιμετωπιστούν. Σε ορισμένες περιπτώσεις, οι σχεδιασμοί τυχαίοποιημένης ελεγχόμενης μελέτης μπορεί να είναι δαπανηροί στην υλοποίησή τους.

*Ισχυρά στοιχεία...*

Για αυτούς αλλά και για άλλους λόγους, φαίνεται απίθανο να διενεργηθούν αξιολογήσεις των χρηματοδοτούμενων από το ΕΚΤ μέσων και παρεμβάσεων με τη χρήση τυχαίοποιημένης προσέγγισης. Ωστόσο, ο παρών οδηγός δεν τάσσεται υπέρ του αποκλεισμού της τυχαίοποίησης σε όλες τις περιπτώσεις χωρίς να λαμβάνεται δεόντως υπόψη. Η προσέγγιση έχει χρησιμοποιηθεί ευρέως, και στα παραδείγματα —πέραν του παραδείγματος από το Ηνωμένο Βασίλειο που εξετάστηκε— περιλαμβάνονται τα πειράματα GAIN από τις Ηνωμένες Πολιτείες<sup>73</sup> (υπάρχουν πολλά άλλα παραδείγματα από τη Βόρεια Αμερική), πειράματα που διεξήχθησαν στη Σουηδία<sup>74</sup> για τις παρεμβάσεις του ΕΚΤ για την περίοδο 2014-2020 (βλ. το επόμενο πλαίσιο), καθώς και μελέτη που εκπονήθηκε στη Γερμανία για την αξιολόγηση των επιδράσεων των υπηρεσιών ενεργητικών πολιτικών για την αγορά εργασίας που παρέχονται

*...αλλά δύσκολος σχεδιασμός*

<sup>73</sup> Βλ. Riccio J., Friedlander, D., Freedman S., 1994.

<sup>74</sup> Βλ. Hagglund, P., 2006.

από ιδιωτικούς παρόχους σε σύγκριση με αυτές που παρέχονται μέσω της δημόσιας υπηρεσίας απασχόλησης<sup>75</sup>, μεταξύ πολλών άλλων.

#### Πλαίσιο 14 Παράδειγμα τυχαιοποιημένης μελέτης έργου του ΕΚΤ για νέους

##### Η αξιολόγηση του έργου «Ung framtid» (Νέο μέλλον) στη Σουηδία

Το σουηδικό έργο «Ung framtid» (Νέο μέλλον) είναι ένα έργο που χρηματοδοτήθηκε από το ΕΚΤ και υλοποιήθηκε την περίοδο 2015-2018. Στόχος του ήταν να στηρίξει τους νέους ηλικίας 18-24 ετών που αναζητούν εργασία να εισέλθουν στην αγορά εργασίας στις περιοχές Μέση Νόρλαντ, στη Βόρεια Μέση Σουηδία και τη Νότια Σουηδία. Το έργο εντατικοποίησε και εξατομίκευσε τις δραστηριότητες υποστήριξης που απευθύνονται σε νέους που αναζητούν εργασία και υλοποιήθηκε από τις σουηδικές δημόσιες υπηρεσίες απασχόλησης: συνίστατο σε ατομικό σχεδιασμό, ενημέρωση, παροχή συμβουλών και συγκεκριμένης στήριξης όσον αφορά την αντιστοίχιση, την κατάρτιση και άλλες πιθανές δραστηριότητες. Συνολικά, το έργο προσέγγισε σχεδόν 17 000 νέους.

Η αξιολόγηση ανατέθηκε από το σουηδικό συμβούλιο του ΕΚΤ στην Arbetsförmedlingen, βάσει του πλαισίου αξιολόγησης που αναπτύχθηκε για ένα έργο του ΕΚΤ για την περίοδο 2014-2020 που είχε στόχο τη βελτίωση της ικανότητας αξιολόγησης των δημόσιων αρχών απασχόλησης (τεκμηριωμένο έργο χρηματοδοτούμενο από την ΕΕ για την περίοδο 2014-2020)<sup>76</sup>: βλ. το πλαίσιο στο τελευταίο κεφάλαιο του οδηγού).

Σε πείραμα που διεξήχθη από τον Ιούνιο του 2017 έως τον Ιανουάριο του 2018 με τη συμμετοχή οκτώ τοπικών υπηρεσιών απασχόλησης επί συνόλου 90 υπηρεσιών που συμμετείχαν στο έργο, οι επιλέξιμοι νέοι κατανεμήθηκαν τυχαία στην ομάδα εφαρμογής της παρέμβασης (άτομα που έλαβαν ενισχυμένη στήριξη) και στις ομάδες ελέγχου (άτομα που έλαβαν την τακτική στήριξη)<sup>76</sup>. 4 689 νέοι τοποθετήθηκαν τυχαία σε ομάδες εφαρμογής της παρέμβασης και ελέγχου στο πλαίσιο του πειράματος, ενώ 2 972 από αυτούς τοποθετήθηκαν στην ομάδα ελέγχου. Από τη διαδικασία τυχαίας κατανομής προέκυψαν ομάδες εφαρμογής της παρέμβασης και ελέγχου που εμφάνιζαν πολλές ομοιότητες κατά τον χρόνο της κατανομής. Αυτό είχε ως αποτέλεσμα οι τυχόν διαφορές μεταξύ των δύο ομάδων ως προς τις μεταβλητές έκβασης (έξοδος από την ανεργία, ποσοστό ανέργων και μέσος αριθμός ημερών ανεργίας) οι οποίες μετρήθηκαν μετά την ένταξη στην παρέμβαση του ΕΚΤ, να μπορούν να αποδοθούν στις δραστηριότητες του έργου «Νέο μέλλον».

Τα πορίσματα της μελέτης δείχνουν ότι το έργο «Νέο μέλλον» είχε θετικές επιπτώσεις στις γυναίκες αλλά όχι στους άνδρες. Για τις γυναίκες, διαπιστώθηκαν θετικές επιδράσεις σε όλες τις μεταβλητές έκβασης που εξετάστηκαν: το ποσοστό των γυναικών στην ομάδα παρέμβασης που εξήλθαν από την ανεργία αυξήθηκε κατά περίπου 7 ποσοστιαίες μονάδες κατά τους δύο πρώτους μήνες μετά την ένταξή τους στο έργο, το ποσοστό των ανέργων μειώθηκε περισσότερο στην ομάδα παρέμβασης απ' ό,τι στην ομάδα ελέγχου και, τέλος, οι γυναίκες που συμμετείχαν στην παρέμβαση ήταν άνεργες για λιγότερες ημέρες από ό,τι οι γυναίκες στην ομάδα ελέγχου<sup>77</sup>.

Οι τυχαιοποιημένοι σχεδιασμοί διακρίνονται από άλλες προσεγγίσεις κυρίως λόγω της έντονης έμφασης που δίνουν στον έλεγχο δυνητικής μεροληψίας μεταξύ της ομάδας εφαρμογής της παρέμβασης και της ομάδας ελέγχου μέσω του ερευνητικού σχεδιασμού. Αυτή η έμφαση στον σχεδιασμό καθιστά την προσέγγιση πολύ διαισθητική, αλλά απαιτεί εκ των προτέρων προγραμματισμό. Οι τυχαιοποιημένοι σχεδιασμοί συχνά εφαρμόζονται καλύτερα στο πλαίσιο της αξιολόγησης νέων πιλοτικών και όχι υφιστάμενων παρεμβάσεων. Αυτό οφείλεται στο γεγονός ότι απαιτούν κάποιο βαθμό ελέγχου του τρόπου με τον οποίο επιλέγονται οι συμμετέχοντες για την υπό αξιολόγηση παρέμβαση. Αυτός ο «έλεγχος» είναι συχνά δυσκολότερο να

*Τυχαιοποίηση μέσω ερευνητικού σχεδιασμού*

<sup>75</sup> Βλ. [Krug G., Stephan G., 2011](#).

<sup>76</sup> Από τον Απρίλιο έως τον Μάιο του 2017 διεξήχθη μια πιλοτική φάση για τη δοκιμή διαφόρων δραστηριοτήτων, όπως η διαχείριση της τυχαιοποίησης, η συμμετοχή νέων συμμετεχόντων, η υποβολή εκθέσεων.

<sup>77</sup> Axendorph E, Egebark J., Lundström T., Özcan G., 2019.

επιτευχθεί στα υφιστάμενα προγράμματα απ' ό,τι σε νέες παρεμβάσεις που είναι ανοικτές σε νέες ιδέες.

Η εφαρμογή τυχαιοποιημένου ελεγχόμενου σχεδιασμού σημαίνει ότι υπάρχει ένα μέρος του επιλέξιμου πληθυσμού-στόχου στο οποίο δεν προσφέρεται συμμετοχή αλλά τοποθετείται σε ομάδα ελέγχου. Η τοποθέτηση αυτή είναι εντελώς τυχαία και δεν επαφίεται ούτε στον αιτούντα ούτε στους διαχειριστές της παρέμβασης. Για τον λόγο αυτό, ενδέχεται οι φορείς χάραξης πολιτικής να έχουν την τάση να αντιτάσσονται στη διενέργεια τυχαιοποιημένης ελεγχόμενης μελέτης για δεοντολογικούς λόγους προτού εξετάσουν αν είναι εφικτή από πρακτική και από αναλυτική άποψη.

*Αντιρρήσεις  
δεοντολογίας*

Ωστόσο, υπάρχουν ισχυρά επιχειρήματα υπέρ των τυχαιοποιημένων σχεδιασμών. Εάν η τυχαιοποίηση παρέχει τη βέλτιστη ποιότητα, τα πλέον αξιόπιστα στοιχεία που αποδεικνύουν την αποτελεσματικότητα των παρεμβάσεων που χρηματοδοτούνται με δημόσιους πόρους, είναι σημαντικό να χρησιμοποιούνται ευρύτερα για την αξιολόγηση των επιπτώσεων των παρεμβάσεων. Επιπλέον, εάν οι επιπτώσεις μιας συγκεκριμένης παρέμβασης είναι εκ των προτέρων άγνωστες, δεν είναι αντιδεοντολογικό να αποκλείονται ορισμένα άτομα, καθώς δεν μπορούμε να υποθέσουμε ότι θα είχαν ωφεληθεί από αυτήν. Επίσης, οι προσεγγίσεις αυτές χρησιμοποιούνται ευρέως στην ιατρική και σε άλλους τομείς μελέτης, όπως η εκπαιδευτική έρευνα. Τέλος, σε ορισμένες περιπτώσεις όπου οι υπηρεσίες και η στήριξη που παρέχονται από μια παρέμβαση συγκεντρώνουν υπεράριθμες συμμετοχές (δηλαδή υπάρχουν περισσότερα επιλέξιμα άτομα απ' ό,τι μπορεί πράγματι να εξυπηρετήσει η παρέμβαση), η ένταξη ατόμων στην παρέμβαση από το σύνολο των επιλέξιμων ατόμων με τυχαίο τρόπο μπορεί να είναι ο πλέον δεοντολογικός τρόπος κατανομής περιορισμένων πόρων.

*...αλλά και ισχυρά  
επιχειρήματα υπέρ  
της χρήσης  
τυχαιοποιημένου  
σχεδιασμού.*

## 3.2. Μη τυχαιοποιημένοι ή οιονεί πειραματικοί σχεδιασμοί

Εάν η τυχαιοποίηση δεν είναι εφικτή, υπάρχει μια σειρά εναλλακτικών μεθόδων στην εργαλειοθήκη των CIE που χρησιμοποιούν διαφορετικές προσεγγίσεις για τη δημιουργία ομάδας ελέγχου ώστε να δοθεί απάντηση στο ερώτημα του αντιπαραδείγματος. Η παρούσα υποενότητα περιγράφει πρώτα τη βασική πρόκληση που παρουσιάζουν οι οιονεί πειραματικές μέθοδοι γενικά και στη συνέχεια τέσσερις προσεγγίσεις που χρησιμοποιούνται ευρέως στην εμπειρική πρακτική των CIE.

*Όταν δεν είναι  
δυνατή η  
τυχαιοποίηση*

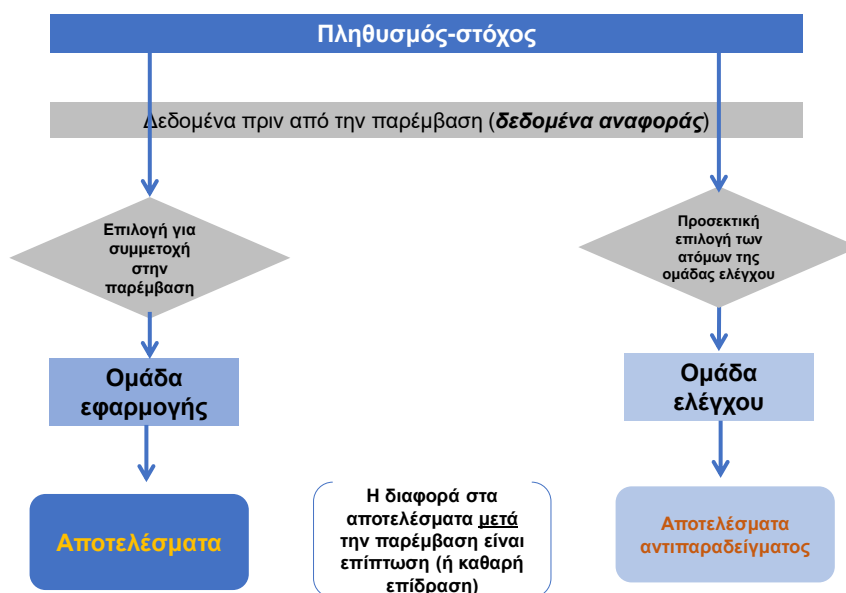
### 3.2.1. Ομάδες-στόχοι και ομάδες ελέγχου χωρίς τυχαιοποίηση

Στους οιονεί πειραματικούς σχεδιασμούς, οι ομάδες-στόχοι που εκτίθενται στην παρέμβαση συγκρίνονται με ομάδα ελέγχου<sup>78</sup> που αποτελείται από μη τυχαίως κατανομημένους στόχους ή δυνητικούς στόχους που δεν εκτίθενται στην παρέμβαση. Όπως και στην περίπτωση των πειραμάτων, στόχος είναι να επιτευχθεί μια αμερόληπτη εκτίμηση της αλλαγής που επέφερε η υπό εξέταση παρέμβαση στις εκβάσεις. Δεδομένου ότι οι ομάδες εφαρμογής της

<sup>78</sup> Υπό τη στενή έννοια, «ομάδα ελέγχου» είναι ο όρος που χρησιμοποιείται στους πειραματικούς σχεδιασμούς, ενώ στους οιονεί πειραματικούς σχεδιασμούς γίνεται λόγος για «ομάδες σύγκρισης». Ωστόσο, στην πράξη, οι όροι είναι συχνά εναλλάξιμοι. Ως εκ τούτου, ο παρών οδηγός χρησιμοποιεί τον όρο «ομάδα ελέγχου» για την ομάδα που χρησιμοποιείται για την εκτίμηση του αντιπαραδείγματος, ανεξάρτητα από τον σχεδιασμό της CIE.

παρέμβασης και ελέγχου δεν σχηματίζονται με τυχαίο τρόπο, οι οιονεί πειραματικοί σχεδιασμοί απαιτούν πολύ μεγαλύτερη προσοχή όσον αφορά τις μεθόδους συνεκτίμησης των πιθανών διαφορών μεταξύ των μελών της ομάδας παρέμβασης και των δυνητικών μελών της ομάδας ελέγχου οι οποίες ενδέχεται να επηρεάσουν την απόφαση συμμετοχής και, ως εκ τούτου, τα αποτελέσματα. Το κλειδί είναι η επιλογή μιας αξιόπιστης ομάδας ελέγχου. Η μη επιλογή κατάλληλης ομάδας ελέγχου και η μη συνεκτίμηση των εναπομεινουσών διαφορών μεταξύ των δύο ομάδων στην ανάλυση αποδυναμώνει την αξιοπιστία των εκτιμήσεων και μπορεί να οδηγήσει σε στρέβλωση των προσπαθειών αποκλεισμού εναλλακτικών εξηγήσεων για τυχόν παρατηρούμενες επιδράσεις.

### Σχήμα 7 Τυποποιημένος οιονεί πειραματικός σχεδιασμός με ομάδες εφαρμογής της παρέμβασης και ελέγχου



Όσον αφορά τις παρεμβάσεις που συγχρηματοδοτούνται από το ΕΚΤ, ο οιονεί πειραματικός σχεδιασμός αξιολόγησης που εφαρμόζεται συχνότερα είναι ο σχεδιασμός με δύο ομάδες, βάσει στοιχείων αναφοράς κατά την έναρξη της παρέμβασης και στοιχείων μεταγενέστερων της παρέμβασης. Οι σχεδιασμοί αυτοί περιλαμβάνουν μια ομάδα ελέγχου και μια ομάδα εφαρμογής της παρέμβασης όπως και στην τυχαιοποίηση, με τη διαφορά ότι η ομάδα ελέγχου έχει διαμορφωθεί (χωρίς τη χρήση τυχαιοποίησης) από υφιστάμενες ομάδες μη συμμετεχόντων, με αποτέλεσμα να έχει όσον το δυνατόν περισσότερες ομοιότητες με την ομάδα εφαρμογής της παρέμβασης.

*Οι ομάδες ελέγχου και εφαρμογής της παρέμβασης πρέπει να είναι παρόμοιες μεταξύ τους*

Μια καλή στρατηγική για την εξεύρεση έγκυρης ομάδας ελέγχου στο πλαίσιο οιονεί πειραματικής διαδικασίας είναι να επιλεγούν για την ομάδα ελέγχου άτομα που έχουν αποκλειστεί από την παρέμβαση για λόγους που δεν σχετίζονται με τα χαρακτηριστικά τους και τα δυνητικά αποτελέσματα. Σε ορισμένες περιπτώσεις, μπορεί εύλογα να θεωρηθεί ότι είναι πιθανό να εντοπιστούν εκ των υστέρων άτομα ή επιχειρήσεις των οποίων η μη έκθεση σε παρέμβαση διαπιστώνεται ότι ήταν τυχαία όσον αφορά τα δυνητικά αποτελέσματα, μολονότι οι ομάδες ελέγχου δεν διαμορφώθηκαν με απολύτως



τυχαίο τρόπο. Εάν προκύψουν τέτοιες περιπτώσεις, θα είναι σχεδόν ιδανικές στο πλαίσιο μιας οιονεί πειραματικής προσέγγισης. Για παράδειγμα, ορισμένα μέλη της ομάδας-στόχου μιας παρέμβασης μπορεί να αποκλειστούν από τη συμμετοχή στην παρέμβαση λόγω διοικητικής παράλειψης ή σφάλματος. Η κατανόηση της διαδικασίας επιλογής για συμμετοχή στην παρέμβαση είναι, επομένως, εξαιρετικά σημαντική για τον σχηματισμό μιας έγκυρης ομάδας ελέγχου — αυτό πρέπει να τονιστεί ιδιαίτερα.

Μια αξιόπιστη ομάδα ελέγχου μπορεί να αναπτυχθεί με διάφορους τρόπους. Πρώτον, μπορεί να υιοθετηθεί μια προσέγγιση στατιστικής αντιστοίχισης: δηλαδή, συλλέγονται δεδομένα τόσο από άτομα που συμμετέχουν στην παρέμβαση και από ένα (συνήθως πολύ μεγάλο) δείγμα ατόμων που δεν συμμετέχουν στην παρέμβαση. Στη συνέχεια δημιουργείται ομάδα ελέγχου από την ομάδα των ατόμων που δεν αποτελούν αντικείμενο παρέμβασης, με επιλογή των ατόμων που εμφανίζουν περισσότερες ομοιότητες με τα άτομα της ομάδας εφαρμογής της παρέμβασης. Η «ομοιότητα» αναφέρεται σε ένα σύνολο κοινωνικοδημογραφικών χαρακτηριστικών —π.χ. ηλικία, φύλο, εκπαίδευση, απασχόληση, ανεργία κ.λπ.— που μετρήθηκαν σε χρονική στιγμή προγενέστερη της έναρξης της ομάδας εφαρμογής της παρέμβασης στο πρόγραμμα. Ως εκ τούτου, τα άτομα που δεν συμμετέχουν στην παρέμβαση «αντιστοιχίζονται» αποτελεσματικά με άτομα που συμμετέχουν στην παρέμβαση. Στην πράξη, ο δυνητικά μακρύς κατάλογος κοινωνικοδημογραφικών χαρακτηριστικών μπορεί να συνοψιστεί με τη χρήση της τιμής της «βαθμολογίας τάσης», η οποία διευκολύνει την εφαρμογή.

*Αντιστοίχιση ατόμων που αποτελούν και ατόμων που δεν αποτελούν αντικείμενο παρέμβασης*

### 3.2.2. Αντιστοίχιση βαθμολογίας τάσης

#### *Βασικά χαρακτηριστικά της αντιστοίχισης βαθμολογίας τάσης*

- Η αντιστοίχιση μιμείται την τυχαιοποίηση με την εκ των υστέρων δημιουργία μιας ομάδας ελέγχου που εμφανίζει όσο το δυνατόν περισσότερες ομοιότητες με την ομάδα εφαρμογής της παρέμβασης ως προς όλα τα σχετικά χαρακτηριστικά.
- Σε αντίθεση με την τυχαιοποίηση, μπορούν να αντιστοιχιστούν μόνο παρατηρήσιμα χαρακτηριστικά (ηλικία, φύλο, εκπαίδευση κ.λπ.) ενώ τα μη παρατηρήσιμα χαρακτηριστικά (π.χ. κίνητρο) δεν μπορούν να ληφθούν υπόψη.
- Η εγκυρότητα της προσέγγισης εξαρτάται σε μεγάλο βαθμό από τη διαθεσιμότητα των δεδομένων.

**Η αντιστοίχιση βαθμολογίας τάσης (ABT)** συνίσταται στην εκτίμηση ενός στατιστικού μοντέλου για ολόκληρο το δείγμα (για τα άτομα στην ομάδα εφαρμογής της παρέμβασης και τους υποψήφιους για την ομάδα ελέγχου) από το οποίο προκύπτει μια εκτιμώμενη τάση συμμετοχής για κάθε άτομο ή επιχείρηση — ανεξάρτητα από το αν πράγματι συμμετέχουν ή όχι<sup>79</sup>. Στη συνέχεια, τα άτομα ή οι επιχειρήσεις που αποτελούν αντικείμενο παρέμβασης αντιστοιχίζονται —είτε με ένα άτομο ή επιχείρηση που δεν αποτελεί αντικείμενο παρέμβασης είτε με πολλά άτομα ή πολλές επιχειρήσεις που δεν

*Η τάση συμμετοχής ως τρόπος καθορισμού των ομάδων εφαρμογής της παρέμβασης και ελέγχου*

<sup>79</sup>Χάριν απλούστευσης αυτής της συζήτησης, λαμβάνεται ως δεδομένο ότι οι φορείς χάραξης πολιτικής επιδιώκουν να μάθουν την επίδραση της παρέμβασης σε αυτούς που πράγματι έλαβαν τις υπηρεσίες του προγράμματος (σε πολλές περιπτώσεις πρόκειται για υποσύνολο της ομάδας-στόχου στην οποία παρασχέθηκε η δυνατότητα). Αυτό καλείται ανάλυση της «παρέμβασης σε όσους όντως αποτέλεσαν αντικείμενο παρέμβασης» [«treatment of the treated» (TOT)].

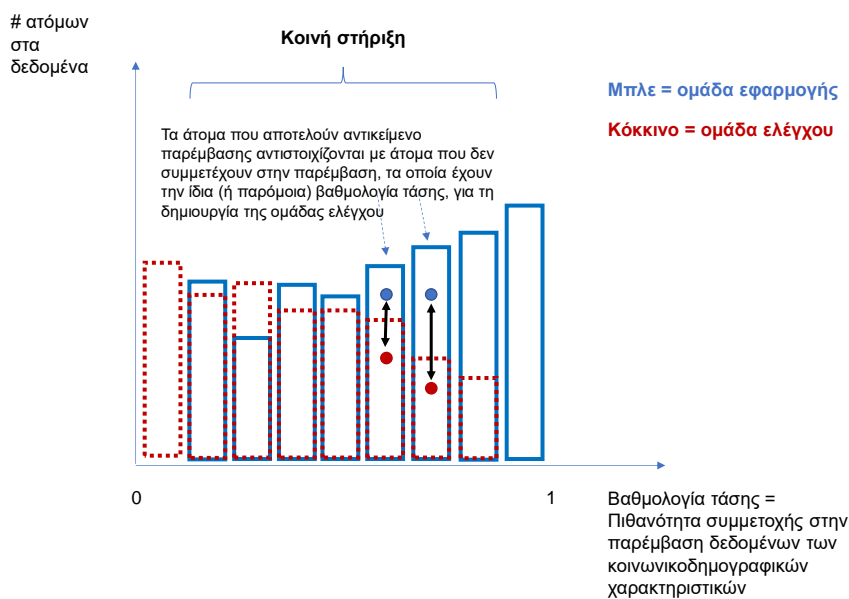
αποτελούν αντικείμενο παρέμβασης— με βάση τη βαθμολογία τάσης<sup>80</sup>. Η διαδικασία αυτή προσδιορίζει μια ομάδα ελέγχου που μπορεί στη συνέχεια να χρησιμοποιηθεί για την εκτίμηση του αντιπαραδείγματος. Η αντιστοίχιση που διενεργείται κατ' αυτόν τον τρόπο εξασφαλίζει ότι εκτιμήσεις των επιπτώσεων λαμβάνουν υπόψη τις παρατηρήσιμες διαφορές μεταξύ της ομάδας που αποτέλεσε αντικείμενο παρέμβασης και των ατόμων που ενεργούν ως μέλη της ομάδας ελέγχου και, με την προϋπόθεση ότι όλες οι σχετικές διαφορές πριν από την αντιστοίχιση είναι παρατηρήσιμες, μπορεί να προκύψει αμερόληπτη εκτίμηση των επιδράσεων της παρέμβασης. Ωστόσο, εάν η επιλογή για συμμετοχή στην παρέμβαση βασίζεται σε μη παρατηρούμενους παράγοντες, θα εξακολουθήσει να υπάρχει αβεβαιότητα ως προς την καταλληλότητα της αντιστοίχισης όσον αφορά την ικανότητά της να εξαλείψει τη μεροληψία. Η κρίσιμη υπόθεση στην οποία βασίζεται η προσέγγιση της αντιστοίχισης είναι ότι η διαδικασία επιλογής χαρακτηρίζεται από παρατηρήσιμα δεδομένα.

Το κάτωθι σχήμα παρουσιάζει μια διαισθητική και απλουστευμένη απεικόνιση της προσέγγισης της αντιστοίχισης βαθμολογίας τάσης. Ο άξονας Υ αντιπροσωπεύει τον αριθμό των ατόμων των ομάδων που αποτέλεσαν και δεν αποτέλεσαν αντικείμενο παρέμβασης, με βάση τη βαθμολογία τάσης στον άξονα Χ. Κατά κανόνα, τα άτομα που αποτέλεσαν αντικείμενο παρέμβασης τείνουν να έχουν υψηλότερες βαθμολογίες τάσης, ενώ τα άτομα που δεν αποτέλεσαν αντικείμενο παρέμβασης έχουν συνήθως χαμηλότερες βαθμολογίες τάσης. Η περιοχή στην οποία αλληλεπικαλύπτονται οι βαθμολογίες τάσης για τις δύο ομάδες ονομάζεται περιοχή κοινής στήριξης.<sup>81</sup> Οι περιπτώσεις που αποτέλεσαν αντικείμενο παρέμβασης αντιστοιχίζονται με τις περιπτώσεις που δεν αποτέλεσαν αντικείμενο παρέμβασης εντός της περιοχής αυτής. Στο διάγραμμα παρατίθενται δύο παραδείγματα, αλλά η διαδικασία επαναλαμβάνεται ουσιαστικά έως ότου καθεμία από τις περιπτώσεις που αποτέλεσαν αντικείμενο παρέμβασης αντιστοιχιστεί με μια περίπτωση που δεν αποτέλεσε αντικείμενο παρέμβασης εντός της περιοχής κοινής στήριξης. Στο σχήμα, αυτό γίνεται με τη χρήση της αντιστοίχισης με τον «πλησιέστερο γείτονα». Ο «πλησιέστερος γείτονας» κάθε μέλους της ομάδας εφαρμογής της παρέμβασης είναι το μέλος της ομάδας ελέγχου με την πλησιέστερη βαθμολογία τάσης. Μόλις σχηματιστούν οι δύο ομάδες, τα μέσα αποτελέσματά τους μπορούν να συγκριθούν προκειμένου να πραγματοποιηθεί εκτίμηση της επίπτωσης. Στην πράξη, η διενέργεια της αντιστοίχισης βαθμολογίας τάσης μπορεί να καταστεί εξαιρετικά περίπλοκη, και να πρέπει να εξεταστούν διάφορα ζητήματα. Πολλά από τα ζητήματα αυτά δεν λαμβάνονται υπόψη εδώ, ώστε να διασφαλιστεί ότι καθίστανται σαφείς οι βασικές αρχές. Ένα πρακτικό παράδειγμα, όπου χρησιμοποιήθηκε προσέγγιση αντιστοίχισης σε αξιολόγηση του ΕΚΤ παρουσιάζεται στο επόμενο πλαίσιο.

<sup>80</sup> Υπάρχει ευρύ φάσμα δυνητικών προσεγγίσεων όσον αφορά την αντιστοίχιση με βάση τη βαθμολογία της τάσης. Για μια προσπθή επισκόπηση βλέπε [Caliendo M., Kopeinig S., 2008](#).

<sup>81</sup> Ο βαθμός στον οποίο η περιοχή κοινής στήριξης έχει επιπτώσεις στο μέγεθος του δείγματος και η χρησιμότητα των αποτελεσμάτων για την πολιτική, ιδίως όταν μεγάλος αριθμός περιπτώσεων που αποτέλεσαν αντικείμενο παρέμβασης δεν εμπίπτουν εντός της περιοχής κοινής στήριξης.

## Σχήμα 8 Απεικόνιση της προσέγγισης της βαθμολογίας τάσης



Η αξιοπιστία της προσέγγισης της βαθμολογίας τάσης βασίζεται στην υπόθεση, μεταξύ άλλων, ότι η επιλογή για συμμετοχή στην παρέμβαση μπορεί να χαρακτηρίζεται εξ ολοκλήρου από τα παρατηρήσιμα δεδομένα. Με άλλα λόγια, βασίζεται στο ότι δεν υπάρχουν μη παρατηρούμενες διαφορές μεταξύ της ομάδας εφαρμογής της παρέμβασης και της ομάδας ελέγχου οι οποίες σχετίζονται με τα αποτελέσματα και/ή την απόφαση συμμετοχής στην παρέμβαση. Η αξιοπιστία αυτής της υπόθεσης ενισχύεται με την ενσωμάτωση ευρέος φάσματος μεταβλητών στην εκτίμηση των βαθμολογιών τάσης, ενώ η επιλογή των μεταβλητών βασίζεται σε προηγούμενες γνώσεις και θεωρία. Ειδικότερα, στο πλαίσιο των παρεμβάσεων στην αγορά εργασίας, συνιστάται ιδιαίτερα η συμπερίληψη του ατομικού ιστορικού στην αγορά εργασίας κατά τον έλεγχο πιθανόν μη παρατηρούμενων διαφορών<sup>82</sup>.

*Επιλογή βάσει παρατηρήσιμων δεδομένων*

### Πλαίσιο 15 Παράδειγμα αξιολόγησης που υιοθέτησε προσέγγιση αντιστοίχισης<sup>83</sup>

**Οι επιπτώσεις των παρεμβάσεων του ΕΚΤ που χρηματοδοτήθηκαν την περίοδο 2014-2020 για τους μακροχρόνια ανέργους στην περιφέρεια Marche<sup>84</sup>.**

Χρησιμοποιήθηκε προσέγγιση αντιστοίχισης για την αξιολόγηση των επιπτώσεων ορισμένων παρεμβάσεων του ΕΚΤ (πρακτική άσκηση, υποτροφίες εργασίας, εργασιακή πείρα σε δήμους και κουπόνια κατάρτισης) στους μακροχρόνια ανέργους: οι παρεμβάσεις αυτές χρηματοδοτήθηκαν στην περιφέρεια Marche της Ιταλίας. Οι παρεμβάσεις δεν απευθύνονταν ειδικά στους μακροχρόνια ανέργους, αλλά τα άτομα αυτά αντιπροσώπευαν την πλειονότητα των συμμετεχόντων σε όλες τις παρεμβάσεις του ΕΚΤ που αναλύθηκαν.

Στόχος της αξιολόγησης ήταν να προσδιοριστούν οι επιπτώσεις των μέτρων του ΕΚΤ στην πιθανότητα απασχόλησης μετά την παρέλευση 6, 9, 12, 15 και 18 μηνών από την έναρξη των παρεμβάσεων. Χρησιμοποιήθηκαν διάφορες μεταβλητές έκβασης: η πιθανότητα απασχόλησης σε κάποια χρονική στιγμή μετά τις παρεμβάσεις, η πιθανότητα απασχόλησης με σύμβαση αορίστου χρόνου και ο αριθμός των ημερών

<sup>82</sup> Βλ. [Caliendo, Mahlstedt και Mitnik, 2017](#) και [Kluve, Lehmann, και Schmidt, 2008](#).

<sup>83</sup> Άλλα παραδείγματα πρακτικής εφαρμογής διάφορων μεθόδων (αντιστοίχιση βαθμολογίας τάσης, σχεδιασμός ασυνέχιας παλινδρόμησης, και διαφορές στις διαφορές), παρέχονται σε [Ευρωπαϊκή Επιτροπή, 2020](#).

<sup>84</sup> Βλ. [Pompili M., Giorgetti I., 2020a](#)

εργασίας σε χρονική περίοδο μετά τις παρεμβάσεις.

Για να προσδιοριστούν οι διαφορές μεταξύ της ομάδας που αποτέλεσε αντικείμενο παρέμβασης και της ομάδας που δεν αποτέλεσε αντικείμενο παρέμβασης, υιοθετήθηκε προσέγγιση βαθμολογίας τάσης (αντιστοίχιση με τον «πλησιέστερο γείτονα») και οι τέσσερις παρεμβάσεις του ΕΚΤ που αναφέρονται ανωτέρω αναλύθηκαν χωριστά. Για κάθε παρέμβαση, η ομάδα εφαρμογής της παρέμβασης σχηματίστηκε από συμμετέχοντες που εντάχθηκαν στην παρέμβαση πριν από το τέλος Αυγούστου του 2019 (526 για πρακτική άσκηση, 1058 για υποτροφίες εργασίας, 236 για την απόκτηση εργασιακής πείρας σε δήμους και 241 για κουπόνια κατάρτισης). Η ομάδα ελέγχου σχηματίστηκε από ανέργους που ήταν εγγεγραμμένοι σε δημόσιες υπηρεσίες απασχόλησης κατά την περίοδο 2016-2018 με περίοδο ανεργίας διάρκειας τουλάχιστον 12 μηνών (77 255 αρχεία).

Εξετάστηκαν διάφορες μεταβλητές για τον υπολογισμό της αντιστοίχισης βαθμολογίας τάσης, οι οποίες προήλθαν από τα κοινωνικοδημογραφικά χαρακτηριστικά των ατόμων που αποτέλεσαν και των ατόμων που δεν αποτέλεσαν αντικείμενο παρέμβασης, όπως: ηλικία, φύλο, ιθαγένεια, επίπεδο εκπαίδευσης, τόπος διαμονής, ημερομηνία ένταξης στην παρέμβαση και ιστορικό απασχόλησης για την περίοδο 36 μηνών που προηγήθηκε της παρέμβασης.

Για τη μέτρηση των μεταβλητών έκβασης για την ομάδα εφαρμογής της παρέμβασης και την ομάδα ελέγχου (πριν και μετά τις παρεμβάσεις) χρησιμοποιήθηκαν δεδομένα από τα συστήματα COB, δηλαδή τα αρχεία υποχρεωτικών κοινοποιήσεων των συμβάσεων εργασίας που αποστέλλονται από τις επιχειρήσεις στις δημόσιες υπηρεσίες απασχόλησης.

Τα αποτελέσματα της μελέτης ήταν ανομοιογενή, καθώς αναφέρθηκαν θετικές επιδράσεις για τις περιόδους πρακτικής άσκησης και τις υποτροφίες εργασίας, αλλά αρνητικές επιδράσεις για την απόκτηση εργασιακής πείρας σε δήμους και καμία σημαντική επίδραση για τα κουπόνια κατάρτισης<sup>85</sup>.

### 3.2.3. Διαφορά των διαφορών

#### *Βασικά χαρακτηριστικά της μεθόδου της διαφοράς των διαφορών*

- Η μέθοδος της διαφοράς των διαφορών είναι μια δαισθητική προσέγγιση που συγκρίνει τη διαφορά των εκβάσεων «πριν/μετά» στην ομάδα εφαρμογής της παρέμβασης με τις διαφορές στην ομάδα ελέγχου.
- Δεδομένου ότι η διαχρονική μεταβολή στην ομάδα ελέγχου μετρά τι θα είχε συμβεί στην ομάδα εφαρμογής της παρέμβασης αν δεν υπήρχε η παρέμβαση (το αντιπαράδειγμα), κάθε επιπλέον διαφορά στα αποτελέσματα «πριν/μετά» στην ομάδα εφαρμογής της παρέμβασης καταδεικνύει την αιτιακή επίδραση της παρέμβασης.
- Πρόκειται για μια απλή μέθοδο που είναι εφαρμόσιμη σε πολλές περιπτώσεις.

Είτε μεμονωμένα είτε σε συνδυασμό με την αντιστοίχιση, μπορούν να χρησιμοποιηθούν μέτρα αναφοράς (ή πριν από την παρέμβαση) των μεταβλητών αποτελέσματος για τη διενέργεια εκτιμήσεων με τη μέθοδο της διαφοράς των διαφορών (ΔΔ). Στην περίπτωση αυτή, η διαφορά ενός αποτελέσματος πριν και μετά την παρέμβαση στην ομάδα ελέγχου αφαιρείται από την ίδια διαφορά που παρατηρείται στην ομάδα εφαρμογής της παρέμβασης ώστε να επιτευχθεί εκτίμηση των επιπτώσεων μιας παρέμβασης. Και σε αυτή την περίπτωση, είναι απαραίτητη η επιλογή μιας αξιόπιστης ομάδας ελέγχου. Οι επιπτώσεις που υπολογίζονται με βάση τη μέθοδο της διαφοράς των διαφορών παρατηρούνται συνήθως εντός ενός πλαισίου παλινδρόμησης, το οποίο συνυπολογίζει και άλλες παρατηρούμενες

*Πριν από και μετά την παρέμβαση*

<sup>85</sup> Όσον αφορά τα κουπόνια κατάρτισης, όπως τονίστηκε στην έκθεση αξιολόγησης, μπορεί να θεωρηθεί ότι τα πορίσματα είναι απλώς προκαταρκτικά, δεδομένου ότι το δείγμα που εξετάστηκε είναι πολύ μικρό σε σχέση με τον συνολικό αριθμό των συμμετεχόντων.

διαφορές μεταξύ της ομάδας εφαρμογής της παρέμβασης και της ομάδας ελέγχου. Επιπλέον, η προσέγγιση αυτή ελέγχει αν υπάρχουν μη παρατηρούμενες διαφορές μεταξύ των δύο ομάδων οι οποίες είναι σταθερές διαχρονικά, καθώς και διαφορές που μεταβάλλονται με την πάροδο του χρόνου αλλά επηρεάζουν εξίσου την ομάδα εφαρμογής της παρέμβασης και την ομάδα ελέγχου (για παράδειγμα, παράγοντες που επηρεάζουν το σύνολο της οικονομίας). Λόγω αυτής της ικανότητας ελέγχου για την ύπαρξη ορισμένων πτυχών μη παρατηρούμενων διαφορών μεταξύ της ομάδας εφαρμογής της παρέμβασης και της ομάδας ελέγχου, η προσέγγιση της διαφοράς των διαφορών αποτελεί, στις περισσότερες περιπτώσεις, βελτίωση σε σχέση με τη στρατηγική της διαστρωματικής αντιστοίχισης. Το σχήμα 4 παρέχει οπτική αναπαράσταση της προσέγγισης της διαφοράς των διαφορών.

Ο άξονας x αντιπροσωπεύει την πάροδο του χρόνου και ο άξονας y μια κλίμακα στην οποία καταγράφονται τα αποτελέσματα. Τα αποτελέσματα σε αυτή την περίπτωση μπορεί να είναι ο μισθός. Ο μέσος μισθός για την ομάδα εφαρμογής της παρέμβασης κατά την περίοδο πριν από την παρέμβαση είναι Y1, ενώ για την ομάδα ελέγχου είναι YC1. Κατά την περίοδο μετά την παρέμβαση, οι μισθοί είναι Y2 και YC2 για την ομάδα εφαρμογής της παρέμβασης και την ομάδα ελέγχου αντίστοιχα. Ως εκ τούτου, η συνεχής γραμμή στο πάνω μέρος αντιπροσωπεύει τη μεταβολή του μισθού στην ομάδα εφαρμογής της παρέμβασης, ενώ η συνεχής γραμμή στο κάτω μέρος τη μεταβολή στην ομάδα ελέγχου.

Μια χονδρική εκτίμηση των επιπτώσεων της παρέμβασης θα μπορούσε να προκύψει από τη σύγκριση των μισθών στην ομάδα εφαρμογής της παρέμβασης και στην ομάδα ελέγχου κατά την περίοδο μετά την παρέμβαση, δηλαδή Y2 - YC2. Ωστόσο, αυτό θα ήταν λάθος, καθώς θα παρέβλεπε τις διαφορές στους μισθούς πριν από την παρέμβαση. Ένα τρόπος να αντιληφθούμε τον μηχανισμό εκτίμησης της διαφοράς των διαφορών είναι να θεωρήσουμε ότι αφαιρεί την εκτίμηση της μεροληψίας πριν από την παρέμβαση από τη διαφορά των αποτελεσμάτων μετά την παρέμβαση. Ως εκ τούτου, η διαφορά στους μισθούς μετά την παρέμβαση (Y2 - YC2) προσαρμόζεται με την αφαίρεση από αυτή της διαφοράς στους μισθούς πριν από την παρέμβαση (Y1 - YC1) και, με αυτόν τον τρόπο, ο μηχανισμός εκτίμησης επιπτώσεων της διαφοράς των διαφορών μπορεί να εκφραστεί ως εξής:

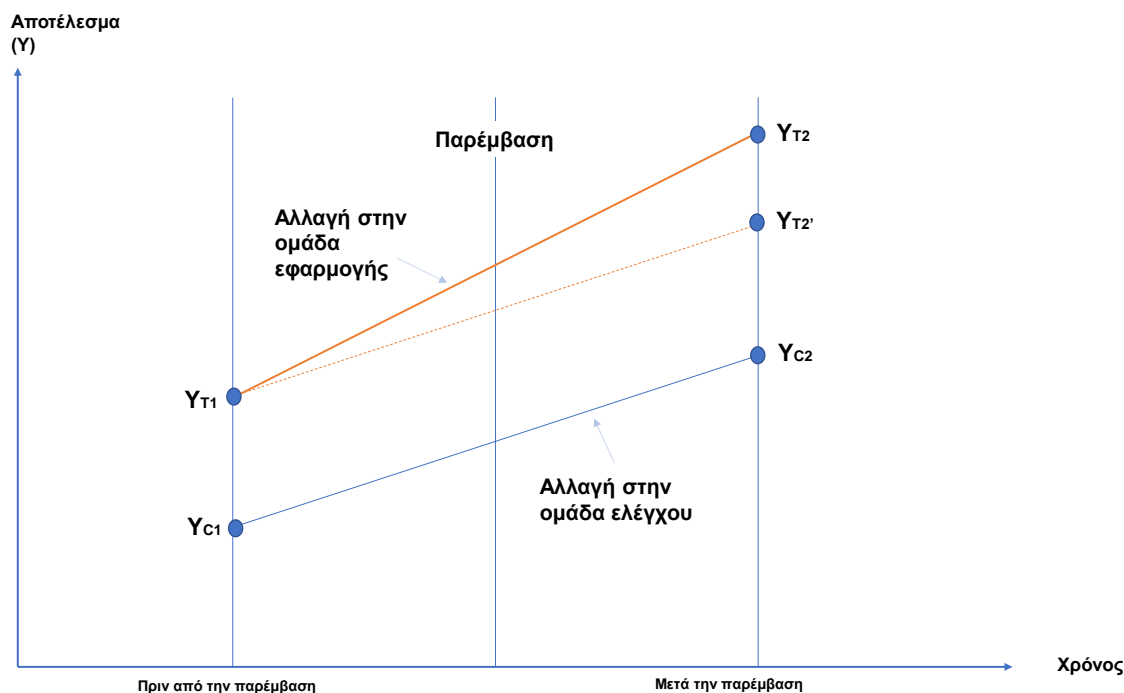
$$(Y2 - YC2) - (Y1 - YC1).$$

Αν οι διαφορές στους μισθούς μετά την παρέμβαση δεν προσαρμοστούν για να ληφθούν υπόψη οι προϋπάρχουσες διαφορές μεταξύ της ομάδας εφαρμογής της παρέμβασης και της ομάδας ελέγχου, ενδέχεται να προκύψουν μεροληπτικές εκτιμήσεις. Εναλλακτικά, όπως προαναφέρθηκε, η προσέγγιση της διαφοράς των διαφορών μπορεί να θεωρηθεί ότι αφαιρεί τη μεταβολή των αποτελεσμάτων στην ομάδα ελέγχου από τη μεταβολή που παρατηρείται στην ομάδα εφαρμογής της παρέμβασης. Η παρατηρούμενη μεταβολή στην ομάδα ελέγχου θεωρείται ως η μεταβολή που θα είχε επέλθει στην ομάδα εφαρμογής της παρέμβασης αν δεν υπήρχε η παρέμβαση.

*Η λογική της  
διπλής διαφοράς*



## Σχήμα 9 Παρουσίαση της προσέγγισης της διαφοράς των διαφορών



Στην απλούστερη περίπτωση, η βασική υπόθεση στην οποία βασίζεται η προσέγγιση της διαφοράς των διαφορών είναι εκείνη των κοινών τάσεων: δηλαδή, οι χρονικές τάσεις των αποτελεσμάτων εντός της ομάδας εφαρμογής της παρέμβασης και της ομάδας ελέγχου είναι ισοδύναμες εάν δεν υπάρχει παρέμβαση. Αυτή η υπόθεση δεν μπορεί να ελεγχθεί άμεσα, ωστόσο, σε περιπτώσεις στις οποίες διατίθενται πολλαπλές μετρήσεις πριν από την παρέμβαση για τη μεταβλητή των αποτελεσμάτων, τόσο για την ομάδα εφαρμογής της παρέμβασης όσο και για την ομάδα ελέγχου, και αυτές οι μετρήσεις δείχνουν παράλληλες τάσεις, στηρίζει την αξιοπιστία της προσέγγισης. Για ένα παράδειγμα της προσέγγισης της διαφοράς των διαφορών βλ. το πλαίσιο κατωτέρω.

*Η βασική υπόθεση: χωρίς παρέμβαση, οι κοινές τάσεις είναι ισοδύναμες*

### Πλαίσιο 16 Παράδειγμα αξιολόγησης που υιοθέτησε την προσέγγιση της διαφοράς των διαφορών

**Αξιολόγηση των μέτρων για τους εργαζομένους μεγαλύτερης ηλικίας τα οποία χρηματοδοτήθηκαν από το ΕΚΤ κατά την περίοδο προγραμματισμού 2007-2013 στην περιφέρεια Lubelskie<sup>86</sup>**

Κύριος στόχος της μελέτης ήταν η αξιολόγηση των παρεμβάσεων του ΕΚΤ για την επέκταση της οικονομικής δραστηριότητας των ατόμων μεγαλύτερης ηλικίας στο πλαίσιο δυσμενών δημογραφικών συνθηκών στην περιφέρεια Lubelskie της Πολωνίας. Οι παρεμβάσεις χρηματοδοτήθηκαν στο πλαίσιο του Επιχειρησιακού Προγράμματος Ανθρώπινου Κεφαλαίου 2007-2013.

Η ομάδα εφαρμογής της παρέμβασης που συνίστατο σε δείγμα 145 ατόμων, αποτελούνταν από άτομα που ήταν άνεργα κατά τον χρόνο ένταξης στην παρέμβαση. Η ομάδα ελέγχου σχηματίστηκε με βάση τα ανωνυμοποιημένα δεδομένα μητρώου που παρασχέθηκαν από τις υπηρεσίες απασχόλησης και περιείχαν κοινωνικοδημογραφικά δεδομένα και το ιστορικό συμβάντων που είχαν καταχωριστεί στο μητρώο και σχετίζονταν με το καθεστώς απασχόλησης συγκεκριμένων προσώπων (τα δεδομένα ελήφθησαν από οκτώ υπηρεσίες απασχόλησης και περιείχαν πληροφορίες για 67 102 άτομα). Η μεταβλητή έκβασης ήταν η «ιδιότητα του εγγεγραμμένου στο μητρώο ανεργίας»<sup>87</sup>, η οποία μπορούσε να παρατηρηθεί τόσο πριν από

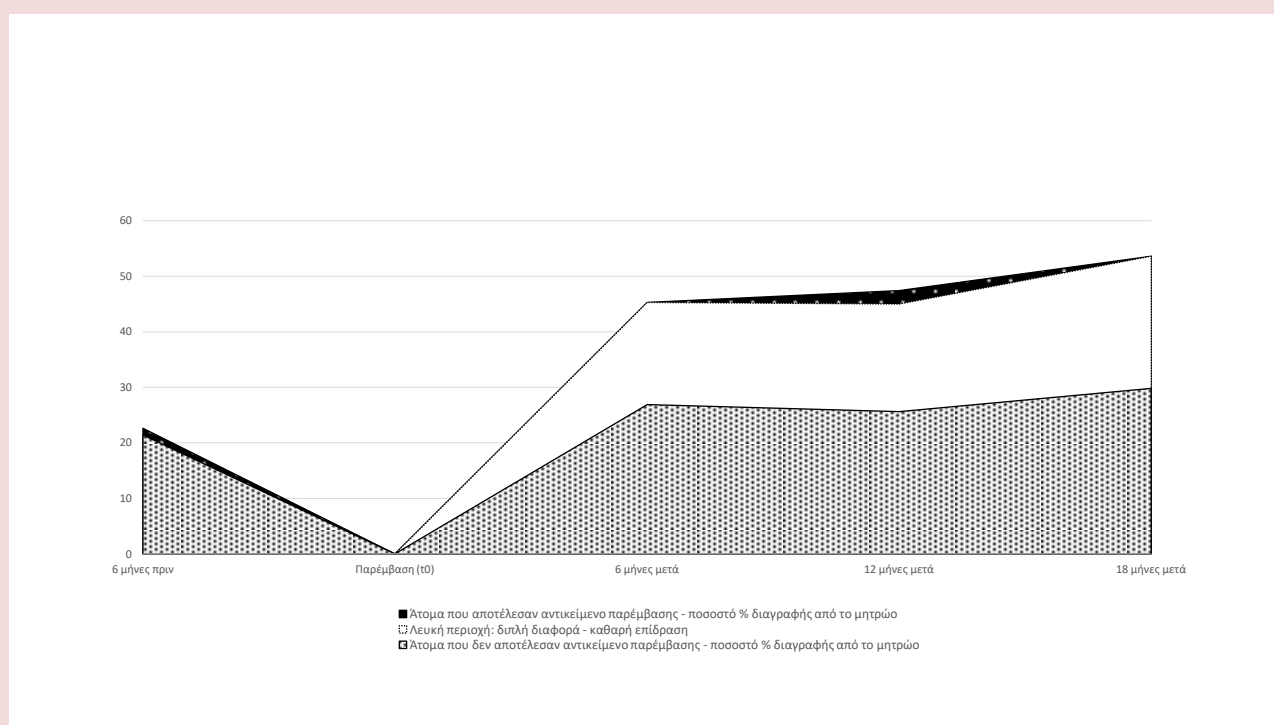
<sup>86</sup> Βλ. [Re-source Pracownia Badań i Doradztwa, 2015](#).

<sup>87</sup> Μολονότι η μη εγγραφή ενός ατόμου ως «ανέργου» δεν ισοδυναμεί με καθεστώς «απασχολούμενου», η υπόθεση αυτή ήταν αναγκαία για τη διενέργεια της μελέτης.

την παρέμβαση όσο και μετά από αυτήν, πράγμα το οποίο κατέστησε δυνατή τη εφαρμογή της προσέγγισης της διαφοράς των διαφορών. Το καθεστώς απασχόλησης μετρήθηκε σε 5 χρονικές στιγμές: 6 μήνες πριν από τη συμμετοχή στο έργο, κατά τη διάρκεια της συμμετοχής στο έργο, και 6, 12 και 18 μήνες μετά την ολοκλήρωση του έργου.

Η επιλογή της ομάδας ελέγχου σε αυτή την προσέγγιση της διαφοράς των διαφορών ενισχύθηκε με τη χρήση μεθόδων αντιστοίχισης ώστε να εντοπιστεί ένα μη άτομο που αποτέλεσε αντικείμενο παρέμβασης για κάθε άτομο που δεν αποτέλεσε αντικείμενο παρέμβασης, με βάση διάφορες παρατηρήσιμες συμμεταβλητές, όπως το φύλο, η ηλικία, το επίπεδο εκπαίδευσης και το ποσοστό ανεργίας στον τόπο κατοικίας.

Από την ανάλυση προέκυψε ότι η στήριξη για τους ανέργους ηλικίας 50 ετών και άνω είχε θετική καθαρή επίδραση στην απασχόληση: οι άνεργοι ηλικίας 50 ετών και άνω που αποτέλεσαν αντικείμενο παρέμβασης είχαν πάνω από 2,5 φορές μεγαλύτερες πιθανότητες να διαγραφούν από το μητρώο ανεργίας απ' ό,τι τα άτομα που δεν αποτέλεσαν αντικείμενο παρέμβασης. Το σχήμα που ακολουθεί δείχνει την εξέλιξη της μεταβλητής έκβασης για την ομάδα εφαρμογής της παρέμβασης και την ομάδα ελέγχου και την εκτιμώμενη καθαρή επίδραση μετά την εξέταση της παράλληλης υπόθεσης της προσέγγισης της διαφοράς των διαφορών.



### 3.2.4. Σχεδιασμός ασυνέχειας παλινδρόμησης

#### Βασικά χαρακτηριστικά της ασυνέχειας παλινδρόμησης

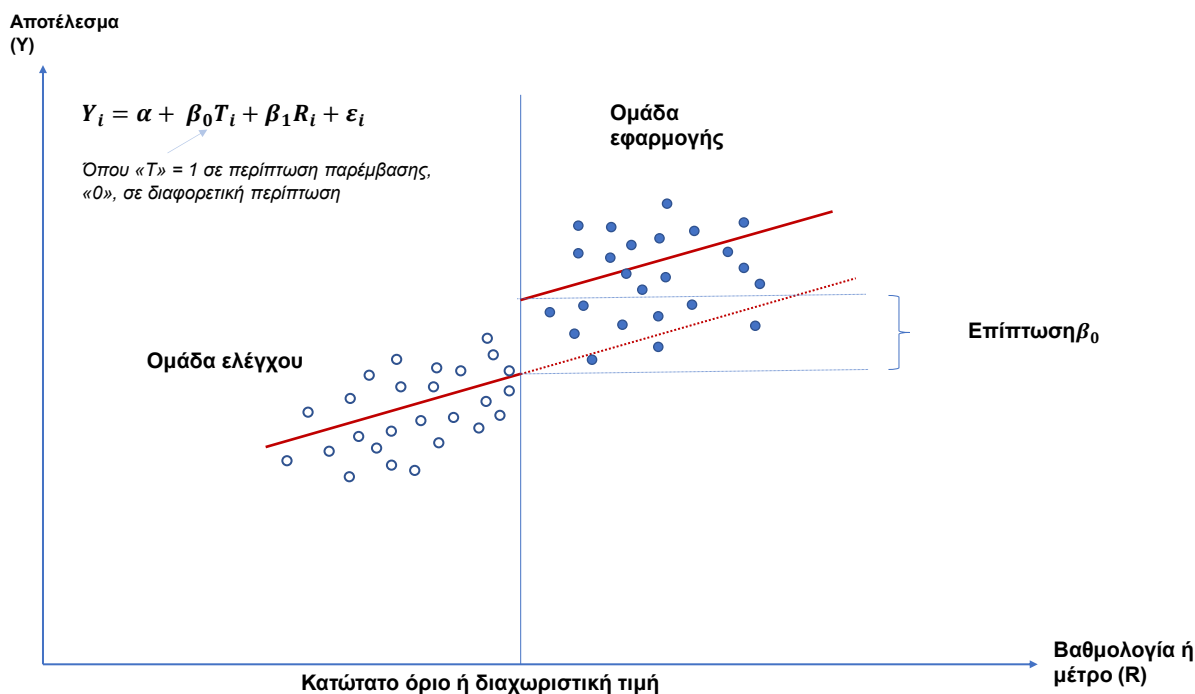
- Ο σχεδιασμός ασυνέχειας παλινδρόμησης βασίζεται στην ιδέα ότι μια συγκεκριμένη τιμή (διαχωριστική τιμή, «cut-off») σε μια κλίμακα βαθμολόγησης ή αξιολόγησης καθορίζει αν ένα άτομο θα συμμετάσχει στην παρέμβαση ή όχι.
- Τα άτομα που βρίσκονται κοντά στην τιμή αυτή θεωρούνται συγκρίσιμα, και η μόνη διαφορά τους είναι ότι τα άτομα από τη μια πλευρά της διαχωριστικής τιμής συμμετέχουν στην παρέμβαση (ομάδα εφαρμογής της παρέμβασης), ενώ τα άτομα στην άλλη πλευρά δεν συμμετέχουν (ομάδα ελέγχου).

- Η σύγκριση των ομάδων αυτών παρέχει εν γένει ένα ακριβές και διαισθητικό μέτρο της επίδρασης της παρέμβασης· ωστόσο, η μέθοδος μπορεί να εφαρμοστεί μόνο εάν εφαρμόζεται διαδικασία επιλογής με βάση κλίμακα βαθμολόγησης ή αξιολόγησης.

Η προσέγγιση της **ασυνέχειας παλινδρόμησης** μπορεί να χρησιμοποιηθεί όταν η πρόσβαση σε μια παρέμβαση καθορίζεται από μια διαχωριστική τιμή σε μια συνεχή βαθμολόγηση, κλίμακα ή μέτρηση. Για παράδειγμα, η πρόσβαση στην κατάρτιση μπορεί να καθορίζεται από τις επιδόσεις σε μια δοκιμασία επάρκειας, όπου τα άτομα που βαθμολογούνται πάνω από καθορισμένο κατώτατο όριο (ή διαχωριστική τιμή) συμμετέχουν στην κατάρτιση, ενώ όσοι βαθμολογούνται κάτω από το κατώτατο όριο δεν συμμετέχουν στην κατάρτιση. Για να είναι έγκυρη η προσέγγιση, η διαχωριστική τιμή θα πρέπει να καθορίζεται χωρίς να είναι γνωστοί οι βαθμοί των υποψήφιων καταρτιζόμενων· οι υποψήφιοι που βρίσκονται κοντά στη διαχωριστική τιμή θα έχουν πολλές ομοιότητες μεταξύ τους, με εξαίρεση το γεγονός ότι οι υποψήφιοι που βρίσκονται λίγο πάνω από αυτή θα συμμετάσχουν στην παρέμβαση ενώ αυτοί που βρίσκονται ακριβώς κάτω από αυτή δεν θα συμμετάσχουν. Τα αποτελέσματα για τα άτομα που βρίσκονται πάνω και κάτω από τη διαχωριστική τιμή μπορούν να συγκριθούν ώστε να επιτευχθεί εκτίμηση των επιπτώσεων της παρέμβασης στο σημείο της διαχωριστικής τιμής.

*Μια διαχωριστική τιμή διαχωρίζει τα άτομα σε ομάδα εφαρμογής της παρέμβασης και σε ομάδα ελέγχου*

### Σχήμα 10 Απεικόνιση της προσέγγισης της ασυνέχειας παλινδρόμησης



Ο σχεδιασμός ασυνέχειας παλινδρόμησης (ΣΑΠ) μπορεί να εφαρμοστεί είτε όταν η διαχωριστική τιμή προσδιορίζει απόλυτα την ομάδα εφαρμογής της παρέμβασης (με πλήρη συμμόρφωση), οπότε επιτυγχάνεται *αυστηρή* ασυνέχεια, είτε όταν, σε ορισμένες περιπτώσεις, δεν υπάρχει πλήρης συμμόρφωση όλων όσων βρίσκονται σε συγκεκριμένη πλευρά της διαχωριστικής τιμής με την κατανομή τους στην παρέμβαση (*ασαφής* ασυνέχεια).

*Αυστηρή ή ασαφής ασυνέχεια*

Στο σχήμα 10 ανωτέρω παρουσιάζεται ένα σχηματοποιημένο παράδειγμα σχεδιασμού ασυνέχειας παλινδρόμησης. Πρόκειται για το απλούστερο παράδειγμα αυστηρής ασυνέχειας. Η παρέμβαση παράγει σταθερά αποτελέσματα σε κάθε τιμή της κλίμακας βαθμολόγησης και οι επιπτώσεις εκτιμώνται με τη χρήση μοντέλου γραμμικής παλινδρόμησης (δεν υπάρχουν ζητήματα όσον αφορά τη λειτουργική μορφή της παλινδρόμησης της επίπτωσης). Στην πράξη, η ανάλυση θα πρέπει πάντοτε να είναι πολύ πιο εξελιγμένη από αυτή που παρουσιάζεται στο σχήμα 10.

Οι κουκκίδες στο σχήμα 10 αντιπροσωπεύουν μεμονωμένες μονάδες, για παράδειγμα καταρτιζόμενους. Ο άξονας x καταγράφει τη βαθμολόγηση ή τη μέτρηση που χρησιμοποιείται για την κατανομή των καταρτιζομένων σε θέσεις στο πρόγραμμα κατάρτισης. Τα άτομα των οποίων η βαθμολογία τοποθετείται στα δεξιά της συνεχούς κάθετης γραμμής που υποδεικνύει το κατώτατο όριο για την εν λόγω κλίμακα βαθμολόγησης ή μέτρησης (για παράδειγμα δοκιμασία επάρκειας) εντάσσονται στο πρόγραμμα κατάρτισης και συγκροτούν την «ομάδα εφαρμογής της παρέμβασης». Οι υποψήφιοι καταρτιζόμενοι που λαμβάνουν βαθμολογία που υπολείπεται του κατώτατου ορίου στην κλίμακα βαθμολόγησης ή μέτρησης δεν παρακολουθούν την κατάρτιση και συγκροτούν την ομάδα ελέγχου.

Το βασικό στοιχείο είναι ότι η βαθμολόγηση που χρησιμοποιείται για την κατανομή της ομάδας-στόχου είτε σε συνθήκες εφαρμογής της παρέμβασης είτε σε συνθήκες ελέγχου είναι μια συνεχής ποσοτική μεταβλητή που μετράται πριν από την παρέμβαση, και τα άτομα γίνονται δεκτά στο πρόγραμμα κατάρτισης με βάση το αν η βαθμολογία τους ήταν υψηλότερη ή χαμηλότερη από την προκαθορισμένη διαχωριστική τιμή ή το κατώτατο όριο.

Το αποτέλεσμα απεικονίζεται στον άξονα y. Ουσιαστικά, η επίπτωση της παρέμβασης προσδιορίζεται μέσω της εφαρμογής εκτίμησης μοντέλου γραμμικής παλινδρόμησης στα δεδομένα (λαμβανομένων υπόψη των ανωτέρω υποθέσεων): δηλαδή με παλινδρόμηση της μεταβλητής αποτελέσματος σε σχέση με το μέτρο της βαθμολόγησης παράλληλα με μια πλασματική μεταβλητή (δείκτη παρέμβασης) η οποία ορίζει αν η βαθμολογία είναι χαμηλότερη ή υψηλότερη από τη διαχωριστική τιμή (δηλ. αν το άτομο τοποθετείται στην ομάδα εφαρμογής της παρέμβασης ή στην ομάδα ελέγχου).

Αυτή η εξίσωση παλινδρόμησης της επίπτωσης απεικονίζεται στο σχήμα 10. Στο παράδειγμά μας, η επίδραση ή η επίπτωση της κατάρτισης προκύπτει από τον συντελεστή επί του δείκτη παρέμβασης, δηλ. τον  $\beta_0$ <sup>88</sup>. Αυτό στην πραγματικότητα δείχνει αν υπάρχει διακοπή ή ασυνέχεια γύρω από τη διαχωριστική τιμή, που στο σχήμα 10 φαίνεται από τη μετατόπιση προς τα πάνω στη γραμμή παλινδρόμησης από το κατώτατο όριο ή τη διαχωριστική τιμή. Σε αυτό το παράδειγμα, παρατηρείται θετική επίπτωση της κατάρτισης στο αποτέλεσμα.

Ένας εναλλακτικός τρόπος για να κατανοηθεί η εκτίμηση των επιπτώσεων είναι να εξεταστεί η επέκταση της διακεκομμένης γραμμής στη γραμμή της ομάδας ελέγχου όπως απεικονίζεται στο σχήμα 10. Αυτό μπορεί να θεωρηθεί ως εκτίμηση του αντιπαραδείγματος για την ομάδα εφαρμογής της παρέμβασης —η σχέση μεταξύ του μέτρου της βαθμολόγησης και του μέτρου του αποτελέσματος που θα επικρατούσε αν δεν υπήρχε η παρέμβαση— όπου η διαφορά μεταξύ αυτής της διακεκομμένης γραμμής και της γραμμής τάσης για την ομάδα εφαρμογής της παρέμβασης αντιπροσωπεύει την επίδραση ή

<sup>88</sup>Σε μια απλή περίπτωση αυτό θα ήταν η επίδραση της πρόθεσης παρέμβασης στη διαχωριστική τιμή (βλ. [Bloom H. S., 2009](#)).

την επίπτωση της παρέμβασης. Επισημαίνεται ότι αν δεν υπάρχει παρέμβαση, δεν υπάρχει ασυνέχεια στη γραμμή και υποθέτουμε ότι, σε μια τέτοια περίπτωση, το αποτέλεσμα διαφοροποιείται συνεχώς ανάλογα με τη βαθμολόγηση ή τη μέτρηση.

Η προσέγγιση της ασυνέχειας παλινδρόμησης λειτουργεί διότι οι παρατηρήσεις στην ομάδα εφαρμογής της παρέμβασης και στην ομάδα ελέγχου που βρίσκονται κοντά στη διαχωριστική τιμή παρουσιάζουν ομοιότητες μεταξύ τους, με εξαίρεση το ότι τα άτομα που βρίσκονται πάνω από τη διαχωριστική τιμή, σε αυτό το παράδειγμα, συμμετέχουν στην κατάρτιση, ενώ αυτοί που βρίσκονται κάτω από αυτή δεν συμμετέχουν στην κατάρτιση. Ως εκ τούτου, η κατάσταση δεν διαφέρει από την τυχαίοποίηση όσον αφορά τις παρατηρήσεις κοντά στη διαχωριστική τιμή. Ωστόσο, υπάρχει ένας σημαντικός περιορισμός. Στις περισσότερες εφαρμογές, οι επιπτώσεις που εκτιμώνται με τη χρήση της προσέγγισης ΣΑΠ μπορούν να υποδείξουν στον φορέα χάραξης πολιτικής μόνο τις επιδράσεις στα άτομα που βρίσκονται κοντά στη διαχωριστική γραμμή ή το κατώτατο όριο. Ο βαθμός στον οποίο μπορούν να γίνουν γενικεύσεις σχετικά με τα άτομα που απέχουν από το κατώτατο όριο μπορεί να είναι περιορισμένος.

*Καλή εσωτερική εγκυρότητα αλλά η γενίκευση μπορεί να είναι περιορισμένη*

Η προσέγγιση ΣΑΠ μπορεί να αποβεί χρήσιμη σε περιπτώσεις στις οποίες τα άτομα κατανέμονται σε μια παρέμβαση με βάση ανάγκες που μετρώνται σε μια συνεχή κλίμακα αξιολόγησης ή βαθμολόγησης. Ωστόσο, η ανάλυση μπορεί να καταστεί περίπλοκη όταν η διαχωριστική τιμή είναι ασαφής και δεν υπάρχει συμμόρφωση, καθώς και όπου υπάρχουν ζητήματα λειτουργικής μορφής στο μοντέλο παλινδρόμησης της επίπτωσης. Στην πράξη, πρέπει να προβλεφθεί μια σειρά υποθέσεων, των οποίων η εγκυρότητα δεν είναι πάντοτε δυνατόν να επιβεβαιωθεί.

Στο επόμενο πλαίσιο παρουσιάζεται ένα πρακτικό παράδειγμα, όπου χρησιμοποιήθηκε η προσέγγιση της ασυνέχειας παλινδρόμησης κατά την αξιολόγηση ενός προγράμματος εγγυήσεων για τη νεολαία.

### Πλαίσιο 17 Παράδειγμα αξιολόγησης που υιοθέτησε την προσέγγιση της ασυνέχειας παλινδρόμησης

#### Vocational Training for Unemployed Youth in Latvia: Evidence from a Regression discontinuity design<sup>89</sup>

Ερευνητές από το Κοινό Κέντρο Ερευνών της Ευρωπαϊκής Επιτροπής χρησιμοποίησαν την προσέγγιση της ασυνέχειας παλινδρόμησης για να αξιολογήσουν τις επιπτώσεις ενός προγράμματος επαγγελματικής κατάρτισης στις επιδόσεις των άνεργων νέων στην αγορά εργασίας στη Λετονία· το πρόγραμμα χρηματοδοτήθηκε στο πλαίσιο του προγράμματος εγγυήσεων για τη νεολαία για την περίοδο 2014-2020 και απευθυνόταν σε νέους ηλικίας μεταξύ 15 και 29 ετών εκτός εκπαίδευσης, απασχόλησης ή κατάρτισης (ΕΕΑΚ).

Τα δεδομένα που χρησιμοποιήθηκαν αντλήθηκαν από την Κρατική Υπηρεσία Απασχόλησης της Λετονίας, η οποία παρείχε στοιχεία τόσο για τους συμμετέχοντες όσο για τους μη συμμετέχοντες που ήταν εγγεγραμμένοι ως άνεργοι σε συγκεκριμένες ημερομηνίες· τα στοιχεία αυτά αντιστοιχίστηκαν με δεδομένα της Υπηρεσίας Δημόσιων Εσόδων, τα οποία περιείχαν πληροφορίες σχετικά με το εισόδημα των φυσικών προσώπων σε συγκεκριμένες ημερομηνίες πριν και μετά το πρόγραμμα (Ιανουάριο του 2012 και Ιούνιο του 2017). Μετά τον καθαρισμό των συνόλων δεδομένων, το τελικό δείγμα της ομάδας εφαρμογής της παρέμβασης ανήλθε σε 898 άτομα και το δείγμα της ομάδας ελέγχου σε 10 717 άτομα.

Οι αξιολογητές στηρίχθηκαν σε έναν κανόνα της λετονικής κυβέρνησης που δίνει προτεραιότητα στη συμμετοχή ανέργων ηλικίας κάτω των 25 ετών στο πρόγραμμα επαγγελματικής κατάρτισης. Ως εκ τούτου,

<sup>89</sup> Βλ. [Bratti M. et al., 2018.](#)



η ηλικία είναι η τρέχουσα μεταβλητή που καθορίζει την πιθανότητα συμμετοχής στο πρόγραμμα επαγγελματικής κατάρτισης, με την ηλικία των 25 ετών να αντιπροσωπεύει το όριο κάτω από το οποίο η συμμετοχή στο πρόγραμμα αυξάνεται σημαντικά λόγω του κανόνα προτεραιότητας. Δεδομένου ότι τα άτομα δεν έχουν κανέναν έλεγχο επί της ηλικίας τους, η κατανομή στο πρόγραμμα επαγγελματικής κατάρτισης μπορεί να θεωρηθεί τυχαία για όσους βρίσκονταν κοντά στο όριο. Λόγω του κανόνα της προτεραιότητας και του γεγονότος ότι η συμμετοχή ήταν εθελοντική οι ερευνητές έπρεπε να εφαρμόσουν σχεδιασμό ασαφούς ασυνέχειας παλινδρόμησης (ΣΑΑΠ). Η στρατηγική προσδιορισμού βασίστηκε στο γεγονός ότι τα άτομα κοντά στη διαχωριστική τιμή (ηλικία των 25 ετών) είχαν ομοιότητες μεταξύ τους, με εξαίρεση το στοιχείο της συμμετοχής τους στο πρόγραμμα επαγγελματικής κατάρτισης.

Τα πορίσματα έδειξαν ότι η επίπτωση της πιθανής μελλοντικής απασχόλησης και του μηνιαίου εισοδήματος έως και 3,5 έτη μετά την ένταξη στο πρόγραμμα ήταν θετική αλλά στατιστικά μη σημαντική. Ωστόσο, παρατηρήθηκε θετική επίδραση του κανόνα προτεραιότητας στη συμμετοχή στο πρόγραμμα. Δεδομένου ότι η εγκυρότητα του ΣΑΑΠ βασίζεται στο γεγονός ότι οι δυνητικοί συμμετέχοντες δεν μπορούν να ελέγξουν την τρέχουσα μεταβλητή (ηλικία), πραγματοποιήθηκαν αρκετές δοκιμές για να επιβεβαιωθεί αυτή η επίδραση.

### 3.2.5. Συμβάλλουσες μεταβλητές

#### *Βασικά χαρακτηριστικά των συμβαλλουσών μεταβλητών*

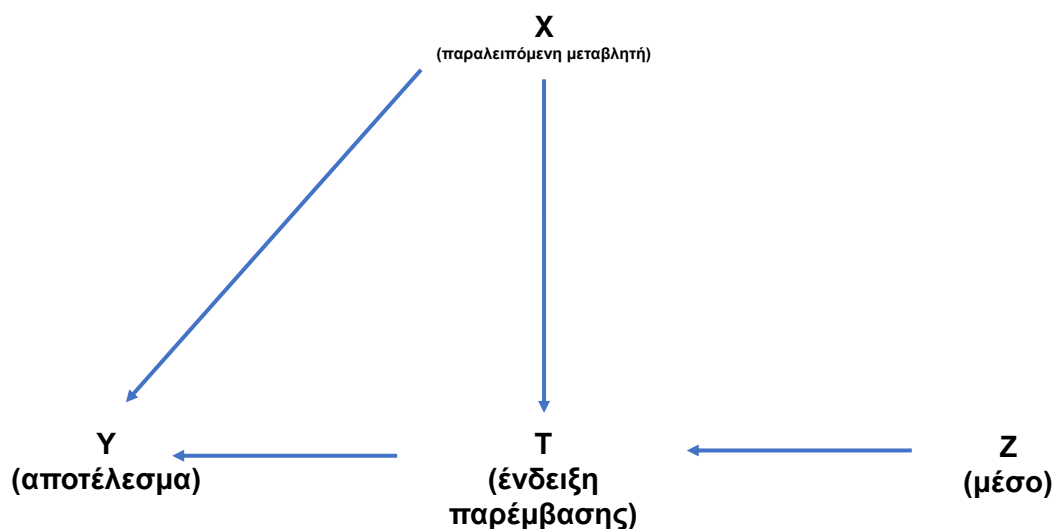
- Σύμφωνα με την προσέγγιση των συμβαλλουσών μεταβλητών, υπάρχει μια (προκαθορισμένη/εξωγενής) διαδικασία που καθορίζει τη συμμετοχή, αλλά δεν πρόκειται για πραγματική διαδικασία επιλογής.
- Η προκαθορισμένη διαδικασία και οι βασικές μεταβλητές της μπορούν να χρησιμοποιηθούν για να ληφθεί υπόψη οποιαδήποτε αυτο-επιλογή στην απόφαση των ατόμων να συμμετάσχουν ή όχι.

Στην προσέγγιση των **συμβαλλουσών μεταβλητών** (ΣΜ), η επιλογή για συμμετοχή στην παρέμβαση θα πρέπει να καθορίζεται τουλάχιστον εν μέρει από εξωγενή παράγοντα που δεν σχετίζεται με τα αποτελέσματα παρά μόνο μέσω της παρέμβασης. Ως εκ τούτου, ο εξωγενής παράγοντας επηρεάζει τη συμμετοχή, αλλά δεν επηρεάζει άμεσα τα αποτελέσματα. Κατά κανόνα, τέτοιοι εξωγενείς παράγοντες μπορεί να είναι διοικητικά σφάλματα ή παραλείψεις ή άλλες τυχαίες διαφοροποιήσεις στην παρέμβαση

*Πώς επηρεάζουν τη συμμετοχή εξωγενείς παράγοντες*

Στο σχήμα 11 κατωτέρω παρουσιάζεται η προσέγγιση των συμβαλλουσών μεταβλητών. Παρουσιάζονται τέσσερις μεταβλητές σε ένα εξαιρετικά απλουστευμένο αιτιακό σύστημα. Οι μεταβλητές αντιπροσωπεύουν τα δεδομένα που έχουν συλλεχθεί από έναν πληθυσμό στον οποίο απευθύνεται, υποθετικά, μια παρέμβαση κατάρτισης (τόσο από άτομα που συμμετέχουν στην κατάρτιση όσο και άτομα που ενεργούν ως μέλη της ομάδα ελέγχου).

## Σχήμα 11 Απεικόνιση της προσέγγισης των συμβαλλουσών μεταβλητών



Η «Υ» αντιπροσωπεύει το υπό εξέταση αποτέλεσμα. Στην περίπτωση παρέμβασης στον τομέα της κατάρτισης, αυτό θα μπορούσε να είναι οι αποδοχές. Η «Τ» είναι ένας δείκτης που δείχνει αν ένα άτομο έχει παρακολουθήσει κατάρτιση<sup>90</sup>.

Η «Χ» είναι μια παραλειπόμενη μεταβλητή, μη παρατηρούμενη, η οποία όμως σχετίζεται τόσο με την «Υ» (το αποτέλεσμα) όσο και με την «Τ» (τον δείκτη παρέμβασης): στην περίπτωση του παραδείγματος του προγράμματος κατάρτισης, θα μπορούσε να είναι, για παράδειγμα, ένα μέτρο αναφοράς της ικανότητας. Σε αυτή την περίπτωση, η ικανότητα σχετίζεται τόσο με τη συμμετοχή στην κατάρτιση όσο και με τις αποδοχές. Για παράδειγμα, τα πιο ικανά μέλη της ομάδας-στόχου μπορούν να επιλέξουν να παρακολουθήσουν κατάρτιση, και, παράλληλα, να λάβουν υψηλότερους μισθούς.

Η ύπαρξη της «Χ» αποτελεί κίνητρο για την αναζήτηση ενός μέσου, και στρεβλώνει την επίπτωση της κατάρτισης στις αποδοχές. Με άλλα λόγια, η εκτίμηση είναι μεροληπτική λόγω της ύπαρξης της Χ και του γεγονότος ότι η Χ είναι μια μη παρατηρούμενη μεταβλητή και δεν μπορεί να ληφθεί υπόψη άμεσα στην ανάλυση.

Τέλος, η μεταβλητή «Ζ» είναι ένα μέσο το οποίο, σύμφωνα με τους Morgan και Winship<sup>91</sup>, μπορεί να θεωρηθεί ως στοιχείο που επιδρά στην «Τ» και που είναι ανεξάρτητο από τη «Χ». Για τον λόγο αυτό, στο σχήμα 11 δεν υπάρχει γραμμή που να συνδέει τη Ζ με την Χ. Επιπλέον, η Ζ επηρεάζει μόνο την Υ μέσω της Τ, και δεν υπάρχει άλλη οδός μέσω της οποίας η Ζ να επηρεάζει την Υ. Αυτό σημαίνει ότι η Ζ μπορεί να χρησιμοποιηθεί για να δημιουργηθεί διαφοροποίηση στην Τ (την παρέμβαση) που δεν συσχετίζεται με τη συγχυτική μεταβλητή Χ. Με αυτόν τον τρόπο, με την εκμετάλλευση αυτής της

*Ο προσδιορισμός ενός έγκυρου μέσου έχει θεμελιώδη σημασία*

<sup>90</sup> Με άλλα λόγια, υπάρχει πλήρης συμμόρφωση, και όλα τα μέλη της ομάδας εφαρμογής της παρέμβασης συμμετέχουν στην κατάρτιση.

<sup>91</sup> Morgan S.L., Winship C., 2014.

διαφοροποίησης, μπορεί να ληφθεί ένα αμερόληπτο μέτρο της επίδρασης της Τ στην Υ<sup>92</sup>.

Οι απλούστερες περιστάσεις υπό τις οποίες θα μπορούσε να ακολουθηθεί η προσέγγιση των συμβαλλουσών μεταβλητών περιγράφονται κατωτέρω, χωρίς να ληφθούν υπόψη πολλά σχετικά περίπλοκα ζητήματα που μπορεί να ανακύψουν. Στην πράξη, είναι συχνά δύσκολο να βρεθεί ένα πειστικό μέσο. Η αξιοπιστία των διαφόρων δυναμικών μέσων εξαρτάται σε μεγάλο βαθμό από το εκάστοτε πλαίσιο και οι υποκείμενες υποθέσεις ταυτοποίησης δεν μπορούν γενικά να ελεγχθούν στατιστικά (στην πραγματικότητα, η απαιτούμενη συσχέτιση μεταξύ Z και T μπορεί να ελεγχθεί στατιστικά, ενώ η «ανεξαρτησία» των Z και X δεν μπορεί να ελεγχθεί). Για παράδειγμα, μια στρατηγική θα μπορούσε να είναι η χρήση της απόστασης των κέντρων όπου παρέχεται η κατάρτιση (η φυσική τοποθεσία του προγράμματος κατάρτισης) από την κατοικία του καταρτιζόμενου, ως μέσου για την εκτίμηση της επίδρασης της κατάρτισης στις καθαρές αποδοχές των καταρτιζόμενων. Ενδέχεται να παρατηρηθεί ότι οι καταρτιζόμενοι που ζουν πιο κοντά στα κέντρα κατάρτισης είναι πιθανότερο να συμμετάσχουν σε παρέμβαση κατάρτισης και ότι η απόσταση μεταξύ της κατοικίας του καταρτιζόμενου και του κέντρου κατάρτισης δεν σχετίζεται με άλλους καθοριστικούς παράγοντες των καθαρών αποδοχών και της συμμετοχής στην κατάρτιση (για παράδειγμα μέτρα του ανθρώπινου κεφαλαίου). Ως εκ τούτου, η μόνη οδός μέσω της οποίας το εν λόγω μέτρο της απόστασης μπορεί να επηρεάσει τις καθαρές αποδοχές είναι μέσω της επίδρασής του στην κατάρτιση<sup>93</sup>.

Οι συμβάλλουσες μεταβλητές μπορούν να χρησιμοποιηθούν σε ευρύ φάσμα πλαισίων. Οι εκτιμήσεις μπορούν να εξαχθούν μέσω διαφόρων προσεγγίσεων εκτίμησης, ανάλογα με τη μεταβλητή απόκρισης. Μέχρι στιγμής, η προσέγγιση αυτή δεν έχει χρησιμοποιηθεί συχνά στις αξιολογήσεις του ΕΚΤ. Στο πλαίσιο 18 κατωτέρω, παρουσιάζεται ένα παράδειγμα ανάλυσης των αιτιακών επιδράσεων μιας πολιτικής με την εφαρμογή της προσέγγισης των συμβαλλουσών μεταβλητών.

---

<sup>92</sup>Η αιτιακή επίδραση της Τ στην Υ υπολογίζεται παρουσία ενός μέσου, με την εκτίμηση της σχέσης μεταξύ Z και Y και με διαίρεσή του με την εκτιμώμενη σχέση μεταξύ Z και T.

<sup>93</sup>Η ερμηνεία των πορισμάτων από μια τέτοια ανάλυση ενδέχεται να περιπλοκεί αν το μέσο συσχετίζεται με διαφοροποίηση στην επίδραση της παρέμβασης (βλ. [Bryson et. al., 2002](#)).

**Πλαίσιο 18 Παράδειγμα μελέτης που υιοθέτησε την προσέγγιση των συμβαλλουσών μεταβλητών****Επιδράσεις της γλωσσικής κατάρτισης των άνεργων μεταναστών στην απασχόληση<sup>94</sup>**

Η απόκτηση ικανοτήτων στη γλώσσα της χώρας υποδοχής αποτελεί σημαντικό παράγοντα για την επίτευξη υψηλού επιπέδου ένταξης των μεταναστών στην αγορά εργασίας.

Σε πρόσφατη μελέτη (Lang J., 2021), ο συντάκτης χρησιμοποίησε την προσέγγιση των συμβαλλουσών μεταβλητών για την εκτίμηση της αιτιακής επίδρασης ενός προγράμματος εκμάθησης της γερμανικής γλώσσας για επαγγελματικούς σκοπούς στις εργασιακές επιδόσεις των μεταναστών που συμμετείχαν στα μαθήματα, δύο έτη μετά την εγγραφή τους στο πρόγραμμα. Το πρόγραμμα υλοποιήθηκε από τη γερμανική Ομοσπονδιακή Υπηρεσία Μετανάστευσης και Προσφύγων (BAMF) και χρηματοδοτήθηκε από το ΕΚΤ· το πρόγραμμα ΕΚΤ-BAMF λειτούργησε έως το τέλος του 2017. Τα μαθήματα είχαν διάφορες συνιστώσες: εκμάθηση της γερμανικής γλώσσας, ανάπτυξη επαγγελματικών δεξιοτήτων και τοποθέτηση σε θέση εργασίας. Επιλέξιμα ήταν άτομα με μεταναστευτικό υπόβαθρο που δραστηριοποιούνταν στη γερμανική αγορά εργασίας, ανεξαρτήτως ιθαγένειας και ημερομηνίας μετανάστευσης.

Για την αντιμετώπιση της μη παρατηρούμενης ετερογένειας όσον αφορά τις γλωσσικές δεξιότητες, ο συντάκτης χρησιμοποίησε την εξωγενή διαφοροποίηση στην τοπική ένταση γλωσσικής κατάρτισης σε επίπεδο υπηρεσίας απασχόλησης. Αυτό θεωρείται έγκυρο μέσο, δεδομένου ότι οι υπηρεσίες απασχόλησης διαθέτουν ευρεία διακριτική ευχέρεια όσον αφορά την εφαρμογή διαφορετικών συνδυασμών προγραμμάτων ανάλογα με το «ύφος της πολιτικής», και αυτή η μεταβλητή είναι εξωγενής ως προς τα αποτελέσματα απασχόλησης των ατόμων που αναζητούν εργασία. Αναλύθηκαν τα μαθήματα που πραγματοποιήθηκαν το 2014.

Η αξιολόγηση βασίζεται σε ένα πλούσιο σύνολο διοικητικών δεδομένων, από τη βάση ενοποιημένων βιογραφικών στοιχείων για την απασχόληση (IEB), μια συγχωνευμένη βάση δεδομένων διοικητικών πληροφοριών της γερμανικής Ομοσπονδιακής Υπηρεσίας Εργασίας. Η IEB περιλαμβάνει πληροφορίες σχετικά με τη συμμετοχή στη γλωσσική κατάρτιση, λεπτομερείς πληροφορίες σχετικά με το ιστορικό απασχόλησης (εκτός από την αυτοαπασχόληση), αναζητήσεις θέσεων εργασίας, πληρωμές που πραγματοποιήθηκαν κατά την περίοδο ανεργίας, καθώς και δεδομένα προσωπικού χαρακτήρα των ατόμων. Χρησιμοποιήθηκαν επίσης και άλλα δεδομένα (WGH, Werdegangshistorie) ώστε να αντληθούν λεπτομερείς πληροφορίες σχετικά με τη συμμετοχή σε μαθήματα γλωσσών που παρέχονταν από την BAMF, και για να καλυφθούν δεδομένα που λείπουν από την IEB, όπου ήταν δυνατόν, με πληροφορίες σχετικά με περιόδους αυτοαπασχόλησης και γονικής άδειας.

Τα πορίσματα δείχνουν ότι, μετά από μια περίοδο αποτρεπτικού αποτελέσματος που διήρκεσε λίγο περισσότερο από ένα έτος γενικά, δύο έτη μετά την παρέμβαση, οι μετανάστες που συμμετείχαν στο πρόγραμμα κατάρτισης έχουν μεγαλύτερη πιθανότητα, κατά 9 ποσοστιαίες μονάδες, να βρουν απασχόληση απ' ό,τι τα μέλη της ομάδας ελέγχου, ενώ η πιθανότητα αυτή δεν περιοριζόταν σε θέσεις ανειδίκευτης εργασίας. Διαπιστώθηκε επίσης ότι η έγκαιρη παροχή γλωσσικής κατάρτισης (αμέσως μετά την άφιξη στη Γερμανία) είναι επωφελής για την ένταξη των μεταναστών στην αγορά εργασίας.

<sup>94</sup> Βλ. [Lang, J., 2021](#).

Πίνακας 5 Σύγκριση των βασικών χαρακτηριστικών των κύριων προσεγγίσεων της CIE

Προσέγγιση	Κύρια χαρακτηριστικά	Πλεονεκτήματα	Απαιτήσεις δεδομένων	Περιορισμοί
Τυχαιοποίηση — πειραματική προσέγγιση	<ul style="list-style-type: none"> <li>- Τα άτομα που είναι επιλέξιμα για συμμετοχή κατανέμονται τυχαία σε μια ομάδα εφαρμογής της παρέμβασης και σε μια ομάδα ελέγχου</li> <li>- Η τυχαιοποίηση εξασφαλίζει ότι και οι δύο ομάδες είναι πανομοιότυπες (γενικά) ως προς όλα τα σχετικά χαρακτηριστικά.</li> <li>- Ως εκ τούτου, η ομάδα ελέγχου απαντά στο ερώτημα του αντιπαραδείγματος και η διαφορά στις εκβάσεις μεταξύ της ομάδας εφαρμογής της παρέμβασης και της ομάδας ελέγχου καταδεικνύει την αιτιακή επίδραση της παρέμβασης.</li> </ul>	<ul style="list-style-type: none"> <li>- Εάν εφαρμοστεί σωστά, οι εκτιμήσεις της επίπτωσης είναι «αμερόληπτες».</li> <li>- Τα αποτελέσματα είναι διαφανή και εύκολα κατανοητά</li> <li>- Τα πορίσματα υπόκεινται λιγότερο σε επιφυλάξεις και αμφιβολίες</li> <li>- Ποικιλία διαθέσιμων παραλλαγών σχεδιασμού για την αντιμετώπιση διαφόρων πλαισίων πολιτικής και συνθηκών παρέμβασης</li> </ul>	<ul style="list-style-type: none"> <li>- Βασική απαίτηση ελέγχου της επιλογής για ένταξη στην παρέμβαση μέσω τυχαιοποίησης</li> <li>- Καταγραφή του ποιος έχει τοποθετηθεί σε ποια ομάδα</li> <li>- Είναι απαραίτητη η συλλογή δεδομένων αναφοράς</li> <li>- Τα μέτρα των αποτελεσμάτων πρέπει να καταγράφονται τόσο για την ομάδα εφαρμογής της παρέμβασης όσο και για την ομάδα ελέγχου</li> </ul>	<ul style="list-style-type: none"> <li>- Συχνά η ομάδα εφαρμογής της παρέμβασης και η ομάδα ελέγχου δεν συμμορφώνονται με τους κανόνες κατανομής στην παρέμβαση</li> <li>- Συχνά απαιτείται η συγκατάθεση των συμμετεχόντων</li> <li>- Η τυχαιοποίηση μπορεί να επηρεάσει την επιλογή των ατόμων που θα συμμετάσχουν / υποβάλουν αίτηση συμμετοχής σε παρέμβαση</li> <li>- Η επίγνωση της ιδιότητας που τους έχει αποδοθεί μπορεί να αλλοιώσει τη συμπεριφορά των συμμετεχόντων και να επηρεάσει τα αποτελέσματα</li> <li>- Δεοντολογικοί προβληματισμοί</li> <li>- Σημαντικές απαιτήσεις προγραμματισμού και σχεδιασμού</li> <li>- Μπορεί να είναι δαπανηρή (αν και όχι κατ' ανάγκη)</li> </ul>
Αντιστοίχιση (βαθμολογία τάσης)	<ul style="list-style-type: none"> <li>- Η αντιστοίχιση μιμείται την τυχαιοποίηση με την εκ των υστέρων δημιουργία μιας ομάδας ελέγχου που εμφανίζει όσον το δυνατόν περισσότερες ομοιότητες (γενικά) με την ομάδα εφαρμογής της παρέμβασης ως προς όλα τα σχετικά χαρακτηριστικά.</li> <li>- Σε αντίθεση με την τυχαιοποίηση, μπορούν να αντιστοιχιστούν μόνο παρατηρήσιμα χαρακτηριστικά (ηλικία, φύλο, εκπαίδευση κ.λπ.), ενώ τα μη παρατηρήσιμα χαρακτηριστικά (π.χ. κίνητρα) δεν μπορούν να ληφθούν υπόψη.</li> <li>- Επομένως, η εγκυρότητα της προσέγγισης εξαρτάται σε καθοριστικό βαθμό από τη διαθεσιμότητα των δεδομένων</li> </ul>	<ul style="list-style-type: none"> <li>- Απαιτεί καλή γνώση των διαδικασιών επιλογής, αλλά δεν απαιτεί άμεσο έλεγχο επί της επιλογής για ένταξη στην παρέμβαση</li> <li>- Μπορεί να εφαρμοστούν αναδρομικά, εάν είναι διαθέσιμα τα κατάλληλα δεδομένα και σε διάφορα πλαίσια</li> <li>- Τεχνικά, πρόκειται για ημιπαραμετρική μέθοδο εκτίμησης· απαιτεί λιγότερες παραμετρικές υποθέσεις (για παράδειγμα, δεν απαιτείται τυπική υπόθεση παλινδρόμησης).</li> <li>- Μπορεί να χρησιμοποιηθεί για την εκτίμηση πολλαπλών επιδράσεων</li> </ul>	<ul style="list-style-type: none"> <li>- Ακριβής προσδιορισμός των συμμετεχόντων στην παρέμβαση</li> <li>- Πηγές δεδομένων από τις οποίες επιλέγεται το δείγμα</li> <li>- Σαφής έννοια της συμμετοχής και καλή κατανόηση της επιλογής για συμμετοχή στην παρέμβαση</li> <li>- Πλούσια δεδομένα, που έχουν ιδανικά συλλεχθεί από την αρχή, και από τα οποία πραγματοποιείται η αντιστοίχιση</li> <li>- Μέτρα των αποτελεσμάτων της παρέμβασης για τους συμμετέχοντες και για την ομάδα ελέγχου</li> </ul>	<ul style="list-style-type: none"> <li>- Απαιτεί σημαντικό όγκο δεδομένων που επιτρέπουν τον πλήρη χαρακτηρισμό της διαδικασίας επιλογής</li> <li>- Η εγκυρότητα εξαρτάται από την ποιότητα της ομάδας ελέγχου και την προσεκτική επιλογή της, και από τον βαθμό κοινής στήριξης</li> <li>- Βασίζεται στην υπόθεση ότι η επιλογή για συμμετοχή στην παρέμβαση μπορεί να χαρακτηριστεί επαρκώς από παρατηρήσιμα δεδομένα</li> <li>- Το εύρος των διαφόρων διαθέσιμων προσεγγίσεων αντιστοίχισης απαιτεί ευαίσθητη ανάλυση</li> </ul>



Προσέγγιση	Κύρια χαρακτηριστικά	Πλεονεκτήματα	Απαιτήσεις δεδομένων	Περιορισμοί
		της παρέμβασης		<ul style="list-style-type: none"> <li>- Τα αποτελέσματα μπορεί να είναι περίπλοκα όσον αφορά την επεξήγηση και την ερμηνεία, και ενδεχομένως διφορούμενα</li> </ul>
Διαφορά των διαφορών (ΔΔ)	<ul style="list-style-type: none"> <li>- Η ΔΔ είναι μια διαισθητική προσέγγιση που συγκρίνει τη διαφορά στα αποτελέσματα «πριν/μετά» στην ομάδα εφαρμογής της παρέμβασης με τη διαφορά «πριν/μετά» στην ομάδα ελέγχου.</li> <li>- Δεδομένου ότι η διαχρονική μεταβολή στην ομάδα ελέγχου μετρά τι θα είχε συμβεί στην ομάδα εφαρμογής της παρέμβασης αν δεν υπήρχε η παρέμβαση (το αντιπαράδειγμα), κάθε επιπλέον διαφορά στα αποτελέσματα «πριν/μετά» στην ομάδα εφαρμογής της παρέμβασης παρέχει την αιτιακή επίδραση της παρέμβασης</li> <li>- Πρόκειται για μια απλή μέθοδο που μπορεί να εφαρμοστεί σε πολλές περιπτώσεις στην πράξη</li> </ul>	<ul style="list-style-type: none"> <li>- Έλεγχοι για ορισμένες πτυχές μη παρατηρούμενων διαφορών μεταξύ των συμμετεχόντων και των μελών της ομάδας ελέγχου</li> <li>- Μπορεί να χρησιμοποιηθεί σε συνδυασμό με την αντιστοίχιση</li> <li>- Χρησιμοποιεί δεδομένα προγενέστερα και μεταγενέστερα της παρέμβασης, όπως δεδομένα πάνελ (διαχρονικά δεδομένα ατόμων) ή επαναλαμβανόμενα διαστρωματικά δεδομένα (δεδομένα ατόμων που έχουν συλλεχθεί σε διαφορετικές χρονικές στιγμές)</li> </ul>	<ul style="list-style-type: none"> <li>- Οι απαιτήσεις δεδομένων είναι παρόμοιες με άλλες προσεγγίσεις, αλλά με την πρόσθετη απαίτηση για μέτρηση των αποτελεσμάτων πριν από την παρέμβαση</li> <li>- Για τη δοκιμή των βασικών υποθέσεων απαιτούνται πολλές παρατηρήσεις σχετικά με τα αποτελέσματα πριν από την παρέμβαση, τόσο για την ομάδα εφαρμογής της παρέμβασης όσο και για την ομάδα ελέγχου</li> </ul>	<ul style="list-style-type: none"> <li>- Απαιτείται η επίκληση της υπόθεσης των κοινών τάσεων στα αποτελέσματα μεταξύ των συμμετεχόντων και των μελών της ομάδας ελέγχου</li> <li>- Η ανάλυση μπορεί να γίνει αρκετά περίπλοκη και να υπόκειται σε παρερμηνεία</li> <li>- Απαιτούνται πλούσια δεδομένα πριν από την παρέμβαση σχετικά με τα αποτελέσματα για τη δοκιμή της υπόθεσης των κοινών τάσεων</li> <li>- Δεν μπορεί να χρησιμοποιηθεί για την εκτίμηση πολλαπλών επιδράσεων της παρέμβασης<sup>95</sup></li> </ul>
Σχεδιασμός ασυνέχειας παλινδρόμησης (ΣΑΠ)	<ul style="list-style-type: none"> <li>- Ο ΣΑΠ βασίζεται στην ιδέα ότι μια συγκεκριμένη τιμή (διαχωριστική τιμή, «cut-off») σε μια κλίμακα βαθμολόγησης ή αξιολόγησης καθορίζει το αν ένα άτομο θα συμμετάσχει στην παρέμβαση ή όχι</li> <li>- Τα άτομα που βρίσκονται κοντά στην τιμή αυτή θεωρούνται συγκρίσιμα, και η μόνη διαφορά μεταξύ τους είναι ότι τα άτομα από τη μια πλευρά της διαχωριστικής τιμής συμμετέχουν στην παρέμβαση (ομάδα εφαρμογής της παρέμβασης), ενώ τα άτομα στην άλλη πλευρά δεν συμμετέχουν (ομάδα ελέγχου).</li> <li>- Η σύγκριση των ομάδων αυτών παρέχει εν γένει ένα ακριβές και διαισθητικό μέτρο της επίδρασης της παρέμβασης· ωστόσο, η μέθοδος μπορεί να εφαρμοστεί μόνο εάν</li> </ul>	<ul style="list-style-type: none"> <li>- Διατίθενται τόσο αυστηρές όσο και ασαφείς προσεγγίσεις του ΣΑΠ.</li> <li>- Μπορεί να παράσχει αμερόληπτες επιπτώσεις των επιδράσεων της παρέμβασης υπό ορισμένες προϋποθέσεις</li> </ul>	<ul style="list-style-type: none"> <li>- Η επιλογή της διαχωριστικής τιμής πρέπει να είναι ανεξάρτητη από τις τιμές της βαθμολογίας που αποδίδεται σε κάθε μέλος μιας ομάδας-στόχου</li> <li>- Απαιτούνται δεδομένα των ατόμων, αναφορικά με τη βαθμολόγηση ή τη μέτρηση, το κατώτατο όριο ή τη διαχωριστική τιμή και τα αποτελέσματα, τόσο για την ομάδα εφαρμογής της παρέμβασης όσο και για την ομάδα ελέγχου</li> </ul>	<ul style="list-style-type: none"> <li>- Η προσέγγιση αυτή δεν είναι έγκυρη χωρίς συνεχή κλίμακα μέτρησης ή βαθμολόγησης που καθορίζει την παρέμβαση</li> <li>- Οι αναλύσεις μπορεί να καταστούν πολύπλοκες και αβέβαιες όταν καθίστανται εντονότερα τα ζητήματα λειτουργικής μορφής της παλινδρόμησης της επίπτωσης, σε περιπτώσεις όπου δεν υπάρχει συμμόρφωση ή όταν το μέγεθος του δείγματος γύρω από τη διαχωριστική τιμή είναι περιορισμένο</li> <li>- Μπορεί να υπάρχουν κίνδυνοι όσον αφορά την ερμηνεία των πορισμάτων και την παρέκταση των γενικεύσεων</li> </ul>

<sup>95</sup> Βλ. [Frolich, M., 2004.](#)

Προσέγγιση	Κύρια χαρακτηριστικά	Πλεονεκτήματα	Απαιτήσεις δεδομένων	Περιορισμοί
	εφαρμόζεται διαδικασία επιλογής με βάση κλίμακα βαθμολόγησης ή αξιολόγησης			
Συμβάλλουσες μεταβλητές (ΣΜ)	<ul style="list-style-type: none"> <li>- Σύμφωνα με την προσέγγιση των ΣΜ, μια (προκαθορισμένη/εξωγενής) διαδικασία καθορίζει τη συμμετοχή, αλλά δεν πρόκειται για πραγματική διαδικασία επιλογής.</li> <li>- Στη συνέχεια, η προκαθορισμένη διαδικασία μπορεί να χρησιμοποιηθεί για να ληφθεί υπόψη οποιαδήποτε αυτο-επιλογή στην πραγματική απόφαση των ατόμων να συμμετάσχουν ή όχι.</li> </ul>	<ul style="list-style-type: none"> <li>- Μπορεί να παράσχει εκτιμήσεις υψηλής ποιότητας σχετικά με τις αιτιακές επιδράσεις ή στοιχεία για την ύπαρξή τους</li> <li>- Επιλύει το πρόβλημα της μεροληψίας της παραλειπόμενης μεταβλητής (ή μεροληψίας επιλογής)</li> <li>- Μπορεί να εφαρμοστεί αναδρομικά</li> </ul>	<ul style="list-style-type: none"> <li>- Απαιτεί δεδομένα αναφοράς, δεδομένα σχετικά με τα αποτελέσματα και τη συμμετοχή στην παρέμβαση και, επιπλέον, να μπορεί να προσδιοριστεί ένα μέσο</li> <li>- Το μέσο πρέπει να συνδέεται με τη συμμετοχή στην παρέμβαση και επηρεάζει τα αποτελέσματα μόνο σε αυτή τη βάση. Το μέσο δεν θα πρέπει να συσχετίζεται με άλλους καθοριστικούς παράγοντες των αποτελεσμάτων</li> </ul>	<ul style="list-style-type: none"> <li>- Μπορεί να είναι δύσκολο να βρεθεί ένα αξιόπιστο μέσο</li> <li>- Μπορεί να είναι δύσκολο να εξηγηθεί σε μη ειδικούς</li> <li>- Η ερμηνεία των αποτελεσμάτων δεν είναι απλή· περιορισμένη επαληθευσσιμότητα των υποθέσεων ταυτοποίησης.</li> </ul>

# Κεφάλαιο 4. Προώθηση του θεματολογίου για τις CIE

Σκοπός του παρόντος οδηγού είναι να ενθαρρύνει και να στηρίξει τις διοικητικές αρχές για την ευρύτερη διεξαγωγή ποιοτικών CIE. Παρέχει καθοδήγηση στα πρόσωπα που είναι υπεύθυνα για τον σχεδιασμό και την ανάθεση αξιολογήσεων των επιπτώσεων των παρεμβάσεων που συγχρηματοδοτούνται από το ΕΚΤ+. Έως τώρα, έχει δοθεί έμφαση στον σχεδιασμό και την υλοποίηση των CIE, και έχουν συζητηθεί ορισμένα βασικά ζητήματα που απαιτούν εξέταση. Ωστόσο, κατά την περίοδο προγραμματισμού 2014-2020 αναδείχθηκαν ορισμένα άλλα «ευρύτερα ζητήματα», καθώς και προκλήσεις που πρέπει να αντιμετωπιστούν για την ενίσχυση των αξιολογήσεων του ΕΚΤ+ και τη χρήση των CIE.

Στην παρούσα ενότητα του οδηγού διατυπώνονται ορισμένες προτάσεις για την αντιμετώπιση αυτών των «ευρύτερων» ζητημάτων. Ειδικότερα, εξετάζονται μέθοδοι για την αντιμετώπιση των ακόλουθων ζητημάτων:

*Ευρύτερα ζητήματα προς αντιμετώπιση*

- έλλειψη γνώσεων σχετικά με τις προσεγγίσεις των CIE εντός των διαχειριστικών αρχών και στην ευρύτερη κοινότητα χάραξης πολιτικής των κρατών μελών·
- έλλειψη εξωτερικών κατάλληλα ειδικευμένων και πεπειραμένων αναδόχων στα κράτη μέλη, ικανών να αναλάβουν τη διενέργεια CIE·
- αντιμετώπιση των νομικών εμποδίων που πρέπει αντιμετωπιστούν γενικά όσον αφορά τις CIE συνολικά·
- πρόοδος προς τον ευρύτερο προγραμματισμό CIE·
- διεύρυνση του πεδίου εφαρμογής των CIE.

## 4.1. Βελτίωση του επιπέδου κατανόησης μεταξύ των ενδιαφερόμενων μερών

Για την περίοδο προγραμματισμού 2021-2027, ο ΚΚΔ ορίζει στο άρθρο 44 παράγραφος 1 ότι «(η ΔΑ) διενεργεί αξιολογήσεις των προγραμμάτων σε σχέση με ένα ή περισσότερα από τα ακόλουθα κριτήρια: αποτελεσματικότητα, αποδοτικότητα, συνάφεια, συνοχή και ενωσιακή προστιθέμενη αξία, με στόχο τη βελτίωση της ποιότητας του σχεδιασμού και της υλοποίησης των προγραμμάτων. Οι αξιολογήσεις μπορούν επίσης να καλύπτουν και άλλα σχετικά κριτήρια —όπως η συμμετοχικότητα, η μη διακριτική μεταχείριση και η προβολή— καθώς και περισσότερα του ενός προγράμματα». Όπως αναλύεται στις προηγούμενες ενότητες, αυτό σημαίνει ότι τόσο η διαχειριστική αρχή που αναθέτει εξωτερικά τη διενέργεια της CIE όσο και οι αξιολογητές που εκτελούν τη σύμβαση πρέπει να διαθέτουν την κατάλληλη ικανότητα αξιολόγησης.

Σε ορισμένες περιπτώσεις, οι υπηρεσίες του γραφείου υποστήριξης για την αξιολόγηση κατέγραψαν έλλειψη ικανότητας για τη διενέργεια CIE —δηλαδή όσον αφορά τη διεξαγωγή του διαγωνισμού και τη στήριξη της υλοποίησης— σε ορισμένες διοικήσεις. Αυτό δυσχέρανε τη διενέργεια CIE από τους αξιολογητές, διότι δεν είχαν καθοριστεί εκ των προτέρων σαφή ερωτήματα αξιολόγησης, η διαθεσιμότητα βασικών δεδομένων και ο ορθά τεκμηριωμένος προγραμματισμός της υλοποίησης.

Ορισμένες φορές, ιδίως σε μικρές χώρες, δεν υπάρχει ικανότητα διενέργειας CIE στην αγορά συμβουλευτικών υπηρεσιών, αλλά ούτε προσφορά τεχνογνωσίας. Συνεπώς, υπάρχει ευρεία ανάγκη τόνωσης τόσο της ζήτησης όσο και της προσφοράς CIE. Το ζήτημα της προσφοράς μπορεί να βελτιωθεί καθώς οι διαχειριστικές αρχές και τα κράτη μέλη αρχίζουν να αναθέτουν τη διενέργεια CIE ή να γνωστοποιούν τα αιτήματά τους για την εκπόνηση μελετών αυτού του είδους. Η ταχύτητα ανταπόκρισης στην αυξημένη ζήτηση για CIE θα εξαρτηθεί από τις προϋπάρχουσες δεξιότητες, την πείρα και την ύπαρξη φορέων εντός των κρατών μελών που θα είναι σε θέση να εφαρμόσουν τέτοιες προσεγγίσεις. Ωστόσο, η τόνωση της ζήτησης μπορεί επίσης να επιτευχθεί εν μέρει με τη βελτίωση της γνώσης και της κατανόησης των μεθόδων CIE μεταξύ των ατόμων που εργάζονται στις διαχειριστικές αρχές.

*Τόνωση της ζήτησης και της προσφοράς των CIE*

Μια λύση στο πρόβλημα αυτό είναι οι διαχειριστικές αρχές να διοργανώσουν μαθήματα κατάρτισης σχετικά με τις μεθόδους των CIE για το προσωπικό τους. Η κατάρτιση θα πρέπει να επικεντρώνεται στα οφέλη που προκύπτουν για τις διαχειριστικές αρχές από την υιοθέτηση μεθόδων CIE. Επιπλέον, θα πρέπει να τονιστούν τα ζητήματα λογοδοσίας και τα διδάγματα σχετικά με το τι έχει αποτέλεσμα. Στο παράρτημα 2 παρατίθεται προτεινόμενο σχέδιο μαθήματος.

*Ανάπτυξη κατάρτισης σε μεθόδους CIE*

## 4.2. Ανάπτυξη ικανοτήτων

Ένα άλλο ζήτημα που τέθηκε κατά την περίοδο 2014-2020 και αναφέρθηκε στις ενότητες ανωτέρω, ήταν η ανάγκη ανάπτυξης ικανοτήτων για τη διενέργεια CIE εντός των ερευνητικών και ακαδημαϊκών κοινοτήτων και την κοινότητα συμβουλευτικών υπηρεσιών των κρατών μελών. Σε ορισμένες περιπτώσεις, ήταν προφανές ότι οι δεξιότητες που απαιτούνταν για τον σκοπό αυτό ήταν μεν διαθέσιμες στα κράτη μέλη, αλλά ότι τα άτομα που διέθεταν τις δεξιότητες αντιμετώπιζαν εμπόδια στη χρησιμοποίησή τους στο πλαίσιο της αξιολόγησης (π.χ. περιορισμένη πρόσβαση σε αξιοποιήσιμα δεδομένα ή προβλήματα στον προσδιορισμό μιας εύλογης ομάδας ελέγχου).

Υπάρχουν ορισμένα μέτρα που μπορούν να ληφθούν για την ανάπτυξη της προσφοράς υπηρεσιών αξιολόγησης. Πολλά από τα ζητήματα που τέθηκαν ισχύουν εξίσου για τις CIE και για τις αξιολογήσεις γενικότερα. Συνήθως ακολουθούνται τρεις μέθοδοι για τη βελτίωση της προσφοράς αξιολογήσεων:

*Ενίσχυση των δεσμών και δημιουργία κοινοτήτων πρακτικής*

- οικοδόμηση σχέσεων με ακαδημαϊκά ιδρύματα, ιδίως πανεπιστήμια
- ανάπτυξη και ενίσχυση μιας ανεξάρτητης κοινότητας συμβούλων
- στήριξη της ανάπτυξης επαγγελματικής κοινότητας αξιολόγησης.

### Πανεπιστήμια

Η ανάπτυξη δεσμών με πανεπιστήμια είναι σημαντική για δύο λόγους. Πρώτον, το ακαδημαϊκό προσωπικό των πανεπιστημίων μπορεί να διαθέτει τις δεξιότητες και τις γνώσεις που απαιτούνται για τη διενέργεια CIE. Για παράδειγμα, πολλοί μικροοικονομολόγοι, οικονομέτρες, ποσοτικοί κοινωνιολόγοι ή ψυχολόγοι διαθέτουν τα απαιτούμενα είδη δεξιοτήτων. Σε πολλά κράτη μέλη μπορεί να είναι διαθέσιμες οι απαιτούμενες δεξιότητες, αλλά τα άτομα που τις διαθέτουν δεν είχαν στο παρελθόν σκεφτεί να τις εφαρμόσουν στην αξιολόγηση παρεμβάσεων. Ενδέχεται να μην έχουν

*Ανάπτυξη ακαδημαϊκών δεξιοτήτων*

κίνητρο για να το πράξουν, και αυτό είναι ένα ζήτημα που θα πρέπει να αντιμετωπιστεί.

Σε ορισμένα κράτη μέλη υπάρχει παράδοση ακαδημαϊκών ερευνητών που συμμετέχουν ενεργά στην εφαρμοσμένη έρευνα πολιτικής. Σε αυτό το πλαίσιο, οι ακαδημαϊκοί θα είναι εξοικειωμένοι με τη συνεργασία με την κυβέρνηση και τις διαχειριστικές αρχές. Σε άλλα κράτη μέλη, όπου τα πανεπιστήμια και οι ακαδημαϊκοί δεν συμμετέχουν εξίσου σε εφαρμοσμένη εργασία, ενδέχεται να απαιτείται αλλαγή νοοτροπίας. Μια επιτυχημένη μέθοδος ανάπτυξης βάσης προμηθευτών στον πανεπιστημιακό τομέα είναι οι αρχές των κρατών μελών και οι διαχειριστικές αρχές να χρηματοδοτούν το μεγαλύτερο μέρος του κόστους των ερευνητικών κέντρων που εξειδικεύονται στις μεθόδους CIE.

Τα πανεπιστήμια και οι ακαδημαϊκοί μπορούν επίσης να συμβάλουν στην κατάρτιση της επόμενης γενιάς αξιολογητών. Μέσω στενής συνεργασίας, ενδέχεται να καταστεί δυνατή η ενθάρρυνση των πανεπιστημίων ώστε να συμπεριλάβουν μεθόδους αξιολόγησης προγραμμάτων στα προγράμματα σπουδών τους και, στο πλαίσιο αυτής της ανάπτυξης, να διασφαλιστεί ότι τα προγράμματα διδασκαλίας καλύπτουν τις μεθόδους CIE. Σε ορισμένα κράτη μέλη, τα πανεπιστήμια μπορούν επίσης να διαδραματίσουν κάποιο ρόλο στη διεξαγωγή μαθημάτων συνεχούς επαγγελματικής εξέλιξης σχετικά με την αξιολόγηση των επιπτώσεων και τις μεθόδους CIE. Αυτά μπορούν να απευθύνονται σε φορείς χάραξης πολιτικής, ειδικευμένους τεχνικούς εντός των διαχειριστικών αρχών, καθώς και σε άλλους δυνητικούς προμηθευτές, όπως ανεξάρτητοι σύμβουλοι. Τα κράτη μέλη θα μπορούσαν να εξετάσουν το ενδεχόμενο να παράσχουν χρηματοδότηση για την εν λόγω κατάρτιση.

*Κατάρτιση της επόμενης γενιάς*

### **Ανεξάρτητοι σύμβουλοι**

Για ορισμένες αξιολογήσεις μεγάλης κλίμακας υπάρχει διεθνής αγορά. Αυτό ισχύει σίγουρα για τις CIE μεγάλης κλίμακας. Ωστόσο, πολλά κράτη μέλη επιθυμούν να αναπτύξουν εγχώρια ικανότητα διενέργειας CIE. Μια στρατηγική για την επίτευξη αυτού του στόχου μπορεί να είναι η δημιουργία στρατηγικών συμμαχιών μεταξύ δυνητικών εγχώριων προμηθευτών και διεθνών εταιρειών παροχής συμβουλευτικών υπηρεσιών.

*Ανάπτυξη της αγοράς*

Στη συνέχεια διατυπώνονται διάφορες προτάσεις για την ανάπτυξη βάσης εγχώριων προμηθευτών για την υλοποίηση CIE, οι οποίες μπορούν να εφαρμοστούν από τις διαχειριστικές αρχές (ή άλλους φορείς) που αναθέτουν τη διενέργεια CIE:

- διασφάλιση συμπερίληψης τοπικών συμβούλων στις προσφορές κοινοπραξιών ή εταιρικών σχέσεων·
- κλιμάκωση των συμβάσεων αξιολόγησης κατά τέτοιο τρόπο ώστε να μπορούν να διενεργηθούν σχετικά μικρές αξιολογήσεις χαμηλού κινδύνου από εγχώριους νεοεισερχόμενους στην αγορά αξιολογήσεων·
- διασφάλιση ότι οι τεχνικές και οικονομικές απαιτήσεις που συνδέονται με την υποβολή προσφορών για αξιολογήσεις δεν είναι υπερβολικά περιοριστικές και επιτρέπουν τη συμμετοχή νεοεισερχομένων·
- έμφαση στα τεχνικά κριτήρια και τα κριτήρια τεχνογνωσίας κατά την επιλογή και όχι στις πολύπλοκες διοικητικές διαδικασίες με τις οποίες ενδέχεται να μην είναι εξοικειωμένοι οι λιγότερο έμπειροι σύμβουλοι·



- διοργάνωση ενημερωτικών συναντήσεων με δυνητικούς συμβούλους ώστε να απαντούν σε ερωτήσεις και να ενθαρρύνουν τις προσφορές σε ανταγωνιστικό περιβάλλον·
- υποστήριξη της δικτύωσης μεταξύ σχετικά απομονωμένων συμβούλων αξιολόγησης, ώστε να ενθαρρυνθεί η καλλιέργεια ομαδικού πνεύματος και η σύσταση κοινοπραξιών και η δημιουργία άλλων επαγγελματικών δικτύων κι ενώσεων, και σε διεθνές επίπεδο·
- αναγνώριση από τους φορείς που αναθέτουν τις αξιολογήσεις ότι ενδέχεται να χρειαστεί να υιοθετήσουν μια πιο πρακτική προσέγγιση διαχείρισης όσον αφορά τους νέους αναδόχους για να επιταχύνουν την απόκτηση γνώσεων και πείρας.

### Πλαίσιο 19 Παράδειγμα έργου που αποσκοπεί στην ενίσχυση της νοοτροπίας και της ικανότητας CIE

Κατά την περίοδο προγραμματισμού 2014-2020 υλοποιήθηκε έργο του ΕΚΤ στη Σουηδία με στόχο τη βελτίωση την νοοτροπίας και της ικανότητας αξιολόγησης των δημόσιων υπηρεσιών απασχόλησης. Στο πλαίσιο του έργου με τίτλο «τεκμηριωμένα έργα χρηματοδοτούμενα από την ΕΕ», το οποίο υλοποιήθηκε από το 2016 έως το 2018, οι διευθυντές και το λοιπό προσωπικό των δημόσιων υπηρεσιών απασχόλησης συμμετείχαν σε εργαστήρια και άλλες δράσεις κατάρτισης στον τομέα της αξιολόγησης.

Οι δραστηριότητες δεν επικεντρώθηκαν σε τεχνικά ζητήματα, αλλά στη σημασία της αξιολόγησης, και στα κύρια στάδια της αξιολόγησης των επιπτώσεων, στη σημασία των ορθών δεδομένων και στη διασφάλιση της ποιότητας της αξιολόγησης. Δημιουργήθηκε ιστότοπος και αναφορτώθηκε εκπαιδευτικό υλικό.

Τα κύρια αποτελέσματα του έργου ήταν η βελτίωση των γνώσεων των διευθυντών των δημόσιων υπηρεσιών απασχόλησης στον τομέα των αξιολογήσεων, η προθυμία τους να υιοθετήσουν την πρακτική της αξιολόγησης και η συνεργατική τους στάση. Συγκεκριμένα, σύμφωνα με το πρόσωπο που ερωτήθηκε, «τα αποτελέσματα του έργου στον αριθμό των αξιολογήσεων των επιπτώσεων που διενεργούνται» δεν είναι ακόμη σε υψηλά επίπεδα, ωστόσο είναι εμφανές ότι έχει σημειωθεί κάποια πρόοδος, δεδομένου ότι κατά την προηγούμενη περίοδο προγραμματισμού 2007-2013 δεν πραγματοποιήθηκε καμία CIE στη Σουηδία.

Η αξιολόγηση του έργου «Ung framtid» (Νέο μέλλον), το οποίο ακολούθησε μια τυχαίοποιημένη προσέγγιση, αποτελεί από παράδειγμα στην πράξη· στη διαδικασία αξιολόγησης του έργου συμμετείχαν διευθυντές των δημόσιων υπηρεσιών απασχόλησης<sup>96</sup>.

### Επαγγελματική κοινότητα

Είναι σημαντικό να αναπτυχθούν επαγγελματικές κοινότητες αξιολόγησης εντός των κρατών μελών, στο πλαίσιο των οποίων θα υπάρχει χώρος για συζήτηση σχετικά με τις μεθόδους CIE και για την ανταλλαγή εμπειριών. Η ανάπτυξη επαγγελματικών κοινοτήτων είναι σημαντική για την αμοιβαία υποστήριξη και μάθηση, καθώς και για τη διατήρηση των προτύπων ποιότητας. Μια χρήσιμη στρατηγική θα μπορούσε να είναι η ανάπτυξη δεσμών με τις σχετικές εθνικές εταιρείες αξιολόγησης και η ενθάρρυνσή τους να προωθήσουν τις CIE των παρεμβάσεων του ΕΚΤ+ σε εκδηλώσεις κατάρτισης, σε ειδικά συνέδρια ή σεμινάρια ή σε εκδηλώσεις ευαισθητοποίησης.

*Ανάπτυξη  
επαγγελματικών  
κοινοτήτων*

<sup>96</sup>Οι πληροφορίες βασίζονται σε συνέντευξη που διενεργήθηκε με δημόσιο λειτουργό, υπάλληλο της σουηδικής δημόσιας υπηρεσίας απασχόλησης Arbetsförmedlingen.

## Ανταλλαγή εμπειριών

Η Ευρωπαϊκή Επιτροπή επιθυμεί τη διενέργεια πιο αυστηρών αξιολογήσεων επιπτώσεων του ΕΚΤ+ και κατά την περίοδο 2014-2020 υπήρξε ευρεία σύσταση για τη χρήση CIE<sup>97</sup>. Επί του παρόντος, είναι δυνατόν να επιβεβαιωθεί ότι η χρήση των CIE έχει αυξηθεί, ωστόσο εξακολουθεί να περιορίζεται σε ορισμένες διαχειριστικές αρχές και σε ορισμένα κράτη μέλη. Η ανταλλαγή εμπειριών σχετικά με τις μεθόδους CIE είναι ένα από τα κύρια μέσα για την ανάπτυξη ικανοτήτων και την υποστήριξη της διάδοσης των CIE σε ολόκληρη την ΕΕ. Για τον σκοπό αυτόν θα πρέπει να χρησιμοποιηθούν τα υφιστάμενα φόρουμ αμοιβαίας μάθησης, όπως αξιολογήσεις από ομοτίμους σχετικά με τις πολιτικές απασχόλησης και κοινωνικής ένταξης, και οι κοινότητες πρακτικής στο πλαίσιο του ΕΚΤ+. Πρωτοβουλίες επιμέρους διαχειριστικών αρχών ή κρατών μελών, όπως διεθνείς διασκέψεις ή σεμινάρια, θα μπορούσαν επίσης να ευνοήσουν την ανταλλαγή εμπειριών.

*Αξιοποίηση των υφιστάμενων φόρουμ*

### 4.3. Αντιμετώπιση νομικών εμποδίων

Ένα από τα σημαντικότερα και ουσιαστικότερα προβλήματα που αντιμετωπίζουν οι ερευνητές που διενεργούν CIE σε όλα τα κράτη μέλη είναι η απόκτηση πρόσβασης σε δεδομένα. Ειδικότερα, οι ερευνητές συχνά αντιμετωπίζουν νομικά εμπόδια που αποσκοπούν στην προστασία της ιδιωτικότητας των προσώπων που εκπροσωπούνται σε σύνολα δεδομένων. Όπως καταδεικνύεται ανωτέρω όσον αφορά τα χαρακτηριστικά του ΓΚΠΔ, η απάντηση για την αντιμετώπιση αυτών των ζητημάτων έγκειται στην υλοποίηση ευρύτερων μεταρρυθμίσεων και στη σύναψη συμφωνιών που καθιστούν δυνατή τη διάθεση σχετικών δεδομένων στους αξιολογητές με ελεγχόμενο τρόπο, σε συνεχή βάση.

*Άρση των νομικών εμποδίων στην πρόσβαση σε δεδομένα*

Θα μπορούσαν να κατασκευάζονται σε τακτική βάση αναλυτικές εκδόσεις των συνόλων διοικητικών δεδομένων από διοικητικά δεδομένα που τηρούνται από τις αρχές των κρατών μελών, να τεκμηριώνονται και να κατατίθενται σε αρχείο με ελεγχόμενη πρόσβαση. Οι εγκεκριμένοι ανάδοχοι θα μπορούν, αφού λάβουν άδεια, να εξαγάγουν δεδομένα από αυτά τα αποθετήρια. Σε περίπτωση που δεν είναι δυνατή η λήψη ειδικής συγκατάθεσης, τα δεδομένα θα είναι πλήρως ανωνυμοποιημένα με κρυπτογραφημένα προσωπικά αναγνωριστικά ταυτότητας, ώστε να τηρούνται οι κανόνες του ΓΚΠΔ. Σε αρκετές χώρες έχουν δημιουργηθεί αποθετήρια δεδομένων αυτού του είδους. Ωστόσο, σε περιπτώσεις όπου η πρόσβαση εξακολουθεί να αποτελεί εμπόδιο λόγω διαφορετικών ερμηνειών των κανόνων για την προστασία της ιδιωτικότητας, η ανάληψη εθνικής πρωτοβουλίας σε κυβερνητικό επίπεδο θα μπορούσε να προωθήσει συμφωνίες και συστήματα ικανά να παρέχουν δεδομένα για ερευνητικούς σκοπούς σε σχετικά σύντομο χρονικό διάστημα.

*Δημιουργία συνόλων αναλυτικών δεδομένων*

Εάν εξακολουθούν να υπάρχουν ανησυχίες σχετικά με την εμπιστευτικότητα των δεδομένων προσωπικού χαρακτήρα, θα πρέπει να εξεταστεί το ενδεχόμενο σύστασης εργαστηρίων δεδομένων. Σε αυτή την περίπτωση, οι αξιολογητές που ασχολούνται με σύνολα διοικητικών δεδομένων θα έχουν πρόσβαση σε αρχεία μόνο σε ασφαλείς χώρους, όπου η πρόσβαση στα δεδομένα παρακολουθείται και ελέγχεται αυστηρά. Τα δεδομένα θα πρέπει να υποβάλλονται σε επεξεργασία και ανάλυση επιτόπου και μόνο τα

*Δημιουργία εργαστηρίων δεδομένων*

<sup>97</sup>Ο ΚΚΔ για την περίοδο προγραμματισμού 2014-2020 (κανονισμός 1303/2013) — παράρτημα XI απαιτήσε ένα «αποτελεσματικό σύστημα δεικτών που είναι απαραίτητο για την παρακολούθηση της προόδου προς την επίτευξή τους και τη διενέργεια της αξιολόγησης των επιπτώσεων». Η απαίτηση αυτή ήταν μέρος των εκ των προτέρων αιρεσιμοτήτων για την περίοδο προγραμματισμού 2014-2020.

αποτελέσματα των αναλύσεων θα μπορούν να εξέλθουν από τις εγκαταστάσεις.

#### 4.4. Μετάβαση σε πιο μελλοντοστραφείς προσεγγίσεις

Ένα κοινό χαρακτηριστικό των λιγοστών CIE που έχουν διενεργηθεί έως σήμερα για παρεμβάσεις που χρηματοδοτούνται από το ΕΚΤ είναι ότι έχουν αναδρομικό και όχι μελλοντοστραφή χαρακτήρα. Αυτό σημαίνει ότι υπάρχουν περιπτώσεις όπου ανατέθηκε σε εμπειρογνώμονες αξιολογητές η διενέργεια αξιολογήσεων παρεμβάσεων οι οποίες είχαν αναπτυχθεί χωρίς να ληφθεί υπόψη η διενέργεια αξιολόγησης, ενώ σε άλλες περιπτώσεις ο προγραμματισμός για τη διενέργεια αξιολόγησης των επιπτώσεων ήταν περιορισμένος ή ανύπαρκτος. Ως εκ τούτου, οι αξιολογητές αυτοί χρειάστηκε να κατασκευάσουν πηγές δεδομένων με χρονοβόρες, δαπανηρές και μη βέλτιστες μεθόδους, χρησιμοποιώντας τα δεδομένα που ήταν διαθέσιμα, αντί να έχουν πρόσβαση σε πηγές δεδομένων κατασκευασμένες με γνώμονα την αξιολόγηση των επιπτώσεων.

Αντιθέτως, μια μελλοντοστραφής προσέγγιση θα συνεπαγόταν τη συμμετοχή αξιολογητών στον προγραμματισμό για τη διενέργεια CIE το συντομότερο δυνατό, και θα επέτρεπε τον επηρεασμό (των νέων ή υφιστάμενων) παρεμβάσεων, κατά κανόνα με διακριτικό τρόπο, ώστε να καταστούν πιο δεκτικές στη διενέργεια CIE. Ο εκ των προτέρων προγραμματισμός μιας CIE μπορεί να κάνει τη διαφορά μεταξύ της δυνατότητας διενέργειας αυστηρής αξιολόγησης ή της αδυναμίας πραγματοποίησής της. Η συμμετοχή κατάλληλα καταρτισμένου εσωτερικού προσωπικού ή η πρόσληψη εξωτερικών εμπειρογνομένων αναδόχων σε πρώιμο στάδιο του κύκλου ζωής μια παρέμβασης ή κατά τη λήψη αποφάσεων χρηματοδότησης σημαίνει ότι:

- η κατάλληλη τήρηση αρχείων μπορεί να ενσωματωθεί στην υλοποίηση των προγραμμάτων και των παρεμβάσεων·
- οι απαιτούμενες πηγές δεδομένων μπορούν να εντοπιστούν σε πρώιμο στάδιο και τα ζητήματα πρόσβασης και προστασίας να αντιμετωπιστούν εγκαίρως·
- μπορεί να προσδιοριστεί η συλλογή δεδομένων αναφοράς και η διεξαγωγή ερευνών, εφόσον απαιτείται·
- τα πρακτικά ζητήματα σχετικά με τον τρόπο επιλογής συμμετεχόντων για ένταξη στις παρεμβάσεις μπορούν να αντιμετωπιστούν κατά τρόπο που δείχνει ότι οι διαδικασίες επιλογής είναι πιο συνεπείς με αυστηρή αξιολόγηση.

Η συμμετοχή αξιολογητών που έχουν εκπαιδευτεί σε μεθόδους CIE (είτε πρόκειται για εσωτερικούς αξιολογητές των διοικητικών αρχών είτε εμπειρογνώμονες με εξωτερική ανάθεση) στη διαδικασία ανάπτυξης νέων παρεμβάσεων του ΕΚΤ+ ή σε αποφάσεις που αφορούν υφιστάμενες παρεμβάσεις, θα επιτρέψει την έναρξη του σχεδιασμού των αξιολογήσεων στην αρχή της περιόδου προγραμματισμού, καθώς και την αξιοποίηση σημαντικών οφελών από τη λήψη τεκμηριωμένων αποφάσεων πολιτικής.

#### 4.5. Διεύρυνση του πεδίου εφαρμογής των CIE

Ένα τελευταίο, πολύ σημαντικό ζήτημα αφορά την κάλυψη των CIE σε επίπεδο πολιτικής και περιλαμβάνει διαφορετικές διαστάσεις: τις πολιτικές

*Οι μελλοντοστραφείς προσεγγίσεις περιλαμβάνουν τη συμμετοχή αξιολογητών από την αρχή*

που καλύπτονται, τα αποτελέσματα που αναλύονται και την πληρότητα της ερμηνείας των πορισμάτων.

Κατά την περίοδο 2014-2020, η διάδοση των CIE επικεντρώθηκε σχεδόν αποκλειστικά στην ενεργητική πολιτική για την αγορά εργασίας και στις επιπτώσεις που σχετίζονται με το καθεστώς απασχόλησης. Αυτό μπορεί πιθανώς να εξηγηθεί από το γεγονός ότι η πρόσβαση στα διοικητικά δεδομένα για την απασχόληση είναι γενικά ευκολότερη, και αυτά τα δεδομένα παρέχουν τη βασική μεταβλητή έκβασης για την ανάλυση πολλών ενεργητικών πολιτικών για την αγορά εργασίας.

*Μεγαλύτερη έμφαση στις CIE στις πολιτικές για την κοινωνική ένταξη και την εκπαίδευση*

Οι πολιτικές για την εκπαίδευση και την κοινωνική ένταξη δεν έχουν υποβληθεί —ή έχουν υποβληθεί σε πολύ σπάνιες περιπτώσεις— σε CIE παρά τη σημασία τους για τη στρατηγική του ΕΚΤ και την κατανομή των πόρων· ορισμένα από τα λιγοστά διαθέσιμα παραδείγματα από την Ισπανία, την Πολωνία και την Πορτογαλία αναφέρονται στο πλαίσιο 20 κατωτέρω.

Για να αντιμετωπιστεί αυτή η έλλειψη CIE και να βελτιωθούν οι γνώσεις σχετικά με αυτές τις σημαντικές πολιτικές, απαιτείται μια σειρά συνδυασμένων πρωτοβουλιών:

*Συμμετοχή πρόσθετων φορέων και ανάπτυξη κατάλληλων πηγών δεδομένων*

- Εκ των προτέρων σχεδιασμός και προετοιμασία των CIE για μέτρα κοινωνικής ένταξης ή εκπαίδευσης, ώστε να αξιολογείται εγκαίρως η διαθεσιμότητα των δεδομένων· ενεργοποίηση των αναγκαίων συνεργασιών μεταξύ των διαφόρων φορέων για να αυξηθεί αυτή η διαθεσιμότητα· και προσδιορισμός των ομάδων εφαρμογής της παρέμβασης και ελέγχου σε πρώιμο στάδιο.
- Προώθηση της συμμετοχής των ιδιοκτητών δεδομένων στον σχεδιασμό της CIE· η ευρύτερη συμμετοχή των διοικήσεων που είναι αρμόδιες για την εκπαιδευτική και την κοινωνική πολιτική στη διενέργεια CIE, σε περίπτωση που οι διοικήσεις αυτές δεν συμπίπτουν με τις διαχειριστικές αρχές, μπορεί να οδηγήσει σε ισχυρότερη και γενικότερη δέσμευση για αξιολόγηση και διάθεση των δεδομένων.
- Ενθάρρυνση θεσμικών συμφωνιών και προώθηση εργαλείων λογισμικού για τη χρήση διοικητικών δεδομένων σχετικά με τις κοινωνικές συνθήκες και την εκπαίδευση για τις CIE. Για τον σκοπό αυτό, η συμμετοχή της εθνικής στατιστικής υπηρεσίας, ως ενδιάμεσου φορέα και διαμεσολαβητή, μπορεί να είναι σημαντική, καθώς οι υπηρεσίες αυτές διαθέτουν τις απαιτούμενες δεξιότητες και ήδη επεξεργάζονται πολλά σύνολα διοικητικών δεδομένων για την παραγωγή εθνικών στατιστικών.

Υποστήριξη της συλλογής σχετικών δεδομένων για τους συμμετέχοντες στις ομάδες εφαρμογής της παρέμβασης και ελέγχου κατά την έναρξη της παρέμβασης, ώστε να υπάρχει ένα συνεκτικό σύνολο δεδομένων «πριν και μετά». Όταν δεν υπάρχουν διοικητικά δεδομένα ή αυτά δεν είναι συναφή, είναι δυνατόν να παρασχεθούν τα απαραίτητα δεδομένα μέσω ειδικής έρευνας, η οποία όμως θα πρέπει να αρχίζει κατά την έναρξη της παρέμβασης και να εμπλέκει και την ομάδα ελέγχου ώστε να εξασφαλίζονται οι απαραίτητες συγκρίσεις.



## Πλαίσιο 20 Παραδείγματα αξιολογήσεων στον τομέα της εκπαίδευσης

### Παρεμβάσεις του ΕΚΤ κατά της πρόωρης εγκατάλειψης του σχολείου στις Αστούριες<sup>98</sup>

Στο πλαίσιο γενικής αξιολόγησης του ΕΠ του ΕΚΤ «Principado de Asturias ESF 2014-2020» διενεργήθηκε ειδική ανάλυση επιπτώσεων του προγράμματος Diversificación Curricular y de Mejora del Aprendizaje y del Rendimiento (PMAR). Το PMAR είναι ένα μέτρο του ΕΚΤ που υλοποιήθηκε στο πλαίσιο της επενδυτικής προτεραιότητας 10.i και αποσκοπούσε στην καταπολέμηση της πρόωρης εγκατάλειψης του σχολείου. Στο πλαίσιο του PMAR, οι μαθητές χωρίστηκαν σε ειδικές ομάδες (από 8 έως 15 μαθητές, αλλά διαφορετικού μεγέθους εάν υπήρχαν ειδικές περιστάσεις), για να παρακολουθήσουν μαθήματα στους τομείς των γλωσσών, των κοινωνικών επιστημών, των θετικών επιστημών και των μαθηματικών, καθώς και των ξένων γλωσσών (τα υπόλοιπα μαθήματα διδάσκονται στη βασική τάξη). Το μέτρο εφαρμόστηκε κατά το ακαδημαϊκό έτος 2016-2017, στο δεύτερο και στο τρίτο έτος της δευτεροβάθμιας εκπαίδευσης. Επιλέξιμοι ήταν όλοι οι μαθητές που είχαν επαναλάβει τουλάχιστον έναν κύκλο σπουδών σε οποιοδήποτε στάδιο, και όσοι είχαν ολοκληρώσει τουλάχιστον το πρώτο έτος της δευτεροβάθμιας εκπαίδευσης, αλλά δεν μπόρεσαν να προβιβαστούν στο επόμενο έτος. Η τελική επιλογή βασίστηκε σε ατομική αξιολόγηση των μαθητών (ακαδημαϊκή και ψυχοπαιδαγωγική) η οποία διενεργήθηκε από τις ομάδες των διδασκόντων.

Συμμετείχαν συνολικά 1 053 μαθητές, 512 από το δεύτερο έτος της δευτεροβάθμιας εκπαίδευσης και 541 από το τρίτο. Οι μαθητές αυτοί συγκρίθηκαν με άλλους μαθητές με μαθησιακές δυσκολίες<sup>99</sup> προκειμένου να επιλεγούν μέλη για την ομάδα ελέγχου συγκρίσιμα ως προς τα επιλέξιμα κριτήρια με τους μαθητές της ομάδας εφαρμογής της παρέμβασης (συνολικά 3 852 άτομα).

Εφαρμόστηκε προσέγγιση αντιστοίχισης, με τη χρήση διοικητικών δεδομένων από τη βάση δεδομένων SAUCE (Sistema Informático para la Administración Unificada de Centros Educativos), τα οποία παρασχέθηκαν σε ανωνυμοποιημένη μορφή από το Υπουργείο Παιδείας. Τα δεδομένα αυτά χρησιμοποιήθηκαν για τον υπολογισμό της βαθμολογίας τάσης<sup>100</sup> και για τη μέτρηση της μεταβλητής έκβασης, η οποία είναι ο προβιβασμός στο επόμενο ακαδημαϊκό έτος. Από την αξιολόγηση διαπιστώθηκε ότι οι παρεμβάσεις είχαν θετική και στατιστικά σημαντική επίδραση: οι μαθητές του δεύτερου έτους στην ομάδα εφαρμογής της παρέμβασης σημείωσαν ποσοστό επιτυχίας υψηλότερο κατά 18 ποσοστιαίες μονάδες απ' ό,τι οι μαθητές στην ομάδα ελέγχου, ενώ για τους μαθητές του τρίτου έτους που αποτέλεσαν αντικείμενο παρέμβασης η διαφορά ήταν περίπου 16 ποσοστιαίες μονάδες. Και στις δύο ομάδες, η επίπτωση ήταν πιο θετική για τις γυναίκες απ' ό,τι για τους άνδρες.

### Παρεμβάσεις του ΕΚΤ για τη βελτίωση της επαγγελματικής εκπαίδευσης στην περιφέρεια Podlaskie<sup>101</sup>

Η μελέτη εξέτασε τις επιδράσεις του έργου «Καλό επάγγελμα — Υπέροχη ζωή», το οποίο αποσκοπούσε στην προώθηση της επαγγελματικής εκπαίδευσης και κατάρτισης στην περιφέρεια Podlaskie της Πολωνίας. Το έργο απευθυνόταν στο προσωπικό των σχολείων της κατώτερης δευτεροβάθμιας εκπαίδευσης, στους μαθητές και τους γονείς, με την υλοποίηση διαφόρων δραστηριοτήτων τόσο για τα ιδρύματα όσο για τα άτομα (προσαρμοσμένες στρατηγικές μάρκετινγκ και επικοινωνίας για σχολεία, κατάρτιση για τους εκπαιδευτικούς, συνεργασία με εταιρείες και τοπικές ηγετικές προσωπικότητες του κλάδου, καθοδήγηση για τους μαθητές και τους γονείς, παροχή επαγγελματικών και εκπαιδευτικών συμβουλών στους μαθητές). Το έργο υλοποιήθηκε μεταξύ 2017 και 2019.

Ο πληθυσμός που αποτέλεσε αντικείμενο παρέμβασης αποτελούνταν από μαθητές που συμμετείχαν στο αξιολογούμενο έργο. Επιλέχθηκαν 1 500 από τους 9 403 μαθητές, με στρωματοποιημένη τυχαία δειγματοληψία, και 200 μαθητές συμμετείχαν στην έρευνα της μελέτης. Τα στοιχεία σχετικά με τους μαθητές που συμμετείχαν στο έργο αντλήθηκαν από τα δεδομένα παρακολούθησης. Η ομάδα ελέγχου ορίστηκε ως μαθητές με παρόμοια χαρακτηριστικά με τους μαθητές της ομάδας εφαρμογής της παρέμβασης, οι οποίοι όμως δεν συμμετείχαν στο έργο. Μια ομάδα ελέγχου με περίπου διπλάσια μέλη της ομάδας εφαρμογής της παρέμβασης σχεδιάστηκε και επελέγη τυχαία από το εθνικό μητρώο πληθυσμού (PESEL — το μητρώο που

<sup>98</sup> Βλ. [Diaz J.M. et al., 2019](#).

<sup>99</sup> Αυτοί ταυτοποιήθηκαν ως οι μαθητές οι οποίοι κατά το ακαδημαϊκό έτος 2015-2016 ήταν στο πρώτο και το δεύτερο έτος της δευτεροβάθμιας εκπαίδευσης, είχαν ολοκληρώσει τον κύκλο σπουδών έχοντας αποτύχει σε ένα ή περισσότερα μαθήματα και είχαν επαναλάβει τουλάχιστον έναν κύκλο σπουδών σε όλη τη διάρκεια της σχολικής τους εκπαίδευσης.

<sup>100</sup> Οι μεταβλητές για την αντιστοίχιση των δύο ομάδων ήταν οι εξής: ακαδημαϊκές επιδόσεις κατά το προηγούμενο ακαδημαϊκό έτος, κατηγορία σχολείου (δημόσιο έναντι ιδιωτικού), εγγραφή σε άλλο, πρόσθετο κύκλο σπουδών κατά τη διάρκεια του προηγούμενου ακαδημαϊκού έτους (ναι ή όχι), φύλο, μέσο εισόδημα στον δήμο κατοικίας, τόπος κατοικίας, χώρα γέννησης (Ισπανία ή σε άλλο μέρος του κόσμου).

<sup>101</sup> Βλ. [Zub M. et al., 2020](#).



αποδίδει σε κάθε Πολωνό πολίτη ατομικό αριθμό). Ωστόσο, λόγω των δυσκολιών που προκλήθηκαν από την Covid, η προγραμματισμένη μεθοδολογία δεν ήταν εφικτή. Τελικά χρησιμοποιήθηκε η τεχνική χιονοστιβάδας (αλυσιδωτή δειγματοληψία) ως βασική μέθοδος δειγματοληψίας, και στη συνέχεια διεξήχθησαν 401 συνεντεύξεις, από τις οποίες οι 384 χρησιμοποιήθηκαν στη μελέτη.

Στοιχεία σχετικά με τις μεταβλητές έκβασης<sup>102</sup>, τόσο για την ομάδα εφαρμογής της παρέμβασης όσο και για την ομάδα ελέγχου, συλλέχθηκαν από ερωτηματολόγια μέσω προσωπικών συνεντεύξεων που πραγματοποιήθηκαν τηλεφωνικώς ή μέσω διαδικτύου. Η μελέτη χρησιμοποίησε τη στάθμιση της βαθμολογίας τάσης ως μέθοδο αντιπαραδείγματος για την εκτίμηση των επιπτώσεων (μόνο σε γενικό επίπεδο και όχι για συγκεκριμένες υποομάδες). Από τις αναλύσεις αντιπαραδειγμάτων που διενεργήθηκαν στη μελέτη δεν προέκυψαν οριστικά πορίσματα. Η στατιστική σημαντικότητα των αποτελεσμάτων δεν ήταν ικανοποιητική.

### **Αξιολόγηση του συστήματος υποτροφιών τριτοβάθμιας εκπαίδευσης για λιγότερο προνομιούχους σπουδαστές στην Πορτογαλία<sup>103</sup>**

Μια δεύτερη αξιολόγηση, η οποία δεν έχει ακόμη δημοσιευθεί επίσημα, εξετάζει ένα πρόγραμμα υποτροφιών για φοιτητές από νοικοκυριά χαμηλού εισοδήματος που έχει στόχο τη διευκόλυνση της πρόσβασης στην τριτοβάθμια εκπαίδευση και την αύξηση του επιπέδου φοίτησης. Οι υποτροφίες στηρίζονται από το ΕΚΤ (από την περίοδο 2007-2013) στις περιφέρειες της βόρειας και της κεντρικής Πορτογαλίας και στην περιφέρεια του Alentejo, και από το κράτος στις άλλες περιφέρειες. Επιλέξιμοι είναι οι φοιτητές των οποίων οι πόροι δεν υπερβαίνουν ένα συγκεκριμένο όριο (κατά κεφαλήν εισόδημα από 6,8 έως 7,9 χιλιάδες ευρώ) και, στην περίπτωση των σπουδαστών που δεν βρίσκονται στο πρώτο ακαδημαϊκό έτος, όσοι έχουν λάβει έναν ελάχιστο αριθμό ακαδημαϊκών μονάδων κατά το προηγούμενο έτος σπουδών. Οι ίδιοι κανόνες επιλεξιμότητας ισχύουν ανεξάρτητα από το αν είναι εγγεγραμμένοι σε δημόσια ή ιδιωτικά πανεπιστήμια. Το ποσό της υποτροφίας είναι ανάλογο προς το εισόδημα του νοικοκυριού.

Από το 2011 στο πρόγραμμα συμμετέχουν περίπου 70 000 μαθητές κάθε έτος, ωστόσο η αξιολόγηση καλύπτει την περίοδο από το 2012 και μετά, δεδομένης της διαθεσιμότητας δεδομένων από αυτό το έτος. Επιπλέον, η αξιολόγηση επικεντρώνεται σε σπουδαστές που υποβάλλουν για πρώτη φορά αίτηση για την υποτροφία και εγγράφονται στο πρώτο έτος προπτυχιακού ή μεταπτυχιακού προγράμματος σπουδών· η επιλεξιμότητα καθορίζεται μόνο από το κριτήριο του εισοδήματος<sup>104</sup>.

Χρησιμοποιήθηκαν δύο σύνολα διοικητικών δεδομένων: δεδομένα για τους σπουδαστές που υπέβαλαν αίτηση μεταξύ 2012 και 2018 [παρασχέθηκαν από τη Γενική Διεύθυνση Τριτοβάθμιας Εκπαίδευσης της Πορτογαλίας (DGES)], τα οποία συγχωνεύθηκαν μέσω ενός μοναδικού αναγνωριστικού κωδικού με άλλο σύνολο δεδομένων που περιέχει πληροφορίες σχετικά με την ακαδημαϊκή φοίτηση και πρόοδο [τα οποία παρασχέθηκαν από τη Γενική Διεύθυνση Στατιστικής και Επιστημών (DGEEC)]. Το τελικό υπό ανάλυση δείγμα αποτελείται από 156 002 μαθητές, από τους οποίους 130 602 αποτέλεσαν αντικείμενο παρέμβασης και 25 400 δεν αποτέλεσαν αντικείμενο παρέμβασης. Το όριο εισοδήματος (η τρέχουσα μεταβλητή) επέτρεψε στον αξιολογητή να εφαρμόσει σχεδιασμό ασυνέχειας παλινδρόμησης και μετρήθηκαν διάφορες μεταβλητές έκβασης: βραχυπρόθεσμα, το ποσοστό των σπουδαστών που εξακολουθούν να είναι εγγεγραμμένοι στο τέλος του πρώτου έτους και οι ακαδημαϊκές μονάδες που αποκτήθηκαν στο τέλος του πρώτου έτους· μακροπρόθεσμα, η πιθανότητα αποφοίτησης, ο τελικός βαθμός και ο αριθμός των ετών έως την αποφοίτηση.

Κατά την αρχική περίοδο, η υποτροφία παρουσιάζει θετικές επιδράσεις όσον αφορά τα ποσοστά εγγραφής αλλά όχι όσον αφορά τις ακαδημαϊκές μονάδες που λαμβάνονται· μακροπρόθεσμα, οι σπουδαστές που αποτέλεσαν αντικείμενο παρέμβασης αποφοιτούν σε μεγαλύτερο ποσοστό, σε μικρότερο χρονικό διάστημα και με υψηλότερους βαθμούς από την ομάδα ελέγχου. Οι επιδράσεις ήταν σε υψηλότερα επίπεδα για τους άνδρες, για τους σπουδαστές που διαμένουν σε περιοχές που καλύπτονται από το ΕΚΤ και για τους σπουδαστές που είναι εγγεγραμμένοι στο μεταπτυχιακά προγράμματα και σε κρατικά πανεπιστήμια.

<sup>102</sup>Οι μεταβλητές έκβασης (βάσει των απαντήσεων στην έρευνα) ήταν οι ακόλουθες: φοίτηση σε τεχνική σχολή κατά τον χρόνο της μελέτης, φοίτηση σε πρωτοβάθμια επαγγελματική σχολή κατά τον χρόνο της μελέτης, φοίτηση είτε σε τεχνική είτε σε πρωτοβάθμια επαγγελματική σχολή κατά τον χρόνο της μελέτης, υποβολή αίτησης σε γυμνάσιο, υποβολή αίτησης σε τεχνική σχολή, υποβολή αίτησης σε πρωτοβάθμια επαγγελματική σχολή, υποβολή αίτησης σε σχολή επαγγελματικής κατάρτισης (είτε σε τεχνική σχολή είτε σε πρωτοβάθμια επαγγελματική σχολή), εκπλήρωση, σε μεγάλο βαθμό, των προσδοκιών του σπουδαστή από την πλευρά της σχολής, πλήρης συμφωνία του επαγγέλματος με τα ενδιαφέροντα του σπουδαστή.

<sup>103</sup> Βλ. Guthmüller S., Meroni E.C, δεν έχει ακόμη δημοσιευθεί.

<sup>104</sup> Προβλέπεται η ανάλυση του πλήρους δείγματος των σπουδαστών (και όχι μόνο όσων φοιτούν στο πρώτο έτος), ωστόσο δεν έχει ολοκληρωθεί ακόμη.

Η χρησιμότητα, καθώς και η επεξηγηματική ικανότητα των μετα-αξιολογήσεων έχει ήδη τονιστεί. Η γενική αύξηση των CIE και, κατά συνέπεια, η πιθανή αύξηση των μετα-αξιολογήσεων θα ενισχύσει τη συζήτηση για συγκεκριμένα μέτρα, στην οποία θα συμμετέχουν πολλές διαχειριστικές αρχές και κράτη μέλη. Όπως προεκτέθηκε, η μεθοδολογική πολυπλοκότητα των εν λόγω αξιολογήσεων πρέπει να ξεπεραστεί με τη βελτίωση του σχεδιασμού των CIE σε εθνικό και διεθνές επίπεδο.

*Αύξηση του αριθμού των μετα-αξιολογήσεων*

Στις παρεμβάσεις του ΕΚΤ, οι CIE γενικά μέτρησαν τις επιδράσεις με ποσοτικές ή δυαδικές μεταβλητές (ναι/όχι), όπως οι αποδοχές ή το καθεστώς απασχόλησης. Ωστόσο, τα «ποιοτικά αποτελέσματα» που σχετίζονται με την αυτοαντίληψη και την ικανότητα των συμμετεχόντων, είναι σημαντικοί δείκτες της επιτυχίας των παρεμβάσεων. Για παράδειγμα, η «απασχολησιμότητα», η αυτοεκτίμηση ή οι αποκτηθείσες ικανότητες αποτελούν προϋποθέσεις για την εύρεση εργασίας ή την ενεργό συμμετοχή στην αγορά εργασίας. Σε πολλά πλαίσια, οι αναλύσεις των ποιοτικών αποτελεσμάτων θα ήταν ακόμη πιο χρήσιμες από τα αριθμητικά στοιχεία για την έξοδο από την απασχόληση και θα αναδείκνυαν την αντιστοιχία μεταξύ των παρεμβάσεων και των ατομικών αναγκών.

*Εξέταση των «ποιοτικών αποτελεσμάτων»*

Οι CIE μπορούν να εφαρμοστούν σε αυτά τα ποιοτικά αποτελέσματα υπό τον όρο ότι οι πληροφορίες συλλέγονται πριν και μετά την παρέμβαση τόσο στην ομάδα εφαρμογής της παρέμβασης όσο και στην ομάδα ελέγχου σύμφωνα με τη θεωρία της αλλαγής της παρέμβασης. Οι έρευνες αυτές πρέπει να προγραμματίζονται εγκαίρως και να περιλαμβάνουν όλους τους σχετικούς φορείς, ιδίως τους δικαιούχους που βρίσκονται σε άμεση και συνεχή επαφή με τους συμμετέχοντες. Για ένα παράδειγμα CIE που αξιολογεί τις επιπτώσεις στα «ποιοτικά αποτελέσματα» βλέπε πλαίσιο 21 κατωτέρω.

### **Πλαίσιο 21 Παράδειγμα αξιολόγησης των επιδράσεων στα «ποιοτικά αποτελέσματα» στη Γερμανία**

**Τα προγράμματα δημιουργίας θέσεων εργασίας βελτιώνουν την κοινωνική ένταξη και την ευημερία των μακροχρόνια ανέργων<sup>105</sup>;**

Η μελέτη εξετάζει τις επιδράσεις ενός προγράμματος δημιουργίας θέσεων εργασίας που απευθυνόταν σε ευάλωτη ομάδα ατόμων, μακροχρόνια ανέργους που υπέβαλλαν αίτηση για επίδομα κοινωνικής πρόνοιας επί τέσσερα τουλάχιστον έτη και είτε έπασχαν από προβλήματα υγείας είτε είχαν παιδιά, ή ενέπιπταν και στις δύο περιπτώσεις. Στο πρόγραμμα, το οποίο λειτούργησε από το 2015 έως το 2018, συμμετείχαν περίπου 20 000 άτομα. Το μέτρο επιδοτούσε συμβάσεις τακτικής απασχόλησης για 30 ώρες εργασίας εβδομαδιαίως για χρονικό διάστημα διάρκειας έως 36 μηνών (κυρίως σε εργοδότες του δημόσιου τομέα ή σε φιλανθρωπικά ιδρύματα).

Δεδομένου ότι το επιδοτούμενο μέτρο απασχόλησης, διάρκειας έως 36 μηνών, αποσκοπούσε ειδικά στην προώθηση της κοινωνικής ένταξης των ομάδων-στόχων, οι συντάκτες προσπάθησαν να αξιολογήσουν τις επιπτώσεις από αυτή την άποψη.

Για την ανάλυση χρησιμοποιήθηκε ένα πλούσιο σύνολο δεδομένων το οποίο ενοποίησε διοικητικά δεδομένα (τα γερμανικά ενοποιημένα βιογραφικά στοιχεία για την απασχόληση) με έρευνα «πάνελ» των συμμετεχόντων στο πρόγραμμα και της ομάδας ελέγχου. Η έρευνα «πάνελ» κατέστησε δυνατή τη συλλογή πληροφοριών σχετικά με υποκειμενικούς δείκτες της ποιότητας ζωής: ικανοποίηση από τη ζωή, ψυχική υγεία, κοινωνική ένταξη και κοινωνική κατάσταση. Για τη συλλογή πληροφοριών σχετικά με τους εν λόγω δείκτες χρησιμοποιήθηκαν κλίμακες Likert, σύμφωνα με άλλες έρευνες (όπως η εθνική έρευνα PASS), προκειμένου να προκύψουν συγκρίσιμα πορίσματα. Τα κύρια στάδια της έρευνας ήταν τα εξής:

<sup>105</sup> Βλ. [Ivanov B. et al., 2020](#).

προσδιορίστηκαν τα άτομα που αποτέλεσαν αντικείμενο παρέμβασης και τα άτομα που δεν αποτέλεσαν αντικείμενο παρέμβασης και αντιστοιχίστηκαν στα διοικητικά δεδομένα· πραγματοποιήθηκαν συνεντεύξεις με την ομάδα εφαρμογής της παρέμβασης και την ομάδα ελέγχου που προέκυψαν (τρία κύματα)· δημιουργήθηκε το τελικό σύνολο δεδομένων, με καθαρισμό των δεδομένων και εξάλειψη των περιπτώσεων με ελλείποντα δεδομένα. Το δείγμα αποτελούνταν από 2 531 αντιστοιχισμένα ζεύγη στην 1η φάση· 1 191 στη 2η φάση, και 450 στην 3η φάση (από το συνολικό δείγμα 62 000 ατόμων, από τα οποία 12 400 άτομα που αποτέλεσαν αντικείμενο παρέμβασης και 49 600 άτομα ελέγχου).

Με βάση την αντιστοίχιση βαθμολογίας τάσης και τη μέτρηση των επιδράσεων σε 7, 18 και 29 μήνες μετά την ένταξη στο πρόγραμμα, οι συντάκτες διαπίστωσαν ότι οι παρεμβάσεις είχαν θετικές επιδράσεις στους δείκτες της ευημερίας, αλλά σε διαφορετικό βαθμό: για παράδειγμα, η ικανοποίηση από τη ζωή αυξήθηκε σημαντικά ενώ η κοινωνική κατάσταση σημείωσε μόνο μέτρια βελτίωση. Ωστόσο, τα αποτελέσματα έχουν την τάση να φθίνουν κατά τη διάρκεια των προγραμμάτων και αυτό μπορεί ενδεχομένως να εξηγηθεί από την αύξηση τόσο του αριθμού των συμμετεχόντων που εγκαταλείπουν το πρόγραμμα όσο και του αριθμού των ατόμων της ομάδας ελέγχου που βρίσκουν απασχόληση. Για τα πλέον ευάλωτα άτομα, οι θετικές επιδράσεις ήταν σε υψηλότερα επίπεδα.

Όπως υπογραμμίζεται στην αρχή του παρόντος οδηγού, η CIE είναι ένα ισχυρό μέσο ανάλυσης για να αξιολογηθεί «τι» έχει αποφέρει η παρέμβαση του EKT+. Για να γίνει κατανοητό το «πώς» ή «γιατί» έχουν παραχθεί τα μετρούμενα αποτελέσματα, είναι αναγκαίο να χρησιμοποιηθούν άλλα μέσα.

*Ενοποίηση CIE και αξιολόγησης με βάση τη θεωρία*

Σε ορισμένες περιπτώσεις, όπου οι παρεμβάσεις είναι γνωστές και έχουν ήδη αξιολογηθεί σε βάθος, μια σχετικά περιορισμένη ανάλυση της υλοποίησης και ορισμένες συνεντεύξεις με τους δικαιούχους επαρκούν για τον προσδιορισμό των κύριων στοιχείων που αποτελούν τη βάση των μετρούμενων αποτελεσμάτων. Σε πιο σύνθετες, λιγότερο γνωστές ή καινοτόμες παρεμβάσεις, είναι συχνά αναγκαίο να ενσωματωθεί η CIE σε άλλες αξιολογήσεις.

Μια αξιολόγηση υλοποίησης ή διαδικασίας που ολοκληρώνεται πριν από τη CIE μπορεί να αναδείξει τον τρόπο με τον οποίο πραγματοποιήθηκε η παρέμβαση, τα προβλήματα στην εκτέλεση και τον τρόπο με τον οποίο συνεργάστηκαν οι διάφοροι φορείς για την επιτυχία της παρέμβασης. Τα πορίσματα αυτής της αξιολόγησης μπορούν να τροφοδοτήσουν τη CIE, υποδεικνύοντας ποια αποτελέσματα θα πρέπει να διερευνηθούν, τον τρόπο με τον οποίο πρέπει να σχηματίζεται η ομάδα ελέγχου σε σχέση με τα χαρακτηριστικά των συμμετεχόντων, και την κατάλληλη χρονική στιγμή για τη διενέργεια CIE.

Παράλληλα με τη CIE μπορεί να διεξαχθεί αξιολόγηση με βάση τη θεωρία. Οι δύο αξιολογήσεις θα μπορούσαν να τροφοδοτήσουν η μια την άλλη: η αξιολόγηση με βάση τη θεωρία παρέχει εξηγήσεις σχετικά με τους συγκυριακούς, κοινωνικούς και ατομικούς μηχανισμούς που επηρέασαν τις επιδράσεις και τις κατέστησαν εφικτές, ενώ η CIE υπολογίζει τις καθαρές επιδράσεις και διευκρινίζει σε ποιο βαθμό η παρέμβαση παράγαγε σημαντικά αποτελέσματα. Σε μια αξιολόγηση επιπτώσεων, συνιστάται η ενοποίηση της CIE και της αξιολόγησης με βάση τη θεωρία ώστε να παρέχεται ολοκληρωμένη επισκόπηση των αποτελεσμάτων και των αιτίων τους.

# Γλωσσάρια

## Ακρωνύμια

ΕΠΑΕ	Ενεργός πολιτική για την αγορά εργασίας
ΑΚΟ	Ανάλυση κόστους-οφέλους
CIΕ	Αξιολόγηση των επιπτώσεων με τη μέθοδο του αντιπαραδείγματος
ΚΚΔ	Κανονισμός περί κοινών διατάξεων
ΓΔ EMPL	Γενική Διεύθυνση Απασχόλησης, Κοινωνικών Υποθέσεων και Ένταξης
ΓΔ REGIO	Γενική Διεύθυνση Περιφερειακής Πολιτικής
ΔΔ	Διαφορά των διαφορών
Επιτροπή	Ευρωπαϊκή Επιτροπή
ΣΑ	Σχέδιο αξιολόγησης
ΕΤΠΑ	Ευρωπαϊκό Ταμείο Περιφερειακής Ανάπτυξης
ΕΚΤ	Ευρωπαϊκό Κοινωνικό Ταμείο
ΕΕ	Ευρωπαϊκή Ένωση
ΓΚΠΔ	Γενικός κανονισμός (ΕΕ) 2016/679 για την προστασία δεδομένων
ΕΦ	Ενδιάμεσος φορέας / ενδιάμεσοι φορείς
ΙΕΒ	Ενοποιημένα βιογραφικά στοιχεία για την απασχόληση
ΣΜ	Συμβάλλουσα μεταβλητή
JLD	Διαχρονικό σύνολο δεδομένων για τα άτομα που αναζητούν εργασία
LFS	Έρευνα για το εργατικό δυναμικό
ΔΑ	Διαχειριστική/-ές αρχή/-ές:
ΚΜ	Κράτος/-η μέλος/-η
ΜΚΟ	Μη κυβερνητικές οργανώσεις
ΕΠ	Επιχειρησιακό/-ά πρόγραμμα/-τα:
ΔΥΑ	Δημόσια/-ες υπηρεσία/-ες απασχόλησης
ΑΒΤ	Αντιστοίχιση βαθμολογίας τάσης
ΤΕΜ	Τυχαιοποιημένη ελεγχόμενη μελέτη
ΣΑΠ	Σχεδιασμός ασυνέχειας παλινδρόμησης
ΜΜΕ	Μικρές και μεσαίες επιχειρήσεις
ΠΑΝ	Πρωτοβουλία για την απασχόληση των νέων

## Ορισμοί

Όρος	Ορισμός
Δεδομένα αναφοράς	<p>Δεδομένα για τις μεταβλητές που μετρώνται πριν από την έκθεση μιας μονάδας (ατόμου ή επιχείρησης) σε μια παρέμβαση. Σε πολλές περιπτώσεις, συλλέγονται μέτρα των αποτελεσμάτων της παρέμβασης πριν από την παρέμβαση τόσο για την ομάδα εφαρμογής της παρέμβασης όσο και για την ομάδα ελέγχου.</p>
Δικαιούχος	<p>Σύμφωνα με το άρθρο 2 του κανονισμού 1060/2021 του Συμβουλίου (ΚΔΔ), δικαιούχος είναι «δημόσιος ή ιδιωτικός φορέας, οντότητα με ή χωρίς νομική προσωπικότητα, ή φυσικό πρόσωπο που έχει την ευθύνη για την έναρξη ή για την έναρξη και την υλοποίηση πράξεων». Στο πλαίσιο των χρηματοδοτικών μέσων (που χρησιμοποιούνται ενίοτε για μικροπιστώσεις για τους αυτοαπασχολούμενους στο πλαίσιο του ΕΚΤ+), δικαιούχος είναι ο φορέας που υλοποιεί το ταμείο χαρτοφυλακίου ή, όταν δεν υπάρχει ταμείο χαρτοφυλακίου, ο φορέας που υλοποιεί το ειδικό ταμείο ή, όταν η διαχειριστική αρχή διαχειρίζεται το χρηματοδοτικό μέσο, η διαχειριστική αρχή.</p>
Ομάδα ελέγχου	<p>Ομάδα προσώπων, επιχειρήσεων ή άλλων μονάδων, η οποία εμφανίζει όσο το δυνατόν περισσότερες ομοιότητες με την ομάδα εφαρμογής της παρέμβασης, αλλά δεν συμμετέχει σε παρέμβαση και από την οποία λαμβάνονται εκτιμήσεις των αποτελεσμάτων του αντιπαραδείγματος. Με τη στενή έννοια, ο όρος «ομάδα ελέγχου» αναφέρεται σε πειραματικές διαδικασίες (βλέπε «τυχαιοποίηση κατωτέρω») και ο όρος «ομάδα σύγκρισης» αναφέρεται σε οιονεί πειραματικές διαδικασίες, αλλά στην πράξη οι δύο όροι είναι εναλλάξιμοι.</p>
Ανάλυση αντιπαραδειγμάτων	<p>Σύγκριση μεταξύ του τι πράγματι συνέβη και του τι θα μπορούσε να είχε συμβεί αν δεν υπήρχε η παρέμβαση, όσον αφορά τα αποτελέσματα. Δεδομένου ότι η διαφορά μεταξύ πραγματικών αποτελεσμάτων και των αποτελεσμάτων του αντιπαραδείγματος καθορίζει την αιτιακή επίδραση της παρέμβασης, η ανάλυση αντιπαραδειγμάτων περιλαμβάνει όλες τις προσεγγίσεις που αποσκοπούν στην εκτίμηση του ποσοστού της παρατηρούμενης μεταβολής που μπορεί να αποδοθεί στην υπό αξιολόγηση παρέμβαση.</p>
Διαφορά των διαφορών (ΔΔ)	<p>Στην απλούστερη μορφή αυτής της προσέγγισης, η διαφορά ενός αποτελέσματος πριν και μετά την παρέμβαση σε μια ομάδα ελέγχου αφαιρείται από την ίδια διαφορά που παρατηρείται στην ομάδα εφαρμογής της παρέμβασης, προκειμένου να εκτιμηθεί η επίπτωση μιας παρέμβασης. Οι επιπτώσεις που υπολογίζονται με βάση τη διαφορά των διαφορών προκύπτουν συνήθως εντός πλαισίου παλινδρόμησης.</p>
Αποτελεσματικότητα	<p>Αναφέρεται στην «επίτευξη των στόχων» και αξιολογείται με τη σύγκριση του τι έχει επιτευχθεί με αυτό που είχε σχεδιαστεί (ή με μια κατάσταση αναφοράς) ή με τη σύγκριση της κατάστασης που παρατηρείται μετά την υλοποίηση της δράσης με αυτό που θα μπορούσε να είχε συμβεί χωρίς τη δράση (κατάσταση του αντιπαραδείγματος).</p>
Αποδοτικότητα	<p>Ως αποδοτικότητα ορίζεται η επίτευξη δεδομένης παραγωγής με το ελάχιστο κόστος ή, κατ' ισοδυναμία, η μεγιστοποίηση της παραγωγής για ένα δεδομένο επίπεδο πόρων. Μπορεί να καθοριστεί μέσω ανάλυσης κόστους-οφέλους ή κόστους/αποτελεσματικότητας.</p>
Σχέδιο αξιολόγησης	<p>Σύμφωνα με το άρθρο 44 του κανονισμού 2021/1060 (ΚΚΔ) του Συμβουλίου, το κράτος μέλος ή η διαχειριστική αρχή καταρτίζει σχέδιο αξιολόγησης το οποίο μπορεί να καλύπτει περισσότερα του ενός προγράμματα και το οποίο θα πρέπει να υποβληθεί στην επιτροπή παρακολούθησης το αργότερο ένα έτος μετά την απόφαση για την έγκριση του προγράμματος.</p>
Εξωτερική αξιολόγηση	<p>Αξιολόγηση που διενεργείται από εξωτερικό και ανεξάρτητο αξιολογητή βάσει διαδικασίας υποβολής προσφορών.</p>
Επίπτωση	<p>Στο πλαίσιο των CIE, οι επιπτώσεις αναφέρονται στις καθαρές επιδράσεις, οι οποίες ορίζονται ως η διαφορά μεταξύ των μέσων αποτελεσμάτων της παρέμβασης και των αποτελεσμάτων του αντιπαραδείγματος. Για τους σκοπούς του παρόντος οδηγού, ο όρος «επιπτώσεις» χρησιμοποιείται εναλλάξ, χωρίς διάκριση, με τον όρο «καθαρές επιδράσεις».</p>
Αξιολόγηση των επιπτώσεων με τη μέθοδο του	<p>Τύπος αξιολόγησης επιπτώσεων που επιχειρεί να προσδιορίσει τις αιτιακές επιδράσεις των παρεμβάσεων μέσω της εκτίμησης των μέσων αποτελεσμάτων του αντιπαραδείγματος και με αφαίρεσή τους από τα μέσα παρατηρούμενα αποτελέσματα στις μονάδες που αποτέλεσαν αντικείμενο παρέμβασης. Οι εκτιμήσεις των</p>



Όρος	Ορισμός
αντιπαραδείγματος	αποτελεσμάτων του αντιπαραδείγματος κατά κανόνα λαμβάνονται από ομάδες ελέγχου οι οποίες έχουν επιλεγεί προσεκτικά ώστε να έχουν όσο το δυνατόν περισσότερες ομοιότητες με την ομάδα εφαρμογής της παρέμβασης.
Προσέγγιση των συμβαλλουσών μεταβλητών (ΣΜ)	Κατά την εφαρμογή αυτής της μεθόδου, η επιλογή για ένταξη στην παρέμβαση θα πρέπει να καθορίζεται τουλάχιστον εν μέρει από εξωγενή παράγοντα (ή μέσο) που δεν σχετίζεται με τα αποτελέσματα παρά μόνο μέσω της παρέμβασης. Ως εκ τούτου, ο εξωγενής παράγοντας επηρεάζει τη συμμετοχή αλλά όχι άμεσα τα αποτελέσματα.
Εσωτερική αξιολόγηση	Αξιολόγηση που διενεργείται εσωτερικά, δηλαδή ανατίθεται απευθείας σε ανεξάρτητο δημόσιο οργανισμό ή μονάδα (από τη διαχειριστική αρχή ή τον ενδιαμέσο φορέα) χωρίς διαδικασία υποβολής προσφορών ή με τη μορφή εκτεταμένης διαδικασίας παρακολούθησης και ανάλυσης.
Παρεμβάσεις	Αναφέρονται γενικά σε πράξεις στο πλαίσιο επιχειρησιακών προγραμμάτων του ΕΚΤ ή σε έργα που συγχρηματοδοτούνται από το ΕΚΤ.
Αντιστοίχιση	Πρόκειται για μέθοδο βάσει της οποίας τα δείγματα παρέμβασης και ελέγχου αντιστοιχίζονται μεταξύ τους με βάση τα παρατηρούμενα χαρακτηριστικά τους.
Μη τυχαίοποιημένος ή οιονεί πειραματικός σχεδιασμός	Προσεγγίσεις για την αξιολόγηση των επιπτώσεων με τη μέθοδο του αντιπαραδείγματος, στο πλαίσιο των οποίων οι ομάδες ελέγχου σχηματίζονται με μεθόδους διαφορετικές από την τυχαίοποίηση.
Έκβαση	Οι πιθανές ή επιτευχθείσες βραχυπρόθεσμες και μεσοπρόθεσμες επιδράσεις των εκροών μιας παρέμβασης <sup>106</sup> . Η έκβαση είναι παρόμοια με το «αποτέλεσμα» αλλά χρησιμοποιείται συχνότερα στις αξιολογήσεις επιπτώσεων.
Εκροή	Εκροή θεωρείται ό,τι παράγεται/παρέχεται απευθείας μέσω της υλοποίησης μιας πράξης του ΕΚΤ+, μετρούμενο σε φυσικές ή νομισματικές μονάδες. Οι εκροές μετρώνται κυρίως με βάση τον αριθμό των υποστηριζόμενων ατόμων, των υποστηριζόμενων οντοτήτων, των παρεχόμενων αγαθών και υπηρεσιών και των υλοποιηθέντων έργων.
Συμμετέχοντες	Συμμετέχων είναι ένα φυσικό πρόσωπο που επωφελείται απευθείας από μια πράξη, χωρίς να είναι υπεύθυνο για την έναρξη ή την υλοποίησή της. Στο πλαίσιο του ΕΚΤ, αναφέρεται σε άτομα που λαμβάνουν στήριξη από παρεμβάσεις του ΕΚΤ.
Αξιολόγηση διαδικασίας	Η αξιολόγηση διαδικασίας επικεντρώνεται στην υλοποίηση του προγράμματος, συμπεριλαμβανομένων, ενδεικτικά, του τρόπου παροχής των υπηρεσιών, των διαφορών μεταξύ του πληθυσμού στον οποίο στοχεύει το πρόγραμμα και του εξυπηρετούμενου πληθυσμού, της πρόσβασης στο πρόγραμμα και των πρακτικών διαχείρισης.
Αντιστοίχιση βαθμολογίας τάσης (ΑΒΤ)	Η μέθοδος ΑΒΤ συνίσταται στην εκτίμηση ενός στατιστικού μοντέλου για ολόκληρο το δείγμα (ομάδες εφαρμογής της παρέμβασης και ελέγχου) από το οποίο προκύπτει μια εκτιμώμενη τάση συμμετοχής για κάθε άτομο ή επιχείρηση, ανεξάρτητα από το αν πράγματι συμμετείχε ή όχι. Στη συνέχεια, τα άτομα ή οι επιχειρήσεις που αποτέλεσαν αντικείμενο παρέμβασης αντιστοιχίζονται είτε με ένα άτομο ή μια επιχείρηση που δεν αποτέλεσε αντικείμενο παρέμβασης είτε με πολλά άτομα ή πολλές επιχειρήσεις που δεν αποτέλεσαν αντικείμενο παρέμβασης με βάση τη βαθμολογία τάσης.
Τυχαίοποίηση	Πρόκειται για μέθοδο βάσει της οποίας τα μέλη μιας ομάδας-στόχου κατανέμονται τυχαία σε ένα φάσμα συνθηκών εφαρμογής της παρέμβασης ή ελέγχου. Η τυχαίοποίηση εξασφαλίζει ότι οι ομάδες είναι στατιστικά ισοδύναμες σε όλες τις πτυχές κατά τη στιγμή της τυχαίοποίησης.
Σχεδιασμός ασυνέχειας παλινδρόμησης (ΣΑΠ)	Η μέθοδος αυτή μπορεί να χρησιμοποιηθεί όταν η πρόσβαση σε μια παρέμβαση καθορίζεται από μια διαχωριστική τιμή σε μια συνεχή βαθμολόγηση, κλίμακα ή μέτρηση. Η προσέγγιση αυτή βασίζεται στο γεγονός ότι τα άτομα που βρίσκονται κοντά στη διαχωριστική τιμή έχουν πολλές ομοιότητες μεταξύ τους, με εξαίρεση το γεγονός ότι όσοι βρίσκονται στη μια πλευρά της διαχωριστικής τιμής συμμετέχουν στην παρέμβαση, ενώ όσοι βρίσκονται από την άλλη πλευρά δεν συμμετέχουν. Τα αποτελέσματα για τα άτομα που βρίσκονται πάνω και κάτω από τη διαχωριστική τιμή

<sup>106</sup>Βλ. [ΟΟΣΑ \(2010\)](#).

<b>Όρος</b>	<b>Ορισμός</b>
Συνάφεια	<p>μπορούν να συγκριθούν ώστε να επιτευχθεί εκτίμηση των επιπτώσεων.</p> <p>Η συνάφεια αναφέρεται στην καταλληλότητα των ρητών στόχων μιας παρέμβασης όσον αφορά τα κοινωνικοοικονομικά προβλήματα που επιδιώκει να επιλύσει<sup>107</sup>.</p>
Αποτέλεσμα	<p>Οι επιδράσεις μιας πράξης στους συμμετέχοντες ή τις οντότητες, για παράδειγμα όσον αφορά την κατάσταση απασχόλησης, τις αποδοχές τους, τις βαθμολογίες τους σε τυποποιημένες εκπαιδευτικές δοκιμασίες, τα κέρδη κ.λπ. Οι επιδράσεις μπορούν να μετρηθούν σε βραχυπρόθεσμη ή μακροπρόθεσμη βάση. Στο πλαίσιο του ΕΚΤ+, κατά τη μέτρηση των δεικτών αποτελεσμάτων, βραχυπρόθεσμη θεωρείται η μέτρηση που διενεργείται αμέσως μετά τη συμμετοχή (4 εβδομάδες), ενώ μακροπρόθεσμη θεωρείται αυτή που διενεργείται έξι μήνες μετά τη συμμετοχή<sup>108</sup>. Ωστόσο, στο πλαίσιο της ανάλυσης επιπτώσεων, η έννοια του μακροπρόθεσμου υποδηλώνει συχνά μεγαλύτερη περίοδο, 24 μήνες ή περισσότερο μετά τις παρεμβάσεις.</p>
Ομάδα εφαρμογής της παρέμβασης	<p>Ομάδα προσώπων, επιχειρήσεων ή άλλων μονάδων που επωφελούνται από μια παρέμβαση ή συμμετέχουν σε αυτήν (θα μπορούσε να είναι η προσφορά παρέμβασης ή η πραγματική συμμετοχή σε αυτήν).</p>

<sup>107</sup> Βλ. [Ευρωπαϊκή Επιτροπή, 2013](#).

<sup>108</sup> Βλ. [Ευρωπαϊκή Επιτροπή, 2021α](#) — και [Ευρωπαϊκή Επιτροπή, 2018](#).

## Βιβλιογραφία

- Ashenfelter, O. (1978). Estimating the effect of training programmes on earnings, *Review of Economics and Statistics*, 6, σελίδες 47-57. <https://www.jstor.org/stable/1924332?origin=crossref>
- Axdorph E, Egebark J., Lundström T., Özcan G. (2019) Effekter av förstärkta förmedlingsinsatser för unga arbetssökande – Resultat från utvärderingen av Ung framtid. Arbetsförmedlingen
- Baran J. et al. (2016). Badanie efektów wsparcia zrealizowanego na rzecz osób młodych w ramach Programu Operacyjnego Wiedza Edukacja Rozwój. I Raport Wskaźnikowy. <http://files.evaluationhelpdesk.eu/Evaluations/PLE49.pdf>
- Baran J. et al. (2017). Badanie efektów wsparcia zrealizowanego na rzecz osób młodych w ramach Programu Operacyjnego Wiedza Edukacja Rozwój II Raport wskaźnikowy. <http://files.evaluationhelpdesk.eu/Evaluations/PLE196.pdf>
- Baran J. et al. (2018). Badanie efektów wsparcia zrealizowanego na rzecz osób młodych w ramach Programu Operacyjnego Wiedza Edukacja Rozwój III Raport wskaźnikowy. <http://files.evaluationhelpdesk.eu/Evaluations/PLE197.pdf>
- Baran J. et al. (2018a). Badanie efektów wsparcia zrealizowanego na rzecz osób młodych w ramach Programu Operacyjnego Wiedza Edukacja Rozwój. II Raport Tematyczny. <http://files.evaluationhelpdesk.eu/Evaluations/PLE221.pdf>
- Bazzoli M., De Poli S., Rettore E., Schizzerotto A. (2018). Are Vocational Training Programmes Worth Their Cost? Evidence from a Cost-Benefit Analysis. Στο *Politica Economica/Journal of Economic Policy* Vol. XXXIV(3), pagg. 215-240. <https://www.rivisteweb.it/doi/10.1429/92119>
- Bloom, H. S. (1995). Minimum detectable effects: A simple way to report the statistical power of experimental designs, *Evaluation Review*, 8(2), 225-246. <https://cpb-us-e2.wpmucdn.com/sites.uci.edu/dist/1/1159/files/2021/03/Bloom-MDES-Eval-Rev-1995-Bloom.pdf>
- Bloom, H. S. (2009) Modern regression discontinuity analysis, MDRC Working Papers on Research Methodology, Νέα Υόρκη: MDRC. <https://www.mdrc.org/publication/modern-regression-discontinuity-analysis>
- Boockmann B. et al. (2017). Evaluation des ESF-Bundesprogramms zur Eingliederung langzeitarbeitsloser Leistungsberechtigter nach dem SGB II auf dem allgemeinen Arbeitsmarkt. Im Auftrag des Bundesministeriums für Arbeit und Soziales. <http://files.evaluationhelpdesk.eu/Evaluations/DEE189.pdf>
- Boockmann B. et al. (2018). Evaluation des ESF-Bundesprogramms zur Eingliederung langzeitarbeitsloser Leistungsberechtigter nach dem SGB II auf dem allgemeinen Arbeitsmarkt. Im Auftrag des Bundesministeriums für Arbeit und Soziales. <http://files.evaluationhelpdesk.eu/Evaluations/DEE52.pdf>
- Boockmann B. et al. (2019). Evaluation des ESF-Bundesprogramms zur Eingliederung langzeitarbeitsloser Leistungsberechtigter nach dem SGB II auf dem allgemeinen Arbeitsmarkt. Im Auftrag des Bundesministeriums für Arbeit und Soziales. <http://files.evaluationhelpdesk.eu/Evaluations/DEE94.pdf>
- Boockmann B. et al. (2021). Evaluation des ESF-Bundesprogramms zur Eingliederung langzeitarbeitsloser Leistungsberechtigter nach dem SGB II auf dem allgemeinen Arbeitsmarkt. Im Auftrag des Bundesministeriums für Arbeit und Soziales. <http://files.evaluationhelpdesk.eu/Evaluations/DEE202.pdf>
- Borik V. et al. (2015). The net effects of graduate work experience and the promotion of self-employment. Technical Report. <http://files.evaluationhelpdesk.eu/Evaluations/SKE8.pdf>

- Bratti M. et al. (2018). Vocational Training for Unemployed Youth in Latvia: Evidence from a Regression Discontinuity Design IZA DP No. 11870. <http://ftp.iza.org/dp11870.pdf>
- Bratu C. et al. (2014). Knowledge gaps in evaluating labour market and social inclusion policies identified 39 ESF counterfactual impact evaluations in the 2007-2013 programming period. doi:10.2788/083390. <https://op.europa.eu/en/publication-detail/-/publication/d0e73217-2a40-47af-a5c3-a700dcd47da3/language-en>
- Bredgaard, T. (2015). Evaluating what Works for whom in active Labour market policies. European Journal of Social Security, 17(4), 436-452. <https://doi.org/10.1177/138826271501700403>
- Bryson, A., Dorsett, R. και Purdon, S. (2002) The use of propensity score matching in the evaluation of active labour market policies, Department for Work and Pensions, Working Paper Number 4. [http://eprints.lse.ac.uk/4993/1/The use of propensity score matching in the evaluation of active labour market policies.pdf](http://eprints.lse.ac.uk/4993/1/The%20use%20of%20propensity%20score%20matching%20in%20the%20evaluation%20of%20active%20labour%20market%20policies.pdf)
- Caliendo M., Kopeinig S., (2008), Some practical Guidance for the implementation of propensity score matching. Journal of Economic Surveys· Τόμος 22, Τεύχος 1 — σελίδες 31-72. <https://doi.org/10.1111/j.1467-6419.2007.00527.x>
- Caliendo, M., Mahlstedt, R., & Mitnik, O. A. (2017). Unobservable, but unimportant? The relevance of usually unobserved variables for the evaluation of labour market policies. Labour Economics, 46, 14-25. <https://doi.org/10.1016/j.labeco.2017.02.001>
- Card, D., Ibarra, P. και Villa, J. M. (2011). Building in an evaluation component for active labour market programs: a practitioner's guide, Discussion Paper No. 6085, Βόνη, Γερμανία: IZA. <http://ftp.iza.org/dp6085.pdf>
- Card D., Kluve J., Weber A. (2017). What works? A meta-analysis of recent active labor market program evaluations. Journal of the European Economic Association, Τόμος 16, Τεύχος 3, Ιούνιος 2018, σελίδες 894–931, <https://doi.org/10.1093/jeea/ivx028>
- Centre for Disease Control and Prevention CDC (Κέντρο Πρόληψης και Ελέγχου Νόσων) (2013). Good Evaluation Questions: Checklist to Help Focus Your Evaluation. Υπουργείο Υγείας και Ανθρωπιστικών Υπηρεσιών — ΗΠΑ [http://www.cdc.gov/asthma/program\\_eval/AssessingEvaluationQuestionChecklist.pdf](http://www.cdc.gov/asthma/program_eval/AssessingEvaluationQuestionChecklist.pdf)
- Danmarks Statistik (2017). Effektmåling og monitorering 2016 - strukturfondsindsatsen i Syddanmark. <http://files.evaluationhelpdesk.eu/Evaluations/DKE7.pdf>
- Danmarks Statistik (2018). Effektmåling af den Virksomhedsrettede Strukturfondsindsats 2007-2013. <http://files.evaluationhelpdesk.eu/Evaluations/DKE10.pdf>
- Diaz J. M. et al. (2019). Evaluación del PO-FSE 2014/2020 del Principado de Asturias para el informe anual a presentar en 2019. <http://files.evaluationhelpdesk.eu/Evaluations/ESE101.pdf>
- Ecorys, Ismeri Europa (2020) Study supporting the evaluation of ESF support to education and training (Thematic Objective 10) for the Commission, [Μελέτη για την υποστήριξη της αξιολόγησης της στήριξης του ΕΚΤ για την εκπαίδευση και την κατάρτιση (θεματικός στόχος 10), για την Επιτροπή], Γενική Διεύθυνση Απασχόλησης, Κοινωνικών Υποθέσεων και Ένταξης. <https://op.europa.eu/en/publication-detail/-/publication/d0c1a558-077d-11eb-a511-01aa75ed71a1/language-en/format-PDF/source-173162502>
- Ευρωπαϊκή Επιτροπή (2007): Ενδεικτικές κατευθυντήριες γραμμές για τις μεθόδους αξιολόγησης: αξιολόγηση κατά τη διάρκεια της περιόδου προγραμματισμού. Έγγραφο εργασίας αριθ. 5. ΓΔ Περιφερειακής Πολιτικής. [https://ec.europa.eu/regional\\_policy/sources/docoffic/2007/working/wd5\\_ongoing\\_en.pdf](https://ec.europa.eu/regional_policy/sources/docoffic/2007/working/wd5_ongoing_en.pdf)
- Ευρωπαϊκή Επιτροπή (2013): EVALSED: The resource for the evaluation of Socio-Economic

Development. Επικαιροποιημένη έκδοση.

[https://ec.europa.eu/regional\\_policy/sources/docgener/evaluation/guide/guide\\_evalsed.pdf](https://ec.europa.eu/regional_policy/sources/docgener/evaluation/guide/guide_evalsed.pdf)

Ευρωπαϊκή Επιτροπή (2017) Better Regulation Toolbox, Tool #47 on *Evaluation criteria and questions* (Εργαλειοθήκη για τη βελτίωση της νομοθεσίας, Εργαλείο #47 για τα κριτήρια και τα ερωτήματα αξιολόγησης) [https://ec.europa.eu/info/sites/default/files/file\\_import/better-regulation-toolbox-47\\_en\\_0.pdf](https://ec.europa.eu/info/sites/default/files/file_import/better-regulation-toolbox-47_en_0.pdf)

Ευρωπαϊκή Επιτροπή (2018) Monitoring and Evaluation of European Cohesion Policy European Social Fund (Παρακολούθηση και αξιολόγηση της ευρωπαϊκής πολιτικής συνοχής — Ευρωπαϊκό Κοινωνικό Ταμείο). Έγγραφο καθοδήγησης.

<https://ec.europa.eu/sfc/en/system/files/ged/ESF%20monitoring%20and%20evaluation%20guidance.pdf>

Ευρωπαϊκή Επιτροπή (2019) Advanced counterfactual evaluation methods (Προηγμένες μέθοδοι αξιολόγησης βάσει αντιπαραδείγματος). Έγγραφο καθοδήγησης. doi:10.2767/464242.

<https://ec.europa.eu/social/main.jsp?catId=738&langId=en&pubId=8254&furtherPubs=yes>

Ευρωπαϊκή Επιτροπή (2020) Counterfactual impact evaluation of European Social Fund interventions in practice. Guidance document for Managing Authorities (Αξιολόγηση των επιπτώσεων των παρεμβάσεων του Ευρωπαϊκού Κοινωνικού Ταμείου με τη μέθοδο του αντιπαραδείγματος στην πράξη. Έγγραφο καθοδήγησης για διαχειριστικές αρχές)

doi:10.2767/55495. <https://op.europa.eu/en/publication-detail/-/publication/f82c5fb8-bb40-11ea-811c-01aa75ed71a1/language-en>

Ευρωπαϊκή Επιτροπή (2020) How to use administrative data for European Social Funds counterfactual impact evaluations. A step-by-step guide for managing authorities (Τρόποι χρήσης διοικητικών δεδομένων για τις αξιολογήσεις επιπτώσεων των Ευρωπαϊκών Κοινωνικών Ταμείων με τη μέθοδο του αντιπαραδείγματος. Οδηγός βήμα προς βήμα για διαχειριστικές αρχές). <https://op.europa.eu/en/publication-detail/-/publication/d96feed3-f30c-11ea-991b-01aa75ed71a1>

Ευρωπαϊκή Επιτροπή (2021) Κανονισμός (ΕΕ) 2021/1060 του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου, της 24ης Ιουνίου 2021, για τον καθορισμό κοινών διατάξεων για το Ευρωπαϊκό Ταμείο Περιφερειακής Ανάπτυξης, το Ευρωπαϊκό Κοινωνικό Ταμείο+, το Ταμείο Συνοχής, το Ταμείο Δίκαιης Μετάβασης και το Ευρωπαϊκό Ταμείο Θάλασσας, Αλιείας και Υδατοκαλλιέργειας, και δημοσιονομικών κανόνων για τα εν λόγω Ταμεία και για το Ταμείο Ασύλου, Μετανάστευσης και Ένταξης, το Ταμείο Εσωτερικής Ασφάλειας και το Μέσο για τη Χρηματοδοτική Στήριξη της Διαχείρισης των Συνόρων και την Πολιτική των Θεωρήσεων

Ευρωπαϊκή Επιτροπή (2021α): Common Indicators Toolbox Working document (Έγγραφο εργασίας για την εργαλειοθήκη κοινών δεικτών). Ιούνιος 2021.

[https://ec.europa.eu/sfc/en/system/files/2021/ged/toolbox\\_june\\_2021\\_final.pdf](https://ec.europa.eu/sfc/en/system/files/2021/ged/toolbox_june_2021_final.pdf)

Fondazione G. Brodolini, Metis GmbH, Applica, Ockham IPS (2020). Study for the Evaluation of ESF Support to Employment and Labour Mobility (Thematic Objective 8), for the European Commission, [Μελέτη για την αξιολόγηση της στήριξης του ΕΚΤ για την απασχόληση και την κινητικότητα του εργατικού δυναμικού (θεματικός στόχος 8)], για την Ευρωπαϊκή Επιτροπή, Γενική Διεύθυνση Απασχόλησης, Κοινωνικών Υποθέσεων και Ένταξης.

<https://ec.europa.eu/social/BlobServlet?docId=22899&langId=en>

Frolich, M (2004) Programme evaluation with multiple treatments, *Journal of Economic Surveys*, 18(2), σελίδες 181-224.

<https://citeseerx.ist.psu.edu/viewdoc/download?doi=10.1.1.620.9209&rep=rep1&type=pdf>

Guthmuller S., Meroni E.C., Evaluation of the higher education grant system for less privileged students in Portugal (Αξιολόγηση του συστήματος υποτροφιών τριτοβάθμιας εκπαίδευσης για λιγότερο προνομιούχους σπουδαστές στην Πορτογαλία). Τεχνική έκθεση του Κοινού Κέντρου Ερευνών. Δεν έχει δημοσιευτεί ακόμη.



- Hagglund, P. (2006). A description of three randomised experiments in Swedish labour market policy, Institute for Labour Market Policy Evaluation, Report 2006:4. <https://www.ifau.se/globalassets/pdf/se/2006/r06-04.pdf>
- Heckman, J. J., Ichimura, H., Smith, J. και Todd, P. (1998) Characterizing selection bias using experimental data. Στο *Econometrica*, Vol. 66, No. 5. σ. 1 017-1 098. [http://jenni.uchicago.edu/papers/Heckman\\_Ichimura\\_etal\\_1998\\_Econometrica\\_v66\\_n5\\_r.pdf](http://jenni.uchicago.edu/papers/Heckman_Ichimura_etal_1998_Econometrica_v66_n5_r.pdf)
- Hunger K. και Sattler K. (2017). Evaluationsbericht zum spezifischen Ziel A 1.1. im Rahmen der Evaluierung des Operationellen Programms des Europäischen Sozialfonds in Baden-Württemberg 2014–2020. <http://files.evaluationhelpdesk.eu/Evaluations/DEE26.pdf>
- Holland, P. W. (1986). Statistics and Causal Inference, *Journal of the American Statistical Association*, 81 (396), 945-960 DOI: 10.1080/01621459.1986.10478354. <http://people.umass.edu/~stane/pdffiles/causal-holland.pdf>
- IAW Institut für Angewandte Wirtschaftsforschung - ISG Institut für Sozialforschung und Gesellschaftspolitik, GmbH (2015). Evaluation der Modellprojekte "Bürgerarbeit". Endbericht. <http://files.evaluationhelpdesk.eu/Evaluations/DEE7.pdf>
- ICF, Cambridge Econometrics and Eurocentre (2020) Study supporting the 2020 evaluation of promoting social inclusion, combating poverty and any discrimination by the European Social Fund (Thematic Objective 9) [Μελέτη για την υποστήριξη της αξιολόγησης του 2020 σχετικά με την προώθηση της κοινωνικής ένταξης και της καταπολέμησης της φτώχειας και των διακρίσεων από το Ευρωπαϊκό Κοινωνικό Ταμείο (θεματικός στόχος 9)], για την Ευρωπαϊκή Επιτροπή, Γενική Διεύθυνση Απασχόλησης, Κοινωνικών Υποθέσεων και Ένταξης. <https://op.europa.eu/en/publication-detail/-/publication/8788ec85-2308-11eb-b57e-01aa75ed71a1>
- Indecon (2016). Indecon Evaluation of JobBridge Activation Programme. <http://files.evaluationhelpdesk.eu/Evaluations/IEE2.pdf>
- Instytut Badań Strukturalnych, Imapp, IQS. (2015). Badanie efektów wsparcia zrealizowanego na rzecz osób młodych w ramach Programu Operacyjnego Wiedza Edukacja Rozwój. I Raport Tematyczny. <http://files.evaluationhelpdesk.eu/Evaluations/PLE34.pdf>
- Ires Piemonte. (2019). Misure di sostegno all'imprenditorialità. <http://files.evaluationhelpdesk.eu/Evaluations/ITE61.pdf>
- Isfol (2016). Primo rapporto di valutazione del piano italiano Garanzia giovani. <http://files.evaluationhelpdesk.eu/Evaluations/ITE13.pdf>
- Ismeri Europa (2018). I Rapporto tematico di valutazione – I risultati di PIPOL. <http://files.evaluationhelpdesk.eu/Evaluations/ITE36.pdf>
- Ismeri Europa – Ecorys – Institute for Employment Studies (2019). Pilot and feasibility study on the sustainability and effectiveness of results for European Social Fund participants using counterfactual impact evaluations (Πιλοτική μελέτη και μελέτη σκοπιμότητας σχετικά με τη βιωσιμότητα και την αποτελεσματικότητα των αποτελεσμάτων για τους συμμετέχοντες σε πράξεις του Ευρωπαϊκού Κοινωνικού Ταμείου με τη χρήση αξιολογήσεων των επιπτώσεων με τη μέθοδο του αντιπαραδείγματος). doi:10.2767/39339. <https://op.europa.eu/it/publication-detail/-/publication/84cc9eb9-b33d-11e9-9d01-01aa75ed71a1>
- Ivanov B. et al., 2020, Do Job creation schemes improve the social integration and well-being of the long-term unemployed?, *Labour Economics*. <https://doi.org/10.1016/j.labeco.2020.101836>.
- Kalinowski H. (2020). Badanie efektów wsparcia zrealizowanego na rzecz osób młodych w ramach Programu Operacyjnego Wiedza Edukacja Rozwój V Raport wskaźnikowy. <http://files.evaluationhelpdesk.eu/Evaluations/PLE296.pdf>
- Kalinowski H. et al., 2020 Badanie efektów wsparcia zrealizowanego na rzecz osób młodych w

ramach Programu Operacyjnego Wiedza Edukacja Rozwój Raport końcowy.  
<http://files.evaluationhelpdesk.eu/Evaluations/PLE339.pdf>

Kluve, J., Lehmann, H., & Schmidt, C. M. (2008). Disentangling treatment effects of Active Labor Market Policies: The role of labor force status sequences. *Labour Economics*, 15(6), 1270-1295.  
<https://doi.org/10.1016/j.labeco.2007.12.002>

Krug, G και Stephan, G. (2011) Is contracting-out intensified placement services more effective than in-house production? Evidence from a randomized field experiment, *LASER Discussion Papers - Paper No. 5*, <http://doku.iab.de/externe/2011/k110912303.pdf>

Lammers M. και Kok L. (2021). Are active labor market policies (cost-)effective in the long run? Evidence from the Netherlands. *Στο Empirical Economics* 60:1719–1746.  
<https://doi.org/10.1007/s00181-019-01812-3>

Lang, J. (2021) Employment effects of language training for unemployed immigrants. *J Popul Econ* (2021). <https://doi.org/10.1007/s00148-021-00832-7>

Martini, A. (2009). Counterfactual impact evaluation: what it can (and cannot) do for cohesion policy, εκπονήθηκε για την 6η Ευρωπαϊκή Διάσκεψη για την Αξιολόγηση της Πολιτικής Συνοχής, Βαρσοβία, 30 Νοεμβρίου.

[https://ec.europa.eu/regional\\_policy/archive/conferences/evaluation2009/abstracts/martini.doc](https://ec.europa.eu/regional_policy/archive/conferences/evaluation2009/abstracts/martini.doc)

Morgan, S. L. και Winship, C. (2014) *Counterfactual and causal inference: Methods and principles for social research*. 2nd edition. Cambridge και Νέα Υόρκη: Cambridge University Press.

ΟΟΣΑ (2010), *Glossary of Key Terms in Evaluation and Results Based Management*, (Γλωσσάριο βασικών όρων στις αξιολογήσεις και στη διαχείριση βάσει αποτελεσμάτων), Παρίσι.  
<https://www.oecd.org/dac/evaluation/2754804.pdf>

Openfield (2019). Analiza skuteczności i efektywności dotacji na założenie działalności gospodarczej udzielonych w ramach 8 osi priorytetowej RPO WM - komponent 3.  
<http://files.evaluationhelpdesk.eu/Evaluations/PLE312.pdf>

Palczyńska M. et al. (2019) Badanie efektów wsparcia zrealizowanego na rzecz osób młodych w ramach Programu Operacyjnego Wiedza Edukacja Rozwój IV Raport wskaźnikowy.  
<http://files.evaluationhelpdesk.eu/Evaluations/PLE274.pdf>

Pomatto G. (2017). L'attuazione del Buono per Servizi al Lavoro nella Regione Piemonte. *Ires Piemonte*. <http://files.evaluationhelpdesk.eu/evaluations/ITE55.pdf>

Pomatto G. (2019). Buoni per servizi al lavoro nella Regione Piemonte: qualità percepita dai destinatari e meccanismi dell'attuazione. *Ires Piemonte*.  
<http://files.evaluationhelpdesk.eu/evaluations/ITE77.pdf>

Pompili M., Giorgetti I. (2020). Rapporto di Placement. Servizio di attività di valutazione del POR FSE 2014/2020 – Regione Marche. <http://files.evaluationhelpdesk.eu/Evaluations/ITE115.pdf>

Pompili M., Giorgetti I. (2020a). Rapporto tematico «Disoccupazione di lunga durata». Servizio di attività di valutazione del POR FSE 2014/2020 – Regione Marche.  
<http://files.evaluationhelpdesk.eu/Evaluations/ITE214.pdf>

Poy S. (2019). Gli effetti occupazionali del buono per servizi al lavoro nella Regione Piemonte: prime evidenze. Misura per disoccupati da almeno 6 mesi, anno 2017. *Ires Piemonte*.  
<http://files.evaluationhelpdesk.eu/evaluations/ITE123.pdf>

Poy S (2020). Nuove evidenze sull'effetto occupazionale del buono per servizi al lavoro. Target persone disoccupate da almeno 6 mesi. *Ires Piemonte*.  
<http://files.evaluationhelpdesk.eu/evaluations/ITE245.pdf>

Re-source Pracownia Badań i Doradztwa (2015). Ocena działań na rzecz wydłużenia aktywności

zawodowej osób starszych w kontekście niekorzystnej sytuacji demograficznej w województwie lubelskim. <http://files.evaluationhelpdesk.eu/evaluations/PLE126.pdf>

Riccio J., Friedlander, D., Freedman S. (1994). GAIN: Benefits, Costs, and Three-Year Impacts of a Welfare-to-Work Program, MDRC, Νέα Υόρκη <https://www.mdrc.org/publication/gain-benefits-costs-and-three-year-impacts-welfare-work-program>

Scheller F. και Seidel K. (2020). Zweiter Evaluationsbericht zum spezifischen Ziel A 1.1: Teilnehmer\*innenperspektive und Wirkungsanalyse. im Rahmen der Evaluierung des Operationellen Programms des Europäischen Sozialfonds in Baden-Württemberg 2014–2020. <http://files.evaluationhelpdesk.eu/Evaluations/DEE171.pdf>

Shadish, W. R., Cook, T. D. και Campbell, D. T. (2002). Experimental and quasi-experimental designs for generalised causal inference, Βοστώνη, ΗΠΑ: Εταιρεία Houghton Mifflin.

Stern E. et al. (2012). Broadening the range of designs and methods for impact evaluations, Department for International Development of the UK, Working Paper 38. <https://assets.publishing.service.gov.uk/media/57a08a6740f0b6497400059e/DFIDWorkingPaper38.pdf>

WK Kellogg Foundation (2004). Logic Model Development Guide. <https://www.wkcf.org/resource-directory/resources/2004/01/logic-model-development-guide>

Zub M. et al. (2020). Ocena wpływu wsparcia RPOWP na popularyzację szkolnictwa zawodowego w województwie podlaskim. Raport końcowy. <http://files.evaluationhelpdesk.eu/Evaluations/PLE359.pdf>

# Παραρτήματα

## Παράρτημα 1. Περαιτέρω βιβλιογραφία

Προτείνεται η ανάγνωση της ακόλουθης βιβλιογραφίας στο προσωπικό της διαχειριστικής αρχής που ενδιαφέρεται για περισσότερες λεπτομέρειες σχετικά με θέματα που εξετάζονται στον παρόντα οδηγό. Η βιβλιογραφία σχετικά με την αξιολόγηση είναι εξαιρετικά ευρεία. Σκοπός του παρόντος καταλόγου είναι να δώσει μια κατεύθυνση προς αξιόπιστες σημαντικές συζητήσεις που παρέχουν άμεσα χρήσιμες πληροφορίες για τον σχεδιασμό των CIE. Μετά από κάθε αναφορά παρέχεται σύντομη περιγραφή των περισσότερων πηγών.

### Γενική αξιολόγηση

- Rossi, Peter H., Mark W. Lipsey, και Gary T. Henry. (2018). *Evaluation: A Systematic Approach*. 8th edition. Thousand Oaks, CA: SAGE Publications.

Το κλασικό εγχειρίδιο σχετικά με την πρακτική και τις μεθόδους αξιολόγησης Περιλαμβάνει μεθόδους και παραδείγματα.

- Gertler, Paul J.; Martinez, Sebastian; Premand, Patrick; Rawlings, Laura B.; Vermeersch, Christel M. J. (2016). *Impact Evaluation in Practice, Second Edition*. Washington, DC: Διαμερικανική Τράπεζα Ανάπτυξης και Παγκόσμια Τράπεζα. © World Bank. <https://openknowledge.worldbank.org/handle/10986/25030> (διαθέσιμο στα αγγλικά, ισπανικά και πορτογαλικά.)

Όπως και ο παρών οδηγός, το εγχειρίδιο αυτό αρχίζει με την κλασική αξιολόγηση (τυχαιοποιημένη ελεγχόμενη μελέτη) και στη συνέχεια εξετάζει εναλλακτικές. Ενώ εκπονήθηκε για τους διαχειριστές προγραμμάτων σε χώρες χαμηλού εισοδήματος, η συζήτηση είναι συναφής και άμεσα εφαρμόσιμη στο πλαίσιο των κρατών μελών της ΕΕ.

- White, H., & Raitzer, D. A. (2017). *Impact evaluation of development interventions: A practical guide*. Ασιατική Τράπεζα Ανάπτυξης <https://www.adb.org/sites/default/files/publication/392376/impact-evaluation-development-interventions-guide.pdf>

Όπως και το εγχειρίδιο των Gertler et al. (2016) που αναφέρεται ανωτέρω, ο οδηγός αυτός — μολονότι αφορά τις αξιολογήσεις των επιπτώσεων των παρεμβάσεων σε χώρες χαμηλού και μεσαίου εισοδήματος— παρουσιάζει μια ολοκληρωμένη συζήτηση για τις γενικές μεθόδους των CIE. Είναι πιο τεχνικός από το εγχειρίδιο των Gertler et al. (2016), ωστόσο περιέχει πολλές πρακτικές πληροφορίες που θα μπορούσαν να ενδιαφέρουν τους διαχειριστές προγραμμάτων του ΕΚΤ.

- Ευρωπαϊκή Επιτροπή (2019) *Advanced counterfactual evaluation methods (Προηγμένες μέθοδοι αξιολόγησης βάσει αντιπαραδείγματος)*. Έγγραφο καθοδήγησης. doi:10.2767/464242. <https://op.europa.eu/en/publication-detail/-/publication/11968bbb-fac9-11e9-8c1f-01aa75ed71a1/language-en>

Το έγγραφο παρουσιάζει πρόσφατες και πιο προηγμένες μεθόδους αξιολόγησης των επιπτώσεων με τη μέθοδο του αντιπαραδείγματος, όπως η ανάλυση αλληλουχίας, η δυναμική αντιστοίχιση και οι συνθετικοί έλεγχοι.

- Csillag Marton, Kreko Judi και Scharle Agota. (2020). *Counterfactual evaluation of youth employment policies*. Prepared under the «Youth Employment PartnerSHIP» project. <http://yepartnership.ibs.org.pl/content/uploads/2021/02/Methodological-guide.pdf> [διαθέσιμο στα αγγλικά, ιταλικά, ισπανικά, ουγγρικά (η μετάφραση βρίσκεται σε εξέλιξη), και πολωνικά].

Πρόκειται για μια σταδιακή εισαγωγή στην αξιολόγηση των πολιτικών για την αγορά εργασίας

για τους νέους με τη μέθοδο του αντιπαραδείγματος, με έμφαση στη χρήση διοικητικών δεδομένων. Τα ζητήματα παρουσιάζονται με βάση τα πρακτικά προβλήματα που εμφανίζονται σε τέσσερις CIE επιδοτήσεων για την πρόσληψη νέων στην Ισπανία, την Ιταλία, την Ουγγαρία και την Πολωνία.

- HM Treasury (Υπουργείο Οικονομίας και Οικονομικών) (Ηνωμένο Βασίλειο) (2020). The Magenta Book: Guidance for evaluation. Λονδίνο: The Agency.  
<https://www.gov.uk/government/publications/the-magenta-book>

Ο οδηγός «Magenta» παρέχει λεπτομέρειες σχετικά με τη μεθοδολογία αξιολόγησης. Τα έγγραφα αυτά παρουσιάζουν ενδιαφέρον ως παραδείγματα εσωτερικής οπτικής της κυβερνητικής αξιολόγησης.

### Τυχαιοποιημένες ελεγχόμενες μελέτες

- White H. (2013) An introduction to the use of randomised control trials to evaluate development interventions, *Journal of Development Effectiveness*, 5:1, 30-49, DOI: 10.1080/19439342.2013.764652  
<https://www.tandfonline.com/doi/pdf/10.1080/19439342.2013.764652>
- White, H., Sabarwal S. & T. de Hoop, (2014). Randomized Controlled Trials (RCTs), *Methodological Briefs: Impact Evaluation 7*, Υπηρεσία ερευνών της UNICEF, Φλωρεντία  
[https://www.unicef-irc.org/publications/pdf/brief\\_7\\_randomized\\_controlled\\_trials\\_eng.pdf](https://www.unicef-irc.org/publications/pdf/brief_7_randomized_controlled_trials_eng.pdf)

Δύο μη τεχνικές εισαγωγές στη λογική των τυχαιοποιημένων ελεγχόμενων μελετών, με εξέταση διαφόρων σχεδίων και κριτική των τυχαιοποιημένων ελεγχόμενων μελετών.

- Glennerster, R., & Takavarasha, K., (2013). *Running Randomized Evaluations: A Practical Guide*, Princeton University Press, Princeton, NJ.

Το βιβλίο αποτελεί οδηγό βήμα προς βήμα σχετικά με τον τρόπο σχεδιασμού και υλοποίησης τυχαιοποιημένων ελεγχόμενων μελετών στον τομέα των κοινωνικών προγραμμάτων. Βασίζεται σε συγκεκριμένες τυχαιοποιημένες ελεγχόμενες μελέτες που πραγματοποίησε το ερευνητικό κέντρο Abdul Latif Jameel Poverty Action Lab.

### Διαφορά των διαφορών

- Card, David, Pablo Ibararán, και Juan Miguel Villa. (2011). Building in an Evaluation Component for Active Labor Market Programs: A Practitioner's Guide. IZA Discussion Paper No. 6085. Βόννη: Forschungsinstitut zur Zukunft der Arbeit. <http://ftp.iza.org/dp6085.pdf>

Αντιπαραβάλλει τη μέθοδο της «διαφοράς των διαφορών» με τις τυχαιοποιημένες ελεγχόμενες μελέτες.

- Lechner, M. (2011) The Estimation of Causal Effects by Difference-in-Difference Methods. *Foundations and Trends in Econometrics*. Vol. 4, No. 3 (2010) 165–224 DOI: 10.1561/0800000014. [https://michael-lechner.eu/ml\\_pdf/journals/2011\\_Lechner\\_DiD\\_2011\\_ECO%20403%20Lechner\\_darf%20aus%20Netz.pdf](https://michael-lechner.eu/ml_pdf/journals/2011_Lechner_DiD_2011_ECO%20403%20Lechner_darf%20aus%20Netz.pdf)

Αυτό το έγγραφο εξετάζει σε βάθος την προσέγγιση ΔΔ καθώς και ορισμένα από τα σημαντικότερα ζητήματα που αφορούν την εφαρμογή της. Παρουσιάζονται επίσης επεκτάσεις της προσέγγισης ΔΔ, όπως μη γραμμικές εφαρμογές και αντιστοίχιση της βαθμολογίας τάσης με τη ΔΔ.

- Fredriksson A. και de Oliveira G. M. (2019) Impact evaluation using Difference-in-Differences. *RAUSP Management Journal* Vol. 54 No. 4, σ. 519-532. DOI 10.1108/RAUSP-05-2019-0112 <https://www.emerald.com/insight/content/doi/10.1108/RAUSP-05-2019-0112/full/pdf?title=impact-evaluation-using-difference-in-differences>

Επισκόπηση των μεθόδων ΔΔ, με πρακτικές συστάσεις



- Card, David και Alan B. Krueger. (1994). Minimum Wages and Employment: A Case Study of the Fast-Food Industry in New Jersey and Pennsylvania. *American Economic Review*, 84 (4), 774–775. <https://davidcard.berkeley.edu/papers/njmin-aer.pdf>

Το κλασικό παράδειγμα εφαρμογής της διαφοράς των διαφορών.

### Συμβάλλουσες μεταβλητές

- Morgan, Stephen L., και Christopher Winship. (2014). *Counterfactuals and Causal Inference: Methods and Principles for Social Research*. 2nd edition. Cambridge και Νέα Υόρκη: Cambridge University Press.

Πρόκειται για μια κάπως τεχνική αναθεώρηση των μεθόδων CIE με τη χρήση κοινωνιολογικής ορολογίας. Στο κεφάλαιο 9, «Instrumental Variable Estimators of Causal Effects» (σ. 291-324) παρέχεται επισκόπηση της λογικής και των διαδικασιών της εκτίμησης με συμβάλλουσες μεταβλητές.

- Kuhn, Andreas, Jean-Philippe Wuellrich, και Josef Zweimüller. 2010. *Fatal Attraction? Access to Early Retirement and Mortality*. IZA Discussion Paper No.5160. Βόννη: Forschungsinstitut zur Zukunft der Arbeit. <http://ftp.iza.org/dp5160.pdf>

Χρησιμοποιεί τις ανά περιφέρεια διαφορές στη μεταβολή της ηλικίας συνταξιοδότησης στην Αυστρία ως συμβάλλουσα μεταβλητή σε μελέτη σχετικά με την επίδραση της πρόωρης συνταξιοδότησης στην υγεία των εργαζομένων.

- Galiani, S., Rossi, M. A., & Schargrodsky, E. (2011). Conscriptio and crime: Evidence from the Argentine draft lottery. *American Economic Journal: Applied Economics*. <https://www.aeaweb.org/articles?id=10.1257/app.3.2.119>

Καινοτόμα και ενδεικτική χρήση τυχαιοποιημένου συστήματος στρατολόγησης βάσει κλήρωσης (για την κατάταξη για στρατιωτική θητεία) ως συμβάλλουσας μεταβλητής. Πολύ ευανάγνωστη, πρωτότυπη μελέτη για μια γραμμή έρευνας που χρησιμοποιεί διαδικασίες κλήρωσης ως μέσα.

### Αντιστοίχιση

- Heinrich, Carolyn, Alessandro Maffioli και Gonzalo Vázquez. 2010. *A Primer for Applying Propensity Score Matching*. Impact-Evaluation Guidelines Technical Notes No. IDB-TN-161. Washington: Διαμερικανική Τράπεζα Ανάπτυξης <https://publications.iadb.org/publications/english/document/A-Primer-for-Applying-Propensity-Score-Matching.pdf>

Όπως και ο κάτωθι οδηγός για την ασυνέχεια παλινδρόμησης, αυτός ο οδηγός απευθύνεται σε έμπειρους διαχειριστές αξιολόγησης.

- Caliendo M., Kopeinig S., (2008), Some practical Guidance for the implementation of propensity score matching. *Journal of Economic Surveys*: Τόμος 22, Τεύχος 1 — σελίδες 31-72. <https://doi.org/10.1111/j.1467-6419.2007.00527.x>

Κλασικό κείμενο σχετικά με τις επιλογές που πρέπει να γίνουν κατά την υλοποίηση αντιστοίχισης βαθμολογίας τάσης (όσον αφορά, τους αλγόριθμους αντιστοίχισης, την ποιοτική αξιολόγηση της αντιστοίχισης, την ευαισθησία των εκτιμώμενων επιδράσεων της παρέμβασης).

- Harris, H. και Horst, S. J. (2016) A Brief Guide to Decisions at Each Step of the Propensity Score Matching Process, *Practical Assessment, Research, and Evaluation*: Vol. 21, Article 4. DOI: <https://doi.org/10.7275/yq7r-4820>. Διατίθεται στην ακόλουθη διεύθυνση: <https://scholarworks.umass.edu/pare/vol21/iss1/4>.

Παρόμοιο με το προηγούμενο άρθρο.

### Σχεδιασμός ασυνέχειας παλινδρόμησης

- Jacob, Robin, Pei Zhu, Marie-Andrée Somers, και Howard Bloom. (2012). A Practical Guide to Regression Discontinuity. Νέα Υόρκη: MDRC.

[https://www.mdrc.org/sites/default/files/RDD%20Guide\\_Full%20rev%202016\\_0.pdf](https://www.mdrc.org/sites/default/files/RDD%20Guide_Full%20rev%202016_0.pdf)

Εξαιρετικά προσιτή και διεξοδική συζήτηση σχετικά με τη μεθοδολογία της ασυνέχειας παλινδρόμησης, η οποία περιλαμβάνει προσεκτικά επιλεγμένη βιβλιογραφία.

- Lee, D. S. και Lemieux T. (2009), Regression discontinuity designs in economics, NBER Working Paper No. 14723, National Bureau of Economic Research, Cambridge, MA, 2009.

[http://www.nber.org/papers/w14723.pdf?new\\_window=1](http://www.nber.org/papers/w14723.pdf?new_window=1)

Το έγγραφο αυτό είναι ένα είδος «οδηγού χρήσης» για την ασυνέχεια παλινδρόμησης, ο οποίος περιγράφει τη λογική της μεθόδου και παρουσιάζει διάφορους τρόπους εκτίμησης των σχεδιασμών ασυνέχειας παλινδρόμησης.

## Παράρτημα 2. Περιγραφή προτεινόμενου μαθήματος σχετικά με τις CIE

Ένα εισαγωγικό μάθημα σχετικά με τις CIE για διαχειριστικές αρχές και υπαλλήλους θα μπορούσε να καλύπτει τα εξής:

- Εισαγωγή στις προσεγγίσεις αξιολόγησης: αξιολογήσεις διαδικασιών (γιατί είναι σημαντικές και πώς σχετίζονται με τις CIE) και αξιολογήσεις επιπτώσεων (προσεγγίσεις με τη μέθοδο του αντιπαραδείγματος και με βάση τη θεωρία)
- Τι είναι οι CIE; Σε ποια ερωτήματα αξιολόγησης μπορούν να δώσουν απαντήσεις οι ισχυρές CIE; Για ποια κριτήρια αξιολόγησης παρέχουν κύρια στοιχεία οι CIE; Γιατί είναι σημαντικές οι CIE;
- Πώς λειτουργούν; (Ομάδες εφαρμογής της παρέμβασης και ελέγχου, συγκρίσεις «πριν και μετά», αρχές συναγωγής συμπερασμάτων)
- Επισκόπηση των μεθοδολογιών CIE (χαρακτηριστικά, πλεονεκτήματα και αδυναμίες κάθε μεθόδου)
  - o Τυχαίοποιημένη ελεγχόμενη μελέτη
  - o Αντιστοίχιση
  - o Διαφορά των διαφορών
  - o Σχεδιασμός ασυνέχειας παλινδρόμησης
  - o Συμβάλλουσα μεταβλητή
  - o Αναφορά άλλων πιθανών μεθόδων (π.χ. τεχνικές χωρικών αναλύσεων)
- Απαιτήσεις δεδομένων
  - o Απαιτήσεις για την ομάδα εφαρμογής της παρέμβασης και την ομάδα ελέγχου
  - o Πιθανές πηγές (παρακολούθηση ΕΚΤ, σύνολα διοικητικών δεδομένων, έρευνες)
  - o Κανόνες του ΓΚΠΔ
- Επισκόπηση των σταδίων υλοποίησης:
  - o Σχεδιασμός των CIE (σχέδιο αξιολόγησης, σκοπιμότητα CIE)
  - o Ανάθεση των CIE (όροι αναφοράς, κριτήρια επιλογής και μέθοδοι)
  - o Διαχείριση των CIE (επαλήθευση των παραδοτέων και αλληλεπίδραση με τον αξιολογητή)
  - o Διάδοση των πορισμάτων των CIE (κατηγορίες αποδεκτών και δίαυλοι επικοινωνίας)

Το μάθημα με την ως άνω διάρθρωση θα πρέπει να περιλαμβάνει πρακτικά παραδείγματα που θα αναπτύσσονται σε εργαστήρια και θα διαρκεί 2-3 ημέρες. Μια προσέγγιση για την υλοποίηση ενός τέτοιου μαθήματος θα μπορούσε να είναι η υιοθέτηση μιας μεθοδολογίας μάθησης με βάση την επίλυση προβλημάτων και η χρήση ενός μέτρου πολιτικής του προγράμματος ως συγκεκριμένης υπόθεσης προς ανάπτυξη.

### Παράρτημα 3. Αξιολογήσεις επιπτώσεων με τη μέθοδο του αντιπαραδείγματος — παραδείγματα που αναφέρονται στον οδηγό

**Πίνακας 6 Χαρακτηριστικά των CIE που αναφέρονται στον οδηγό ως παραδείγματα**

Χώρα	Τίτλος — έτος	Αξιολογηθείσα πολιτική και παρατηρηθείσα περίοδος παρέμβασης	Μέθοδος	Ομάδα εφαρμογής της παρέμβασης και ομάδα ελέγχου — ορισμός και μέγεθος	Μεταβλητές έκβασης	Διάρκεια παρατήρησης	Δεδομένα
Σουηδία	Επιδράσεις της ενισχυμένης στήριξης των νέων που αναζητούν εργασία — Αποτελέσματα της αξιολόγησης του προγράμματος «Νέο μέλλον» (2019)	Ενισχυμένη στήριξη από τις δημόσιες υπηρεσίες απασχόλησης σε άτομα που αναζητούν εργασία  Ιούνιος 2017 - Ιανουάριος 2018	Τυχαίοποιημένη ελεγχόμενη μελέτη	ΟΕφ: Νέοι ηλικίας 18-24 ετών που επιλέχθηκαν τυχαία για να λάβουν την ενισχυμένη στήριξη ΟΕ: Νέοι ηλικίας 18-24 ετών που επιλέχθηκαν τυχαία για να λάβουν τακτική στήριξη  ΟΕφ: 2 792 — ΟΕ: 1 897	— ποσοστό ανέργων — ποσοστό % εκροών προς εργασία — μέσος αριθμός ημερών ανεργίας	12 μήνες μετά την ένταξη	— δημόσια μητρώα απασχόλησης για τις μεταβλητές έκβασης — έρευνα μεταξύ των αρμόδιων για την απασχόληση υπαλλήλων και ενδιάμεσων φορέων για τη μέτρηση της έντασης της παρεχόμενης στήριξης
Ιταλία (Marche)*	Οι επιπτώσεις των παρεμβάσεων του ΕΚΤ που χρηματοδοτήθηκαν την περίοδο 2014-2020 για τους μακροχρόνια ανέργους στην περιφέρεια Marche (2020).	Πρακτική άσκηση, απόκτηση εργασιακής πείρας, υποτροφίες εργασίας, κουπόνια κατάρτισης για ανέργους (μεταξύ των οποίων μακροχρόνια άνεργοι)  2017 - Ιούλιος 2019	Αντιστοίχιση βαθμολογίας τάσης (ABT)	ΟΕφ: Μακροχρόνια άνεργοι που αποτέλεσαν αντικείμενο παρέμβασης ΟΕ: Μακροχρόνια άνεργοι κατά την περίοδο 2016-2018 που ήταν εγγεγραμμένοι σε δημόσιες υπηρεσίες απασχόλησης  ΟΕφ: 526 για πρακτική άσκηση, 1 058 για υποτροφίες εργασίας, 236 για την απόκτηση εργασιακής πείρας στους δήμους και 241 για κουπόνια κατάρτισης — ΟΕ: 77 255	— πιθανότητα απασχόλησης σε συγκεκριμένη χρονική στιγμή μετά τις παρεμβάσεις — πιθανότητα απασχόλησης με σύμβαση αορίστου χρόνου — αριθμός ημερών εργασίας μετά τις παρεμβάσεις	6,9,12,15 και 18 μήνες μετά την ένταξη στις παρεμβάσεις	— Δεδομένα παρακολούθησης του ΕΚΤ για την ομάδα εφαρμογής της παρέμβασης — Διοικητικά δεδομένα από τις δημόσιες υπηρεσίες απασχόλησης για τα εγγεγραμμένα άτομα — Διοικητικά δεδομένα για τις συμβάσεις εργασίας που έχουν ενεργοποιηθεί στην περιφέρεια (Comunicazioni Obbligatorie — COB)
Πολωνία (Lubelskie)*	Αξιολόγηση των μέτρων για τους εργαζομένους μεγαλύτερης ηλικίας στην περιφέρεια Lubelskie, τα οποία χρηματοδοτήθηκαν από το ΕΚΤ κατά την περίοδο προγραμματισμού 2007-2013 (2015)	Διάφορα είδη ενεργητικών πολιτικών για την αγορά εργασίας  2007-2013	ABT + Διαφορές σε Διαφορές (ΔΔ)	ΟΕφ: Δείγμα ανέργων ηλικίας άνω των 50 ετών που έλαβαν στήριξη ΟΕ: Άνεργοι ηλικίας άνω των 50 ετών που δεν συμμετείχαν σε κανένα μέτρο και ήταν εγγεγραμμένοι σε περιφερειακή υπηρεσία απασχόλησης κατά την ίδια περίοδο που τα μέλη της ομάδας εφαρμογής της παρέμβασης συμμετείχαν στο υπό αξιολόγηση πρόγραμμα  ΟΕφ: 145 — ΟΕ: 67 102	— πιθανότητα εξόδου από την κατάσταση εγγεγραμμένου ανέργου	6, 12 και 18 μήνες μετά την ένταξη στις παρεμβάσεις	— Διοικητικά δεδομένα από τις δημόσιες υπηρεσίες απασχόλησης

Χώρα	Τίτλος — έτος	Αξιολογηθείσα πολιτική και παρατηρηθείσα περίοδος παρέμβασης	Μέθοδος	Ομάδα εφαρμογής της παρέμβασης και ομάδα ελέγχου — ορισμός και μέγεθος	Μεταβλητές έκβασης	Διάρκεια παρατήρησης	Δεδομένα
Λετονία	Vocational Training for Unemployed Youth in Latvia: Evidence from a Regression Discontinuity Design (2018)	Επαγγελματική κατάρτιση που απευθυνόταν σε ΕΕΑΚ ηλικίας 15 έως 29 ετών 2014-2015	Σχεδιασμός ασυνέχειας παλινδρόμησης (ΣΑΠ)	ΟΕφ: Άνεργοι που συμμετείχαν στην επαγγελματική κατάρτιση εντός ενός έτους από την ημερομηνία εγγραφής ΟΕ: Άνεργοι που ήταν εγγεγραμμένοι από τον Ιούνιο του 2013 έως τον Δεκέμβριο του 2015 και δεν συμμετείχαν σε κανένα μέτρο  ΟΕφ: 898 — ΟΕ: 10 717	— πιθανότητα απασχόλησης σε συγκεκριμένη χρονική στιγμή μετά τις παρεμβάσεις — εισόδημα	12-36 μήνες μετά την εγγραφή	— Διοικητικά δεδομένα από την Κρατική Υπηρεσία Απασχόλησης της Λετονίας — πληροφορίες τόσο για τους συμμετέχοντες όσο και για μη συμμετέχοντες που ήταν εγγεγραμμένοι ως άνεργοι σε συγκεκριμένες ημερομηνίες — Διοικητικά δεδομένα από την Υπηρεσία Δημόσιων Εσόδων — πληροφορίες για την κατάσταση απασχόλησης σε διαφορετικές ημερομηνίες και σχετικά με το εισόδημα των ατόμων
Γερμανία	Επιδράσεις της γλωσσικής κατάρτισης των ανέργων μεταναστών στην απασχόληση (2021)	Μαθήματα εκμάθησης της γλώσσας (+ απόκτηση εργασιακής πείρας για ορισμένα από τα άτομα της ομάδας εφαρμογής της παρέμβασης) για μετανάστες που αναζητούν εργασία 2014	Συμβάλλουσες μεταβλητές (ΣΜ)	ΟΕφ: συμμετέχοντες μετανάστες που ξεκίνησαν γλωσσική κατάρτιση για επαγγελματικούς σκοπούς το 2014 ΟΕ: τυχαίο δείγμα μη συμμετεχόντων με τουλάχιστον μία περίοδο μη γερμανικής ιθαγένειας που δεν συμμετέχουν σε κανένα μέτρο ενεργού πολιτικής για την αγορά εργασίας ή κύκλο μαθημάτων ένταξης  ΟΕφ: 8 968 — ΟΕ: 26 463	— πιθανότητα απασχόλησης (τακτική απασχόληση, τακτική πλήρης απασχόληση, τακτική απασχόληση για διάστημα μεγαλύτερο των 6 μηνών, απασχόληση με εισόδημα που υπερβαίνει το όριο της φτώχειας, ειδικευμένη απασχόληση) — ημερήσιο και σωρευτικό εισόδημα από τακτική απασχόληση — σωρευτικές ημέρες τακτικής απασχόλησης	24 μήνες μετά την ένταξη στις παρεμβάσεις	— Ενοποιημένα βιογραφικά στοιχεία για την απασχόληση (IEB) για τον προσδιορισμό και των δύο ομάδων και για τις μεταβλητές έκβασης — δεδομένα που συλλέχθηκαν αναδρομικά κατά τη διάρκεια συναντήσεων με άτομα που αναζητούν εργασία και υπαλλήλους (Werdegangshistorie, WGH) για περισσότερες πληροφορίες σχετικά με περιόδους αυτοαπασχόλησης ή γονικής άδειας και σχετικά με την εκπαίδευση και την απασχόληση στο εξωτερικό
Ιταλία (Trento)	Are Vocational Training Programmes Worth Their Cost? Evidence from a Cost-Benefit Analysis (2018)	Μαθήματα επαγγελματικής κατάρτισης για ανέργους 2010-2011	ABT	ΟΕφ: άνεργοι συμμετέχοντες σε μαθήματα επαγγελματικής κατάρτισης, που χρηματοδοτούνται από πόρους της επαρχίας και από το ΕΚΤ ΟΕ: άτομα καταγεγραμμένα ως άνεργα κατά την ημερομηνία έναρξης των ατομικών μαθημάτων κατάρτισης στα μητρώα των τοπικών δημόσιων υπηρεσιών απασχόλησης  ΟΕφ: 818 (μαθήματα της επαρχίας), 114 (μαθήματα του ΕΚΤ) — ΟΕ: 17 236 (για τα μαθήματα	— πιθανότητα απασχόλησης — αποδοχές	3,6,12, 18, 24 και 36 μήνες μετά την ένταξη στις παρεμβάσεις	— Δεδομένα παρακολούθησης του ΕΚΤ για την ομάδα εφαρμογής της παρέμβασης — Διοικητικά δεδομένα από τις δημόσιες υπηρεσίες απασχόλησης για τα εγγεγραμμένα άτομα — Διοικητικά δεδομένα για τις συμβάσεις εργασίας που έχουν ενεργοποιηθεί στην περιφέρεια (Comunicazioni Obbligatorie — COB) — Διοικητικά δεδομένα για τις φορολογικές δηλώσεις από



Χώρα	Τίτλος — έτος	Αξιολογηθείσα πολιτική και παρατηρηθείσα περίοδος παρέμβασης	Μέθοδος	Ομάδα εφαρμογής της παρέμβασης και ομάδα ελέγχου — ορισμός και μέγεθος	Μεταβλητές έκβασης	Διάρκεια παρατήρησης	Δεδομένα
				της επαρχίας), 1 152 (για τα μαθήματα του ΕΚΤ)			τον ΙΝΡS (τον εθνικό φορέα κοινωνικής ασφάλισης) — Διοικητικά δεδομένα από την Υπηρεσία Εκπαίδευσης της επαρχίας
Γερμανία	Τα προγράμματα δημιουργίας θέσεων εργασίας βελτιώνουν την κοινωνική ένταξη και την ευημερία των μακροχρόνια ανέργων; (2020)	Πρόγραμμα δημιουργίας θέσεων εργασίας (επιδοτούμενες θέσεις εργασίας για μέγιστο διάστημα 36 μηνών) για ευάλωτα άτομα (μακροχρόνια ανέργους)  2015 - Ιούνιος 2017	ΑΒΤ	ΟΕφ: δείγμα συμμετεχόντων που απάντησαν σε ολόκληρο το ερωτηματολόγιο ΟΕ: Μη συμμετέχοντες που ήταν εγγεγραμμένοι σε δημόσιες υπηρεσίες απασχόλησης και πληρούσαν τα ίδια κριτήρια με την ομάδα ελέγχου, και απάντησαν σε ολόκληρο το ερωτηματολόγιο  ΟΕφ: 2 531 στο 1ο κύμα, 1 191 στο 2ο κύμα, 450 στο 3ο κύμα — ΟΕ: όπως ανωτέρω	— πιθανότητα απασχόλησης — υποκειμενικοί δείκτες της ικανοποίησης από τη ζωή, της ψυχικής υγείας, της κοινωνικής ένταξης και της κοινωνικής κατάστασης.	7, 18 και 29 μήνες από την ένταξη στο πρόγραμμα	— Ενοποιημένα βιογραφικά στοιχεία για την απασχόληση (ΙΕΒ) για τον προσδιορισμό και των δύο ομάδων και για τις μεταβλητές έκβασης — Έρευνα για τις υποκειμενικές μεταβλητές έκβασης (ποιοτικά αποτελέσματα)
Ισπανία (Αστούριες)*	Αξιολόγηση του ΕΠ του ΕΚΤ στις Αστούριες (2019)	Μέθοδοι διδασκαλίας για ομάδες μαθητών που αντιμετωπίζουν κίνδυνο πρόωρης εγκατάλειψης του σχολείου (δεύτερο και τρίτο έτος της δευτεροβάθμιας εκπαίδευσης)  2016-2017	ΑΒΤ	ΟΕφ: μαθητές που συμμετέχουν στις παρεμβάσεις ΟΕ: μαθητές με συγκρίσιμα χαρακτηριστικά όσον αφορά τα κριτήρια επιλεξιμότητας  ΟΕφ: 1 053 — ΟΕ: 3 852	— πιθανότητα προβιβασμού στο επόμενο σχολικό έτος	12 μήνες μετά την ένταξη	— Διοικητικά δεδομένα για την εκπαίδευση: βάση δεδομένων SAUCE (Υπουργείο Παιδείας)
Πορτογαλία	Αξιολόγηση του συστήματος υποτροφιών τριτοβάθμιας εκπαίδευσης για λιγότερο προνομιούχους σπουδαστές στην Πορτογαλία (2020) — προς δημοσίευση	Υποτροφίες για φοιτητές τριτοβάθμιας εκπαίδευσης που προέρχονται από οικογένειες χαμηλού εισοδήματος  2021-2018	ΣΑΠ	ΟΕφ: Σπουδαστές που υποβάλλουν αίτηση για το πρώτο ακαδημαϊκό έτος προπτυχιακού ή μεταπτυχιακού προγράμματος σπουδών ΟΕ: σπουδαστές που δεν είναι επιλέξιμοι δεδομένου ότι το εισόδημά τους υπερβαίνει το καθορισμένο όριο  ΟΕφ: 130 602 — ΟΕ: 25 400	— πιθανότητα διατήρησης της ιδιότητας του εγγεγραμμένου στο τέλος του πρώτου έτους — αριθμός ακαδημαϊκών μονάδων στο τέλος του πρώτου έτους — πιθανότητα αποφοίτησης — αριθμός ετών που απομένουν έως την αποφοίτηση — τελική βαθμολογία κατά την αποφοίτηση	12-48 μήνες από τη λήψη της υποτροφίας	— Διοικητικά δεδομένα για σπουδαστές που υποβάλλουν αίτηση για υποτροφία (από την DGES) — Διοικητικά δεδομένα με πληροφορίες για την ακαδημαϊκή φοίτηση και πρόοδο (από την DGEEC)

Χώρα	Τίτλος — έτος	Αξιολογηθείσα πολιτική και παρατηρηθείσα περίοδος παρέμβασης	Μέθοδος	Ομάδα εφαρμογής της παρέμβασης και ομάδα ελέγχου — ορισμός και μέγεθος	Μεταβλητές έκβασης	Διάρκεια παρατήρησης	Δεδομένα
Πολωνία (Podlaskie)*	Αξιολόγηση των επιπτώσεων της στήριξης του ΕΠ στην περιφέρεια Podlaskie κατά την περίοδο 2014-2020 στην ευρεία διάδοση της επαγγελματικής εκπαίδευσης (2020)	Πρόγραμμα του ΕΚΤ «Καλό επάγγελμα — Υπέροχη ζωή», με στόχο την προώθηση της επαγγελματικής εκπαίδευσης και κατάρτισης και στόχευση σε σχολεία της κατώτερης δευτεροβάθμιας εκπαίδευσης 2017-2019	ABT	ΟΕφ: δείγμα σπουδαστών που συμμετείχαν ΟΕ: σπουδαστές με παρόμοια χαρακτηριστικά με τους σπουδαστές της ομάδας εφαρμογής της παρέμβασης, αλλά που δεν συμμετείχαν στο έργο  ΟΕφ: 200 — ΟΕ: 384	— φοίτηση σε τεχνική σχολή κατά τον χρόνο της μελέτης — φοίτηση σε πρωτοβάθμια επαγγελματική σχολή κατά τον χρόνο της μελέτης — φοίτηση είτε σε τεχνική σχολή είτε σε πρωτοβάθμια επαγγελματική σχολή κατά τον χρόνο της μελέτης — υποβολή αίτησης σε σχολείο δευτεροβάθμιας εκπαίδευσης, σε τεχνική σχολή, σε πρωτοβάθμια επαγγελματική σχολή, σε σχολή που παρέχει επαγγελματική κατάρτιση	12-36 μήνες μετά τις παρεμβάσεις	— Δεδομένα παρακολούθησης — Εθνικό μητρώο πληθυσμού (PESEL) για την επιλογή της ομάδας ελέγχου — Έρευνα για τη μέτρηση των μεταβλητών έκβασης
Ιταλία (Piemonte)*	Επιδράσεις των κουπονιών του προγράμματος για τις υπηρεσίες απασχόλησης στην απασχόληση (Buono servizi lavoro – BSL το οποίο χρηματοδοτήθηκε από το ΕΠ του ΕΚΤ για το Piemonte την περίοδο 2014-2020) (2019).	Κουπόνια για υπηρεσίες απασχόλησης (προσανατολισμός + κατάρτιση + πρακτική άσκηση) για ευάλωτους άνεργους με περίοδο ανεργίας τουλάχιστον 6 μηνών 2018	ABT	ΟΕφ: άνεργοι που αποτέλεσαν αντικείμενο παρέμβασης ΟΕ: άνεργοι εγγεγραμμένοι σε δημόσιες υπηρεσίες απασχόλησης με παρόμοια χαρακτηριστικά (ηλικία 30 ετών και περίοδο ανεργίας 6 μηνών)  ΟΕφ: 8 125 — ΟΕ: 130 000	— πιθανότητα απασχόλησης — πιθανότητα απασχόλησης με σύμβαση αορίστου χρόνου	6, 12, 16 μήνες μετά τις παρεμβάσεις	— Δεδομένα παρακολούθησης του ΕΚΤ για την ομάδα εφαρμογής της παρέμβασης — Διοικητικά δεδομένα από τις δημόσιες υπηρεσίες απασχόλησης για τα εγγεγραμμένα άτομα — Διοικητικά δεδομένα για τις συμβάσεις εργασίας που έχουν ενεργοποιηθεί στην περιφέρεια (Comunicazioni Obbligatorie — COB)
Γερμανία*	Αξιολόγηση του προγράμματος για την ένταξη των μακροχρόνια ανέργων στη Γερμανία κατά την περίοδο 2014-2020 (2019)	Μέτρα ένταξης για μακροχρόνια ανέργους με περίοδο ανεργίας 24 μηνών ή περισσότερο (επιδοτούμενες θέσεις εργασίας) 2015-2017	ΔΔ (εκτιμήθηκε η πρόθεση παρέμβασης)	ΟΕφ: Μακροχρόνια άνεργοι επιλέξιμοι κατά την περίοδο του προγράμματος (από το 2015) ΟΕ: Άτομα που πληρούσαν τα κριτήρια επιλεξιμότητας πριν από την υλοποίηση του προγράμματος (2010-2012)  ΟΕφ και ΟΕ: 134 515 άτομα για 237 874 περιπτώσεις ανεργίας (35 % στην ΟΕφ και 65 % στην ΟΕ)	— πιθανότητα απασχόλησης (απασχόληση με εισφορές κοινωνικής ασφάλισης)	24 μήνες μετά τις παρεμβάσεις	— Διοικητικά δεδομένα παρακολούθησης από την Ομοσπονδιακή Υπηρεσία Διοίκησης (βάση δεδομένων ZUWES) — Ενοποιημένα βιογραφικά στοιχεία για την απασχόληση (IEB) για τις μεταβλητές έκβασης
Γερμανία (Baden-Württemberg)*	Δεύτερη έκθεση αξιολόγησης του ειδικού στόχου A1.1 στο πλαίσιο του ΕΠ του ΕΚΤ για το κρατίδιο της Baden-Württemberg την	Μέτρα για την ένταξη των ανέργων, ιδίως των μακροχρόνια ανέργων και άλλων ευάλωτων ατόμων Μάρτιος 2016-Δεκέμβριος 2017	ABT	ΟΕφ: συμμετέχοντες που προσδιορίστηκαν στη βάση δεδομένων IEB ΟΕ: άτομα που πληρούσαν τα κριτήρια επιλεξιμότητας κατά την ίδια περίοδο	— πιθανότητα απασχόλησης (απασχόληση με εισφορές κοινωνικής ασφάλισης) — πιθανότητα παραμονής στο καθεστώς δικαίουχου επιδόματος ανεργίας	15 μήνες μετά τις παρεμβάσεις	— Δεδομένα παρακολούθησης — Ενοποιημένα βιογραφικά στοιχεία για την απασχόληση (IEB) για τις μεταβλητές έκβασης

## ΕΥΡΩΠΑΪΚΗ ΕΠΙΤΡΟΠΗ

Χώρα	Τίτλος — έτος	Αξιολογηθείσα πολιτική και παρατηρηθείσα περίοδος παρέμβασης	Μέθοδος	Ομάδα εφαρμογής της παρέμβασης και ομάδα ελέγχου — ορισμός και μέγεθος	Μεταβλητές έκβασης	Διάρκεια παρατήρησης	Δεδομένα
	περίοδος 2014-2020 (2020)			ΟΕφ: 1 578 (επί συνόλου 1 800) — ΟΕ: ά.α.			

Σημείωση: ΟΕφ= Ομάδα εφαρμογής της παρέμβασης, ΟΕ=Ομάδα ελέγχου

Σημείωση: Με αστερίσκο\* επισημαίνονται οι αξιολογήσεις που προσδιορίστηκαν στο γραφείο υποστήριξης.

## ΕΠΙΚΟΙΝΩΝΗΣΤΕ ΜΕ ΤΗΝ ΕΕ

### Αυτοπροσώπως

Σε όλη την Ευρωπαϊκή Ένωση υπάρχουν εκατοντάδες κέντρα πληροφόρησης Europe Direct. Μπορείτε να βρείτε τη διεύθυνση του πλησιέστερου σε σας κέντρου στον ιστότοπο: [https://european-union.europa.eu/contact-eu\\_el](https://european-union.europa.eu/contact-eu_el)

### Τηλεφωνικά ή μέσω ηλεκτρονικού ταχυδρομείου

Η Europe Direct είναι μια υπηρεσία που απαντά στις ερωτήσεις σας για την Ευρωπαϊκή Ένωση. Μπορείτε να επικοινωνήσετε με αυτή την υπηρεσία:

- καλώντας χωρίς χρέωση στον αριθμό: 00 800 6 7 8 9 10 11 (ορισμένα δίκτυα τηλεφωνίας ενδέχεται να χρεώνουν τις κλήσεις αυτές),
- καλώντας τον αριθμό: +32 22999696 ή
- μέσω ηλεκτρονικού ταχυδρομείου από τον ιστότοπο [https://european-union.europa.eu/contact-eu\\_el](https://european-union.europa.eu/contact-eu_el)

## ΒΡΕΙΤΕ ΠΛΗΡΟΦΟΡΙΕΣ ΣΧΕΤΙΚΑ ΜΕ ΤΗΝ ΕΕ

### Μέσω του διαδικτύου

Πληροφορίες για την Ευρωπαϊκή Ένωση σε όλες τις επίσημες γλώσσες της ΕΕ είναι διαθέσιμες στον δικτυακό τόπο Europa: [https://europa.eu/european-union/index\\_en](https://europa.eu/european-union/index_en)

### Στις εκδόσεις της ΕΕ

Μπορείτε να τηλεφορτώσετε ή να παραγγείλετε δωρεάν και επί πληρωμή εκδόσεις της ΕΕ στην ακόλουθη διεύθυνση: <https://op.europa.eu/en/publications>. Μπορείτε να ζητήσετε πολλαπλά αντίγραφα δωρεάν εκδόσεων επικοινωνώντας με την υπηρεσία Europe Direct ή με το τοπικό σας κέντρο πληροφόρησης (βλ. [https://europa.eu/european-union/contact\\_el](https://europa.eu/european-union/contact_el)).

### Στη νομοθεσία της ΕΕ και σε σχετικά έγγραφα

Για πρόσβαση σε νομικές πληροφορίες της ΕΕ, συμπεριλαμβανομένου του συνόλου της ενωσιακής νομοθεσίας από το 1952 σε όλες τις επίσημες γλώσσες, μεταβείτε στον ιστότοπο EUR-Lex, στην ακόλουθη διεύθυνση: <http://eur-lex.europa.eu>

### Στα δημόσια δεδομένα από την ΕΕ

Η Πύλη Δημόσιων Δεδομένων της Ευρωπαϊκής Ένωσης (<http://data.europa.eu/euodp/el>) παρέχει πρόσβαση σε σύνολα δεδομένων από την ΕΕ. Τα δεδομένα μπορούν να τηλεφορτωθούν και να επαναχρησιμοποιηθούν δωρεάν, τόσο για εμπορικούς όσο και για μη εμπορικούς σκοπούς.



Υπηρεσία Εκδόσεων  
της Ευρωπαϊκής Ένωσης